DOUGLAS KENNEDY
cinci zile
roman
O singură întâlnire
îți poate schimba destinul.
3
TREI

«Prolificul autor explorează temele sale favorite – viața în doi, iubirea și pierderea –, oferindu-ne viziunea sa asupra fericirii, asupra dificultății aduse de schimbare și asupra marii prăpăstii dintre obligație și dorință.»
Booklist

«Un carusel tulburător care provoacă atât de multe emoții încât fiecare cititor va ajunge inevitabil la întrebarea ce-ar-fi-fost-dacă.»
Daily Mail

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Douglas Kennedy

Cinci zile

Traducere din engleză de Lidia Grădinaru

TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactor:
Raluca Hurduc

Coperta colecției: Faber Studio
Foto copertă: © Matthew Alan/Corbis

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Eugenia Ursu

Corectură:
Elena Bițu
Eugenia Ursu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KENNEDY, DOUGLAS
Cinci zile / Douglas Kennedy ; trad.: Lidia Grădinaru. –
București : Editura Trei, 2014
ISBN 978-606-719-050-2

I. Grădinaru, Lidia (trad.)
821.111(73)-31=135.1

Titlul original: Five Days
Autor: Douglas Kennedy

Copyright © Douglas Kennedy, 2013

Copyright © Editura Trei, 2014
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-719-050-2

Pentru Christine

„Speranța este ființa cu pene
Care stă cocoțată în suflet,
Şi cântă melodia fără cuvinte
Şi nu se opreşte deloc."

– Emily Dickinson

JOI

unu

Am văzut imediat cancerul. Era chiar acolo în fața mea. Ca întotdeauna când îmi dau seama brusc ce e, am icnit: mă uit la începutul sfârşitului.

Cancerul era în formă de păpădie. Uneori, tipul ăsta de tumoare seamănă cu o decorațiune ieftină de Crăciun — o stea în cinci colțuri, cu margini neregulate. Dar acest cancer anume era mai mult ca o floare căreia i se rupseseră petalele şi rămăseseră doar semințele, dar cu o insidioasă structură în formă de arc. Era ceea ce radiologii numesc „structură spiculată".

Spiculată. Când am auzit prima dată cuvântul ăsta a trebuit să-l caut în dicționar. Am descoperit că originea lui este de fapt zoologică, un spicul fiind „o structură unică, aciculară, îndeosebi una dintre acelea care alcătuiesc scheletul buretelui-de-mare" (nici nu ştiusem că bureții au schelet). Însă are şi un înțeles astronomic: un jet de gaze în coroana solară.

Această definiție din urmă nu mi-a dat pace săptămâni întregi. Pentru că mi s-a părut oribil de potrivită. Cancerul spiculat — ca acela la care mă uitam acum — era posibil să-şi fi început existența cu mulți ani în urmă, ba

chiar decenii. Însă abia când îşi face cunoscută prezenţa, devine ceva asemănător cu izbucnirea unei văpăi care luminează totul în calea ei, cerând atenţie totală. Dacă văpaia n-a fost reperată şi stinsă din timp, ea va decide apoi că nu e un simplu curent de flăcări, ci o mini-supernovă care, în ultima ei demonstraţie de forţă pirotermică, va distruge universul care o conţine.

Cu siguranţă, tipul spiculat pe care îl priveam acum nu mai avea mult până să explodeze şi să pună capăt vieţii persoanei în al cărui plămân era fixat letal.

Încă o grozăvie de adăugat în catalogul nesfârşit de orori care, în multe privinţe, este principalul decor al vieţii mele, de la nouă la cinci.

Iar ziua aceasta s-a dovedit a fi extrem de proastă. Pentru că, înainte cu o oră de apariţia cancerului spiculat pe ecranul din faţa mea, i-am făcut o tomografie unei fete de nouă ani, pe nume Jessica Ward. Conform fişei medicale, avea dureri de cap paralizante. Medicul ei o trimisese la noi pentru a exclude orice „îngrijorare neurologică"... ceea ce este un eufemism al medicilor pentru „tumoare la creier". Pe tatăl Jessicăi îl chema Chuck; era un bărbat liniştit, cu un aer de câine bătut, la vreo treizeci şi cinci de ani, cu ochii trişti şi genul de dinţi îngălbeniţi care trădează un fumător înrăit. Mi-a spus că e sudor la Bath Iron Works.

— Mama lui *Jessie* ne-a părăsit acum doi ani, mi-a spus el când fata lui a intrat într-un vestiar de lângă sala de scanare, ca să-şi pună un halat de spital.

— A murit? am întrebat.

— Aş vrea eu. Nenorocita — iertaţi-mă că vorbesc — a fugit cu un tip cu care lucra la Rite Aid Pharmacy în Brunswick. Stau într-o rulotă în Bestin. Asta-i în parcul

de rulote Florida. Ştiţi cum mi-a spus un prieten de-al meu că i se spune la partea aia de lume de acolo? Riviera Mârlanilor. Durerile de cap ale lui Jessie au început după ce maică-sa a dispărut. Şi nu s-a întors măcar o dată s-o vadă pe Jessie. Ce mamă e asta?

— Norocul ei e că are un tată ca dumneata, am spus, încercând cumva să mai risipesc nefericirea cumplită a acestui bărbat care făcea eforturi mari să-şi mascheze panica.

— Ea e tot ce am pe lume, doamnă.

— Mă cheamă Laura, am spus.

— Şi dacă se dovedeşte că ce are ea e, nu-i aşa, grav... iar doctorii nu trimit aici fete tinere la radiografii din alea, nu-i aşa, dacă ei cred că nu e nimic...

— Sunt sigură că medicul vostru vrea doar să excludă nişte lucruri, am spus, auzindu-mi exersatul ton neutru.

— Sunteţi învăţată să spuneţi chestii ca asta, nu-i aşa? a spus el pe un ton care trăda genul de mânie pe care îl vedeam ivindu-se atât de des pentru a înlocui o teamă cumplită.

— Chiar ai dreptate. Suntem instruiţi să încercăm să liniştim şi să nu spunem multe. Pentru că eu sunt un tehnician, nu radiologul diagnostician.

— Acum folosiţi cuvinte mari.

— Sunt persoana care mânuieşte aparatul, face fotografiile. Radiologul diagnostician este doctorul care se va uita apoi la fotografie şi va spune dacă e ceva acolo.

— Şi când pot să vorbesc cu el?

Nu poţi era răspunsul adevărat — pentru că radiologul diagnostician este întotdeauna omul din culise, care analizează tomografiile, radiografiile, RMN-urile, ecografiile. Dar rareori cunoaşte pacientul.

— Dr. Harrild va discuta direct cu medicul generalist al Jessicăi şi sunt sigură că vei fi informat foarte repede dacă e...

— Vă învaţă şi să vorbiţi ca un robot?

Imediat ce propoziţia asta i-a ieşit pe gură, omul a şi avut remuşcări.

— Asta a fost cam urât din partea mea, nu?

— Nu-ţi face griji pentru asta, am spus, păstrând un ton neutru.

— Acum sunteţi ofensată rău de tot.

— Deloc. Pentru că îmi dau seama cât de stresante şi îngrijorătoare trebuie să fie toate astea pentru dumneata.

În acea clipă, Jessica a apărut din vestiar, arătând timidă, încordată, zăpăcită.

— O să mă doară? m-a întrebat ea.

— O să ţi se facă o injecţie care îţi va trimite în vene o cerneală, ca noi să putem să vedem ce se petrece înăuntrul tău. Dar cerneala e inofensivă...

— Şi injecţia? a întrebat ea pe un ton alarmat.

— Doar o mică înţepătură în braţ şi gata!

— Promiţi? m-a întrebat, străduindu-se să fie curajoasă, însă fiind încă un copil, nu înţelegea pe deplin de ce se afla aici şi ce însemnau aceste proceduri medicale.

— Să fii acu' un soldat adevărat, Jess, a spus tatăl ei, şi, în drum spre casă, o să cumpărăm Barbie aia pe care o vrei.

— Mie nu mi se pare un târg bun, am spus, întrebându-mă dacă păream prea veselă şi ştiind că — până şi după şaisprezece ani în meseria asta — tot îmi era groază de toate procedurile ce implicau copii. Pentru că întotdeauna m-am temut de ceea ce aş fi putut să văd înaintea altora.

— O să dureze doar zece, cincisprezece minute, nu mai mult, i-am spus tatălui Jessicăi. Pe culoar e o zonă de aşteptare cu cafea, reviste...

— Am să ies un pic, a spus el.

— Fiindcă vrei o ţigară, a spus Jessica.

Tatăl ei şi-a reţinut un zâmbet ruşinat.

— Fata mea mă cunoaşte tare bine.

— Nu vreau ca tati al meu să moară de cancer.

În acea clipă, tatălui i-a căzut faţa şi l-am văzut încercând cu disperare să-şi controleze emoţiile.

— Să-l lăsăm pe tati al tău să ia puţin aer, am spus, conducând-o pe Jessica în camera de scanare, apoi m-am întors la tatăl ei, care începuse să plângă.

— Ştiu că e greu, am spus. Dar până să avem un motiv real de îngrijorare...

A clătinat din cap şi s-a îndreptat spre uşă, căutându-şi ţigările în buzunarul de la cămaşă.

Când m-am întors înăuntru, am văzut-o pe Jessica uitându-se speriată, cu ochii mari la tomograf. Era un aparat medical impresionant, sever şi ameninţător, alcătuit dintr-un cilindru mare ataşat la două recipiente, tip science-fiction, cu un lichid negru cum e cerneala. În faţa cercului era un pat îngust. Văzusem mulţi adulţi intrând în panică la vederea întregului ansamblu, aşa că nu m-a mirat că Jessica era speriată de el.

— Trebuie să intru în asta? a întrebat Jessica, uitându-se la uşă de parcă ar fi vrut s-o ia la fugă.

— E un fleac, zău. Te întinzi pe patul de acolo. Aparatul te ridică şi te bagă în cilindru. Acesta fotografiază lucrurile de ale căror poze are nevoie doctorul... şi gata. Terminăm cât ai zice peşte.

— Şi n-o să mă doară?

— Mai întâi, hai să te întinzi, am spus, conducând-o la pat.

— Vreau la tati, a spus ea.

— Ai să fii cu tati al tău în doar câteva minute.

— Promiţi?

— Promit.

S-a întins pe pat.

M-am dus la ea ţinând un tub flexibil ataşat la capsula ce conţinea acel lichid negru, acoperind cu mâna acul intravenos încă învelit în ambalajul sterilizat. Să nu-i arătaţi niciodată unui pacient un ac pentru puncţie intravenoasă. Niciodată.

— Bun. Jessica, n-am să-ţi torn gogoşi spunându-ţi că n-o să te doară deloc când am să-ţi bag acul în braţ. Dar asta va dura o clipă şi gata. După aceea, n-ai să mai simţi nicio durere.

— Promiţi?

— Promit — deşi s-ar putea să simţi puţină fierbinţeală câteva minute.

— Dar nu ca atunci când am febră foarte mare.

— Te asigur că n-ai să te simţi aşa.

— Vreau la tati...

— Cu cât terminăm mai repede aici, cu atât mai repede ai să fii cu el. Acum, uite ce vreau să faci... Vreau să închizi ochii şi să te gândeşti la ceva frumos. Ai vreun animal pe care-l iubeşti, Jessica?

— Am un câine.

— Ochii închişi, te rog.

A făcut ce i-am spus.

— Ce fel de câine e?

— Cocker spaniel. Mi l-a luat tati de ziua mea.

I-am şters încheietura braţului cu un tampon înmuiat în anestezic.

— Acul n-a intrat încă? a întrebat ea.

— Încă nu, dar nu mi-ai spus cum îl cheamă pe câinele tău.

— Tuffy.

— Şi care a fost cea mai mare boacănă pe care a făcut-o Tuffy?

— A mâncat un castron plin cu bezele.

— Cum a reuşit să facă asta?

— Tata le lăsase pe masa din bucătărie, fin'că de Crăciun îi place să le coacă în spuza din şemineu. Şi pe urmă, din senin a apărut Tuffy şi...

Jessica a început să chicotească. În acel moment i-am vârât acul în braţ. A scos un mic strigăt, dar am pus-o să vorbească mai departe despre câinele ei în timp ce am fixat acul cu leucoplast. Apoi, spunându-i că am să ies din cameră pentru câteva minute, am întrebat-o:

— Te mai doare locul în care a intrat acul?

— Nu, dar îl simt acolo.

— E ceva normal. Acum vreau să stai nemişcată şi să inspiri foarte adânc de câteva ori. Şi ţine ochii închişi şi continuă să te gândeşti la ceva amuzant, ca de pildă cum a mâncat Tuffy bezelele alea. Faci asta pentru mine, Jessica?

A dat din cap, cu ochii strâns închişi. Am ieşit din sala de scanare cât am putut de repede şi am intrat în ceea ce noi numim camera tehnică. Este o cabină în care se află un şir de calculatoare, un scaun rotativ şi un panou de control. După ce am pregătit pacienta, acum sunt pe cale să mă ocup de ceea ce este întotdeauna cel mai spinos aspect al oricărei scanări: sincronizarea perfectă.

După ce am introdus în calculator datele necesare începerii scanării, am avut obişnuitul moment de tensiune care, chiar şi după atâţia ani, însoţeşte fiecare dintre aceste proceduri pe care le efectuez; o tensiune cauzată de faptul că, din acest moment, sincronizarea e totul. Într-o clipă, voi apăsa pe un buton. El va declanşa sistemul de injectare rapidă, care va introduce în venele Jessicăi 80 de miligrame de iod de mare contrast. După aceea am mai puţin de cincizeci de secunde — mai curând patruzeci şi două de secunde, dată fiind statura ei mică — să încep scanarea. Aici, sincronizarea este esenţială. Iodul creează un contrast care permite ca scanarea să prezinte o imagine completă, aproape circulară, a tuturor oaselor, ţesuturilor moi şi organelor interne. Însă iodul se duce mai întâi la inimă, apoi intră în arterele pulmonare şi în aortă, înainte de a fi împrăştiat în restul corpului. Odată ce iodul e peste tot, ai ajuns în faza Venus a procedurii — când toate venele sunt vizibile datorită contrastului. Dacă începi scanarea cu câteva secunde înainte de faza Venus, vei scana înaintea realizării contrastului — ceea ce înseamnă că n-ai să obţii imaginile de care are nevoie radiologul pentru a pune un diagnostic corect şi categoric. Dacă începi să scanezi prea târziu, contrastul ar putea să fie prea mare. De aceea acest mic interval de timp încă mă umple de groază, chiar şi după miile de scanări pe care le-am efectuat. Dacă nu realizezi sincronizarea perfectă, pacientul va trebui să treacă din nou prin întreaga procedură după douăzeci şi patru de ore (cel puţin), iar radiologul nu va fi încântat. De asta există întotdeauna un moment de tensiune şi îndoială care mă macină în aceste secunde cruciale de dinaintea fiecărei scanări. Am pregătit totul corect? Am apreciat corect relaţia dintre

împrăştierea iodului şi organismul pacientului? Am lăsat ceva la voia întâmplării?

Mi-e frică de greşeli în munca mea. Pentru că ele contează. Pentru că ele fac rău unor oameni care sunt deja speriaţi şi se confruntă cu marea necunoscută care este potenţiala boală.

Mi-e frică mai ales de momentele când am un copil pe masa aia. Pentru că, dacă vestea e proastă, dacă imaginile care apar pe ecranul din faţa mea indică ceva catastrofal... ei bine, întotdeauna înghit asta, întotdeauna îmi iau masca de neutralitate profesională.

Dar copiii... copiii cu cancer... asta încă mă termină. Şi, fiindcă sunt mamă, e de zece ori mai rău. Pentru că întotdeauna mă gândesc: dacă erau Ben sau Sally? Deşi amândoi sunt acum adolescenţi, amândoi începând să-şi caute calea în viaţă, vor rămâne veşnic copilaşii mei şi, ca atare, rana va rămâne permanent deschisă. Asta-i treaba curioasă la munca mea. Deşi pacienţilor mei, colegilor mei, familiei mele le prezint o imagine de detaşare profesională — Sally i-a spus odată unei prietene care venise la noi după şcoală: „Mama se uită toată ziua la tumori şi totuşi pare mereu veselă — nu-i aşa că e ciudat?" — în ultima vreme toate astea au început să mă întoarcă pe dos. Dacă în trecut puteam să mă uit la toate formele de dezastru intern de pe ecranele mele şi să împing la o parte nenorocirea care era pe cale să i se întâmple persoanei de pe masă, în ultimele câteva luni am constatat că toate astea încep să-mi împovăreze mintea. Chiar săptămâna trecută i-am făcut o mamografie unei profesoare care predă la şcoala la care învaţă Sally şi Ben şi care, în sfârşit, s-a măritat în urmă cu un an şi, foarte entuziasmată, mi-a spus că a rămas însărcinată la vârsta

de patruzeci şi unu de ani. Când am văzut nodulul din sânul ei stâng şi mi-am dat seama imediat că era stadiul 2 (lucru pe care l-a confirmat mai târziu dr. Harrild), m-am pomenit după serviciu mergând cu maşina pe Pemaquid Point, îndreptându-mă spre plaja pustie, fără să bag în seamă toamna şi frigul şi plângând nestăpânit zece minute bune, întrebându-mă tot timpul de ce abia acum mă impresiona atât de tare.

În acea seară, în timp ce luam cina cu Dan, i-am spus că azi îi făcusem o mamografie unei femei de vârsta mea (oraşul meu fiind mic, întotdeauna am grijă să nu dezvălui numele pacienţilor mei).

— Iar când am văzut guguloiul de pe ecran şi mi-am dat seama că e canceros, am simţit nevoia să mă duc undeva pentru că m-am pierdut cu firea.

— Ce stadiu? a întrebat el.

I-am spus.

— Stadiul 2 nu e stadiul 4, corect? a spus Dan.

— Ar putea totuşi să însemne o mastectomie, mai ales că tumora se învecinează cu nodulii limfatici.

— Eşti un diagnostician pe cinste! a spus el, tonul lui fiind undeva între laudativ şi ironic.

— Treaba e că nu e prima dată în ultima vreme când m-am pierdut cu firea. Săptămâna trecută a fost o biată femeie care e chelneriţă la nu ştiu ce restaurant mic de pe Route 1 şi care avea o tumoră malignă la ficat. Şi iarăşi m-am demoralizat.

— În seara asta eşti pusă pe destăinuiri.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Nimic, nimic, a zis el, dar iarăşi pe un ton care — ca atâtea altele la Dan acum — era foarte greu de citit.

Dan este Dan Warren. Soţul meu de douăzeci şi trei de ani. Un bărbat care de nouăsprezece luni foarte lungi e şomer. Şi un om ale cărui stări sufleteşti sunt acum teribil de schimbătoare. De pildă, asta. După ce tocmai a făcut un comentariu oarecum răutăcios, a continuat cu:

— Hei, chiar şi cei mai mulţi piloţi de vânătoare se pierd cu firea din când în când.

— Eu nu sunt pilot de vânătoare.

— Dar eşti cel mai bun tehnician radiolog din echipă. Toată lumea ştie asta.

În afară de mine. Şi cu certitudine nu acum, când stăteam în faţa şirului de ecrane de calculator şi mă uitam la Jessica întinsă pe masă, cu ochii închişi strâns, cu buzele tremurânde şi faţa udă de lacrimi. O parte din mine voia să alerge la ea şi să o mângâie. Însă ştiam că asta n-ar fi făcut decât să prelungească agonia şi că era mai bine să o scap mai repede de chin. Aşa că, deschizând microfonul care este conectat la un difuzor din camera de scanare, am spus:

— Jessica, ştiu că toate astea sunt înfricoşătoare şi ciudate. Dar îţi promit că restul procedurii va fi nedureros şi că se va termina în doar câteva minute. Bine?

A dat din cap, încă plângând.

— Acum ţine ochii închişi şi gândeşte-te la Tuffy şi...

Am apăsat butonul care a declanşat sistemul automat de injectare. Concomitent, pe unul dintre ecrane a apărut un cronometru şi mi-am întors imediat privirea spre Jessica, ai cărei obraji s-au înroşit brusc foarte tare când iodul de contrast a intrat în circuitul sangvin şi i-a ridicat temperatura corporală cu două grade. Apoi a intrat în funcţiune programul de scanare şi patul a fost ridicat

mecanic. Jessica s-a cutremurat, deoarece prima mişcare verticală a speriat-o. Am luat microfonul.

— N-ai de ce să te sperii, Jessica. Te rog să rămâi nemişcată.

Spre marea mea uşurare, m-a ascultat. Patul a ajuns la acelaşi nivel cu tubul. Trecuseră douăzeci şi opt de secunde. Patul a început să intre în tub. Treizeci şi şase de secunde când s-a oprit, capul mic al Jessicăi fiind în interiorul tubului.

— Bun, Jessica, te descurci grozav. Nu te mişca.

Patruzeci şi patru de secunde. Patruzeci şi şase. Stăteam cu degetul pe butonul scannerului. Am observat că degetul meu tremura. Patruzeci şi nouă. Şi...

Am apăsat butonul. Scanarea începuse. Nu se auzea niciun zgomot. Pentru pacientă, procedura era silenţioasă, imperceptibilă. Am închis instinctiv ochii, apoi i-am deschis imediat în timp ce pe cele două ecrane din faţa mea apăreau primele imagini, reprezentând emisferele stângă şi dreaptă ale creierului. Am închis iarăşi ochii, neputând să suport umbra, decolorarea, tuberculul noduros pe care ochii mei mult prea exersaţi aveau să le repereze şi care aveau să mă întoarcă pe dos.

Dar profesionalismul a învins frica. Am deschis ochii. Şi am văzut în faţa mea...

Nimic.

Sau, cel puţin, asta a înregistrat privirea mea speriată.

Nimic.

Am început să cercetez cu atenţie scanarea, ochii mei urmărind fiecare contur şi crevasă ascunsă din ambele emisfere cerebrale, ca un poliţai care cotrobăie prin toate colţurile locului unde s-a comis o crimă, în căutarea unei dovezi ascunse care ar putea schimba total tabloul judiciar.

Nimic.

Am revăzut a treia oară scanarea, doar ca să-mi acopăr urmele, să mă asigur că n-am trecut cu vederea ceva, verificând, totodată, că nivelul contrastului era corect şi că imaginea obţinută era la standardul cerut de dr. Harrild.

Nimic.

Am răsuflat zgomotos, îngropându-mi faţa în mâini, băgând de seamă pentru prima dată ce repede îmi bătea inima în piept. Mă simţeam extraordinar de uşurată că în creierul Jessicăi nu era nici urmă de ceva sinistru. Însă faptul că acul aparatului meu intern de măsurare a stresului intrase zdravăn în zona roşie... asta mă tulbura. Pentru că mă făcea să mă întreb: asta se întâmplă atunci când atâţia ani ţi-ai impus să joci un rol care în sinea ta ştii că se bate cap în cap cu adevărata ta fire, când masca pe care o porţi de atâta timp nu-ţi mai vine şi începe să atârne strâmb şi te temi că oamenii în sfârşit or să vadă partea speriată din tine, pe care ai ţinut-o ascunsă cu atâta stăruinţă?

Nimic.

Am inspirat adânc, să mă liniştesc, spunându-mi că nu terminasem încă treaba. Aşa că am descărcat primul set de scanări pentru dr. Harrild, al cărui cabinet era la doar câţiva paşi de camera de scanare computerizată. Simultan, le-am introdus şi în sistemul SACI — adică Sistemul de Arhivare şi Comunicare a Imaginilor — care este zona centrală de depozitare tehnologică din Portland (cunoscută cu numele de cod: Maine 1). Prin lege, toate scanările şi radiografiile trebuie păstrate în sistemul SACI pentru consultare ulterioară şi pentru a garanta faptul că nu sunt amestecate, rătăcite sau atribuite pacientului nepotrivit. De asemenea, dacă un radiolog sau un oncolog

are nevoie de un anumit set de scanări pentru un pacient anume, el îl poate obține accesând sistemul printr-un dublu clic al mouse-ului.

După ce am expediat imaginile, am început să fac un al doilea set de scanări de rezervă, ca să compar nivelurile contrastului și să verific încă o dată că nu s-a omis ceva. De obicei, dacă primul set de scanări este limpede, pe al doilea îl abordez relaxată. Însă astăzi am auzit un glas lăuntric șoptindu-mi: „Dacă prima dată ai interpretat greșit... dacă n-ai văzut tumora?"

Am luat microfonul.

— Mai stai câteva minute, Jessica. Ești extraordinară! Rămâi nemișcată și...

A doua scanare umplea acum cele două ecrane. M-am uitat cu atenție, așteptându-mă să văd în fața mea dovada profesionalismului eșuat, o dovadă sub forma unui nodul ascuns care apărea acum într-o încrețitură a cerebelului ei. Dar iarăși...

Nimic.

Asta este cea mai mare ironie în munca mea. Când nu descoperi nimic, e o veste bună. Probabil că este una dintre puținele meserii din lume în care „nimic" îți aduce satisfacție, ușurare și reafirmarea statu-quoului.

O ultimă scanare.

Nimic.

Le-am expediat acest al doilea set de scanări doctorului Harrild și Centrului de Depozitare SACI. Am luat iar microfonul și i-am spus Jessicăi că am terminat, dar că trebuia să rămână foarte liniștită până când patul era coborât la nivelul solului.

Zece minute mai târziu, îmbrăcată cu hainele ei și sugând o acadea, Jessica i-a fost încredințată tatălui ei.

Când am adus-o în sala de așteptare, el stătea cu umerii prăbușiți, neliniștit. La vederea noastră s-a ridicat imediat în picioare, încercând să mă citească așa cum un om la proces încearcă să citească fețele juraților care se întorc în șir în sala de judecată având deja un verdict bătut în cuie. Jessica a alergat la el și l-a cuprins cu brațele.

— Uite, am primit patru acadele, a spus ea, ridicându-le pe cele trei neatinse și arătând-o pe cea din gură.

— Le meriți, fiindcă ai fost o pacientă cuminte și curajoasă, am spus. Ai fi fost mândru de ea, domnule.

— Întotdeauna sunt mândru de fata mea, a spus el, ridicând-o și așezând-o pe o bancă, apoi cerându-i să stea acolo o clipă „cât stau de vorbă eu cu doamna asta de treabă".

După ce l-am urmat afară în dimineața răcoroasă de toamnă, mi-a pus întrebarea care știu că vine întotdeauna după o scanare.

— Ați văzut ceva?

— Sunt sigură că radiologul diagnostician, dr. Harrild, va lua legătura după-amiază cu medicul generalist al familiei dumitale, am spus, conștientă că vorbeam ca un robot.

— Dar ați văzut pozele, știți...

— Eu n-am calificare de radiolog — așa că nu pot să ofer o părere profesională...

— Nici eu nu proiectez vapoarele pe care lucrez, dar îmi dau seama când ceva nu e în regulă dacă văd asta în fața mea. Exact ca dumneavoastră. Așa că acum știți, înaintea oricui, dacă în capul fetei mele e o tumoare.

— Trebuie să înțelegi că nici legal, nici moral nu pot să-mi exprim părerea despre scanări...

— Păi, pentru toate există o primă dată. Vă rog, doamnă. Vă implor. Trebuie să știu ce știți dumneavoastră.

— Te rog să mă crezi că te înțeleg...

— Vreau un răspuns.

— Iar eu nu ți-l voi da. Pentru că dacă îți spun vestea bună și se dovedește că nu e o veste bună...

Asta l-a uluit.

— Îmi spuneți că e o veste bună?

Asta e o strategie pe care o folosesc în mod frecvent când la scanare nu apare nimic, însă rămâne ca radiologul diagnostician să studieze imaginile și să confirme că totul e în regulă. Deși cunoștințele mele în acest domeniu sunt vaste, astea sunt regulile ierarhice și le accept. Însă pot, în felul meu, să încerc să alung temeri atunci când consider că există dovezi clinice că ele sunt neîntemeiate.

— Îți spun că nu pot să-ți confirm nimic oficial. Asta e treaba doctorului Harrild.

— Dar credeți că e în regulă.

L-am privit în ochi.

— Nu sunt medic, așa că, dacă îți spun că totul e bine, încalc regulile. Înțelegi?

A lăsat capul în jos, zâmbind, dar și luptându-se cu lacrimile.

— Înțeleg... și vă mulțumesc. Vă mulțumesc foarte mult.

— Sper ca vestea de la dr. Harrild să fie bună.

După cinci minute, băteam la ușa doctorului Harrild.

— Intră! a strigat el.

Patrick Harrild are patruzeci de ani. E înalt și deșirat, și are o barbă creață și țepoasă. Întotdeauna e îmbrăcat cu o cămașă de flanel de la LL Bean, pantaloni largi din bumbac rezistent și ghete ușoare, cu șireturi de culoare maro. Când a sosit aici acum trei ani, câțiva

colegi răutăcioși l-au numit „ciudatul", pentru că nu e tocmai cel mai impunător bărbat, sau care să emane multă încredere în sine. De fapt, păstrează o rezervă pe care mulți o interpretează greșit drept timiditate. Înaintea doctorului Harrild, radiologul diagnostician era un tip de școală veche, pe nume Peter Potholm. Întotdeauna apărea drept Dumnezeu-Tatăl, îi intimida pe toți plebeii și devenea imediat nesuferit dacă i se părea că autoritatea îi era contestată. Eu eram întotdeauna ultrapoliticoasă și profesionistă cu el în timp ce-l lăsam să-și joace rolul de monarh absolut al micii noastre lumi. M-am înțeles bine cu doctorul Potholm, în vreme ce trei tehnicieni radiologi au plecat în decursul celor paisprezece ani cât a deținut el postul (perioadă care s-a încheiat când vârsta l-a silit să se pensioneze). Doctorul Harrild era cum nu se poate mai diferit de „Papa Potholm" (cum îi spunea personalul spitalului). Nu numai că este mereu politicos și modest, ci și cere părerea altora. Dar a aranjat discret pensionarea timpurie a unei membre a echipei, când aceasta a rasolit cinci scanări la rând. Dr. Harrild e un bărbat foarte cumsecade și rezonabil și un diagnostician de mâna întâi. Modestia și ușoara stinghereală în prezența altora au armat oțelul.

— Bună, Laura, a spus doctorul Harrild când am deschis ușa cabinetului său. Vești bune pe frontul Jessica Ward. Mie mi-e foarte clar că nu are nimic.

— Asta-i o veste bună.

— Desigur, dacă nu cumva ai văzut tu ceva ce mie mi-a scăpat.

Peter Potholm ar fi preferat să umble cu picioarele goale pe cărbuni încinși, decât să ceară părerea unui umil tehnician radiolog. Pe câtă vreme doctorul Harrild...

— N-am văzut nimic îngrijorător sau foarte grav, am spus.

— Mă bucur să aud asta.

— Ați vrea să stați acum de vorbă cu tatăl Jessicăi? Bietul om...

— E în sala de așteptare?

Am dat din cap în semn că da.

— Urmează Ethel Smythe, nu-i așa? a întrebat el.

— Da.

— Judecând după umbra de pe plămânii ei de săptămâna trecută...

A lăsat fraza în aer. N-a fost nevoie să o termine, deoarece, în urmă cu două zile, ne uitaserăm amândoi la radiografia pulmonară pe care i-o făcusem lui Ethel Smythe și amândoi văzuserăm umbra sinistră care acoperea un colț important al ventriculului superior stâng — o umbră care îl determinase pe doctorul Harrild să-i dea un telefon medicului lui Ethel Smythe și să-i spună că se cerea urgent o tomografie.

— Oricum, mă voi duce să-i dau domnului Ward vestea cea bună cu privire la fiica lui.

Cincisprezece minute mai târziu o pregăteam pe Ethel Smythe. Era o femeie cam de vârsta mea. Nu avea copii. Lucra la bufetul cu autoservire de la liceul din localitate. Era supraponderală. Și o fumătoare împătimită, care de douăzeci și trei de ani fuma douăzeci de țigări pe zi (toate astea erau în fișa ei).

Era și deosebit de guralivă — încercând să-și mascheze nervozitatea în timpul radiografierii cu un șuvoi neîntrerupt de vorbe, din care mare parte erau detalii din viața ei. Casa pe care o deținea în Waldeboro avea nevoie urgentă de un acoperiș nou, dar nu și-l putea permite.

Avea o mamă de șaptezeci și nouă de ani de la care nu auzise niciodată o vorbă bună și o soră în Michigan care era măritată cu „cel mai mârșav bărbat de pe malul ăsta al fluviului Mississippi". Medicul ei, doctorul Wesley, era „foarte atrăgător, veșnic amabil și liniștitor", îi spusese că „voia doar să elimine câteva bănuieli" și „mi-a spus asta cu un glas atât de fermecător și de bun încât... mă rog, nu se poate să am ceva, nu-i așa?"

Radiografia spunea contrariul – și iat-o acum, îmbrăcată cu cel mai mare halat de spital pe care îl aveam, cu ochii plini de teamă, trăncănind întruna în timp ce se instala pe masă, tresărind când i-am vârât în braț acul și spunându-mi în mod repetat:

— Sigur nu e nimic. Sigur umbra aia despre care mi-a spus doctorul Wesley a fost o eroare, nu-i așa?

— De îndată ce medicul radiolog diagnostician va vedea scanarea pe care o vom face astăzi...

— Dar a văzut radiografia. Și dumneavoastră nu credeți că e ceva rău, nu-i așa?

— N-am spus asta, doamnă.

— Vă rog să-mi spuneți Ethel. Dar mi-ați fi spus dacă ar fi fost rău.

— Nu ăsta e rolul meu.

— De ce nu puteți să-mi spuneți că totul e bine? De ce?

Avea ochii umezi și glasul mânios. Am pus mâna pe umărul ei.

— Știu că toate astea sunt înfricoșătoare. Știu că e greu să nu știi ce se petrece și să fii rechemat așa pentru o tomografie...

— De unde știți? De unde?

Am strâns-o ușor de umăr.

— Te rog, Ethel, hai să terminăm asta şi pe urmă...

— Mereu mi-au spus că e un obicei tâmpit. Marv — fostul meu soţ. Dr. Wesley. Jackie — asta-i soră-mea. Mereu mi-au spus că dansez cu moartea. Iar acum...

Un hohot mare de plâns i-a urcat în gât.

— Vreau să închizi ochii, Ethel, şi să te concentrezi asupra respiraţiei şi...

Alte hohote.

— Acum am să ies şi o să încep scanarea, am spus. Continuă să respiri rar. Tomografia va fi gata înainte să...

— Nu vreau să mor.

Această ultimă propoziţie a fost rostită în şoaptă. Deşi de-a lungul anilor auzisem şi alţi pacienţi spunând asta, înfăţişarea acestei sărmane femei speriate m-a făcut să-mi muşc buza şi să mă lupt cu lacrimile... şi, în sinea mea, m-am îngrozit iar de această nou-descoperită vulnerabilitate. Din fericire, Ethel avea ochii strâns închişi, aşa că nu mi-a văzut amărăciunea. M-am dus repede în camera tehnică. Am luat microfonul şi i-am cerut lui Ethel să stea nemişcată. Am activat scannerul. Înainte ca primele imagini să apară pe ecran, am închis ochii, iar când i-am deschis am văzut...

Cancer. Spiculat ca formă şi, din câte am putut desluşi, deja cu metastaze la celălalt plămân şi în sistemul limfatic.

După o jumătate de oră, doctorul Harrild a confirmat ceea ce văzusem.

— Stadiul 4, a spus el încet.

Amândoi ştiam ce înseamnă asta, mai ales la acest tip de cancer la plămâni. Două, trei luni în cel mai bun caz. Conform statisticilor deceselor cauzate de cancer, acesta era de-a dreptul oribil.

— Unde este acum? a întrebat doctorul Harrild.

— Ţine morţiş să se întoarcă la lucru, am spus, amintindu-mi că ea îmi spusese că trebuie să se întoarcă degrabă după tomografie pentru că masa de prânz pe care o servea la liceu începea la miezul zilei şi „cu toate reducerile de personal care au acum loc nu vreau să-i dau şefului meu un pretext să mă concedieze".

Amintindu-mi asta, m-a apucat iar tremuratul.

— Te simţi bine, Laura? m-a întrebat doctorul Harrild, studiindu-mă cu atenţie.

Mi-am şters imediat ochii şi mi-am reluat masca de detaşare rece.

— Da, am răspuns, auzindu-mi vioiciunea forţată din glas.

— În fine, măcar în cazul fetiţei, vestea a fost bună.

— Da, aşa e.

— Nimic neobişnuit, aşa-i?

— Da, am spus încet, nimic neobişnuit.

doi

Pemaquid Point[1]. O fâşie de nisip — nu mai lungă de patru sute de metri — orientată spre întinsele ape ale Atlanticului. „Vârful" e mai degrabă un golf stâncos, accidentat, străjuit pe fiecare parte de case de vacanţă simple, dar stilate. Ostentaţia nu e îndrăgită în acest colţ al Maine-ului, aşa că până şi cei „din altă parte" (cum sunt numiţi toţi cei care nu s-au născut în acest stat) au destul bun-simţ ca să nu facă paradă de banii lor, cum pare să fie în alte locuri.

În Maine, multe sunt ascunse vederii.

Aveam plaja la dispoziţia mea. Era trei şi optsprezece după-amiaza. O zi de octombrie perfectă. Cerul, de un albastru intens. În aer se simţea frigul care avea să vină. Lumina, care deja începe să scadă de la ora asta, încă e clară. Maine. Trăiesc aici de o viaţă. Aici m-am născut. Aici am crescut. Aici m-am măritat. Toţi cei patruzeci şi doi de ani ai mei îşi au rădăcinile în acest loc. Cum s-a întâmplat asta? Cum mi-am permis să rămân ţintuită locului? Şi de ce atâţia oameni pe care îi cunosc s-au convins singuri să accepte orizonturi limitate?

[1] Pemaquid Point = Vârful Pemaquid. (*N.t.*)

Maine. Tot timpul vin în acest loc. Pentru mine, e un refugiu. Mai ales că îmi aminteşte de faptul că sunt înconjurată de o frumuseţe naturală care nu încetează să mă uluiască. Apoi, aici e marea. Acum doi ani eram într-un grup de lectură în care se citea *Moby Dick*. O femeie ofiţer de marină, pensionară, s-a întrebat cu glas tare de ce atâţia scriitori sunt atraşi de mare ca metaforă pentru atât de multe lucruri care au legătură cu viaţa. M-am auzit spunând:

— Poate pentru că, atunci când eşti la malul mării, viaţa nu mai pare atât de limitată.

La care Krystal a adăugat:

— Şi cea mai mare posibilitate dintre toate este aceea de a evada.

Oare mi-a citit acea femeie gândurile? Nu că întotdeauna când veneam aici şi stăteam cu faţa la Atlantic m-aş fi gândit că există o lume dincolo de cea care era acum în spatele meu. Când mă uitam la apă, stăteam cu spatele la tot ce era viaţa mea. Puteam să-mi închipui că sunt altundeva. Dar apoi, *bing-bing*-ul distinct al mobilului meu mă readucea aici-şi-acum, anunţându-mă că cineva tocmai îmi trimisese un mesaj. Cotrobăiam imediat prin geantă după telefon, deoarece eram sigură că mesajul era de la fiul meu, Ben.

Ben are nouăsprezece ani şi este în anul doi la Universitatea Maine din Farmington. Se specializează în Arte Vizuale — lucru care îl cam scoate din sărite pe soţul meu, Dan. Niciodată n-au reuşit să comunice mult. Toţi suntem rezultatul forţelor care ne modelează, nu-i aşa? Dan a avut o copilărie săracă în Aroostock County; era fiul unui cherestegiu cu jumătate de normă, care bea prea mult şi nu ştia să pronunţe literă cu literă cuvântul

r-e-s-p-o-n-s-a-b-i-l-i-t-a-t-e. Însă îşi iubea fiul, deşi deseori nu stătea pe gânduri să-l altoiască atunci când era machit. Dan a crescut adorându-şi tatăl şi, în acelaşi timp, temându-se de el şi întotdeauna încerca să fie tipul dur în afara casei, care se considera a fi tatăl său. Faptul că Dan refuză să se atingă fie şi de o picătură de alcool - şi se uită chiorâş la mine dacă îndrăznesc să beau un al doilea pahar de vin — spune multe despre trauma încă nevindecată pe care i-au provocat-o accesele de furie, alimentate de băutură, ale tatălui său. În sinea lui ştie că tatăl lui a fost un om slab şi laş care, asemenea tuturor tiranilor, folosea brutalitatea pentru a-şi masca sila de sine. Ca atare, am încercat de multe ori să vorbesc cu Dan despre faptul că e un om mult mai bun decât tatăl lui şi că ar trebui să-şi manifeste decenţa înnăscută în relaţia cu fiul său, indiferent de diferenţele lor ca de la cer la pământ. Nu că Dan ar fi în vreun fel crud sau ostil cu Ben. Doar că manifestă un interes scăzut faţă de el şi refuză să-mi explice de ce se poartă cu unicul său fiu ca şi cu un străin.

De curând, după ce despre Ben a apărut un articol favorabil în *Maine Today*, în care era descris ca un tânăr artist care merită urmărit — în urma unui colaj pe care l-a expus la Muzeul de Artă din Portland, care a transformat „rămăşiţele capcanelor pentru homari dezasamblate într-o viziune dătătoare de fiori a încercării moderne" (sau, cel puţin, asta a fost terminologia folosită de critic în *Portland Phoenix*), Dan m-a întrebat dacă nu mi se pare că Ben e, într-un fel, „dereglat". Am căutat să-mi maschez groaza provocată de această întrebare.

— Ce naiba te face să crezi asta?

— Păi, uită-te la colajul ăla afurisit pe care toţi tipii ăia atotştiutori din Portland îl consideră fantastic.

— Oamenii răspund la lucrare pentru că e provocatoare şi foloseşte ceva autohton — capcana de homari — ca mod de...

— *Autohton*! a spus Dan cu un surâs clar disprețuitor. Iarăşi tu şi cuvintele tale mari!

— De ce eşti aşa răutăcios?

— Nu fac decât să exprim o părere. Dar dă-i înainte şi spune-mi din nou să-mi ţin gura. Şi ăsta e motivul pentru care sunt tot şomer după optsprezece luni de la...

— Dacă îmi amintesc bine, nu ai pierdut slujba pentru că ai spus genul de lucruri nelalocul lor pe care le spui acum.

— Aşadar, sunt şi nelalocul meu, aşa-i? Spre deosebire de „genialul" nostru fiu. Viitorul Picasso al statului Maine.

De când şi-a pierdut slujba, Dan a început să aibă tot mai des răbufniri de răutate. Deşi şi-a cerut imediat scuze pentru acest ultim comentariu supărător („Iar am făcut-o de oaie şi zău că nu ştiu de ce mă suporţi"), efectul a fost, ca şi altă dată, coroziv. Chiar dacă aceste scăpări de moment apăreau doar de două ori pe lună, ele se cuplau cu faptul că Dan se retrăgea tot mai mult în el şi refuza să vorbească despre furia lui uşor de înţeles, cauzată de faptul că a fost concediat. Rezultatul a fost că acasă toate erau anapoda pentru el. Nu spun că aveam cea mai romantică şi pasională căsnicie şi nici că, de când m-am măritat, aş fi făcut ceva în sensul ăsta. Dar ne-am descurcat ani de zile într-un mod rezonabil, stabil. Până la concedierea care a deschis brusc o prăpastie întunecoasă ce părea să se lărgească cu fiecare lună în care Dan stătea acasă, întrebându-se dacă avea să mai fie resuscitată vreodată cariera lui.

Ce simțeam eu că îl frământă acum pe Dan legat de fiul lui era faptul că, la vârsta de nouăsprezece ani, era deja apreciat pentru munca lui. Ca să fii ales să expui la expoziția Tinerilor Artişti din Maine de la Muzeul de Artă din Portland trebuie să fii unul dintre cei doi studenți incluşi în expoziție, un critic să te numească inovator şi un talent care trebuie urmărit... Bun, ştiu că acum vorbeşte mândria de mamă din mine. Dar tot e o mare realizare. Iar Ben este un tânăr foarte atent, respectuos şi minunat de special şi care doreşte iubirea şi aprobarea tatălui său. Dar Dan nu vede asta. În schimb, din aluziile lui scăpate ici şi colo, e limpede că nu se simte confortabil că băiatul pe care l-a catalogat drept sfios, ciudat şi nu genul de fiu pe care şi l-a dorit, este foarte matur în felul lui şi, pentru asta, este lăudat public. De multe ori îmi spun că după ce Dan îşi va găsi o slujbă bună totul o să fie bine. În acelaşi timp mă gândesc: o soluție imediată ar putea schimba totul.

Bing.

Alte bipuri, care mă informau că acest mesaj proaspăt sosit îmi reclama atenția. Acum aveam telefonul în mână şi mă chioram la ecran, soarele blurând mesajul. Făcându-mi palma căuş în jurul lui, am distins următoarele cuvinte: *Te rog să mă suni acum... Ben.*

M-a cuprins imediat un val de neliniște. Aceeaşi neliniște care pune stăpânire pe mine ori de câte ori Ben îmi trimite un astfel de mesaj. În prezent, fiul meu este într-o situație oarecum neclară. Acum nouă luni, Ben a cunoscut o tânără pe nume Allison Fell. La fel ca el, studiază arte vizuale la Farmington. Tatăl ei e un avocat important în Portland. Locuiesc într-una dintre casele alea care îmbrățişează coasta în Cape Elizabeth — cea

mai exclusivistă suburbie a oraşului. Bănuiesc că părinții ei au fost foarte dezamăgiți când ea nu a intrat la diverse colegii ultraprestigioase („Nu m-am omorât niciodată cu studiatul", mi-a spus ea) şi a trebuit să se mulțumească cu Universitatea Farmington din Maine (care chiar devine un colegiu de arte liberale foarte respectat, în ciuda etichetei de universitate de stat). E relativ atrăgătoare şi foarte boemă; genul de fată de nouăsprezece ani care se îmbracă tot timpul în negru, are unghii lungi date tot cu ojă neagră şi îşi poartă părul negru, lung până la brâu, prins într-o coadă complicată. De multe ori mă gândesc că l-a ochit pe Ben pentru că e cel mai talentat din micul grup de tineri care studiază artele vizuale la Farmington şi pentru că e atât de „drăguț şi vulnerabil". Pentru Ben, să fie cu această tânără foarte sociabilă, foarte sigură pe ea, foarte extravagantă, destul de bogată... În fine, ținând cont că în liceu nu a avut prietenă şi s-a considerat deseori „oarecum ciudat", a fost copleşit de faptul că Allison l-a dorit. Eu una sunt aproape sigură că ea l-a inițiat şi în plăcerile sexului.

Toate astea au început anul trecut, în ianuarie — deşi Ben nu mi-a spus nimic până de Paşte, când s-a întors de la colegiu. M-a întrebat dacă putem să mergem să luăm masa de prânz la Moody's Diner. Acolo, în timp ce mâncam sendvişuri cu brânză făcute la grill, mi-a adus la cunoştință, într-un mod foarte timid şi ezitant, că a cunoscut pe cineva. Greutatea lui de a formula asta, precum şi felul lui în care a adăugat: „Te rog să nu-i spui tatei. Nu cred că o va plăcea", mi-a umplut inima de iubire şi îngrijorare pentru el. Pentru că mi-am dat seama că e pe un teren necunoscut şi destul de năucit de toate astea.

— Ce simți exact pentru Allison? l-am întrebat la vremea respectivă.

— Vreau să mă însor cu ea, a spus el dintr-o suflare, apoi s-a făcut roşu ca racul.

— Înțeleg, am spus, încercând să par cât mai neutră. Dar Allison vrea asta?

— Categoric. A spus că sunt iubirea vieții ei.

— Păi... asta-i minunat. Cu adevărat minunat. Dar... de când sunteți împreună?

— De cincizeci şi patru de zile.

— Înțeleg , am spus iar, gândindu-mă: *Oh, Doamne, ştie numărul exact al zilelor şi poate chiar al orelor!*

— Prima iubire este întotdeauna... surprinzătoare, am spus. Nu-ți vine să crezi. Şi deşi nu vreau nicicum să-ți stric cheful... dar... tot ce îți spun este: ce minunat! Doar lasă să mai treacă puțin timp.

— O iubesc, mamă... şi ea mă iubeşte.

— Păi...

Voiam să spun atât de multe... şi mi-am dat seama că erau atâtea pe care nu puteam să le spun.

M-am mulțumit să zic:

— Mă bucur mult pentru tine.

Ne-am întâlnit cu Allison o dată. Sărmanul Ben a fost foarte emoționat, iar Dan a pus o mulțime de întrebări care sugerau răspunsul, despre câtă deschidere la mare avea terenul părinților ei din Cape Elizabeth, iar Allison s-a uitat prin casa noastră destul de simplă şi a zâmbit în sinea ei. Între timp, eu am încercat să-i fac pe toți să se relaxeze şi să se placă... deşi ştiam că era de-a dreptul imposibil. N-a fost pe gustul meu faptul că ea era atât de deliberat „tactilă" cu Ben, mângâindu-i la un moment dat coapsa cu mâna, în văzul meu şi al lui

Dan, şoptindu-i lucruri la ureche (s-o fi crezând ea gotică, dar se poartă ca o adolescentă) şi profitând de dorința lui sexuală evidentă. Bine, poate că eram eu mult prea circumspectă, dar ce m-a îngrijorat cel mai tare aici a fost faptul că Ben era atât de îndrăgostit de a fi îndrăgostit. Cum puteam să-i explic că uneori proiectăm asupra altora ceea ce inima noastră doreşte mult. Ca atare, nu o vedem deloc pe cealaltă persoană.

Dan mi-a spus după cină:

— O să-l arunce ca pe-un cartof fierbinte în clipa în care o să decidă că el şi-a pierdut interesul pentru ea.

— Poate ar trebui să ai o discuție cu el despre...

— Despre ce? Puştiul nu mă ascultă niciodată. Mă consideră al naibii de conservator, atât de republican...

— Stai de vorbă cu el, Dan. Are nevoie de sprijinul tău.

Spre cinstea soțului meu, data următoare când Dan a venit în weekend de la colegiu, şi-au petrecut o mare parte a după-amiezii strângând cu grebla frunzele din grădină şi discutând. După aceea, Ben mi-a spus că tatăl său a vrut în general să ştie ce simțea el pentru Allison şi cât de serioasă era povestea. „Şi nu mi-a făcut morală pentru nimic." Apoi, chiar acum şase săptămâni, am primit într-o dimineață, foarte devreme, un telefon de la colegiu. Ben fusese găsit de un agent de pază din campus, în toiul nopții, sub un copac din apropierea dormitorului său, indiferent la ploaia torențială care cădea de ore bune. A fost dus la infirmerie. Era foarte răcit (slavă Domnului că era doar septembrie!). În următoarele zile a fost cât pe ce să facă pneumonie. Însă lucrul cel mai tulburător era că Ben refuza să stea de vorbă cu cineva şi să explice cum şi de ce ajunsese să stea sub acel copac ore în şir, în ploaia care cădea potop asupra lui.

Eu şi cu Dan ne-am dus în grabă la Farmington. Când am ajuns la infirmerie şi ne-am văzut cu Ben, şi-a ascuns capul sub pernă şi a refuzat să discute cu noi, în ciuda rugăminţilor stăruitoare ale asistentei de gardă. Eu am făcut ce am putut să-mi stăpânesc emoţiile, dar Dan a fost atât de răvăşit, încât a trebuit să iasă din salon. L-am găsit afară, fumând una dintre cele trei ţigări pe care încă le fumează pe zi, cu ochii în lacrimi, supărat din cauza stării psihice a fiului său. Când l-am cuprins cu braţele, şi-a pus capul pe umărul meu, apoi s-a desprins din îmbrăţişare, ruşinat de unul dintre puţinele semne exterioare de emoţie pe care le-a arătat în cele două decenii de căsnicie. Frecându-se la ochi, trăgând adânc din ţigară, a spus:

— Îmi vine s-o omor pe jigodia aia bogată.

— O să-şi revină, o să treacă peste asta.

În ziua aceea ne-am întâlnit cu psiholoaga colegiului, Claire Allen. Era foarte masivă, nemaipomenită. Ne-a pus tot soiul de întrebări directe despre Dan, despre noi şi părea să ştie deja destul de multe despre viaţa lui Ben.

— Cred că ştiţi că iubita lui Ben s-a înhăitat acum câteva zile cu alt individ.

Am văzut cu coada ochiului faţa lui Dan înăsprindu-se de mânie.

— Cred că individul e ceva important la Muzeul de Artă Portland şi mult mai în vârstă decât ea.

— Faptul că l-a părăsit iubita a produs toată drama asta? a întrebat Dan.

Dr. Allen l-a studiat pe Dan cu o anumită detaşare înainte de a spune:

— Ceea ce pentru unii dintre noi este un lucru mărunt, altora le dă peste cap tot echilibrul vieţii. Mai ales

dacă nu sunt siguri pe ei sau se îndoiesc că merită să fie iubiţi.

— Cred că Ben a ştiut mereu că este iubit, am spus, poate cam prea repede.

Dr. Allen mi-a acordat un zâmbet grăitor.

— Sunt sigură că aşa este. Dar în momentul ăsta cine poate să spună de ce această pierdere sentimentală a declanşat din partea fiului dumneavoastră o astfel de reacţie extremă? Dar am să-l fac eu să vorbească, pentru că ştiu că tot ce vrea el acum cu adevărat este să discute cu cineva despre toate astea.

Acest comentariu m-a lovit iar tare, mai ales că eu credeam că Ben ştia că poate să vorbească orice cu mine. Totuşi, lui Ben i-au trebuit cinci zile bune ca, în sfârşit, să vorbească. În timp ce eram la spital, am primit un telefon de la doctorul Allen.

— Veste bună. Eu şi fiul dumneavoastră am avut în dimineaţa asta o conversaţie de douăzeci de minute. A început să vorbească şi cu medicii şi surorile de la infirmerie. În momentul de faţă, totul e provizoriu. Însă ştie că a fost găsit sub acel copac, ud până la piele. Ştie şi că dumneavoastră şi soţul dumneavoastră l-aţi vizitat. Când l-am întrebat dacă toate astea au fost declanşate de ceva rău, a spus: „Iubita mea m-a părăsit pentru un tip de treizeci şi şase de ani...", ceea ce, clinic vorbind, e o veste bună. Faptul că poate să identifice lucrul care i-a provocat această stare traumatică este un pas înainte uriaş. Şi foarte liniştitor.

— Când pot să-l văd iar?

— Sfatul meu este să-i lăsaţi puţin timp acum. Lăsaţi-l să discute cu mine în următoarele zile, să se mai liniştească şi pe urmă sunt sigură că va dori să-şi vadă mama.

Dar nu a spus „tatăl". Era o scăpare sau o recunoaştere deliberată? Presupusese deja relaţia problematică dintre Ben şi tatăl lui?

Spre cinstea ei, dr. Allen, m-a sunat din două în două zile să mă pună la curent cu progresele lui Ben. Dan, spre cinstea lui, a fost nerăbdător să audă toate evenimentele din Farmington şi a părut uşurat să afle că Ben vorbea şi „dorea sincer să se facă bine" (ca să o citez pe dr. Allen). Dar au trecut trei săptămâni întregi până când dr. Allen ne-a dat aprobarea să-l vedem. În ziua cu pricina, Dan avea un prim interviu pentru o slujbă în Augusta, aşa că m-am dus singură la colegiu. Am găsit-o pe dr. Allen singură în cabinetul ei. Era mulţumită de progresele lui Ben şi mi-a spus că, deşi încă destul de vulnerabil, părea să se fi împăcat cu ce i se întâmplase şi avea două şedinţe pe săptămână cu ea „ca să discute amănunţit o mulţime de lucruri".

— Fără să dezvălui prea mult din ce mi-a spus Ben, trebuie să vă spun că mai are mult de muncit. Treaba e că, în mod clar, este talentat. Profesorul lui de arte vizuale îl consideră o promisiune extraordinară. Şi ştiu că a fost ales pentru expoziţia aia mare din Portland. Dar asemenea multor oameni creativi, e şi măcinat de o mare nesiguranţă, mai ales când e vorba de părerea bună despre sine. Mi-a spus că e foarte apropiat de dumneavoastră.

— Îmi place să cred asta, am spus, remarcând, totodată, tăcerea ei profesională pe tema tatălui lui.

— Are o soră, nu-i aşa?

— Da, Sally.

— Sunt destul de diferiţi, nu-i aşa?

Eufemismul anului. Dacă Ben este creativ şi retras şi nesigur pe el, Sally e diametral opusă. Este extrem de

sociabilă, extrem de sigură pe ea. Dan o adoră, cum şi ea îl adoră pe el, deşi în ultima vreme felul lui ţâfnos de a fi a început s-o calce pe nervi. Relaţia mea cu Sally este ceva mai complicată. Asta, cred eu, are în parte legătură cu obişnuita chestie pe care o au adolescentele (ea are şaptesprezece ani) cu mamele lor. Dar partea care mă frământă pe mine izvorăşte din faptul că, în foarte multe privinţe, suntem profund diferite. Sally este Miss Popularitate în liceul ei. A muncit din greu pentru acest rol, deoarece ţinea sincer să fie plăcută. E o americană tipică. Înaltă, cu picioare lungi şi frumoase, cu părul nisipiu, mereu cu faţa proaspătă şi bine îngrijită, cu nişte dinţi grozavi. Imaginea ei înseamnă atât de mult pentru ea, încât e deja obsedată să facă mişcare două ore pe zi, iar în fiecare seară petrece cel puţin patruzeci şi cinci de minute pentru a se asigura că faţa ei este fără cusur. Foloseşte benzi pentru albirea dinţilor ca să aibă un zâmbet electrizant. Nu e de mirare că jumătate din echipa de fotbal aleargă după ea, deşi actualul ei prieten, Brad, este aruncătorul-vedetă al echipei de baseball a şcolii. Este şi un fel de politician în devenire care, simt eu, o vede pe Sally doar ca pe o fată foarte arătoasă pe care s-o aibă la braţul său. Şi Sally ştie asta. Acum câteva luni, când în urma unei decizii urgente, Brad a fost admis la Dartmouth, am găsit-o plângând în camera de zi, după şcoală. Atunci mi-a mărturisit:

— El o să fie la colegiul ăla elitist din New Hampshire, iar eu am să fiu în Orona, la tâmpita aia de Universitate Maine.

— Şi eu am învăţat la U Maine.

— Mda, dar tu ai fi putut să te duci oriunde ai fi vrut.

— U Maine mi-a oferit bursă întreagă. Părinţii mei nu aveau bani şi...

— Dacă aveam notele necesare să intru la Dartmouth, am fi avut bani să...

— Am fi găsit bani, am spus, cam țâfnoasă din cauza acestui subiect, deoarece uneori Sally se vaită de faptul că acum trebuie să trăim foarte cumpătat... deşi, slavă Domnului, doar pe mine mă are în vizor pentru aceste comentarii, întrucât ştie că tatăl ei ar fi distrus să-şi audă mult adorata fiică vorbind despre lipsa de capital din familie. Însă mă alege şi pentru a-şi vărsa oful cu privire la majoritatea lucrurilor care au legătură cu viața ei, mai ales faptul că nu s-a născut într-o familie de mahări de pe Wall Street. Pentru Sally, există întotdeauna puncte de comparație. Tatăl lui Brad a făcut o grămadă de bani deschizând un mic lanț de magazine de articole de fierărie, totuşi s-a hotărât să-şi trimită cel mai mic fiu, însă foarte ambițios, la şcoala de stat din localitate (mi-a plăcut asta). Părinții lui Brad locuiau într-o casă mare, cu vedere la ocean, cu tot felul de accesorii de lux (saună, jacuzzi, sală de sport, piscină, televizoare cu plasmă în fiecare cameră). Acum îşi fac o casă în apropiere de Tampa, „un şantier exclusiv, cu poartă" (exact cuvintele lui Sally). Ea a petrecut o săptămână cu Brad la plaja lor din Florida şi a ieşit în larg cu iahtul familiei, împreună cu Brad şi tatăl lui. Iar Brad avea deja propria maşină „marfă": un Mini Cooper. Şi...

Îmi iubesc sincer fiica. Îi admir optimismul, verva, entuziasmul. Dar mă şi întreb deseori încotro se îndreaptă.

— Ştiu că Brad o să mă lase imediat ce se termină vara şi plecăm amândoi la colegiu. Pentru că el mă consideră distracția lui din liceu, nimic mai mult. Şi caută pe cineva care poate să fie soție de viitor senator.

— Tu asta vrei să fii: soție de senator?

— Aud dezamăgire în glasul tău, mamă?

— Nu mă dezamăgeşti niciodată, Sally.

— Aş vrea să cred asta.

— Nu vreau să fii ceva ce nu vrei să fii.

— Dar nu-ți place că vreau să mă mărit cu un bărbat ca Brad.

Asta era tema de bază aici — căsătoria cu un tip cu bani care s-a postat ferm pe scara rulantă a carierei pe poziția „Sus"?

— Fiecare are propriile planuri, propriile aspirații.

— Uite că iar îmi dai peste nas.

— Cu ce îți dau „peste nas"?

— Ție aspirațiile mele ți se par mărunte. Crezi că n-am să fac nimic nemaipomenit cu viața mea...

— Ai multe daruri, Sally.

— Mă consideri superficială şi aiurită şi o fată care, spre deosebire de tine, nu pune mâna niciodată pe carte.

— Ştii că am o părere extraordinară despre tine...

— Ben e preferatul tău.

— Vă consider pe tine şi pe Ben la fel de minunați. Şi treaba e că habar n-ai cum o să fie viața ta. Sau unde te va duce. Chiar dacă te gândeşti: „Deci aşa arată viața mea", lucrurile se pot schimba într-o clipă.

— Gândeşti aşa fiindcă toată ziua te uiți la tumorile altora.

Au! Am zâmbit crispat.

— Păi... asta îmi dă o perspectivă interesantă asupra lucrurilor.

— Nu vreau să fiu sclava rutinei.

— Atunci, nu fi soție.

Gata. Am spus-o. Sally a tresărit şi a ripostat cu:

— Tu eşti soţie.

— Da, sunt. Dar...

— Nu e nevoie să închei fraza, mamă. Şi ştiu că, dacă aş fi cu adevărat un gen creativ ca Ben...

Sunt anumite discuţii în contradictoriu cu copiii în care pur şi simplu nu poţi să câştigi.

— *Are o soră, nu-i aşa?*

— *Da, Sally.*

— *Şi sunt destul de diferiţi, nu-i aşa?*

M-am întors cu gândul în cabinetul dr. Allen.

— Sally e destul de diferită de Ben, am spus, sperând ca vorbele mele să sune neutru.

— Ben m-a lăsat să înţeleg asta. După cum mi-a dat de înţeles şi că se simte mai apropiat de dumneata, decât de tatăl lui.

— El totuşi îl iubeşte pe Ben.

Dr. Allen m-a privit cu atenţie.

— Sunt sigură că îl iubeşte, în felul lui, a spus ea. Dar dă-mi voie să te întreb ceva, Laura: întotdeauna simţi nevoia să îmbunătăţeşti lucrurile?

— E ceva rău în asta?

— Poate fi întru câtva descurajant, nu-i aşa? Adică, fericirea altora... e în ultimă instanţă treaba lor, nu? Şi asta îi include şi pe copiii dumitale în acest moment al vieţii lor. Nu te poţi învinui pentru problemele lui Ben.

— E mai uşor de spus decât de făcut.

După o jumătate de oră m-am întâlnit cu Ben — după cum aranjase dr. Allen — la o cafenea de lângă campus. Slăbise vizibil, el fiind oricum costeliv, înainte de toate astea. Încă mai era palid la faţă. M-a lăsat să-l îmbrăţişez, dar nu a răspuns la fel. La început, când i-am zis că arată bine, a spus:

— Nu m-ai minţit niciodată, mamă... aşa că te rog să nu începi acum.

Apoi m-a întrebat cum merg lucrurile acasă şi dacă sora lui „mai umblă cu Domnul Republican de Rahat" (m-a liniştit mult să aud că sarcasmul lui natural nu a dispărut), adăugând că a început o pânză nouă care nu era colaj.

— De data asta e pictură adevărată. Deci nu conţine bucăţi de corp şi nici nu încearcă să reproducă un accident de maşină, eu fiind la volanul unui Porsche.

— Ca James Dean, vrei să spui? am întrebat.

— Mama e Tehnicianul cu competenţe în cultură.

— Nu chiar atât de competent.

— Ai citit mai mult decât orice persoană pe care o cunosc.

— Ăsta-i mai mult un hobby...

— Ar trebui să încerci să scrii, mamă.

— Despre ce ar trebui să scriu? N-am făcut nimic atât de interesant sau important cu viaţa mea... în afară de a vă creşte pe tine şi pe Sally.

— Nu aveai nicio obligaţie să adaugi asta.

— Dar ăsta-i adevărul.

Ben m-a atins scurt pe braţ.

— Îţi mulţumesc.

— Arăţi cam obosit, am spus, ştiind că, dacă i-aş fi spus că arată bine, aş fi minţit.

Ben devine întotdeauna irascibil dacă simte că este flatat.

— În sfârşit am început să dorm iar fără pilule.

— Dr. Allen mi-a spus că eşti încă sub tratament.

— Da, dar nu şi pentru insomnie. Iau doar nişte pastile ca să mă ţină fericit.

— Nu există pastile pentru asta, am spus.
— Ba există, a spus Ben, cu o idee de zâmbet pe buze.
— Dar pari mai puternic...
— Mă ocup de asta...
— Eşti din nou mult prea drăguţ.
— Ai prefera să fiu mult prea rău?
Încă un zâmbet abia schiţat din partea lui Ben.
— Îmi pare rău dacă te-am speriat...
— Nu m-ai speriat...
— Da, mie-mi spui?
— Bine, am fost foarte îngrijorată. La fel şi tatăl tău...
— Dar tu eşti aici azi.
— Tatăl tău are în dimineaţa asta un interviu pentru o slujbă.
— Asta-i o veste bună. Pentru că la el, acum, toate sunt un dezastru.
— Cam exagerezi, Ben.
— Ba nu exagerez şi amândoi ştim asta.
— Tatăl tău este în esenţă un om bun.
— Păcat că are o părere aşa de proastă despre mine şi aşa de bună despre fiica lui majoretă.

Vor înceta vreodată copiii mei să-şi facă griji despre cine pe cine favorizează? Eu şi cu Dan am încurcat chiar atât de rău lucrurile în domeniul ăsta? Poţi vreodată să găseşti soluţia corectă a relaţiei părinte–copil? Sau este ca toate relaţiile interpersonale: o continuă harababură?

— Te iubeşte foarte mult, Ben.
— Dar nu suntem prieteni.
— Asta se va schimba.
— Da, cum să nu...
— Cel puţin, *noi suntem prieteni*, am spus.

Ben a dat din cap.
— Sigur nu eşti supărată pe mine? a întrebat el.
— Niciodată nu mă supăr pe tine.

Conversaţia asta de la colegiu a avut loc acum cinci săptămâni. Când m-am întors acasă de la Farmington, în acea seară, i-am trimis fiului meu un e-mail, în care îi spuneam că, deşi îi sunt alături zi şi noapte, n-am să-i încalc teritoriul.

Ia-o încetişor, ştii că întotdeauna răspund la telefon şi pot să fiu la tine în douăzeci de minute dacă ai nevoie de mine.

După cinci zile am primit un mesaj pe mobil de la Ben: *„Ai chef de o şuetă?"* Tocmai trecuse de patru după-amiaza — ora la care plec de la serviciu — aşa că l-am sunat imediat şi am stat de vorbă aproape o jumătate de oră. N-am vorbit deloc de starea lui psihică, de terapia lui, de medicaţia lui, de sentimentele lui pentru tânăra care declanşase tot dezastrul ăsta. El a vorbit despre câteva filme pe care tocmai le văzuse, despre o biografie a lui Mark Rothko pe care o citea („Tipul chiar vorbea tot timpul despre artă") şi despre un cântec al formaţiei Green Day („Îţi cunoşti duşmanul?") pe care îl asculta în mod repetat („Poate că mă gândesc la ea...", a spus el cu multă ironie în glas, ceea ce era liniştitor). Nu l-am întrebat deloc cum îi mergea, deoarece tonul lui dădea de înţeles că acum făcea faţă destul de bine vieţii. Dar spre sfârşitul conversaţiei, când l-am întrebat dacă ar vrea să-l sun din când în când, mi-a spus:

— Lasă-mă să fiu eu cel care sună, bine?

Desigur că i-am spus că bine.

De atunci am primit de la Ben cel puţin două mesaje pe zi — deseori amuzante, predispunând la meditaţie

(„Crezi că singurele inimi cu adevărat frânte sunt în cântecele country şi western?"), uneori îngrijorate („Chiar am dormit prost. Azi şedinţă cu dr. Allen"), alteori doar un salut. M-a sunat de două ori pe săptămână. Dar tot niciun indiciu că ar vrea să petreacă un weekend acasă sau că ar vrea să mă vadă.

Până...

Beep.

Uitându-mă la apă, cu atâtea gânduri în minte, am scos mobilul şi am citit:

Bună, mamă. Weekendul ăsta vreau în sfârşit să ies din ascunzătoare. Mă gândeam că ne-am putea întâlni undeva, cum ar fi Portland. Sunt două filme bune în oraş. Am putea să şi luăm cina undeva. Eşti disponibilă?

Fir-ar să fie! Ăsta ar fi trebuit să fie primul weekend, după nouă ani, în care ieşeam din oraş. I-am răspuns:

Bună, Ben. Mi-ar plăcea o cină şi un film sâmbătă... dar weekendul ăsta am o conferinţă de specialitate la Boston. Aş putea să încerc să scap de ea...

A răspuns imediat:

Să nu faci asta pentru mine.

E doar o chestie de serviciu. Dar tu eşti mai important.

Răspunsul lui imediat:

Şi tu nu te duci niciodată nicăieri — aşa că hai s-o lăsăm pe sâmbăta viitoare.

Răspunsul meu imediat:

Acum mă simt vinovată.

Răspunsul lui imediat:

Întotdeauna te simţi vinovată pentru ceva, mamă. Evadează câteva zile şi încearcă să nu te simţi prost din cauza asta.

M-am uitat lung la acest ultim mesaj. Mi-a venit în minte o frază pe care o spunea tata când se gândea la limitele pe care şi le impusese vieţii.

Mai uşor de spus decât de făcut.

Şi, gândindu-mă la situaţia mea, sfatul lui Ben m-a tulburat cu adevărat. Pentru că singurul răspuns pe care l-am găsit a fost:

Mai uşor de spus decât de făcut.

trei

... tu nu te duci niciodată nicăieri...

Ah!

Cu toate că ştiu că Ben nu a vrut ca acel comentariu să mă rănească, el m-a rănit. Pentru că exprima un adevăr neplăcut.

M-am întors la maşină, am băgat cheile în contact şi am ieşit din parcare, lăsând oceanul în urmă. Am făcut la stânga şi am urmat drumul îngust, ştiind că avea să cotească pe lângă casele de vacanţă, în general goale acum, când toamna se apropie cu paşi mărunţi de asprimea mohorâtă a iernii, înainte de a vira iar la dreapta şi de a urca panta blândă a unui deal, străjuită de casele locuitorilor permanenţi ai peninsulei. În afară de vreun pictor sau vreun reflexoterapeut New Age ocazionali, casele de aici sunt deţinute de oameni care predau la şcoală sau vând poliţe de asigurare, sau lucrează în brigada locală de pompieri, sau au ieşit la pensie din marină sau de la şantierul naval din Bath şi încearcă să se descurce de pe o zi pe alta cu pensia şi asigurările sociale. Aceste case — dintre care multora (ca şi casei mele) nu le-ar strica mai multe straturi de zugrăveală — lasă loc imediat câmpiilor deschise

şi principalei rute de întoarcere în oraş. Spun toate astea pentru că de treisprezece ani, de când eu şi cu Dan ne-am mutat aici, fac acest drum de trei–patru ori pe săptămână. În afară de cele două săptămâni pe an când eram plecaţi în vacanţă, orăşelul Damriscotta, Maine, a fost centrul întregii mele vieţi. Chiar de curând m-a străfulgerat gândul că n-am paşaport. Singura dată când am fost plecată din ţară a fost în 1989, ultimul meu an de studiu la Universitatea Maine, când l-am convins pe iubitul meu, pe atunci, Dan, să meargă cu mine până în Quebec City pentru un weekend prelungit. Pe atunci încă puteai să treci în Canada cu permis de conducere american. În Quebec City era Carnavalul de Iarnă. Decorul era Casa de Turtă Dulce. Toată lumea vorbea franţuzeşte. Nu mai văzuserăm ceva atât de magic şi străin pentru noi. Chiar şi Dan — care la început a fost cam descurajat de limba diferită şi accentul ciudat — a fost fermecat de toate. Deşi micul hotel în care am petrecut patru zile fericite era cam dărăpănat şi avea un pat dublu îngust ce scârţâia tare de fiecare dată când făceam dragoste, pentru noi a fost o perioadă sublim de romantică şi sunt aproape sigură că atunci am rămas însărcinată cu Ben. Dar înainte să ştim că suntem pe cale să devenim părinţi — o descoperire care a schimbat în sine traiectoria vieţii noastre — Dan mi-a spus că sigur aveam să ne întoarcem în Quebec City. Cum aveam să vizităm şi Parisul şi Londra şi Rio şi...

Am înţepenit într-un loc. Gândul ăsta m-a frământat mult. Dar, sincer, nu sunt supărată pe Dan pentru asta. Indiferent de celelalte probleme din căsnicia noastră, nu-l învinuiesc pe el pentru felul în care a ieşit viaţa mea. La urma urmelor, am fost părtaşă la toate astea. A fost alegerea mea să mă mărit cu el. Acum îmi dau seama că

am luat anumite decizii extrem de importante într-un moment în care judecata mea era, în cel mai bun caz, umbrită. Aşa lucrează de multe ori viaţa? Întreaga traiectorie a unei vieţi poate fi schimbată de o hotărâre luată în grabă?

Aud deseori de la pacienţii mei genul ăsta de regrete. De la fumători care acum regretă ziua când au tras primul fum. De la cei cu obezitate morbidă care se întreabă cu glas tare de ce au mâncat mereu atât de nestăpânit. De la cei cu adevărat năpăstuiţi care se întreabă dacă o tumoră întâmplătoare — fără nicio legătură directă cu ceea ce medicilor le place să numească „stil de viaţă" — este un fel de pedeapsă (divină sau de alt fel) pentru comportament urât, păcate acumulate sau incapacitatea de a găsi fericirea simplă în această unică viaţă care le-a fost dată.

A fost o vreme când aceste confesiuni din sala de scanare — de obicei spuse pe nerăsuflate în momente de groază cumplită, toate umbrite de marea frică de necunoscut — erau ceva normal pentru mine. Încep să mă demoralizez pentru că, în felul lor direct, ele mă forţează acum să reflectez la trecerea în accelerare continuă a timpului? Căci, iată, suntem iar în octombrie. Şi am intrat în al patruzeci şi doilea an de viaţă şi tot nu-mi dau seama cum a dispărut un an pur şi simplu. Tata — care preda matematici speciale la un liceu din Waterville — mi-a explicat asta cu o simplitate elegantă acum câţiva ani când i-am spus că unul dintre cele mai ciudate aspecte ale iminentei vârste de mijloc este felul în care un an se termină cât ai clipi de trei ori.

— Iar când ai să ajungi la vârsta mea..., a spus el.

— *Dacă* ajung la vârsta ta (el avea atunci şaptezeci şi doi de ani).

— Întotdeauna pesimistă. Dar cred că asta ţi se trage de la profesie. Bun, reformulez. *Dacă* ajungi la vârsta mea... vei descoperi că anul trece cât ai clipi de două ori. Iar dacă reuşesc să ajung la, să zicem, optzeci şi cinci de ani, va trece în cel mai bun caz, într-o clipită. Iar motivul este o formulă matematică simplă, care n-are nicio legătură cu principiile euclidiene şi mai mult cu legea profiturilor diminuate. Ţii minte când aveai patru ani şi un an ţi se părea uriaş şi trecea aşa de încet...?

— Sigur. Ţin minte şi că, de fiecare dată când Crăciunul venea şi pleca, mă gândeam că aşteptarea până anul următor avea să fie nesfârşită.

— Exact. Dar treaba e că atunci un an era doar o pătrime din viaţa ta. Pe câtă vreme acum...

— Acum, un an e doar o părticică din cei 39 pe care-i am.

— Dar ce să mai zic eu, la cei 72 ai mei. Asta înseamnă că timpul se micşorează odată cu acumularea anilor. Sau, cel puţin, asta-i percepţia. Iar toate percepţiile sunt, prin natura lor, deschise interpretării individuale. Realitatea empirică este că timpul nu se lungeşte şi nici nu se scurtează. O zi va avea întotdeauna douăzeci şi patru de ore, o săptămână, şapte zile, un an, trei sute şaizeci şi cinci de zile. Ceea ce se schimbă este felul în care îi simţim viteza — şi valoarea lui din ce în ce mai mare, ca materie primă.

Tata. A murit anul trecut, după o coborâre lentă şi crudă în ceaţa care este boala Alzheimer. Cu douăzeci de luni înainte era încă ager la minte. La fel de ager ca mama înainte de cancerul pancreatic care a apărut din senin şi care a ucis-o exact acum patru veri. A fost unul dintre acele cupluri ciudate, rare, care s-au cunoscut în colegiu şi de atunci au rămas împreună. A fost povestea

de iubire a secolului trecut şi cel prezent? Îmi amintesc momente de când eram mai tânără — mai ales din adolescență — când între ei se instalase clar o răceală. Mi-l amintesc pe tata insinuând că a preda matematici speciale într-unul dintre cele mai mici oraşe din Maine nu era cariera pe care şi-o dorise când era student şi vedeta secției de matematică la Universitatea Maine. Dar tata era cel care avea părinți în vârstă, în Bangor, şi care, după colegiu, s-a simțit obligat să refuze o bursă pentru doctorat la MIT în favoarea uneia la U Maine ca să poată să fie alături de vârstnicii lui părinți. Şi tata a fost cel care a luat slujba din Waterville când nu a găsit un post la colegiu.

Tata.

În ceea ce priveşte părinții, am avut noroc. În ciuda acelor câțiva ani de tensiune tăcută, dar perceptibilă — despre care niciunul dintre ei nu a vorbit cu adevărat atunci sau după aceea — am crescut într-o familie acceptabil de stabilă. Ambii mei părinți aveau cariere. Amândoi aveau pasiuni — tata cânta la violoncel într-un cvartet de coarde de amatori, mama era un fel de expertă în lucrul de mână. Amândoi mă încurajau şi mă iubeau. Supărările sau îndoielile pe care le aveau cu privire la viața lor individuală sau comună le țineau departe de auzul meu (şi abia când eram femeie în toată firea, la treizeci de ani, mi-am dat seama cât erau de disciplinați în această privință). Da, tata ar fi trebuit să fie profesor la o universitate şi autorul multor cărți deschizătoare de drumuri despre teoria numerelor binare. Da, mama ar fi trebuit să vadă lumea — cum mi-a spus ea odată că asta era ambiția ei când era mai tânără. Cum am simțit şi că deseori regreta că s-a măritat prea de tânără şi nu a cunoscut altă viață în afară de cea cu tata. Şi da, a existat

marea tristețe care s-a întâmplat la doi ani după naşterea mea, când mama a avut o sarcină extrauterină care a devenit înspăimântătoare. Nu numai că a pierdut copilul, dar complicațiile au fost atât de grave, încât a trebuit să i se facă histerectomie. Am aflat asta când eram însărcinată cu Sally şi m-am speriat tare (dar n-a fost decât o sperietură). Atunci mama mi-a spus de ce eram unicul copil — un lucru despre care o întrebasem cu mulți ani în urmă şi la care îmi răspunsese simplu: „Am încercat, dar nu s-a mai întâmplat". Acum, confruntându-mă cu coşmarul unei posibile sarcini extrauterine, mama mi-a spus adevărul, făcându-mă să mă întreb de ce aşteptase atâta timp ca să-mi dezvăluie această tragedie care trebuie să-i fi întors viața pe dos la vremea respectivă şi care încă o bântuia. Mama a văzut şocul din ochii mei, un gen de şoc care durea, căci mă căzneam să înțeleg de ce nu a putut niciodată să-mi spună ce se întâmplase şi de ce tata — cu care credeam că am o relație de transparență totală — conspirase cu ea privitor la această uriaşă piesă centrală a puzzle-ului familiei. Eu fiind eu — şi da, Ben avea dreptate, întotdeauna vreau ca lucrurile să meargă bine pentru cei apropiați — n-am scos nicio vorbă despre durerea care m-a măcinat în zilele de după această dezvăluire. Eu fiind eu, mi-am explicat logic că totul se reducea la îngrijorarea lor cu privire la efectul pe care tragedia ar fi putut să-l aibă asupra mea. Şi faptul că am auzit întreaga poveste cumplită când aveam douăzeci şi patru de ani... ei bine, asta a părut să exacerbeze confuzia în care am fost după aceea.

Reacția lui Dan a fost directă, la obiect. Şi deşi la început am considerat-o doar cam severă, cu timpul mi-am dat seama că el intrase direct în miezul problemei când,

după ce s-a gândit câteva clipe la asta, a dat din umeri şi a spus:

— Aşadar, acum ştii că toată lumea are secrete.

Slabă consolare! Dan nu e ultrasensibil. Dar la început chiar am funcţionat bine împreună. Nu prea aveam bani. Aveam o mare responsabilitate ca proaspeţi părinţi. Am făcut faţă. Şi nu doar că am făcut faţă, ci am plătit şi facturile. Ne-am cumpărat o casă. Am reuşit să avem două slujbe şi, totodată, să creştem doi copii fără vreun ajutor serios (în afară de ocazionala babysitter sau de soacră). Am avut nopţi nedormite din cauza colicilor copiilor şi am putut să râdem a doua zi de ţâfna noastră de la patru dimineaţa. Eram frustraţi de lipsa noastră de libertate. Dar cu toate că amândoi ne simţeam cam împresuraţi, cam copleşiţi de copii şi de obligaţii financiare, ce îmi amintesc cel mai mult despre acei ani împreună este că în esenţă ne înţelegeam, evitam multe potenţiale zone de conflict, ne ajutam unul pe celălalt fără să jucăm jocul „Eu am făcut asta pentru tine, acum fă şi tu aia pentru mine". Păream să fim o pereche acceptabilă.

O pereche acceptabilă. Sună atât de pragmatic, atât de prozaic, atât de lipsit de pasiune. Ei bine, noi n-am avut iubirea secolului. Nici nu suntem unul dintre acele cupluri care au făcut dragoste ultima dată când Clinton era preşedinte. Sexul e tot acolo — dar chiar dinainte ca Dan să-şi piardă slujba şi să înceapă să se depărteze de mine, îşi pierduse exuberanţa de bază sau sentimentul de nevoie reciprocă ce l-a alimentat atâta timp. Ce m-a atras la el când ne-am cunoscut a fost faptul că era stabil, stăpân pe el, adunat, responsabil. Spre deosebire de bărbatul care a fost înainte de el şi care...

Nu, nu vreau să mă gândesc la asta... *la el*... azi. Deşi, sincer vorbind, mă gândesc la el în fiecare zi. Cu atât mai mult în ultimii doi ani când mi-am dat seama că...

Stop!

Pierzi lucruri şi apoi alegi lucruri.

N-am auzit pe cineva cântând asta undeva? Sau cum mi-a spus odată cu tristeţe tata, în weekendul în care a împlinit şaptezeci de ani, „să trăieşti o viaţă înseamnă să te lupţi în mod constant cu regretele".

Ăsta e preţul pe care îl plătim pentru că suntem aici: permanenta cunoaştere a faptului că ne-am dezamăgit foarte des pe noi înşine? Şi am început vieţi pe care le găsim doar adecvate?

Stop!

Dimineaţa asta mi-a revelat ce a devenit viaţa noastră împreună. Somnoros, Dan a întins mâna spre mine când deşteptătorul a sunat, ca întotdeauna, la şase. Deşi pe jumătate trează, m-am bucurat că m-a luat în braţe şi că l-am simţit trăgând în sus cămaşa bărbătească lungă pe care o port întotdeauna în pat. Dar apoi, fără nicio încercare de minimă tandreţe, s-a suit imediat pe mine, sărutându-mi gura uscată, intrând şi ieşind din mine cu o insistenţă grosolană şi ejaculând cu un geamăt înfundat după doar câteva clipe. După ce s-a dat jos de pe mine, s-a întors cu spatele. Când l-am întrebat dacă are ceva, mi-a luat mâna, dar a rămas cu spatele la mine.

— Poţi să-mi spui ce s-a întâmplat? am întrebat.

— De ce ar trebui să se întâmple ceva? a spus el acum trăgându-şi mâna.

— Pari... îngrijorat.

— Aşa crezi tu că sunt? *Îngrijorat*?

— Nu trebuie să te superi.

— *Pari îngrijorat.* Asta nu-i o critică?

— Dan, te rog, asta-i o aiureală...

— Vezi! Vezi! a spus el, dându-se jos din pat şi îndreptându-se spre baie. Spui că tu nu critici. Atunci ce dracu' faci? Nu e de mirare că niciodată nu pot să câştig cu tine. Nu e de mirare că nu pot...

Apoi, dintr-odată, i-a căzut faţa şi a început să plângă. Un plâns înăbuşit, slab — foarte sugrumat, foarte reţinut. Am sărit imediat în picioare şi m-am dus spre el cu braţele deschise. Însă în loc să-mi accepte îmbrăţişarea, a ţâşnit în baie, trântind uşa după el. Îl auzeam plângând. Însă când am bătut la uşă şi l-am rugat să mă lase să intru, a deschis robinetele de la chiuvetă, ca să nu mai audă.

Lasă-mă să te ajut. Lasă-mă să-ţi fiu alături. Lasă-mă...

Apa continua să curgă. M-am întors în pat şi am stat acolo mult timp, gândindu-mă, disperarea curgându-mi prin vine ca vopseaua chimică pe care le-o injectez în fiecare zi oamenilor care s-ar putea să adăpostească o tumoră.

Asta adăpostesc eu aici? Un cancer de vreun fel? Cancerul lui de nefericire, cauzat de pierderea slujbei şi care acum se metastazează în atâtea direcţii insidioase încât...

În baie apa tot mai curgea. M-am ridicat şi m-am dus la uşă, încercând să-mi dau seama dacă mai plângea. Nimic, în afară de apa care curgea cu furie. M-am uitat la ceas. 6:18. Era timpul să o trezesc pe Sally — dacă nu cumva auzise strigătele de mai înainte şi deja era trează şi îngrijorată. Nu că Sally ar arăta vreodată că e îngrijorată — singurul ei comentariu după câteva săptămâni a fost: „E grozav să văd că provin dintr-o aşa familie fericită".

Au!

Am fost vreodată o familie fericită? Cunosc măcar o familie cu adevărat fericită?

Am bătut uşor la uşa ei, apoi am crăpat-o puţin şi am văzut că dormea dusă. Bun. M-am hotărât să o mai las să doarmă cincisprezece minute şi m-am dus la parter să pun de cafea. Dan a apărut după câteva minute, îmbrăcat în jeanşi şi tricou cu mânecă lungă, cu geanta de sport în mână.

— Mă duc la sală, a spus el, evitându-mi privirea.

— Pare o idee bună.

— Ne vedem diseară.

— Am să fiu acasă la ora obişnuită. Dar ştii că la şapte am discuţia săptămânală despre cărţi, cu Lucy. Iar mâine...

— Da, la prânz porneşti spre Boston.

— Îţi pregătesc diseară mâncarea pentru weekend.

— Nu crezi că ştiu să gătesc?

— Dan...

— Ştiu să-mi fac singur de mâncare.

— Eşti supărat că mă duc la Boston?

— De ce aş fi supărat? E vorba de serviciu, aşa-i?

— Da.

— Oricum, dacă aş fi în locul tău, aş vrea să scap de mine câteva zile.

— Dan...

— Nu spune asta.

— Mă îngrijorezi.

S-a oprit şi s-a întors, tot neputând să mă privească direct. Apoi, cu glas şoptit, a spus un cuvânt:

— Scuze.

Şi dus a fost.

Acum, după aproape unsprezece ore şi după ce mi-am petrecut o mare din ziua de lucru încercând să ţin

oarecum la distanță gustul stăruitor al întâmplărilor neliniștitoare ale dimineții, m-a cuprins o anumită groază. O groază care era foarte prezentă din acea zi de acum nouăsprezece luni când Dan a venit de la serviciu și mi-a spus că tocmai fusese concediat. Diminuarea activității economice făcuse ca vânzările anuale de la LL Bean să scadă cu 14%. Cei de la nivel executiv au hotărât că pot reduce unele excese din departamentul Info Tech — care se ocupa de marketing și vânzările online — renunțând la cei doi oameni responsabili cu extinderea permanentă a vânzărilor. Unul dintre aceștia a fost întâmplător soțul meu. Lucrase doisprezece ani la LL Bean și a fost terminat de o concediere atât de sumară, la doar patru zile de la Anul Nou. Expresia feței lui când a intrat în acea seară pe ușa din față... parcă îmbătrânise cu zece ani în cele zece ore de când nu-l mai văzusem. Băgând mâna în buzunarul de la spate, a scos o scrisoare. *Scrisoarea.* Înștiințarea că nu mai avea slujbă, regretul companiei că pune capăt unei colaborări atât de lungi, asigurarea că avea să i se ofere „un pachet generos de încheiere a colaborării", împreună cu „serviciile departamentului nostru de Resurse Umane pentru a vă ajuta să găsiți cât mai repede un alt serviciu".

— Ce glumă! a spus Dan. Ultima dată când au concediat un grup de oameni din departamentul meu, niciunul dintre ei nu și-a găsit de lucru timp de cel puțin doi ani... iar singurii care și-au găsit alte slujbe au trebuit să plece în alt stat.

— Îmi pare rău, am spus, vrând să-l iau de mână.

Însă el și-a tras-o înainte să apuc s-o ating. N-am spus nimic, gândindu-mă că era de înțeles să fie copleșit de ceea ce se întâmplase. Totuși, chiar dacă Dan nu a fost

cel mai afectuos bărbat, niciodată nu se mai ferise așa de mine. Așa că am vrut din nou să-l iau de mână. De data asta a tresărit, de parcă l-aș fi amenințat.

— Vrei să mă faci să mă simt prost? a spus el, brusc mânios.

A fost rândul meu să tresar. M-am uitat la el cu uimire și puțină neîncredere. Am mascat repede asta schimbând subiectul, întrebându-l ce fel de „pachet" îi ofereau. Așa cum se întâmplă în astfel de cazuri, pachetul nu era prea meschin: șase luni salariu întreg, asigurare medicală completă timp de un an și multă consultanță gratuită în carieră. Măcar au avut decența să aștepte până după Crăciun ca să-i dea vestea cumplită — și nu doar departamentul IT suferise reduceri de personal, deoarece altor șaptezeci de angajați din administrație li se arătase ușa. Dar imediat ce Dan a spus „șase luni salariu întreg" aproape că m-am auzit gândind: cam suntem în găleată. Doar cu trei luni în urmă luaserăm un împrumut de patruzeci și cinci de mii de dolari ca să înlocuim acoperișul casei și să rezolvăm un subsol plin de igrasie. Cum se întâmplă în general cu îmbunătățirile aduse unei case, ele nu sunt deloc sexy, dar sunt absolut necesare. Ne-am hotărât să le facem după multe discuții la cină și calcule pe dosul diverselor plicuri. Prin acoperișul nostru curgea apa, subsolul era umed. Noi umpleam spațiul dintre aceste două realități cu iz de mucegai. Nu aveam de ales decât să împrumutăm bani, deși știam că împrumutul avea să restrângă bugetul familiei, deja limitat. Ținând seama de cei 1 200 de dolari pe lună cât era creditul ipotecar, de cei 15 000 de dolari cât costa să-l trimitem pe Ben la U Maine din Farmington (și asta era mizilic în comparație cu un colegiu particular precum

Bowdoin), cei 250 de dolari cât era leasingul la maşina cu care se ducea Dan la serviciu (maşina mea era un Camry vechi de doisprezece ani şi având în jur de 133 000 de mile la bord, căreia îi trebuia urgent o transmisie nouă) şi cei 300 de dolari cât era prima lunară de asigurare pentru a-i acoperi pe Ben şi Sally cu schema mea de asigurare pentru caz de boală, ideea de a ne împovăra cu încă 450 de dolari pe lună, timp de zece ani, era demoralizantă. Dacă la toate adăugam cheltuielile absolut necesare ale tuturor, deja se duceau aproape 3 500 de dolari pe lună. Dan câştiga acum 43 de miare pe an, iar eu câştigam 51 de miare. Fără impozit, venitul nostru net, combinat era de 61 000 de dolari pe an. Cu alte cuvinte, după ce scădeam toate cheltuielile cu plata utilităţilor, mâncarea, îmbrăcămintea, nevoile suplimentare ale lui Sally şi Ben şi ce puteam strânge tot anul, pentru o vacanţă de o săptămână, ne rămâneau sub 1 900 de dolari.

Cunoşteam multe familii în jurul nostru care se descurcau cu mult mai puţin. Deşi Sally se plângea că întotdeauna păream să numărăm bănuţii, în cele din urmă i-a venit mintea la cap şi a început să-şi folosească banii pe care îi câştiga în weekend lucrând ca babysitter ca să-şi cumpere iPod-uri, cercei fistichii şi să-şi facă tatuajul cu care a venit acasă după o zi petrecută în Portland cu nişte prietene. Ben, pe de altă parte, nu ne-a cerut niciodată un ban. Avea la colegiu o slujbă cu jumătate de normă — amesteca vopseluri şi întindea pânze în cadrul secţiei de Arte Vizuale. Refuza tot ce era în plus faţă de masa şi cazarea pe care i le asigurăm, pe lângă taxa de studii anuală.

— Duc *La Vie de Bohême* în Farmington, mi-a spus odată când am încercat să-i strecor în mână 100 de dolari (făcusem o săptămână ore suplimentare). Pot să trăiesc cu

aer. Şi nu vreau să renunţaţi la acoperiş pentru că mi-ai strecurat o sută de dolari.

Am râs şi am spus:

— Mă îndoiesc că o să se întâmple asta.

De fapt, ne-am hotărât să achităm jumătate din împrumutul pentru noul acoperiş cu compensaţia pentru concedierea lui Dan. Subsolul era acum uscat. A folosit şi Dan două mii, ca să-şi cumpere o Honda Civic 1997 care nu a reuşit niciodată să meargă cu mai mult de 100 de kilometri pe oră. Dar măcar avea cum se deplasa cât eram eu la spital. Problema unui singur salariu în casă însemna că eram foarte strâmtoraţi. Abia reuşeam să ne plătim facturile în fiecare lună şi nu aveam niciun ban de rezervă. Dan bătuse la toate uşile posibile din stat. Poate cea mai cumplită ironie a poveştii lui a fost că, după vreo zece luni de când îşi pierduse slujba de la Bean, a descoperit că fostul lui post era anunţat în presă ca fiind liber. Fireşte că l-a sunat pe şeful personalului. Fireşte că tipul i-a depănat o poveste conform căreia creşterea vânzărilor le-a permis să dezvolte din nou departamentul pe care tocmai îl reduseseră. Fireşte că tipul i-a mai spus lui Dan şi că ar trebui să depună o cerere pentru recăpătarea slujbei. Apoi au angajat pe altcineva (iarăşi conform şefului personalului) „pur şi simplu mai calificat". Trei săptămâni mai târziu, Dan a pierdut şi ce părea să fie postul sigur de la departamentul IT al Statului Maine din Augusta şi răbufnirile de furie au început cu adevărat, sporite poate de faptul că, acum două săptămâni, şeful personalului de la Bean a sunat şi a spus că au un post liber, dar e la magazie. Da, era un post de ajutor de administrator. Şi da, după şase luni avea să fie introdus în sistemul de asigurări de sănătate. Totuşi,

era plătit cu doar treisprezece dolari pe oră — dar, hei, asta era aproape dublu salariului minim şi aproape 15 miare pe an, după scăderea impozitului. Acest surplus de 15 000 de dolari ne-ar da prilejul să respirăm şi să evităm datoriile (lucru pe care eram al naibii de hotărâtă să-l fac, dar spre care ne îndreptăm rapid). Poate chiar ne-ar permite să închiriem apartamentul cumnatului lui Dan din Tampa, pentru o săptămână de Crăciun şi să avem o vacanţă ca lumea la soare. Bine-nţeles că Dan ştia toate astea. Tot aşa cum şi eu ştiam că ura ideea de a se duce să muncească la magazie pentru jumătate din ce câştiga înainte, la aceeaşi companie.

— Parcă mi-a aruncat un os, mi-a spus el în seara în care i s-a oferit slujba. Un premiu de consolare de rahat şi un mod de a-şi linişti conştiinţa pentru că m-a concediat.

— Nu el te-a concediat. Băieţii de sus. A lor a fost decizia de a face reduceri de personal.

— Da, dar el le-a făcut treaba murdară.

— Din păcate, asta e sarcina lui.

— Îi ţii partea?

— Câtuşi de puţin.

— Dar vrei să accept slujba.

— Nu vreau să accepţi slujba dacă nu vrei în ruptul capului să o accepţi.

— Avem nevoie de bani.

— Păi, da, chiar avem. Totuşi, o să găsim noi o cale să ne descurcăm şi pe mai departe...

— Vrei să iau slujba.

— Nu spun asta, Dan. Şi am întrebat la spital dacă mă lasă să fac zece ore suplimentare pe săptămână, ceea ce ne-ar mai aduce vreo 250 de dolari.

— Şi m-ar face pe mine să mă simt ca dracu?...

Am scurtat drumul. Am intrat pe un drum de ţară, aflat la vreo milă distanţă de centrul Damariscottei. E un drum care urcă şerpuit prin peisajul uşor înălţat... deşi, când ne-a adus prima dată să-l vedem, agentul imobiliar a spus despre zona înconjurătoare că e „uşor vălurită". Când i-am pomenit asta odată lui Ben (într-o discuţie despre felul în care vânzătorii înfrumuseţează în mod inevitabil lucrurile), el a clătinat din cap şi a spus: „Presupun că, dacă ai fi iepure, ai zice că e «uşor vălurit»". Realitatea e că înspre linia coastei terenul este înălţat ca o cocoaşă. În această minunată panoramă care domină râul Kennebec locuiesc avocaţii şi medicii oraşului, alături de un pictor oarecum de succes, de un scriitor de cărţi pentru copii, destul de cunoscut şi doi antreprenori în construcţii care au acaparat piaţa în această parte a statului Maine. Casele sunt structuri venerabile acoperite cu şindrilă — de obicei albe sau roşu-intens — bine întreţinute şi cu grădini frumos amenajate, având pe alei SUV-uri achiziţionate recent. Spun cu mâna pe inimă că n-am avut niciodată un gând neplăcut cu privire la oamenii care au norocul să locuiască în aceste case elegante, rafinate. Spun cu mâna pe inimă că în fiecare zi există un moment când trec pe lângă aceste case din zona de coastă şi mă gândesc: „N-ar fi plăcut dacă..."

Dacă ce? Dacă m-aş fi măritat cu un doctor bogat? Sau, mai la obiect, m-aş fi făcut eu doctor? O fi de vină un junghi micuţ pe care îl simt întotdeauna când trec pe lângă această zonă rezidenţială, înainte de a o lua în sus spre casa mea mult mai modestă? O fi de vină vârsta de mijloc marcată mereu de asaltul regretelor? Întotdeauna îmi iau un aer pozitiv în faţa colegilor mei de muncă, a copiilor mei, a tot mai detaşatului meu soţ. Dr. Harrild a

spus odată despre mine (acum doi ani, la o petrecere-surpriză organizată pentru mine la împlinirea a patruzeci de ani) că sunt „persoana cea mai stăpână pe ea şi mai pozitivă din echipă". Toată lumea a aplaudat acest comentariu. Am zâmbit timid, gândind, totodată: dacă aţi şti ce des mă întreb: „Aşa e?"

Trebuie să accentuezi gândirea pozitivă, să elimini pe cea negativă, să înţelegi ce e pozitiv, să nu te încurci cu Domnul Intermediar.

Tata îmi cânta deseori această melodie când eram mai tânără şi intram în acele stări de proastă dispoziţie destul de serioasă în care cădeam când mă dădeam în acel montagne russe al adolescenţei. Dar gândindu-mă ce des l-am prins cântând în surdină acele vorbe optimiste, nu pot să nu mă gândesc că se folosea de acel cântec pentru a-şi linişti regretele care zăboveau. Doctorul Harrild chiar m-a auzit fredonându-l odată în camera personalului şi a spus:

— Eşti cam ultima persoană care are nevoie să-şi spună toate astea.

Doctorul Harrild. Şi el caută întotdeauna să accentueze gândirea pozitivă şi să fie cu adevărat bun. Un exemplu este călătoria pe care o fac weekendul ăsta. O conferinţă de radiologie la Boston. Bun, până la Boston sunt doar trei ore de mers cu maşina, aşa că nu e ca şi cum aş fi trimisă într-un loc de invidiat, precum Honolulu sau San Francisco (două locuri pe care îmi doresc tare mult să le vizitez într-o bună zi). Totuşi, ultima oară când am fost la Boston... Doamne, trebuie să fi fost acum doi ani! O călătorie pentru cumpărături de Crăciun. Am rămas peste noapte cu Sally şi Ben. Ba chiar am vizitat şi studiourile în care se turna *The Lion King* şi am stat la un

hotel bunicel pe lângă Copley Square. Oraşul era acoperit cu un strat subţire şi proaspăt de zăpadă. Luminile colorate de pe Newbury Street arătau magic. Eram tare fericită că Sally şi Ben erau fericiţi. Şi mi-am spus că o să găsesc bani să încep să călătoresc ceva mai mult în fiecare an, că viaţa trece vâjâind pe lângă mine şi, dacă voiam să văd Parisul sau Roma sau ...

Apoi, câteva luni mai târziu, Dan a rămas fără slujbă şi visul a fost amânat.

Totuşi, mulţumită doctorului Harrild, o excursie la Boston, cu toate cheltuielile plătite. Bani de benzină. Hotel pentru două nopţi. Chiar şi 300 de dolari bani lichizi pentru cheltuieli şi toate astea pentru că fusese invitat la convenţia radiologică, dar fiul lui cel mare are sâmbăta asta o partidă de fotbal şi el a vrut ca spitalul să fie reprezentat la convenţie, iar când mi-am exprimat îngrijorarea că poate nu sunt destul de importantă (adică medic) ca să particip, a respins acea îngrijorare afirmând: „Probabil ştii mai multe despre radiologie decât majoritatea medicilor specialişti de acolo. Oricum, meriţi o excursie pe cheltuiala noastră şi o pauză de câteva zile".

Era ăsta felul lui de a-mi da de înţeles că a auzit ceva despre situaţia mea de acasă? Avusesem mare grijă să nu spun nimănui de la spital sau din oraş despre problemele lui Dan. Totuşi, în spitalele mici şi în oraşele mici, bârfa măruntă e la ea acasă.

Nu că dr. Harrild s-ar angaja vreodată cu adevărat în astfel de bârfe. Totuşi, a avut dreptate că am nevoie de o pauză — chiar şi una mai mică, de şaptezeci şi două de ore. O schimbare de decor şi aşa mai departe. Dar am fost şi şocată când mi-am dat seama că nu mai fusesem plecată undeva singură de când s-au născut Ben şi Sally.

Am rămas ţintuită locului cu bună ştiinţă.

Dar mâine sunt pe drum. Singură. Chiar dacă e o destinaţie pe care deja o ştiu şi care e doar la o săritură de locul pe care îl numesc acasă — călătoria e călătorie. O evadare temporară.

Am cotit pe aleea noastră. Razele piezişe ale soarelui de toamnă neobişnuit de strălucitor se reflectau din noul acoperiş al casei. O casă cu două niveluri, oarecum turtită, finisată cu lambriu de un gri urât, care mi-ar fi plăcut să fie mai închis cu două nuanţe dacă aş fi găsit cei nouă mii de dolari cât mi-a spus zugravul că ar costa să refacă tot exteriorul (şi chiar are nevoie de asta). Mi-ar plăcea şi să amenajez jumătatea de acru de teren din faţa casei, căci a fost cam năpădit de lăstăriş. În spatele nostru, totuşi, e un stejar minunat care chiar în clipa asta seamănă aproape cu un păun în frumuseţea sa autumnală. Uneori mă gândesc că am cumpărat casa datorită stejarului, ştiind că era un imobil care avea nevoie de renovare, un loc de plecare de unde în cele din urmă aveam să evoluăm.

Dar gata cu asta (cum îmi spun aproape în fiecare zi). Aici am crescut doi copii. E căminul nostru. Am muncit din greu să o cumpărăm. Continuăm să muncim din greu ca să o păstrăm (deşi plata ultimei ipoteci este scadentă peste şaptesprezece luni — ura!). Este trecutul nostru. Doar că acum pot să spun cu sinceritate că nu m-a entuziasmat niciodată. Nici pe Dan. Ce mult îmi doresc să nu o fi cumpărat!

Casa noastră.

Mă gândeam la asta când am oprit pe alee şi l-am văzut pe Dan stând pe banca lungă de pe veranda din faţă, cu o ţigară între buze. De îndată ce a văzut maşina oprindu-se a sărit în picioare ca un şcolar neliniştit şi a

aruncat ţigara pe duşumeaua verandei, încercând apoi să ascundă dovada trimiţând-o cu un şut în mohorul roşu de dedesubt. Dan se lăsase chipurile de fumat de şase luni, însă ştiam că fuma câteva ţigări pe zi şi de mult nu mai spunea nimic despre asta.

— Bună, am spus, toată un zâmbet, când am ieşit din maşină.

S-a uitat spăşit la mine.

— Este prima ţigară după mai mult de o săptămână, a spus el.

— Bine, am zis. Ai avut o zi bună?

— Am acceptat slujba, a spus el, privindu-şi picioarele.

În clipa aceea m-am simţit uşurată, dar şi teribil de vinovată. Pentru că ştiam că ultimul lucru pe care şi-l dorea Dan era să accepte oferta de a lucra la magazie. Şi mai ştiam că el ştia că acei bani în plus aveau să ne dea prilejul să ne tragem sufletul. Am vrut să-l iau de mână. S-a făcut ţeapăn şi s-a tras într-o parte, ducându-şi mâna la spate ca să nu ajung la ea. O clipă n-am spus nimic, apoi am rostit două vorbe:

— Îţi mulţumesc.

patru

Ruladă de carne tocată. Dan pregătise ruladă de carne tocată. Folosise rețeta mamei lui, acoperind rulada cu sos de roşii Heinz şi aşezând carnea cu trei căței de usturoi zdrobit (o rețetă care, îmi spusese el în diverse ocazii, era oarecum revoluționară pentru Bangor, Maine în anii 1970, când usturoiul era considerat nici mai mult, nici mai puțin, decât ciudat). A făcut şi cartofi la cuptor şi o salată de spanac proaspăt ca să însoțească rulada. Şi cumpărase o sticlă de vin roşu australian — Jacob's Creek — despre care mi-a spus că „tipul de la supermarket a zis că e «foarte băubil»".

— Asta-i o mare laudă de la un tip de la supermarket, am spus. Chiar apreciez că te-ai ostenit atâta...

— M-am gândit că trebuie să sărbătorim că am pus mâna pe slujbă.

— Da, cred că merită să sărbătorim.

— Şi ştiu că la şapte ai chestia cu lectura cu Lucy...

— Mai e o oră până atunci, dacă rulada e gata...

— Va fi gata în cincisprezece minute.

— Minunat! Deschidem vinul?

A luat sticla, a deşurubat capacul şi a turnat vin în două pahare. Mi-a întins unul şi am ciocnit.

— Pentru noua ta slujbă, am spus.

— N-am crezut niciodată că am să toastez pentru o slujbă la magazie.

— E o slujbă de administrator.

— Ajutor de administrator.

— Totuşi e un post de *management*.

— La magazie.

— Dan...

— Ştiu, ştiu. Ne va uşura mult situația.

— Şi va duce şi la alte lucruri pentru tine. Sunt sigură că e doar o soluție temporară...

— Te rog să nu mai tot încerci să mă faci să mă simt mai bine.

— Ar trebui să încerc să te fac să te simți mizerabil?

M-am dus la el şi l-am cuprins în brațe şi l-am sărutat direct pe gură şi i-am şoptit:

— Te iubesc.

În loc să mă sărute şi el, a lăsat capul în jos.

— E drăguț ce spui, a zis el în cele din urmă.

Am pus un deget sub bărbia lui şi am vrut să-i ridic capul, dar el m-a dat la o parte.

— Trebuie să văd ce fac cartofii, a spus.

Am rămas pe loc, amorțită. Poate trimiteam eu semnalele greşite. Poate spuneam încontinuu lucruri pe care el le interpreta ca fiind critice sau depreciative sau...

— Am făcut ceva care te-a supărat? m-am auzit întrebând cu glas tare.

Dan a închis uşa cuptorului, s-a îndreptat de spate şi m-a privit uimit.

— Am spus eu asta?

— Ai impresia că nu te susțin îndeajuns sau că transmit un fel de...

— De ce aduci asta în discuție?

— Pentru că...pentru că...

Cuvintele mi-au rămas în gât, deoarece se întrețeseau cu un hohot de plâns.

— Pentru că... mă simt pierdută.

Ce a spus el apoi a fost... să zic așa, „incredibil"; ăsta este singurul cuvânt care mi-a venit în minte.

— Asta nu-i vina mea.

Acum hohotele de plâns n-au mai rămas în gât. M-am așezat pe un taburet, plângând. Tot ce ținusem în frâu săptămâni întregi, luni întregi, a răbufnit brusc într-un plâns cu suspine.

Atunci a intrat Sally.

— Încă o seară fericită acasă, a spus ea.

— N-am nimic, n-am nimic, am spus, forțându-mă să nu mai plâng.

— Bine-nțeles că n-ai. Nici tata nu are nimic. Și ne iubim toți. Și totul e grozav. Și, apropo, sar peste cină.

— Dar tatăl tău a pregătit o ruladă de carne minunată.

— De când e rulada „minunată"? Oricum, tocmai am primit un telefon de la Brad. Părinții lui s-au hotărât să ia cina în seara asta la Solo Bistro în Bath și m-au întrebat dacă vreau să vin și eu.

— E cam târziu pentru asta, a spus Dan.

— De ce, mă rog? a întrebat Sally.

— Pentru că cina ta e în cuptor.

— Am să mănânc mâine resturile.

— Scuze, dar nu-ți dau voie, a spus Dan.

— Nu-i corect! a spus Sally.

— Păcat că tu crezi asta.

— Haide, tată — Solo Bistro e un restaurant grozav...

— Nu știu, că n-am mâncat niciodată acolo.

— Asta pentru că în ultimul an și jumătate ai fost șomer și amărât și...

— Sally..., am spus.

— Păi, ăsta-i adevărul... și tu știi că așa e, mamă.

Tăcere.

Dan s-a aplecat încet și a băgat la loc cartofii în cuptor. Apoi, îndreptându-se, s-a întors cu spatele la fiica lui și i-a spus:

— Dacă vrei să mănânci cu oamenii ăia, du-te.

Sally s-a uitat la mine pentru confirmare. Am dat din cap și a ieșit în fugă pe ușă. Am auzit o mașină oprind în față și, uitându-mă pe fereastră, am văzut-o pe Sally îndreptându-se spre Mini-ul argintiu decapotabil al lui Brad. A ieșit din mașină să o întâmpine și a sărutat-o lung pe buze. Nici ea nu s-a dat înapoi. În acea clipă am fost absolut sigură că aveau o relație intimă. Nu că ăsta ar fi fost un șoc, deoarece de un an bănuiam asta. Știam și că acum șase luni ceruse o programare la ginecologul meu și spusese că e doar „o chestie de rutină". Asta însemna că fata mea lua anticoncepționale sau își pusese o diafragmă? Și într-un caz și în celălalt, cred că e mai bine decât să rămână însărcinată. Uitându-mă la Brad — atât de înalt, atât de suplu, atât de șic într-un oraș în care șic nu e un aspect obișnuit — tot ce am putut să gândesc a fost: o să-i frângă inima.

M-am uitat cum mașina a plecat în trombă și am văzut-o pe Sally cuprinzându-l cu brațul pe Brad. M-am gândit imediat la vremea când aveam șaptesprezece ani și eram gata de schimbare și foarte hotărâtă să reușesc. Am luat sticla de vin și mi-am mai turnat puțin în pahar.

După plecarea lui Sally, Dan ieşise pe verandă şi-şi aprinsese altă ţigară. Tristeţea din ochii lui era palpabilă. Văzându-l uitându-se în gol, am simţit un val de empatie pentru el, pentru noi şi, totodată, mi-am zis: acum, pentru mine e un străin.

Am pus masa. Am scos din cuptor rulada şi cartofii. Am turnat smântână într-un castron. Am bătut în fereastra de la bucătărie. Când Dan a întors capul, i-am făcut semn să vină înăuntru. Întors în bucătărie, s-a uitat la masa aşezată cu de toate şi a spus:

— Trebuie să mă laşi pe mine să fac asta. Eu am pregătit cina. Nu vreau să faci nimic în seara asta.

— N-a fost deloc un deranj. Oricum, mă gândeam că poate ai nevoie de puţin timp liber.

— Îmi pare rău, a spus el. Îmi pare nespus de rău.

A venit la mine şi m-a luat în braţe. Şi-a îngropat capul în umărul meu şi l-am simţit o clipă cutremurându-se de parcă era gata să plângă. S-a stăpânit şi m-a îmbrăţişat strâns. L-am îmbrăţişat şi eu, apoi i-am luat faţa în mâini şi am spus:

— Ştii că sunt de partea ta, Dan.

A devenit ţeapăn. Oare spusesem iar ce nu trebuia — deşi intenţionasem să spun ceva liniştitor, drăgăstos? Oare puteam să mai spun vreodată ceea ce trebuia? Ne-am aşezat să mâncăm. Am umplut iar paharele cu vin. Au domnit câteva clipe de tăcere. În cele din urmă, am rupt tăcerea:

— Rulada asta e minunată.

— Mulţumesc, a spus Dan inexpresiv.

Şi tăcerea ne-a învăluit iar.

***

— După mine, chiar e unul dintre cele mai bune romane moderne despre singurătate, a spus Lucy, făcându-i semn chelneriţei să ne mai aducă două pahare de chardonnay. Şi ce mi-a plăcut mult la romanul ăsta este că redă strălucit patruzeci de ani din viaţa Americii într-un mod tare economic. Adică, n-am putut să trec peste faptul că romanul are doar două sute cincizeci de pagini...

— Şi pe mine m-a intrigat asta, am spus. A reuşit să spună atât de multe despre cele două surori şi vremurile prin care au trecut într-un fel atât de comprimat şi cu atâta precizie descriptivă.

— Acesta este unul din rarele exemple când chiar poţi să spui că romanul n-are niciun cuvânt de prisos şi că are o viziune absolut clară despre cum se conving singuri oamenii să ducă o viaţă pe care nu o vor.

— Şi la sfârşit, chiar am simţit că le cunoşteam extrem de bine pe aceste două femei. Pentru că viaţa şi alegerile lor reflectă multe dintre alegerile noastre greşite şi felul în care disperarea şi dezamăgirea ne colorează tuturor viaţa.

— Am să beau pentru asta, a spus Lucy, când ne-au sosit paharele cu vin.

Stăteam cu Lucy într-un separeu la Newcastle Publick House — o tavernă destul de decentă, în care gălăgia nu era atât de copleşitoare încât să nu poţi să porţi o conversaţie — angajate în discuţia noastră săptămânală despre cărţi. De fapt, „discuţia despre cărţi" face ca această întâlnire să sune formal, în limitele unor reguli. Adevărul e că, deşi avem această întâlnire de joi de mai bine de un an — de când amândouă am părăsit grupul de lectură la care participam (şi care începuse să ne calce pe nervi) — singurul principiu pe care l-am urmat este că prima parte a

conversației este alocată romanului pe care am convenit să-l citim în săptămâna respectivă. Așa este — în fiecare săptămână încercăm să citim alt roman, deși acum două săptămâni, când am abordat *Frații Karamazov*, ne-am acordat o lună pentru a parcurge acea operă-mamut. Mai avem o regulă și anume să alegem pe rând cartea în discuție și să nu obiectăm dacă ea iese din „zona de confort literar" a vreuneia dintre noi, cum s-a exprimat odată Lucy. Adevărul e că amândouă avem sensibilități asemănătoare când e vorba de romane. Fără fantezie. Fără science-fiction (cu toate că, la sugestia mea, am citit *Cronici Marțiene* a lui Ray Bradbury — care, amândouă am fost de acord, tratează lucruri întâmplate în America mijlocului de secol, mai mult decât subiectele extraterestre actuale). Și fără dulcegării sentimentale. După ce am descoperit că amândouă citim pentru a ne lămuri propriile dileme, alegerile noastre (în afară de *Frații Karamazov* — ideea mea — și *Curcubeul gravitației* — propunerea lui Lucy — și o carte pentru care am petrecut patru seri încercând să o înțelegem) s-au centrat în general pe cărțile ce reflectă dificultățile inerente ale vieții de zi cu zi. Așa că am virat spre romane care tratează complicațiile din familie (*Dombey și fiul*, *Frații Karamazov*), complicațiile legate de bani (*The Way We Live Now*), complicațiile privitoare la starea națiunii (*O tragedie americană*, *Babbit*) și (nicio surpriză aici) complicațiile conjugale (*The War Between the Tates*, *Couples*, *Doamna Bovary*). Întotdeauna petrecem în jur de nouăzeci de minute în fiecare săptămână vorbind cu însuflețire despre romanul în discuție — deși aceste întâlniri de joi (care în mod inevitabil se lungesc, durând și trei ore) sunt și un prilej pentru a ajunge la zi cu ceea ce Lucy a numit odată elegant

„sistemul nostru meteorologic" — chestiile care par să se învârtă constant în jurul vieții fiecăreia dintre noi.

Lucy e cu un an mai mare decât mine. E cea mai deșteaptă persoană pe care o cunosc. A fost studentă la Smith, a intrat în Peace Corps, a predat în locuri dificile precum Gambia și Burkina Faso (a trebuit să mă uit pe hartă să văd unde e asta), apoi a călătorit un an prin lume. La întoarcerea în Bostonul natal, s-a îndrăgostit imediat de un doctorand în filosofie la Harvard, pe nume Ben Bradford. Ben a pus mâna pe un post de profesor de istorie americană la Colby imediat ce și-a luat doctoratul. Lucy s-a recalificat în bibliologie și și-a găsit o slujbă la colegiu. Apoi a pierdut două sarcini la rând — prima la trei luni, a doua (și mai dureros) la opt luni. Apoi a făcut histerectomie. După care, soțul ei, proaspăt titularizat, a fugit cu o colegă (instructoare de dans). Apoi a fost prost sfătuită de avocat și în urma divorțului nu s-a ales cu nimic. A hotărât că rămânerea la Colby îi era imposibilă emoțional, din tot soiul de motive evidente. Așa că și-a încărcat în Toyota veche de zece ani bunurile lumești și a plecat la Damriscotta, după ce a pus mâna pe un post de bibliotecară la liceul din localitate. Avea treizeci și șase de ani când a venit aici și ne-am cunoscut într-unul dintre schimburile ei de weekend, pentru „un ban în plus" la biblioteca din centrul orașului. Ne-am împrietenit repede. Ea este singura persoană din lume căreia mă destăinui, după cum și ea știe că poate vorbi cu mine despre practic orice. Dan a fost întotdeauna drăguț și îngăduitor cu Lucy, mai ales că de regulă ea își petrece cu noi o parte din ziua de Crăciun (nu are rude directe). Dar e și cam bănuitor în ceea ce o privește, căci știe că e aliata mea. Și simte și că știu ce gândește Lucy, deși nu a spus-o

niciodată, şi anume că eu şi cu Dan suntem o pereche nepotrivită. Asta a fost una dintre regulile nescrise ale prieteniei noastre — să ne spunem tot ce vrem să împărtăşim. Ne cerem şi ne dăm reciproc sfaturi. Dar nu scoatem o vorbă despre ce părere avem cu adevărat despre problemele celeilalte. De exemplu, Lucy a avut o relaţie de doi ani cu un bărbat extrem de nepotrivit, pe nume David Robby — un aşa-zis scriitor care a fugit dintr-o căsnicie neizbutită şi o carieră eşuată în publicitate, un tip care avea destui bani ca să-l distrugă. Coasta statului Maine este plină de refugiaţi metropolitani ca David, a căror viaţă personală sau profesională (sau ambele) s-a aplatizat, şi care au venit în colţul nostru din nord-estul Atlanticului să se reinventeze. Problema e că Maine e liniştit. Şi fără locuri de muncă vacante. Şi prost plătit, în general. Bucuriile lui vizuale — peisajul încântător, vegetaţia verde, senzaţia lui de spaţiu şi izolare (mai ales iarna) — sunt contrabalansate de faptul că viaţa de aici te sileşte să-ţi reiei vechile activităţi. Iar David — un bărbat fermecător pe dinafară, dar clar schimbător, era ultimul lucru de care prietena mea avea nevoie atunci în viaţa ei. Totuşi, luând în considerare divorţul şi pierderea sarcinilor, şi histerectomia, şi durerea de a şti că visul ei de a fi mamă s-a spulberat, David a fost timp de câteva luni o recompensă (chiar dacă eu îl găseam respingător). Dar n-am spus o vorbă împotriva lui. Tot aşa cum nici Lucy nu a făcut vreun comentariu despre Dan. Era ăsta un lucru greşit — o alianţă bazată pe disponibilitatea totală de a ne asculta una pe cealaltă, dar de a nu da glas anumitor adevăruri care sar în ochi? Cred că amândouă aveam încredere una în cealaltă fiindcă nu ne bombardam cu observaţii usturătoare, deoarece amândouă cunoşteam

fragilităţile celeilalte şi era mai bine să nu ne stricăm cheful.

Dar cartea în discuţie în seara asta — *The Easter Parade* de Richard Yates — era unul dintre romanele profund tulburătoare care te lovesc cu cele mai usturătoare observaţii despre condiţia umană.

— Am citit undeva că Richard Yates nu a fost doar un alcoolic înrăit, ci şi maniaco-depresiv, a spus Lucy.

— Nu în acea biografie a lui, care a avut parte de cronici bune, de acum câţiva ani? Acolo scria că, până şi atunci când era cherchelit — adică în majoritatea timpului —, tot reuşea cumva să scrie două sute de cuvinte pe zi.

— Cuvintele erau în mod evident pentru el un refugiu din faţa tuturor realităţilor mai dure ale vieţii. Sau poate calea de a găsi o noimă în nebunia pe care o observa la el şi la alţii. Ştii cum se numea biografia? *A Terrible Honesty*.

— Ei bine, asta e, fără îndoială, forţa definitorie a *The Easter Parade*. Nu se ascunde după deget atunci când e vorba să examineze de ce Sara şi Emily Grimes au dus vieţi atât de nefericite.

— Iar genialitatea cărţii, am spus eu, constă în aceea că, până şi atunci când Emily devine alcoolică înrăită, ea nu e zugrăvită ca plictisitoare sau jalnică. Totuşi, Yates arată foarte clar că cele două surori nu pot să dea vina pe nimeni pentru dezamăgirile lor decât pe ele însele.

— Claritatea lui psihologică şi umanitatea lui sunt prezente peste tot. Aşa cum spuneai, toţi le cunoaştem pe aceste femei pentru că ele sunt, mai mult sau mai puţin, imaginile noastre reflectate. Dar ştii ce gândeşte copilul rău din mine? „Imaginează-ţi că am fi în grupul de lectură discutând despre asta cu Nancy Donovan."

— Da, imaginează-ţi! am spus.

Nancy Donovan a fost principalul motiv pentru care eu şi cu Lucy am părăsit grupul de lectură ale cărei membre eram de aproape optsprezece luni. Nancy e o femeie care se apropie de cincizeci de ani, toată un zâmbet şi bonomie, până spui ceva care nu coincide cu modul ei charismatic de a vedea lumea. Chiar aşa — Nancy a renăscut. Ne-a anunţat asta în prima zi când a intrat în grupul nostru de lectură. Ţinea să facă referire la asta la fiecare dintre întrunirile noastre de joi seară. De pildă:

— Ca persoană care a simţit prezenţa Domnului în viaţa ei...

Sau:

— Vorbesc ca persoană a cărei viaţă s-a schimbat odată cu descoperirea Mâinii Lui Tămăduitoare pe umărul ei.

La care Lucy (care e o mucalită afurisită) a răspuns:

— Când mi-a vorbit Iisus prima dată, stăteam la coadă într-o bancă din Lewiston. Şi dacă Iisus a apărut într-un loc de rahat ca Lewiston, chiar există speranţă pentru omenire.

S-a dovedit şi că El i-a şoptit lui Nancy la ureche a doua zi după ce ea aflase că o să facă histerectomie — un amănunt pe care a ţinut să nu-l împărtăşească.

— Asta înseamnă că urma să am numai cinci dintre cei şapte copii pe care mi-i doream cu disperare. Şi această veste tragică, profund dureroasă m-ar fi terminat dacă brusc, din senin, Iisus nu m-ar fi întărit spunându-mi că am să trec cu bine prin toate şi am să trăiesc în Casa Tatălui Său toată veşnicia, atâta vreme cât îl accept ca Domnul şi Mântuitorul meu.

Acuma, toată afacerea asta cu lucrări interne ale lui Nancy Donovan şi relaţia ei cu Iisus (ştiu că aici sunt răutăcioasă) a apărut pentru că, la vremea respectivă,

citeam *O tragedie americană*. A apărut toată afacerea cu sarcinile nedorite, care a dus la o crimă ce se poate să fi fost un accident. Bineînţeles că Nancy s-a apucat să-i ocărască pe susţinătorii avortului din ţara noastră de azi şi s-o dea întruna cu cei cinci copii ai ei nemaipomeniţi şi cu „oamenii care n-au copii nu cunosc binecuvântările lui Dumnezeu şi..."

— Fii mulţumită că ai aşa mulţi copii, am spus, gândindu-mă: ştie tot despre situaţia personală a lui Lucy. Tot aşa cum ştie şi că Lucy e la celălalt capăt al spectrului faţă de credinţele ei de catifea. Tot aşa cum consideră şi că unitarianismul lui Lucy e mult prea progresist şi nedoctrinal şi ambiguu, în comparaţie cu certitudinea ei evanghelică. În ciuda vorbăriei ei despre „compasiune" şi „conştiinţă creştină", avea o doză de răutate care se manifesta în ipocrizia ei religioasă şi nevoia de a ţine predici.

— Nu crezi că sunt recunoscătoare? a întrebat ea, brusc ultragiată.

— Cred că ar trebui să vezi ce ai tu şi alţii n-au.

— Mă acuzi că sunt îngâmfată?

Aici a sărit Lucy.

— Laura nu face decât să-ţi spună să-ţi ţii gura cu privire la tragedia de a nu avea un al şaselea copil, în faţa cuiva care nu a putut deloc să aibă copii.

Tăcerea care a urmat a fost copleşitoare. Nancy s-a ridicat imediat şi s-a dus la Lucy şi a început să plângă, spunându-i că nu ştia de durerea pe care o pricinuise şi a rugat-o să o ierte, adăugând că probabil Domnul era „cu adevărat supărat" acum pe ea că nu s-a gândit la alţii şi...

Spre cinstea ei, Lucy s-a desprins din îmbrăţişarea ei şi i-a spus:

— Îţi mulţumesc că ţi-ai cerut scuze, Nancy.

— Iar eu îți mulțumesc că ai întors și celălalt obraz.

În care moment Lucy a înghețat, s-a uitat urât la ea, apoi i-a spus:

— Oh, n-am făcut asta!

În aceeași seară — în timp ce eram la obișnuitul pahar de după lectură, la Newcastle — am hotărât că Nancy Donovan ne făcuse în sfârșit să ajungem în punctul în care nu mai exista cale de întoarcere — și astfel s-a format grupul nostru de lectură alcătuit din două femei, întrunit întotdeauna în același separeu din colțul acestei cârciumi (și patronii s-au obișnuit atât de mult cu sosirea noastră în fiecare joi, încât chiar au început să ne rezerve separeul). După aceea, niciuna dintre noi n-a prea mai vorbit despre Nancy Donovan. Până în astă-seară, când Lucy a adus în discuție numele ei.

— Cred că nu trebuia să fiu atât de aspră cu ea, a spus Lucy, după acea digresiune despre faptul că Nancy ar fi găsit multe lucruri de acuzat în romanul lui Yates cu privire la viața de dezmăț a personajelor.

— Tu mă cunoști, am spus. Încerc să văd la toată lumea ce e mai bun. Dar femeia aia n-ar putea niciodată să privească dincolo de justețea ei morală îngustă. Și are o doză de cruzime.

— Foarte adevărat. Dar când am văzut-o în weekend la bibliotecă, stătea într-un colț de lângă sectorul cu literatură de dragoste, plângând de mama focului. M-am dus la ea, am cuprins-o cu brațul și totul s-a limpezit. „Sora mea mai mică a fost diagnosticată acum trei zile cu cancer la plămâni stadiul 4. Locuiește în Massachusetts, în Lawrance — orașul ăla plictisitor. E divorțată. N-are copii. Lucrează la Target și abia reușește să-și plătească la zi chiria. Și trăiește pentru două lucruri: emisiunile care îi

plac la televizor și țigări. Știi ce mi-a spus când m-a sunat din cabinetul oncologului? „Păcat că eu n-am renăscut ca tine! Am să hoinăresc cu Iisus vreo opt sau maxim zece săptămâni, cât mi-a mai dat doctorul de trăit."

— Biata Nancy! am spus. Tu cum ai reacționat la asta?

— I-am spus că vestea despre sora ei este într-adevăr cumplită, dar sunt sigură că credința ei o va întări în aceste momente grele. Știi ce a răspuns așa, din senin, Nancy Donovan? „Mi s-a spus că aș deține toate răspunsurile. Dar acum, tot ce am este o mulțime de întrebări mari." Apoi m-a îmbrățișat repede și a plecat în grabă. Și cred că în seara asta m-am gândit la povestea lui Nancy datorită *The Easter Parade*. Cartea asta mi-a intrat pe sub piele pentru că tratează felul în care oamenii trec poticnindu-se prin viață, fără să înțeleagă pe deplin ce li se întâmplă, de ce se încurcă cu oameni pe care nu îi vor, de ce se complac în roluri profesionale sau casnice pe care nu le doresc și nu pot să-și dea seama de ce se pomenesc în ghearele disperării care îi termină. Asta îi spune Emily soțului nepoatei ei la sfârșitul cărții. „Am aproape cincizeci de ani și n-am înțeles nimic în toată viața mea." Ăsta-i adevărul dur pe care se centrează romanul. Când e vorba despre viață, nu există soluții. Există doar mizerie și noroi.

— Așa că ceea ce o întristează cu adevărat pe Nancy — dincolo de faptul înspăimântător că o să-și piardă sora — este că a descoperit că credința ei se deosebește fundamental de realitatea concretă.

— Și nimic nu e mai concret și oribil decât un diagnostic de cancer stadiul 4.

— Dar toți vrem răspunsuri, nu-i așa?

— Vorbești cu o unitariană, a spus Lucy. Noi ne rugăm la „toți cei interesați". Și singurul lucru care mi-a plăcut

la ei — pe lângă frumoasa muzică anglicană corală — este că întotdeauna te îndeamnă să te gândeşti la credinţă într-un mod personal şi nedoctrinar. Fără directive de sus. Fără Dumnezeul din Vechiul Testament care te pedepsea aspru dacă nu credeai că e omul de la conducere. Totuşi, singura problemă la a îmbrăţişa o religie cugetătoare este că nu există absolut nicio certitudine.

— Asta te deranjează cu adevărat.

— Sincer, da, uneori, mă tulbură ideea că asta e, că nu există nimic dincolo de acest mister. Dumnezeu ştie cât am încercat să cred într-o viaţă de apoi — asta-i o componentă a Bisericii Episcopale. Dar întotdeauna e oferită mai mult ca idee poetică — o fantezie, ca să zic aşa — decât ca un adevăr divin absolut. Ca atare, mă îndoiesc că am să mă întâlnesc întâmplător cu cineva cunoscut, pe lumea cealaltă. Dar acum, după ce am pus sub semnul întrebării credinţa lui Nancy, mă gândesc că s-ar putea ca Nancy să se confrunte cu acest gând foarte tulburător: dacă nu există o viaţă de apoi, cum putem pricepe această afacere imperfectă numită viaţă?

— Acuma, asta-i o întrebare la care nu vom avea niciodată un răspuns definitiv. Însă am o întrebare cu privire la o problemă care n-are nicio legătură cu asta, dar care nu e mai puţin importantă: a acceptat Dan slujba?

Am dat din cap în semn că da.

— Asta-i o veste bună, cred, a spus Lucy.

— Nu şi pentru el. Însă nu l-am constrâns, nici nu i-am forţat mâna... deşi se poartă ca şi cum aş fi făcut-o.

— Asta, din cauză că se simte vinovat că a fost şomer atâta timp, dar şi din cauză că nu-i place deloc că n-a avut de ales decât să accepte slujba asta.

M-am uitat lung în paharul cu vin.

— Aş vrea eu să fi fost atât de simplu. Am impresia că suntem cam pierduţi împreună. Ăsta-i un oximoron, nu-i aşa? Dacă eşti împreună cu cineva, nu trebuie să fii pierdut. Pe de altă parte...

— Atâţia dintre noi sunt pierduţi împreună. I-ai sugerat să mergeţi la un consilier psihologic?

— Bine-nţeles. Pentru Dan, ideea de a vorbi despre problemele noastre în faţa unei terţe persoane e un blestem. Oricum, cunosc o singură căsnicie care a fost salvată de consiliere.

— Şi asta pentru că ei au un pact sinucigaş.

M-am pomenit râzând. Tare.

— Eşti îngrozitoare! am spus.

— Eu cred că se cheama că sunt realistă.

— Nu vreau să pun capăt căsniciei.

— Dar nu vrei nici să se continue aşa cum e.

— Nu. Dar... cum să mă exprim? Nu ştiu nicio cale de ieşire. Dacă plec, ce se întâmplă apoi?

— Ai să fii ca mine. O femeie de patruzeci şi ceva de ani, pe cont propriu într-un orăşel din Maine. Dacă aş fi genul nesincer, te-aş încuraja să-l părăseşti şi aşa ai ajunge unde sunt eu acum. Singură. Întrebându-te ce îţi rezervă viitorul. Gândindu-te: poate ar trebui să-mi încerc norocul într-un loc mai mare — Boston, sau Chicago, sau undeva în Sun Belt, nu că aş suporta politica de acolo. Dar pe urmă ce se întâmplă? Îţi cari bagajele cu tine oriunde te duci. Aşa că eu cred că adevărata întrebare este...

— Ştiu care-i întrebarea, am spus.

— Treaba e — ai un răspuns?

M-am uitat iar în paharul cu vin.

— Am multe răspunsuri şi niciun răspuns.

— Intră în club.

***

Când am ieşit din tavernă, Lucy a spus:

— Aşadar, mâine e ziua cea mare.

— O călătorie la o conferinţă de radiologie la periferia Bostonului nu prea e o călătorie la Paris.

— Totuşi, ai să tragi chiulul câteva zile.

— Şi dacă îmi spui că depărtarea va clarifica lucrurile...

— Fii fără teamă. Mai curând, ai să te întorci şi mai derutată pentru că ai plecat departe de toate astea câteva zile. Aşa e viaţa.

S-a aplecat şi m-a îmbrăţişat.

— Ştii ce îmi doresc mai mult ca orice? a spus ea. O surpriză. O surpriză sau două ar fi tare plăcute.

— Nu trebuie să fii în căutare de surprize ca să găseşti una?

— Eşti filosoafă, Laura.

— Ba nu, sunt soţie, şi mamă, şi tehnician radiolog care lucrează de la nouă la cinci, patruzeci şi nouă de săptămâni pe an. Asta-i viaţa mea.

— Şi dacă ţi-aş spune că ar putea fi mai rău...

— Te-aş urî şi, totodată, aş fi de acord cu tine.

***

În drum spre casă, mobilul meu a vibrat, semn că tocmai primisem un mesaj. Trebuia să fie Ben. Nimeni altcineva nu-mi trimitea mesaje la ora asta. Am întins mâna după mobil abia când am parcat în faţa garajului, observând, totodată, că toate luminile din casă erau stinse, în afară de cea din holul de la parter, pe care o lăsam mereu aprinsă ca să indice că e cineva acasă — sau,

mai de curând, să-i întâmpine pe copii când se întorceau târziu acasă.

În seara asta, mai devreme, primisem un mesaj de la Sally.

Dorm la Brad. Trec dimineaţă devreme după lucrurile de şcoală.

„Dorm la..." Ce folosire inteligentă a unui eufemism nevinovat, antecolegiu. Fără îndoială că părinţii lui Brad ştiau că fata mea avea să împartă patul cu el la noapte şi că nu aveau să o facă „doar ca prieteni". Pe de altă parte, peste nouă luni Sally împlineşte optsprezece ani. La vârsta ei, eu mă culcam cu iubitul meu. Aşa că nu puteam să-i reproşez că „doarme la Brad". Dar asta e prima dată când a fost directă şi sinceră privitor la faptul că e activă sexual — şi nu pot să nu mă gândesc că a hotărât să fie directă cu privire la relaţia ei cu Brad după toate câte s-au întâmplat în seara asta cu tatăl ei. Sau cel puţin, directă cu mine, deoarece mă îndoiam că i-a transmis lui Dan aceeaşi informaţie. Asemenea multor taţi, el e ultrasensibil la ideea că ea nu mai e fata inocentă a lui tati... nu că de la o vreme ar mai fi fost fata lui tati.

I-am răspuns lui Sally cu un mesaj: *La şapte jumate plec la Boston, aşa că sper să te văd până atunci. Te iubesc — Mama.* După ce l-am trimis, mi-am întors atenţia la mesajul lui Ben.

Mă întreb dacă iubirea adevărată chiar există. Încerc să pictez. Nu prea am noroc. Nu suna la noapte — am să stau toată noaptea în atelier să fac ceva cu pensula. B.

Am răspuns:

Sper ca totul să meargă bine la noapte în atelier. Dacă nu, va merge până la urmă. Important e să te menajezi — ceea ce ştiu că e mai uşor de spus decât de făcut, dar şi absolut

crucial. Ai trecut printr-o perioadă grea. Nu te aştepta acum la prea multe de la tine.

Am şters imediat ultimele două fraze. Parcă îl auzeam spunând: „Ştiu că am trecut printr-o perioadă grea şi întotdeauna m-am aşteptat şi voi aştepta multe de la mine aşa că nu-mi spune să umblu cu mărunţişuri când e vorba de mine". Să ştii când să *nu* spui ceva sau să ocoleşti sfaturile care sună ca bromura sau un pansament adeziv aplicate pe o rană adâncă este unul dintre cele mai complexe aspecte ale meseriei de părinte. Şi chiar dacă, odată cu timpul, Ben ar putea să privească pierderea primei lui iubiri ca pe un ritual de trecere în maturitate, realitatea este că tot rămâne sensibil şi fragil în urma ei. Ar fi fost contraproductiv să-i spun că poate, peste cinci ani, va considera totul drept mult zgomot pentru nimic. Aşa că am reformulat sfârşitul mesajului astfel:

Ştii că oricând ai nevoie de mine sunt gata să-ţi fiu alături. Te iubesc — Mama.

Am vrut să adaug că speram să vină acasă săptămâna viitoare, dar iarăşi am pus frână, gândindu-mă că nu voia ca acum să se simtă împins către ceva. Dacă nu spuneam nimic, probabil că avea să apară.

M-am uitat la ceas. Era aproape zece, iar mâine, la şapte, trebuia să fiu pe drum. Am intrat în casă. Dan strânsese farfuriile de la cină, pornise maşina de spălat vase şi lăsase totul în ordine. Am stins lumina din hol şi am urcat la etaj, sperând că Dan dormea deja şi nu avea să mă întrebe unde e fata noastră. Şi eu aveam nevoie de odihnă. Ziua de azi fusese o zi deosebit de complicată. Dar nu sunt toate zilele complicate? Nu toate îţi aruncă în cale ceva care răstoarnă lucrurile cu fundul în sus,

sau doar îţi amintesc că viaţa nu merge niciodată cum vrei tu?

Pe de altă parte, ce doreşte cu adevărat oricare dintre noi de la viaţă? Când li se pune această întrebare importantă, frecvent tulburătoare, oamenii vorbesc în titluri de ziar: fericire, cineva de iubit, o viaţă fără teamă, bani, sex, libertate, să nu i se întâmple nimic îngrozitor familiei lor, apreciere pentru ceea ce sunt... Toate, cereri rezonabile. Totuşi, arătaţi-mi mie pe cineva care chiar ajunge să aibă în viaţă ce vrea. Văd asta tot timpul la pacienţii care aşteaptă rezultatele scanărilor. În ochii lor sunt gravate speranţa şi groaza, nevoia de a crede că există o cale de ieşire din ceea ce ar putea fi o situaţie terminală, sentimentul că poate soarta tocmai i-a tras pe sfoară...

Ajunge!

Deschizând uşa dormitorului, l-am văzut pe soţul meu dormind dus, strângând perna în braţe atât de tare, încât n-am putut să nu mă întreb dacă vreun salvator din viaţa noastră îl ţinea plutind la suprafaţă. Dan a gemut brusc, apoi a scos un strigăt strident, de parcă îl speriase ceva. M-am dus repede la el să-l liniştesc. Însă când am ajuns la pat, el se întorsese pe cealaltă parte şi era iar în lumea viselor. M-am aşezat şi l-am mângâiat pe cap şi m-am gândit: *în cea mai bună dintre toate lumile posibile s-ar ridica în capul oaselor şi mi-ar spune că suntem de aur.* Nu e de mirare că tuturor ne plac basmele care nu se termină cu prinţesa mâncată de dragon... sau (şi mai rău) pomenindu-se singură şi tristă.

Simt gustul spaţiilor întinse de mâine. Câteva zile departe de toate asta. Un scurt flirt cu evadarea.

Dar nu vreau să evadez. Vreau...

Încă o întrebare la care n-am răspuns.

Dan a gemut iar, strângând şi mai tare perna. M-am simţit dintr-odată foarte obosită.

Închide lumina acum. Închide uşa peste ziua asta. Închide-o bine.

VINERI

unu

Şoseaua. Cât iubesc şoseaua! Sau, cel puţin, ideea de şosea. În vara de dinaintea ultimului nostru an de studenţie la Universitatea Maine, eu şi Dan ne-am îngrămădit într-un Chevrolet vechi (dar încă foarte folositor) pentru care Dan strânsese bani tot colegiul şi am pornit spre vest. Maşina abia putea să atingă 100 de kilometri pe oră. Nu avea aer condiţionat — şi peste tot erau temperaturi de (cel puţin) treizeci şi două de grade. Nu ne păsa. Aveam două mii de dolari şi trei luni până ne întorceam în est, pentru începerea cursurilor. Am stat la moteluri ieftine. Am mâncat în general la restaurante mici şi ieftine. Am petrecut patru zile în Rapid City, Dakota de Sud, pentru că, pur şi simplu, ne-a plăcut acel oraş grozav din Vestul Mijlociu. Am făcut pană pe A111 în Wyoming şi, cum asta era înainte de inventarea telefonului mobil, a trebuit să aşteptăm trei ore până a apărut o maşină. Era un tip într-o camionetă cu un rastel de arme. L-am oprit şi ne-a dus patruzeci de mile până la următorul avanpost al civilizaţiei, iar mecanicul de acolo avea în jur de şaptezeci de ani şi permanent o ţigară Lucky Strike între dinţi. A ţinut să ne cazeze într-o cameră de deasupra garajului

său, cele două zile cât i-a luat să schimbe o supapă la motor, o muncă uriaşă care trebuie să fi costat peste 1000 de dolari, dar pentru care ne-a cerut doar 500 de dolari. După o mulţime de socoteli — şi datorită faptului că pe atunci benzina era cam 25 de cenţi litrul — am putut să ne continuăm drumul până la San Francisco, apoi să ne întoarcem în est prin deşertul Santa Fe — de care ne-am îndrăgostit amândoi.

— Să ne mutăm aici după ce termin medicina, am spus, văzându-ne locuind într-o casă de chirpici (cu piscină) pe platoul care înconjura oraşul, eu având un cabinet de pediatrie înfloritor în oraş, pacienţii mei fiind copii de artişti şi indivizi New Age care mănâncă macrobiotic şi compun muzică pentru tobe şi trupe şi beau ceai verde cu Georgia O'Keeffe şi...

— Atâta timp cât nu mă pui să beau ceai verde sau să mănânc numai linte.

— Nu — am fi cei mai ciudaţi de aici. Consumatori de carne, fumători (Dan era pe atunci un om de două pachete pe zi) şi hotărât neinteresaţi de cristale sau zodiac. Dar sunt sigură că am cunoaşte o grămadă de tipi tineri ca noi. Santa Fe îmi face impresia că e un loc dintre acelea care atrag refugiaţi de peste tot din ţară — oameni care vor să scape de agitaţia vieţii de oraş mare, de succesul de oraş mare. Am putea trăi chiar bine aici şi, ascultă, aici e Vestul. Marile spaţii deschise. Cer cât vezi cu ochii. Fără trafic.

Bine-nţeles că Dan a fost de acord cu mine. Bine-nţeles că în doi ani toate aceste planuri iluzorii s-au evaporat. Şi acea minunată şi mare călătorie de pe o coastă la alta avea să fie singura noastră aventură pe şosea.

Şoseaua.

Toţi avem micul nostru petic de pământ, nu-i aşa? Mai ales aceia dintre noi care lucrează de la nouă la cinci şi rareori se aventurează mai departe de casă sau de locul de muncă.

Iar în dimineaţa asta, în drum spre sud, treceam pe lângă obişnuitele mele repere.

Strada Principală din Damriscotta. Turiştii vin aici vara. Un oraş pescăresc tipic din Maine. Multă şindrilă albă. Biserici istorice austere. Câteva restaurante decente (pe aici n-avem fiţe). Două locuri unde poţi să cumperi trei sortimente de brânză de capră şi genul de biscuiţi englezeşti cu preţ exorbitant, care depăşesc bugetul meu. Şi avocaţi de oraş mic, şi agenţi de asigurări, şi doctori, şi spitalul nostru, şi trei şcoli, şi şase case de rugăciuni şi un supermarket, şi o librărie decentă, şi un mic cinematograf de modă veche unde în fiecare lună se dau transmisii în direct de la Metropolitan Opera (mereu merg cu Lucy — chiar dacă biletul e 25 de dolari), şi apă oriunde de uiţi. Apoi există acel sentiment de independenţă, al Maine-ului care impregnează o mare parte a vieţii noastre de aici, o atitudine care poate fi descrisă astfel: „Nu te băga în treburile mele, nu mă bag în treburile tale, şi ne vom trata unul pe celălalt cu politeţe şi respect nerostit şi nu ne vom judeca cu glas tare". Ce îmi place mie la viaţa de aici este că, deşi toţi ştim multe unii despre ceilalţi, la exterior păstrăm aparenţa de dezinteres. Asta e ciudata dihotomie a Maine-lui: suntem la fel de băgăreţi ca oricine altcineva când e vorba de problemele altora, dar ne şi mândrim că ne ţinem părerile pentru noi.

Din Damriscotta prin districtul New Castle apoi, pe A1, intru în Wiscasset. Nu pot să sufăr afurisitul ăla de indicator care e pus la intrarea sudică: *Wiscasset — Cel*

mai drăguț orășel din Maine. Cred că ce mă enervează cel mai mult este faptul că, dacă treci peste îngâmfarea acelei pretenții, chiar este cel mai drăguț orășel din Maine. Practic, arată ca o întoarcere în trecutul colonial și este grupat în jurul unui golf larg la Atlantic. Unghiularitatea șindrilei albe a orașului este foarte autentică, foarte frapantă vizual — mai ales că și aici apa e prezentă peste tot. În afară de traficul absurd de vacanță care sugrumă orășelul în fiecare weekend din iulie și august, această parte a litoralului Maine-ului este de-a dreptul fermecătoare. Totuși, la fel ca toate celelalte care au legătură cu statul Maine, Wiscasset este foarte discret cu privire la frumusețea lui evidentă — în afară, adică, de acel indicator blestemat.

La sud de Wiscasset sunt două malluri deprimante și un supermarket, și indispensabilul McDonald's care s-a deschis abia acum un an. Apoi, pădurici care, în cele din urmă, cedează locul apei ce acoperă treptat tot mai mult pământ și podul din Bath. Podul acela, peste râul Kennebec, mă impresionează întotdeauna pentru că este spectaculos. În fiecare săptămână îl trec de două ori dus-întors (asta înseamnă două mii de drumuri într-un singur sens, în ultimii zece ani). Mergând spre sud, dacă te uiți în stânga vezi șantierul naval Bath Iron Works — unul dintre ultimele centre industriale adevărate din stat, având veșnic în construcție cel puțin două nave de luptă pe jumătate terminate, pentru Marina Militară a SUA. Dar el ocupă doar o mică buză de țărm, altfel virgin și întins. Pe lângă faptul că e o forță economică importantă în regiunea noastră, îmi place că în colțul nostru de stat se mai construiesc încă nave. Tot așa cum îmi place să mă uit în dreapta, în timp ce trec podul, și să văd apele repezi

ale Kennebecului, mai ales în această perioadă a anului, când frunzișul este o paletă halucinantă de roșu-aprins și auriu.

Dacă aș fi un cartograf din secolul al XV-lea, harta pământului plat s-ar termina la orașul Brunswick, atât de rar mă aventurez dincolo de granițele lui. Brunswick este un oraș universitar. Acolo e Bowdoin. Până de curând, a găzduit și o stație aero-maritimă. Pe malul râului era o fabrică de hârtie, acum de mult închisă. Dar îmi amintesc mereu de ciudatul miros de clei, pe care îl simțeam când treceam prin oraș în copilărie, care părea să fie îmbibat în toate. Veneam în Brunswick de două sau trei ori pe an, deoarece cel mai bun prieten din copilărie al tatei — Arnold Soule — era profesor de matematică la Bowdoin. Tata și Arnold au crescut în același orășel și s-au împrietenit în școală datorită pasiunii comune pentru matematică. Dar în timp ce tata a ales o carieră de profesor de liceu, Soule a obținut o bursă întreagă la Institutul de Tehnologie Massachusetts, după care și-a luat doctoratul la Harvard. Era profesor titular la Bowdoin, la vârsta de douăzeci și opt de ani, și a scris cărți despre teoria numerelor binare (specialitatea lui) care, după spusele tatei, au fost primite cu mult entuziasm „în comunitatea matematicii aplicate". Întâmplător, Arnold era și gay — lucru pe care i l-a mărturisit tatei când erau mult mai tineri și într-o vreme când o astfel de dezvăluire i-ar fi putut distruge viața. Tata a păstrat secretul lui Arnold, lucru pe care mi l-a spus Arnold mulți ani mai târziu, când trebuia să mă duc cu Lucy la colegiu, la un concert de muzică de cameră. Când pe Lucy a doborât-o gripa și a trebuit să renunțe la concert, l-am sunat pe acest minunat prieten de familie și l-am întrebat dacă

vrea să meargă cu mine. Asta a fost cam acum cinci ani. La începutul anilor nouăzeci, Arnold declarase în sfârşit în mod deschis că e homosexual şi trăia cu un grafician cu douăzeci de ani mai tânăr decât el, pe nume Andrew. La acea vreme, Arnold avea şaptezeci de ani şi tocmai se pensionase. A fost cam trist că a renunţat la catedră, deşi era angajat într-un masiv proiect pe zece ani care, după cum mi-a spus el, implica scrierea unei istorii accesibile a teoriei matematice de la Euclid încoace. Mi-a plăcut întotdeauna Arnold, întotdeauna l-am considerat unchiul interesant, înţelegător pe care nu l-am avut (am avut în schimb mătuşi foarte critice din ambele ramuri ale familiei). În acea seară de acum cinci ani — când am stat de vorbă la o cină într-un restaurant italian de pe Main Street, înainte de a asculta un pianist din New York executând un program sublim alcătuit din Scarlatti, Ravel şi Brahms — mi-a pus o întrebare directă.

— Eşti mulţumită de viaţa ta, Laura?

Întrebarea m-a tulburat imediat. Arnold a văzut asta.

— Viaţa mea e în regulă, am spus, intrând în defensivă în sinea mea.

— Atunci de ce ai tresărit când ţi-am pus întrebarea?

— Pentru că m-a luat prin surprindere, atâta tot.

— Tatăl tău mi-a spus că eşti foarte respectată în domeniul tău.

— Tata e mult prea drăguţ. După cum ştii, mânuiesc un scanner într-un spital mic. Asta nu prea e o mare realizare.

— Dar e o muncă importantă, calificată. Treaba e că — şi spun asta fiindcă te cunosc de când ai venit în această lume a noastră — m-am întrebat mereu de ce pari să te mulţumeşti cu puţin, să nu-ţi oferi ceea ce meriţi. Şi poate

că nu e treaba mea, însă oricum am s-o spun, pentru că încă eşti o femeie tânără cu posibilităţi...

— Am doi copii şi un soţ, şi un credit ipotecar, şi mult prea multe facturi. Posibilităţile mele sunt puţine.

— Aşa spui tu. Adevărul e că toţi avem posibilităţi mai mari decât ne dăm seama sau vrem să acceptăm. Uită-te la mine — întotdeauna mi-am dorit să trăiesc la Paris, să predau matematica la Ecole Normale Supérieure, să stăpânesc limba, să mă cuplez cu un flăcău francez minunat a cărui familie are întâmplător *un château* pe Loara — visuri de matematician gay. Şi iată-mă la şaptezeci de ani şi, în afară de o săptămână în Oraşul Luminilor, în fiecare vară, cu Andrew (căruia nu i-am dezvăluit niciodată fantezia cu amantul francez), am folosit eu vreodată un concediu pentru studii şi perfecţionare sau cele trei luni libere din fiecare vară, să trăiesc acolo? Pe dracu'! Ştii ce cred? Cred că o parte mică din mine consideră că nu merit Parisul. Nu-i aşa că e groaznic? Iar Andrew — pe care, de asemenea, am crezut că nu-l merit când l-am cunoscut, dar din fericire, el a crezut altceva — insistă acum ca vara viitoare, când poate să-şi ia concediu, să petrecem acolo şase luni. Deja vânează un apartament. Şi, în cele din urmă, mă plec în faţa ideii.

— Bravo ţie, am spus, observând că, în acelaşi timp, strângeam şerveţelul în poală.

— Da, mi-a luat doar cincizeci de ani din viaţa mea de adult să ajung în sfârşit la concluzia că merit să fiu fericit. Lucru care, la rândul lui, mă face să te întreb: când ai de gând să începi să crezi că meriţi să fii fericită?

— Nu sunt nefericită, Arnold.

— Îmi aminteşti foarte mult de tatăl tău. El ar fi putut să intre fluierând la Harvard sau Chicago, sau Stanford,

sau oricare altă universitate importantă, pentru că, la multe niveluri, era şi mai deştept decât mine. Ştiu că ai fost acceptată la Bowdoin, dar ai ales U Maine.

— Ştii de ce am ales U Maine. Ei mi-au oferit bursă întreagă. Aici era de doar 50% şi ar fi trebuit să iau un împrumut...

— Pe care, dacă ai fi făcut medicina, l-ai fi achitat în cinci ani după ce îţi luai doctoratul în medicină. Ştiu că spunând asta am depăşit limita...

— Poate ai depăşit-o, am spus, gândindu-mă: nici nu ştii câte reproşuri mi-am făcut de-a lungul anilor pentru această decizie proastă...

— Îmi pare sincer rău, a spus Arnold. Doar că vreau să nu faci greşelile pe care le-am făcut eu...

— Mă tem că e prea târziu pentru asta. Şi zău că aş vrea să lăsăm acum subiectul ăsta.

— Sigur, sigur.

Restul mesei a fost cam forţat, conversaţia a fost formală şi nefirească, prudentă, umbrită de inconfortabilul schimb de cuvinte pe care tocmai îl avuseserăm. Apoi am fost la concert, unde n-am auzit o notă, deoarece tot ce mi-a spus Arnold mi se învârtejea în minte. Pentru că, oricât era de trist, era adevărat. După aceea, prietenul tatălui meu m-a condus la maşină, amărât.

— Vrei să ierţi un bătrân prost pentru nesăbuinţa de a-ţi da un sfat?

— Bine-nţeles că te iert, am spus, îmbrăţişându-l.

— Bine, a spus el încet, dându-şi seama că situaţia dintre noi se schimbase. Să nu te înstrăinezi, bine?

— Iar tu să te duci negreşit la Paris.

— Am să încerc.

De atunci n-am mai primit nicio veste de la Arnold. Două luni mai târziu, s-a trezit într-o dimineaţă cu dureri în piept şi, în mai puţin de o oră, a murit de atac de cord. Aşa e viaţa. Acum eşti aici, bine şi activ, apoi, din senin, apare ceva şi-ţi curmă existenţa. Întotdeauna o astfel de moarte este îngrozitoare şi profund nedreaptă. Şi dureros de comună.

Brunswick. Graniţa dincolo de care rareori trec. De la Damriscotta la Brunswick sunt 60 de kilometri, pe cuvântul meu.

Iar acum...

Portland.

Singurul oraş ca lumea din Maine. Un port care chiar are activitate. Un loc al afacerilor. Un paradis al cunoscătorilor de mâncare bună şi un oraş pe care sigur l-aş fi luat în considerare dacă aş fi avut douăzeci şi cinci de ani şi aş fi vrut să încep o activitate departe de marile ambiţii metropolitane şi stresul unui New York, unui Los Angeles sau Chicago. Lui Ben îi place mai ales ceea ce el numeşte „ambianţa Portlandului: boema urbană a Maine-ului". Cred că se vede în viitor într-un spaţiu dintr-un depozit din apropiere de docuri, trăind simplu, dar având un atelier uriaş, descurcându-se destul de bine ca să-şi achite facturile şi să-şi finanţeze munca. „Chiar nu vreau să mă duc la New York sau Berlin", mi-a spus el de curând. „Vreau să rămân în Maine şi să pictez." Cum aceste cuvinte au venit după acea cumplită perioadă din viaţa lui, n-am vrut să-i spun că, pentru el, ca pictor, cel mai bine era să plece câţiva ani din Maine.

Totuşi, dacă ajunge să se stabilească în Portland... în fine, sigur că mi-ar plăcea că e la doar o oră de mers cu

maşina. Şi aş avea un pretext să vin aici mai des. Poate că acum, că Dan aduce iar un salariu în casă...

Nu, să nu mă gândesc la asta în acest weekend. Să institui un moratoriu asupra tuturor gândurilor legate de căsnicie în următoarele patruzeci şi opt de ore.

Ca şi cum aş putea.

Kennebunkport. Locuinţa de vară a familiei Bush.

L-am votat pe Bush Sr., dar n-am putut să-i acord sprijinul meu lui Bush Jr., deoarece îmi amintea de o versiune mai bogată, mai vindicativă a băieţilor din fraţii, pe care îi evitam în colegiu. Întotdeauna mi-a plăcut plaja din Kennebunkport — o zonă a Atlanticului curios de accidentată şi un contrast minunat de sălbatic faţă de comunitatea înstărită, selectă care o locuieşte. Mi-ar plăcea mult să trăiesc cumva, cândva, chiar lângă mare. Să pot să mă trezesc în fiecare dimineaţă şi să mă uit imediat la apă. Indiferent ce s-ar întâmpla în jurul meu, ar exista imensa consolare a apei.

M-am uitat la ceas. Mergeam bine, ascultând o simfonie de Mozart la postul public de radio al Maine-ului. Simfonia 36, subintitulată Linz. Crainicul a povestit că în 1781, într-o zi de lucru, Mozart a apărut acasă la contele Linz, cu soţia după el. Iar contele, cunoscând obiceiul lui Mozart de a face datorii, i-a oferit o sumă frumoasă ca să compună până vineri o simfonie pentru orchestra palatului. Patru zile să compui şi să orchestrezi o simfonie! Şi încă una care se mai cântă şi după două sute trezeci de ani. Oare când e vorba de capodoperă, este nevoie de geniu? Sau arta cu adevărat serioasă trebuie să aibă o perioadă lungă de gestaţie, trebuie să fie rezultatul unei îndelungi şi chinuitoare strădanii? După ce am trecut podul ce leagă Maine de New Hampshire, m-am

lăsat purtată de imensul lirism al simfoniei, de modul în care Mozart părea să redea lumina şi întunericul care pândesc în spatele tuturor lucrurilor, într-o singură frază muzicală.

New Hampshire — doar o porţiune de autostradă aici în acest colţ al A 95. Apoi Massachusetts — şi periferia Bostonului îşi anunţă prezenţa cu panouri de afişaj şi malluri, şi fast-fooduri, şi baruri, şi locuri de unde se cumpără mobilier de grădină şi nesfârşite reprezentanţe auto cu vânzare şi moteluri ieftine. Conferinţa se ţinea la un anume Hampton Inn de pe A 1, la doar câteva mile de aeroportul Logan. Am căutat dinainte hotelul pe Google, aşa că ştiam că e unul mare, de aeroport, un un centru de conferinţe. De aproape, era un bloc de beton. Neimportant. Neinteresant. O clădire pe care n-ai fi observat-o decât dacă te opreai lângă ea. Dar nu-mi păsa că era mare şi pătrăţoasă, şi toată beton armat şi urâtă cu draci. Era un loc de evadare pentru două zile. Chiar şi ceva neatrăgător poate arăta destul de bine când reprezintă o pauză de la rutină.

doi

Covor înflorat. Lucruri fluorescente. Pereți de beton zugrăviți într-un bej industrial. Şi un birou mare de recepție făcut din lemn ieftin furniruit, pe care erau ceasuri ce arătau ora de la Londra, Chicago, San Francisco şi, desigur, de aici din Boston. Asta era zona de recepție a hotelului Hampton Inn Logan Airport. Nu arăta promițător, mai ales că în fața biroului de recepție era deja o coadă uriaşă.

— Trebuie să fie cei cu radiațiile X, a spus bărbatul din fața mea.

Am zâmbit.

— Da, ei trebuie să fie, am spus.

— Cei cu radiațiile X, a spus iar bărbatul, clătinând din cap. Sună ca în romanele science-fiction din anii 1950. Nu că ai fi fost pe-aici în anii 1950...

— Mă bucur să crezi asta.

— Aş zice că te-ai născut în 1980.

— Asta-i de-a dreptul măgulire.

— Vrei să spui că am greşit?

— Cu vreo unsprezece ani.

— Sunt dezamăgit.

— De vârsta mea?

— De nepriceperea mea de a-ți ghici vârsta.

— Ăsta e un neajuns important?

— În domeniul meu, este.

— Şi domeniul dumitale este... ?

— Nimic formidabil şi neinteresant.

— Asta da mărturisire! am spus.

— E adevărul.

— Şi adevărul e...?

— Vând asigurări.

M-am dat înapoi şi m-am uitat bine la acest agent de asigurări. Înălțime medie — poate un metru şaptezeci şi cinci. O siluetă acceptabil de suplă, cu o idee vagă de burtă. Păr încărunțit, dar nu rărit. Ochelari cu ramă metalică, dreptunghiulară. Costum bleumarin — nici deosebit de scump, nici deosebit de ieftin. Cămaşă albastră. Cravată de reprezentant comercial. Verighetă pe degetul de la mâna stângă. Avea într-o mână un sac de voiaj, iar pe podea, lângă el, un geamantan negru, foarte mare, plin, fără îndoială, cu formulare de polițe de asigurare gata să fie completate de îndată ce punea mâna pe necesarii clienți. I-am dat în jur de cincizeci şi cinci de ani. Nu era deosebit de arătos. În afară de părul cărunt, nu părea prea afectat de trecerea anilor.

— Asigurările sunt una dintre necesitățile vieții, am spus.

— Ar trebui să-mi scrii reclama la vânzări.

— Sunt sigură că ai una mai bună decât asta.

— Acum tu mă flatezi pe mine.

— Şi unde vinzi asigurări?

— În Maine.

M-am înseninat.

— Statul meu de baştină.

Acum s-a înseninat el.

— Te-ai născut şi ai crescut acolo?

— Sigur. Ai auzit de Damriscotta?

— Eu locuiesc în Bath, la vreo 40 de kilometri depărtare...

I-am spus apoi unde am crescut şi am pomenit şi că am fost la U Maine.

— Şi eu am absolvit U Maine, a spus el.

Am descoperit repede în ce dormitoare am stat fiecare în primul an de studii şi că el a făcut studii de comerţ la colegiu.

— Eu am urmat biologia şi chimia, am spus.

— Mult mai inteligentă decât mine. Aşadar, eşti medic?

— Ce te face să crezi asta?

— Cele două ştiinţe importante şi faptul că în weekendul ăsta e o conferinţă de radiologie în acest hotel — şi voi toţi cei cu radiaţiile X din cauza cărora întârzii să mă cazez.

Ultimul comentariu a fost însoţit de un zâmbet. Însă i-am dat dreptate, deoarece erau cincisprezece persoane în faţa noastră şi doar doi recepţioneri. Aveam să stăm ceva aici.

— Aşadar, ai hotărât că sunt radiolog?

— E doar deducţie.

— Vrei să spui că nu arăt a radiolog?

— Păi, eu ştiu că arăt a genul de om care vinde asigurări.

N-am spus nimic.

— Vezi, a spus el, te recunoşti vinovată.

— Îţi place să vinzi asigurări?

— Uneori. Dumitale îţi place să fii radiolog?

— Sunt doar tehnician, nimic mai mult.

— Dacă eşti tehnician radiolog, asta-i o slujbă destul de importantă.

Am dat din umeri. Bărbatul mi-a zâmbit iar.

— La care spital?

— Maine Regional.

— Serios? Lucrai acolo când doctorul Potholm conducea secţia?

— Doctorul Potholm m-a angajat.

Bărbatul a zâmbit şi a întins mâna.

— Eu sunt Richard Copeland, a spus, întinzându-mi concomitent cartea de vizită.

I-am luat mâna. O strângere de mână fermă. Am băgat cartea de vizită în buzunar. I-am spus cum mă cheamă.

Richard Copeland avea un stil degajat de a conversa. Dar era şi întru câtva atent cu limbajul corpului său, de parcă s-ar fi luptat mereu cu o anumită timiditate. Îl vedeam măsurându-mă cu privirea sa, apoi încercând să mascheze acest lucru. Discuţia prietenească dintre noi era plină de vervă şi, totodată, prudentă. L-am caracterizat ca fiind un bărbat care flirtează, dar o face cu o anumită stinghereală. Dar ăsta era, fără îndoială, un flirt — de genul aceluia pe care îl au doi străini prinşi împreună la o coadă lungă şi care ştiu că peste cincisprezece minute n-au să se mai vadă niciodată.

— Ei bine, am continuat eu, mama mi-a spus că au avut de ales între Laura şi Sandra. Tata prefera Sandra, însă mama era sigură că o să ajung să mi se spună Sandy.

— Sandy e cam californian, nu-i aşa?

Am chicotit.

— E ciudat că spui asta. Când aveam şaisprezece ani, tata mi-a spus că era să mă aleg cu celălalt prenume, însă mama nu putea să sufere Sandra. Iar când am întrebat-o ce avea cu numele ăsta, mi-a spus că Sandy e un nume de „suferinţă".

— A vorbit ca o adevărată mamă din Maine.

— Oh, mama ar fi fost foarte în largul ei în Massachusetts Bay Colony.

A părut cam mirat de aceste vorbe — aproape că a tresărit un pic.

— Am spus ceva ce nu trebuia? am întrebat.

— Nicidecum, a spus el. Doar că nu în fiecare zi auzi pe cineva făcând referire la Massachusetts Bay Colony.

— Aproape toți am citit la un moment dat în școală „Litera stacojie".

— Și aproape toți nu mai vorbim despre ea.

— Păi, nu pot să spun că am descărcat-o pe Kindle-ul meu... nu că aș avea unul.

— Preferi hârtia?

— Prefer cărțile adevărate. Dumneata?

— Mă tem că am trecut în partea întunecată și folosesc un Kindle.

— Nu-i un păcat de moarte.

— Acum am douăzeci de cărți în Inbox-ul meu.

— Și ce citești acum?

— N-ai să mă crezi dacă-ți spun.

— Lasă-mă pe mine să decid asta. Care-i cartea?

L-am văzut roșind și uitându-se la pantofii negri, bine lustruiți.

— *The Scarlet Letter* de Nathaniel Hawthorne.

M-am făcut albă ca varul.

— Asta da coincidență, am spus.

— Dar e adevărat.

— Sunt sigură.

— Pot să-ți arăt Kindle-ul meu, dacă nu mă crezi...

— Nu e nevoie.

— Acum sunt sigur că mă crezi scrântit.

— Sau cult într-un mod nonconformist. Oricum, *The Scarlet Letter*. Hester Prynne și așa mai departe.

— Rămâne un roman grozav.

— Și oarecum prescient, dat fiind valul actual de religiozitate care cuprinde țara.

— *Prescient*, a spus el, pronunțând fonetic cuvântul ca și cum l-ar fi rostit pentru prima dată.

— Asta e.

— Și chiar dacă nu sunt de acord cu multe dintre cele trâmbițate de Dreapta creștină, nu crezi că există anumite lucruri în care au dreptate?

Oh, nu! Un republican adevărat.

— Ca de pildă? am întrebat.

— Păi, ca de pildă nevoia de a păstra valorile familiei.

— Aproape toți oamenii care au familie cred în valorile familiei.

— N-aș fi întru totul de acord cu asta. Adică, uită-te la rata divorțurilor...

— Dar uită-te la vremea de dinaintea divorțului, când oamenii erau captivi în căsnicii pe care le detestau, când nu exista libertate de opinie, când femeilor li se cerea să renunțe la carieră în clipa în care rămâneau însărcinate, când, dacă îndrăzneau să le întoarcă spatele soțului și copiilor, erau considerate paria.

Mi-am dat seama că ridicasem glasul cu un decibel. L-am văzut pe Richard Copeland cam surprins de vehemența cu care ținusem această predică.

— N-am vrut să te supăr, a zis el.

— De obicei nu sunt atât de aprigă.

— N-ai fost aprigă. Ai fost impresionantă. Chiar dacă n-am fost de acord cu o mare parte din ce ai spus.

A rostit ultima frază cu bărbia în piept, ca şi cum ar fi vrut să se ferească de schimbul de cuvinte aprins pe care totuşi căuta să-l provoace. Nu mi-a plăcut asta. Mi s-a părut ceva timid-arogant. Spui un lucru discutabil — dar fă-o în aşa fel încât să nu-i îngropi importanţa, vorbind în cămaşa ta afurisită.

— Nu mă miră deloc să aud asta, am spus.

— Am vrut să zic că...

— Ştii ce? Cred că e momentul să tragem linie şi să ne urăm weekend plăcut.

— Acum chiar mă simt prost. Zău că n-am vrut...

— Sunt sigură că ai să treci peste asta.

La recepţie era o tânără cu un costum maro şi bluză galbenă şi un ecuson care dădea de ştire că se numea Laura.

— Hei, Laura, salut-o pe Laura, a spus ea după ce mi-a examinat permisul de conducere.

— Bună, Laura, am spus, sperând că glasul meu să nu sune prea sec.

— Cum ţi s-a părut ziua de azi până acum?

— Curioasă.

Asta a luat-o prin surprindere.

— Cred că e mai bine să fie curioasă decât plictisitoare, aşa-i?

— E o remarcă foarte bună.

— Să văd dacă pot să-ţi transform ziua „curioasă" într-o zi mai bună, oferindu-ţi confort îmbunătăţit. Ultimul etaj, pat dublu, mare, vedere la piscină. Cum ţi se pare?

A trebuit să mă străduiesc să nu zâmbesc, mai ales că era atât de drăguţă.

— E grozav, am spus. Mulţumesc.

Vederea la piscină era posibilă numai dacă deschideai fereastra, scoteai capul şi te lua cu ameţeală când

te uitai în jos la curtea interioară înconjurată de blocuri din beton. Problema era că atunci când deschideai fereastra, te izbea un amestec interesant de zgomot şi gaze de eşapament de la trafic — iar asta era în mod clar latura liniştită a hotelului cu priveliştea preferată. Aşa că, după ce m-am uitat repede în jos şi la imediata vecinătate — alte staţii de benzină şi parcări — am închis fereastra, izolându-mă de lumea din afară. M-am aşezat pe pat. M-am uitat la ceas. Două şi douăsprezece. Am deschis mapa de bun-venit de la Conferinţa Regională Anuală de Radiologie din New England. Mi-am găsit ecusonul şi programul conferinţei. M-am uitat la primul eveniment de la ora trei, „Noi dimensiuni în tehnicile de scanare", şi m-am întrebat de ce eram atât de apatică în acel moment. Poate că de vină era camera asta neatrăgătoare, al cărei decor nu fusese modernizat de peste douăzeci de ani. Un covor înflorat cu pete de cafea decolorate. O cuvertură şi ea înflorată ce se asorta cu draperiile înflorate care arătau de parcă ar fi fost luate dintr-un azil de bătrâni. În baie era o cadă din plastic turnat şi o perdea de duş care începuse să mucegăiască. Mă rog, aveam să dorm aici numai în weekendul ăsta şi doar două nopţi. Dar astea erau singurele două nopţi din acest an în care eram departe de casă. Dacă aş fi avut bani, aş fi plecat imediat din acest loc jalnic, aş fi luat un taxi până în Boston şi m-aş fi cazat într-un hotel frumos cu vedere la parc. Dar nu-mi permiteam. *Profită cât poţi de asta... bucură-te de libertatea de a fi departe de toate câteva zile.*

Şi, bine-nţeles, înainte de a urma acest sfat (puteam să urmez acest sfat?), am deschis mobilul şi i-am trimis un mesaj fiului meu.

Îmi pare rău că n-am vorbit azi-noapte. Sunt în Boston. Te rog să-mi trimiți o actualizare cu privire la viață și artă când ai un moment liber. Sau, dacă ai chef să mă suni, să știi că, până și atunci când sunt într-o conferință despre coloranți limfatici (da, chiar există o astfel de discuție!), mobilul meu va suna silențios. În plus, îmi vei face o mare favoare scăpându-mă de „Argumentele pentru mai puține colonoscopii"... nu că voi participa la asta! Mi-e dor de tine. Te iubesc — Mama.

Apoi i-am trimis un mesaj și lui Sally.

Știu că lucrurile pot deveni dificile între tine și tatăl tău. Și mai știu că, uneori, ne scoatem din sărite una pe cealaltă. Dar vreau să știi că sunt mereu alături de tine, mereu de partea ta. Iar dacă în weekendul ăsta ai nevoie de mine, pune mâna pe telefon, indiferent de oră. Te iubesc — Mama.

După ce am trimis mesajul, am mai avut două obligații. Prima a fost să-l sun pe Dan, dar mi-a răspuns căsuța vocală, ceea ce m-a făcut să mă gândesc că era posibil să fi plecat la sală, sau la plajă. Începea iar serviciul luni dimineață, la patru — și deși eram sigură că deja îi era groază de slujbă, speram că măcar găsea o cale de a se relaxa în aceste ultime trei zile înainte de a se întoarce în lumea cenușie de fiecare zi. Speram și că analiza bine problema și înțelegea că slujba era o cale de întoarcere în compania care îl azvârlise ca pe-o măsea stricată cu optsprezece luni în urmă; un mijloc de a îmbunătăți lucrurile.

Tu chiar vrei să vezi la toate numai părți bune nu-i așa?

Dar ce e rău în asta? Ce altceva putem să facem în afară de a fi optimiști?

— Bună, iubitule, am spus, după ce beep-ul mi-a ordonat să-i las un mesaj. Sunt în Boston. Hotelul putea fi mai

bun. Și ar fi fost minunat dacă ai fi fost și tu aici să vedem orașul împreună. Sper să ajung acolo mâine. Oricum, te-am sunat doar ca să te salut și sper că ai o zi minunată. Mi-e dor de tine...

Când am închis telefonul, m-a străfulgerat gândul că nu-i spusesem „Te iubesc". Oare îl mai iubeam pe Dan? El mă mai iubea?

Nu. Nu acum. Nu weekendul ăsta.

Veșnicul refren.

M-am ridicat. M-am uitat la ceas. M-am uitat la mapa de bun-venit de pe pat. Am văzut că peste cinci minute începea o conferință pe tema „Tomografierea și cancerul de plămân în stadiul 3 inoperabil". Mai bine decât să lenevesc aici și să mă tot gândesc. Seminarul ăsta era o formă de fugă de realitate, la fel ca un film la care te duci știind că nu o să fie prea bun. Totuși, orice era mai bun decât camera asta.

Am luat ecusonul care atârna de o panglică roșie. Mi l-am pus la gât și m-am uitat scurt în oglindă, gândindu-mă că ceasul mergea înainte și că rezultatele fizice ale acestei necruțătoare mișcări progresive nu sunt niciodată confortabile. Apoi am coborât la parter, gândindu-mă la conversația ciudată pe care am avut-o cu agentul de asigurări din Bath și la faptul că mi-a plăcut schimbul de replici cu iz de persiflare, flirtul inofensiv de dinainte ca el să înceapă să vorbească precum un republican, cu răspunsuri reflexe.

Nu, nu e corect. E un om cult (cine se mai referă în ziua de azi la Nathaniel Hawthorne?) și clar bine informat și căruia, asemenea mie, i-a făcut plăcere schimbul de cuvinte. Iar eu am reacționat exagerat când el a spus ceva pe care eu l-am luat în sensul rău.

Am reacționat exagerat pentru că flirtam cu el? Irascibilitatea mea a fost cauzată de sentimentul că făceam ceva ce n-ar fi trebuit să fac... ceva ce nu-mi amintesc să mai fi făcut, în toți anii mei de căsnicie?

Oh, mă lași?! A fost o tachinare reciprocă, nimic mai mult. Tipul era la fel de stângaci ca tine — așa că, în mod clar, nici pentru el nu a fost o conversație în care se angajează prea des. Dar e și mult mai inteligent decât toți agenții de asigurări pe care i-ai întâlnit... nu că ai fi întâlnit foarte mulți bărbați care vând asigurări împotriva posibilelor grozăvii ale vieții.

În ascensorul care cobora în holul principal se afla o femeie care avea în jur de un metru șaizeci, era subțirică, dar cu niște ochi foarte vioi. Era îmbrăcată cu un costum — pantalon de culoare cafenie. Părul cărunt era tuns simplu. Era o femeie pe lângă care ai fi trecut pe stradă fără s-o observi, atât era de ștearsă. Până îi vedeai zâmbetul. Un zâmbet care sugera că e unul dintre acele suflete rare care au un mod optimist de a privi lumea. M-am uitat la ecusonul ei. *Ellen Wilkinson/ Regional Memorial Hospital/ Muncie, Indiana.* Alături de ea (cu spatele la mine) era o femeie înaltă, și ea la vreo cincizeci și cinci de ani. Când ușa ascensorului s-a închis în urma mea, am auzit-o pe Ellen Wilkinson spunându-i acestei lungane:

— ... ce pot să spun? Vin acasă după o zi de groază în camera de scanare. Și Donald e acolo. Și după treizeci și opt de ani de trai împreună încă mă mai gândesc că sunt o norocoasă. Și din felul în care îmi zâmbește mereu — chiar dacă și el a avut o zi cumplită — știu că gândește același lucru. Ferice de noi!

Din senin, am lăsat capul în jos și ochii mi s-au umplut de lacrimi. M-am întors cu spatele, nevrând ca aceste

femei să-mi vadă amărăciunea; o amărăciune care mă luase pe nepregătite. Însă Ellen Wilkinson din Muncie, Indiana, mi-a zărit tulburarea, căci a pus o mână pe umărul meu și m-a întrebat:

— Te simți bine, dragă?

La care am răspuns încet:

— Chiar ferice de voi.

Apoi, ușa ascensorului s-a deschis și m-am dus direct la seminarul despre sarcinile extrauterine și protocoalele cu ultrasunete.

trei

În timpul celui de-al treilea seminar de la sfârşitul după-amiezii, m-a străfulgerat gândul că tot ce am auzit mi-a intrat pe o ureche şi mi-a ieşit pe cealaltă. Discuţii foarte specializate, despre noile tehnici RMN pentru descoperirea sclerozei arteriale cerebrale. Un referat ştiinţific, prost susţinut, al unui cercetător de la Rockefeller Institute, despre complexitatea imageriei valvelor coronare. Doi tehnicieni radiologi din St. Louis care au susţinut în tandem o lucrare despre o tehnică de pionierat pe care au inventat-o pentru detectarea din timp, cu ultrasunete, a sarcinilor extrauterine (m-a bucurat faptul că aceşti colegi tehnicieni ai mei au fost lăudaţi pentru o realizare de care se ocupau de obicei cercetătorii ştiinţifici — şi la care ei au ajuns prin aplicarea simplă a cunoştinţelor tehnice acumulate în anii de practică). Şi o conferinţă despre progresele obţinute în domeniul substanţelor de contrast folosite intravenos în radiologie şi sporirea eficienţei lor.

Şi totuşi, am ascultat tot ce s-a spus la aceste patru sesiuni ţinute una după alta. Da, când şi când, creierul meu manifesta interes pentru ceea ce se discuta. Dar, în majoritatea celor trei ore pe care le-am petrecut în

acea sală mare de conferinţe supraîncălzită, am fost în altă parte şi asta datorită acelei discuţii la care am fost martoră în ascensor. O declaraţie de dragoste maritală îndelungată, pe care n-am auzit-o niciodată exprimată atât de direct, de simplu şi înduioşător. Şi în spatele amărăciunii mele era o anumită invidie. Ce mult voiam să mă uit la bărbatul cu care îmi împart viaţa şi să mă gândesc: „Ferice de noi!" Dar povestea noastră nu era aşa şi lucrul ăsta m-a făcut să plâng. În public. Fapt care m-a speriat. Pentru că, din nou, lacrimile au venit pe neaşteptate şi lăsasem garda jos. Atâţia ani, nu dădusem nimănui de înţeles (în afară de Lucy) că seară de seară mă întâlnesc acasă cu nefericirea. Pe de altă parte, consideram că e urât să te plângi. Mama nu-i suporta pe cei care se văitau că lucrurile erau grele în viaţa lor. „Poţi să te plângi cât vrei când eşti mort, că tot n-ai să poţi să faci nimic în privinţa asta. Însă cât eşti viu şi în putere, nu te da bătut. Să te plângi înseamnă să fii nemulţumit de lucruri asupra cărora, în general, nu deţii tu controlul... cum ar fi meschinăria altora."

Mama mi-a spus toate astea acum patru ani când, într-o sâmbătă după-amiază, m-am dus să o văd. Tocmai încheiase ultima şedinţă de chimioterapie şi era extrem de slabă şi cu foarte puţin păr.

— Oncologul face mare tam-tam susţinând că e generalul Patton al doctorilor de cancer şi duce un război violent cu acele celule T nebune care m-au băgat în beleaua asta. Dar eu nu sunt convinsă.

— Oncologii rareori spun lucruri pozitive, în afară de cazul în care cred că pot obţine rezultate bune, am spus.

— Ei bine, tipul ăsta i-ar spune unui om deja mâncat pe jumătate de rechin: „Rezistă, mai există cale de ieşire din

asta!" Dar îmi cunosc corpul mai bine ca oricine. Şi corpul meu îmi spune: asta e o bătălie pe care o s-o pierdem. M-am resemnat cu asta. Tot aşa cum m-am resemnat cu faptul că ar fi trebuit să-mi folosesc mai bine timpul pe care l-am avut...

— Mamă, ai făcut o mulţime de...

— Acum vorbeşti prostii. Am avut o viaţă banală, mărginită. În afară de tine, de tatăl tău şi de câţiva prieteni, nimeni nu va observa trecerea mea în lumea celor drepţi. Nu sunt exagerat de morbidă, sunt doar sinceră. Mi-am petrecut toată viaţa într-un colţ al Maine-ului. Am lucrat într-o bibliotecă. Am fost măritată patruzeci şi patru de ani cu acelaşi bărbat ciudat şi am crescut o fată care e mult mai realizată decât se crede ea. Şi asta-i cam tot... în afară de faptul că ar fi trebuit să profit mai mult de unele lucruri de-a lungul anilor.

Ultima frază m-a bântuit de multe ori după moartea ei. A revenit şi astăzi, în timp ce stăteam la ultima sesiune, ascultând „un coleg radiolog" de la Rockefeller Institute, care ţinea un discurs lung, foarte tehnic, despre posibilităţile viitoare de a depista cancerul în stadiu incipient. Chiar ar putea un sistem RMN de generaţie viitoare să surprindă din timp activitatea celulară malignă? Dacă ar fi funcţionat acum trei ani, ar fi detectat cancerul pancreatic suficient de devreme ca să-mi salveze mama? Pe de altă parte, cancerul pancreatic este în mare măsură o boală silenţioasă; este „calul troian al cancerelor", cum l-a denumit oncologul mamei, şi aproape întotdeauna o condamnare la moarte. Problema la bolile terminale e că nu le poţi controla întru totul. Poţi să le tratezi cu electroşocuri, să le îmblânzeşti, să încerci să le dezintegrezi sau să urmezi alt curs. Chiar şi atunci când sunt îmblânzite

sau chiar dispar temporar, de multe ori îşi adună forţele pentru încă un efort toxic de a prelua controlul. În acest sens, nu mai poţi controla cu adevărat ciudata lor logică, tot aşa cum nu poţi să controlezi faptele cuiva al cărui comportament vrei să-l schimbi... sau, şi mai rău, ale cuiva care vrei să te iubească.

Dar putem cunoaşte vreodată adevărul despre altă persoană? Cum putem înţelege cu adevărat funcţionarea lăuntrică a altcuiva, dacă abia pricepem tot ce se întâmplă în noi?

De ce toate şi toţi sunt un aşa mister afurisit? Şi de ce am permis ca fericirea acelei femei să mă răvăşească aşa?

Când s-a terminat ultima sesiune, am ieşit în hol. Era trecut de opt seara şi nu mâncasem nimic. În hotel era un restaurant, dar arăta cam murdar şi deprimant. Aşa că am urcat în camera mea, verificându-mi pe drum mobilul pentru mesaje (nu era niciunul), apoi am luat impermeabilul şi am coborât iar în parcare, să-mi iau maşina. După douăzeci de minute am fost în Cambridge şi am avut noroc că am găsit un loc de parcare pe o stradă laterală chiar lângă Harvard Square. Am intrat într-un restaurant mic în care mi-am amintit că am mâncat odată, acum douăzeci de ani, când am venit aici cu Dan pentru un weekend. Amândoi eram în ultimul an. Nu aveam bani şi tocmai luaserăm câteva decizii importante cu privire la viitorul nostru comun, pe care deja începeam să le regret (rectific: le regretasem de la început). În Cambridge era o zi de primăvară târzie fără pereche. Am găsit un hotel ieftin în apropiere de Harvard (pe atunci încă mai existau) şi ne-am petrecut dimineaţa la Muzeul de Arte Frumoase din Boston (alegerea mea — deoarece la vremea respectivă era o mare expoziţie Matisse), apoi am stat pe rândul

de sus în Fenway Park şi ne-am uitat cum Red Sox i-au bătut pe Yankee în zece servicii (alegerea lui Dan — deşi chiar îmi plăcea baseballul). Apoi ne-am întors în Cambridge şi am mâncat sendvişuri cu brânză la grill în acest restaurant de peste drum de universitate. Deşi eram de aceeaşi vârstă şi generaţie cu toţi studenţii din restaurant, între noi exista un disconfort nerostit cauzat de faptul că eram în preajma acelor reprezentanţi ai prestigiului şi privilegiului academic, cărora diploma de Harvard avea să le uşureze intrarea în lumea adulţilor. Apoi, unul dintre studenţii din separeul de alături — îmbrăcat şic şi chiar beat, şi având complexul dreptului de a face orice — a început să-l ocărască pe chelnerul latino-american care îi lua comanda. Amicii de la Harvard ai tipului îi ţineau isonul. Chelnerul era foarte amărât din cauza felului în care se purtau cu el, certându-l pentru engleza lui stricată. Eu şi Dan am ascultat în tăcere. Când căpetenia sclivisită i-a spus chelnerului că ar trebui să ia primul autobuz ca să se întoarcă în Tijuana, Dan s-a ridicat brusc şi i-a spus tipului să termine cu discuţia golănească. Spilcuitul s-a ridicat, dominându-l pe Dan, şi i-a spus iubitului meu să-şi vadă naibii de treaba lui. Dan a rămas ferm pe poziţie şi a zis: „Dacă-i mai spui un lucru rasist omului ăstuia, chem poliţia. Şi atunci poţi să le explici poliţiştilor — şi conducerii de la Harvard — de ce îţi place să terorizezi oamenii şi să-ţi baţi joc de condiţia lor!"

Sclivisitul a devenit şi mai bătăios.

— Crezi că mi-e frică de un ţărănoi, de un nimeni ca tine? l-a întrebat el pe Dan.

La care iubitul meu a răspuns:

— Da, chiar cred că ţi-e frică. Pentru că eşti beat turtă şi încalci legea. Iar dacă eu chem poliţia, o să fii

exmatriculat... sau bogătanul de taică-tău o să fie silit să construiască un nou centru ştiinţific la Harvard, ca să nu fii dat afară...

— Du-te dracului! a spus sclivisitul.

— Treaba ta, a spus Dan şi s-a îndreptat spre uşa din faţă.

Dar când sclivisitul l-a apucat de haină, prietenii lui de la Harvard au sărit în picioare, stăpânindu-l şi şi-au cerut repede scuze.

— Bine, a spus Dan. Presupun că nu vor mai fi probleme.

Când s-a aşezat la loc în separeu, m-am uitat la el cu ochii mari de admiraţie.

— Uau! am şoptit. Ai fost uimitor!

El a dat din umeri şi a spus:

— Nu pot să sufăr neobrăzarea... aproape la fel de puţin ca pe sclivisiţi.

Acela a fost momentul în care m-am gândit că voiam cu adevărat să mă mărit cu Dan, căci care fată nu leşină când un bărbat înfruntă incorectitudinea şi se dovedeşte a fi atât de curajos? Deşi o parte din mine încă se îndoia cu privire la viitorul nostru împreună, altă parte gândea că el era o fiinţă rară, un tip de treabă, cinstit, care avea să-mi fie întotdeauna alături la nevoie.

În afară de acel mic restaurant, zona se schimbase. Marele cinematograf care dădea în piaţetă dispăruse de mult. La fel şi anticariatele care odată păreau să fie o parte intrinsecă a vieţii din Cambridge. În locul lor erau buticuri, magazine care li se adresau celor bogaţi, mari magazine de cosmetice, locuri de cumpărat ceaiuri exotice şi da, singurul rămas de acum douăzeci de ani, Harvard Coop. Şi, desigur, acest restaurant.

Înăuntru era linişte. Studenţii aveau să năvălească mult mai târziu. Chelneriţa mi-a spus să mă aşez în orice

separeu vreau. În drum trecusem pe lângă un automat de ziare şi luasem *The Boston Phoenix*, amintindu-mi de vremea când costa un dolar. Îmi plăcea să dau bani pe el (decât să-l iau gratis acum), deoarece aveam impresia că finanțez un colțişor al contraculturii. De dragul vremurilor de altădată, am comandat un sendviş cu brânză la grill şi un milkshake cu ciocolată (mi-am promis mâine o oră de stepper în sala de sport a hotelului, ca să plătesc pentru tot acest răsfăț culinar). Apoi am deschis ziarul, m-am dus direct la paginile de artă şi m-am gândit să merg la spectacolul de la ora zece de la Brattle Cinema. Se afla chiar pe strada asta, mai în jos, şi era ultima cinematecă din zona Boston. Rula „Căutătorii". Când a fost ultima dată când am văzut un western clasic, vechi, pe un ecran mare? Şi nu eram nevoită să mă întorc în grabă în acel hotel mohorât, deoarece primul seminar al dimineții începea la zece şi...

Dintr-odată am simțit nevoia să vorbesc cu Dan, să-i spun unde sunt. Aşa că am scos mobilul şi am sunat acasă. A răspuns imediat.

— N-o să-ți vină să crezi unde sunt acum, i-am spus.

Când i-am zis de restaurant, a rămas mut.

— Asta a fost demult.

— Dar încă mai țin minte că i-ai înfruntat pe tipii ăia de la Harvard.

— Eu nu prea-mi amintesc despre asta.

— Eu, da. De fapt, mi-am amintit toate detaliile.

— Vrei să spui că au fost timpuri mai fericite?

A spus-o mai degrabă ca o afirmare a unei realități, şi atât de direct, încât m-a cam luat pe nepregătite. Am spus cu prudență:

— Vreau să spun doar că mi-am amintit ce minunat ai fost.

— În unicul meu „act de curaj"?

— Dan...

— Dacă n-ai uitat, luni dimineață încep lucrul la patru, ceea ce înseamnă că încerc să mă adaptez la acest program brutal ducându-mă la culcare la ora opt seara. Iar acum e aproape nouă şi un sfert şi m-ai trezit cu telefonul ăsta, de-aia par țâfnos. Trebuia să te gândeşti la asta înainte să dai telefon. Aşa că dacă n-ai nimic împotrivă...

— Scuze că te-am trezit, am spus.

A închis.

Sendvişul cu brânză la grill şi milkshake-ul au sosit la câteva clipe după ce am pus mobilul jos. Mi-a pierit brusc pofta de mâncare. Dar nu puteam să las mâncarea să ajungă la gunoi. Am mâncat sendvişul şi am băut shake-ul şi am achitat nota de plată. Apoi m-am dus agale la Brattle Cinema. La casa de bilete era doar o mână de oameni. Am cumpărat un bilet şi m-am dus sus. Sala s-a dovedit a fi o mică bijuterie, cu trei sute de locuri, poate, inclusiv un balcon, şi semăna cu o capelă mică de pe vremuri, dar care fusese amenajată ca loc perfect de a vedea filme vechi. Scaunele erau asemănătoare celor din anii 1950. Ecranul se întindea în lungul unei scene mici, iar luminile îți permiteau doar să te uiți cu ochii micşorați la programul filmelor viitoare. În sală nu puteau să fie mai mult de zece persoane. Tocmai când luminile s-au micşorat, un bărbat a intrat în mare grabă şi s-a trântit pe rândul din fața mea. Răsufla cam precipitat, de parcă îşi dăduse sufletul să ajungă aici înainte de începerea filmului. Am observat imediat costumul bleumarin, părul încărunțit, impermeabilul cafeniu — toate părând nelalocul lor printre studenții care alcătuiau în mare parte publicul spectator. Când bărbatul s-a ridicat ca să-şi scoată

impermeabilul, privirea i-a căzut asupra mea. A zâmbit şi a spus:

— Bună! Nu ştiam că-ţi plac westernurile.

Era agentul de asigurări de la hotel. Agentul de asigurări din Maine. Era Richard Copeland.

Până să apuc să-i răspund — nu că aş fi ştiut să răspund la acest salut — sala s-a cufundat în întuneric şi ecranul a prins viaţă — o viaţă tehnicoloră. În următoarele două ore m-am uitat cum John Wayne călărea în spaţiile pustii ale Vestului american, luptându-se cu demonii săi în timp ce încerca să găsească drumul de întoarcere într-un loc pe care să-l poată numi acasă.

patru

Rareori plâng la filme. Dar iată-mă plângând la un western pe care nu-l mai văzusem. Personajul principal era un bărbat care poartă cu el atâtea dureri şi furii, atâta supărare pe lume, încât petrece ani întregi încercând să dea de urma nepoatei lui care fusese răpită de apaşi când era copil. Când în sfârşit o găseşte — ea fiind acum femeie şi una dintre nevestele căpeteniei de trib care îi măcelărise familia — primul lui impuls este s-o omoare. Dar apoi intervine un puternic sentiment de rudenie şi o salvează, redând-o rudelor rămase. În timp ce ele o primesc cu braţele deschise, bărbatul care a îndurat atâtea în timp ce o căuta se uită cum ea dispare în casa lor. Apoi, când uşa se închide în urma ei, el se întoarce şi pleacă în vastul pustiu al Vestului american.

La această scenă finală am plâns şi m-a mirat să constat că plâng. Oare din cauză că, asemenea personajului întruchipat de John Wayne în film, voiam tare mult să mă duc acasă? Dar este acel „acasă" după care tânjesc atâta doar o imagine idealizată, fără nicio legătură cu realitatea?

Toate aceste gânduri au venit în cascadă în ultimul minut al filmului, odată cu lacrimile care au apărut din nou din senin şi m-au făcut să nu mă simt deloc în largul meu.

Acum luminile s-au aprins şi eu am cotrobăit în grabă în poşetă după un şervețel cu care să-mi şterg ochii, în caz că bărbatul venea la mine hotărât să stăm iar la palavre. Speram să aleagă calea mai uşoară, poate să mă salute dând din cap, apoi să-şi vadă de drum.

Mi-am şters ochii. M-am ridicat odată cu celelalte zece persoane care stăteau în partea de la parter a cinematografului şi am luat-o pe altă uşă a sălii ca să evit să mă întâlnesc cu Richard Copeland. Însă când am ajuns la ieşire şi m-am uitat în urmă, l-am văzut tot în scaunul lui, pierdut în reverie. Mi s-a făcut imediat ruşine că voiam să fug de un bărbat care nu făcuse decât să încerce să fie drăguț cu mine în puținele momente în care stătusem de vorbă şi pe care, la fel ca pe mine, filmul îl impresionase. Aşa că, fără să mă gândesc prea mult la ce fac, am zăbovit în hol până a ieşit şi el. De aproape, am văzut că avea ochii roşii de plâns. Şi el a observat că şi ai mei erau roşii.

— Ce film! am spus.

— Nu plâng niciodată la filme, a zis el.

— Nici eu.

— Evident.

Am râs. A urmat o pauză apăsătoare, deoarece niciunul dintre noi nu ştia ce să mai spună.

— Ajungi să vorbeşti cu un tip care stă la coadă să se cazeze la hotel şi apoi te pomeneşti cu el la acelaşi cinematograf la care eşti tu.

— Asta da coincidență!

— Tocmai luasem cina cu un client care are o companie de maşini-unelte în Brockton. Un oraş nu cine ştie ce interesant — de fapt, chiar deprimant — şi nici tipul nu e deosebit de interesant. Totuşi, de unsprezece ani e client fidel şi ne cunoaştem din liceu, din Bath. Habar n-am de ce-ți povestesc asta, de ce-ți împui capul cu fleacuri. Dar un pahar cu vin te-ar interesa?

Am ezitat, deoarece eram oarecum surprinsă de invitație, dar nici nu-mi displăcea.

— Scuze, scuze, a spus el în urma tăcerii mele. Înțeleg dacă...

— E vreun local drăguț pe aici? Pentru că barul hotelului...

— De acord, de acord, e al naibii de mizerabil. Cred că e un local alături.

Am ezitat iar şi, totodată, m-am uitat la ceas.

— Ascultă, a spus el, dacă e mult prea târziu...

— Păi, tocmai a trecut de miezul nopții. Dar nu suntem la şcoală, corect?

— Corect.

— Bine — să mergem alături, Richard.

— Ai ținut minte cum mă cheamă.

— Mi-ai dat cartea de vizită, domnule Copeland.

— Sper că n-am fost prea îndrăzneț.

— M-am gândit că poate încerci să-mi vinzi nişte asigurări.

— Nu în noaptea asta, Laura.

Am zâmbit. A zâmbit şi el.

— Aşadar, şi tu ai reținut numele meu, am spus.

— Şi fără carte de vizită. Pe de altă parte, vânzătorii rețin întotdeauna numele.

— Te consideri vânzător?

— Da, din nefericire.

— Am avut un bunic care avea un magazin de fierărie în Waterville şi el spunea că toată lumea vinde mereu ceva. Măcar tu le vinzi oamenilor ceva de valoare.

— Eşti foarte amabilă, a spus el. Şi probabil că acum te reţin de la ceva.

— Dar tocmai am spus că beau bucuroasă un pahar de vin cu tine.

— Eşti sigură?

— Dacă-mi mai pui întrebarea asta, n-am să mai fiu.

— Scuze, scuze. Un obicei prost de-al meu.

— Toţi avem obiceiuri proaste, am spus, în timp ce ieşeam în stradă.

— Mereu eşti aşa de amabilă?

— Azi după-amiază n-am fost amabilă cu tine.

— Oh, asta! Chiar nu m-am gândit că...

— Am fost scorpie. Îmi pare rău ca am fost scorpie. Iar dacă îmi spui că n-am fost scorpie...

— Bine, ai fost scorpie. Mare scorpie.

A spus-o cu un zâmbet oarecum ştrengăresc. Am zâmbit şi eu.

Barul în care am intrat se numea Casablanca şi fusese amenajat astfel încât să semene foarte mult cu localul condus de Humphrey Bogart în film. Toţi barmanii purtau smochinguri albe, iar chelnerii, uniforme de jandarmi.

— Crezi că o să dăm de Peter Lorre în noaptea asta? l-am întrebat pe Richard.

— Păi, a fost împuşcat în a treia bobină de film.

— Te pricepi la filme.

— Nu chiar — deşi, ca toată lumea, ador *Casablanca*.

Şeful de sală ne-a întrebat dacă am venit să mâncăm, să bem sau să întrebăm de permisul de ieşire din Casablanca.

— Numai să bem, a spus Richard.

— Prea bine, monsieur, a spus chelnerul cu un accent franţuzesc à la Peter Sellers.

De cum ne-am instalat într-un separeu — împodobit cu un baldachin ca un cort de beduin — Richard şi-a dat ochii peste cap şi a spus:

— Scuze. Dacă ştiam că localul ăsta este un bar tematic...

— Există teme şi mai rele decât *Casablanca*. Cel puţin nu m-ai dus la un Hooters.

— Nu e tocmai stilul meu.

— Mă bucur să aud asta.

— Dar dacă preferi să mergem în altă parte...

— Şi să ratez vraja Marocului din Cambridge?

— N-am fost niciodată în Africa de Nord. De fapt, n-am fost niciodată în afara Statelor Unite, decât în Canada.

— Nici eu. Şi treaba e că mereu mi-am spus, când eram mult mai tânără, că am să călătoresc, că am să petrec o parte importantă din viaţă pe drum.

— Şi eu mi-am spus asta.

— Ştii, ţin minte că, pe la paisprezece ani, când treceam prin obişnuita criză adolescentină şi mă certam rău cu mama din pricina asta, am anunţat-o într-o zi că intru în Legiunea Străină Franceză... Văzusem la televizor un film vechi cu Stan şi Bran, în care au ajuns în Legiunea Străină...

— *Fiii deşertului*.

— Şi mai spui că nu te pricepi la filme.

— Deţin doar câteva informaţii inutile, ca asta.

— Oricum, am făcut ce fac copiii când sunt furioşi pe părinţii lor: am scos din debara o geantă, am numărat banii de buzunar pe care-i economisisem în ultimele luni, m-am gândit ce autobuz să iau până la New York şi dacă aveam destui bani ca să cumpăr un bilet până acolo unde se afla în zilele acelea Legiunea Străină.

— Probabil în Djibouti, a spus el.

— Unde e Djibouti?

— Undeva în Sahara.

— Şi de unde ştii că Legiunea Străină e în prezent acolo?

— Am citit într-un articol în National Geographic. Am abonament de când eram copil. De la revista asta au pornit visurile mele de călătorie. De la articolele interesante cu poze colorate cu Himalaya şi pădurile tropicale braziliene şi insulele Hebride şi...

— Deşerturi favorite pe unde taie frunză la câini Legiunea Străină.

A zâmbit iar.

— Exact, a spus el. De asta ştiu unde e Djibouti.

— Crezi că Stan şi Bran au filmat acolo? am întrebat.

— Eşti isteaţă, de unde ai ştiut?

— Chiar nu m-am considerat niciodată isteaţă.

— Vrei să spui că nu ţi-a spus nimeni vreodată că eşti deşteaptă?

— Oh, o învăţătoare, un profesor, din când în când. Altfel...

— Ei bine, eşti deşteaptă.

— Vrei să mă flatezi.

— Nu-ţi place să fii flatată?

— Bine-nţeles că îmi place să fiu flatată. Doar că... nu cred că merit.

— De ce?

— Nu crezi că intrăm pe o pantă cam personală?

Umerii i s-au cocoşat brusc, apoi s-au destins şi el s-a uitat în altă parte, cu un aer vinovat. Spre marea mea mirare, lucrul ăsta nu mi s-a părut deconcertant. Mai degrabă am simţit pentru el o anumită compasiune — o compasiune izvorâtă din faptul că ştiam bine cum e să fii timid şi stânjenit de locul pe care-l ai în marea schemă a lucrurilor.

— Scuze, scuze, a spus el. Uite că m-a luat iar gura pe dinainte.

— Şi uite că iar te subestimezi.

— Chiar dacă mă subestimez fiindcă te subestimezi tu?

— *Touché*!

— Nu încercam să marchez un punct.

— Ştiu. Şi mai ştiu că uneori criticăm la alţii ce constatăm că ne lipseşte nouă.

— Nu mi s-a părut că mă critici.

— Aşa am crezut eu.

— Întotdeauna eşti aşa autocritică? Eu vorbesc, care am acelaşi obicei!

— Am observat. Şi nu răspund la întrebare, bine?

Richard mi-a zâmbit. I-am zâmbit şi eu şi, totodată, m-am pomenit dezarmată de faptul că era surprinzător de uşor să vorbesc cu acest bărbat, că păream să ne completăm. A venit chelnerul. Amândoi am comandat câte un pahar de vin roşu şi mi-a plăcut că atunci când a fost întrebat dacă preferă Merlot sau Cabernet Sauvignon sau Pinot Noir, Richard i-a spus chelnerului că se pricepe foarte puţin la vinuri şi o să-i urmeze sfatul.

— Un vin uşor sau tare? a întrebat atunci chelnerul.

— Poate ceva între, a spus Richard.

— Atunci merge Pinot Noir. La fel pentru doamna?

— Sigur, am spus.

Chelnerul a dispărut.

— Deci nu ți-e frică să recunoşti că nu ştii ceva, am spus.

— Nu ştiu multe lucruri.

— Nici eu. Dar celor mai mulți oameni nici nu le-ar trece prin cap să mărturisească asta.

— Tata îmi spunea mereu că cele mai importante cuvinte în viață sunt „Nu ştiu".

— Ştie el ce spune.

— Ştia. Nu mai e cu noi.

— Îmi pare rău.

— N-ai de ce. Tata era un om destul de complicat. Dădea întotdeauna sfaturi pe care el nu le urma. De pildă, să recunoască vreodată că nu ştia nişte lucruri.

— Cu ce se ocupa?

— A fost cincisprezece ani în marina militară. A avansat până la gradul de colonel. Apoi s-a însurat şi s-a întors în Maine — era din Bath — şi şi-a întemeiat o familie. A înființat şi o firmă mică de asigurări.

A spus încet ultima frază, ferindu-şi privirea, clar ruşinat că recunoaşte asta.

— Înțeleg, am spus.

— Da. L-am urmat pe tata la firma familiei.

— E o firmă mare?

— Doar eu şi recepționera-contabilă... care, întâmplător, e soția mea.

— Aşadar, e o adevărată firmă de familie.

— Două persoane nu prea sunt o firmă, a spus el şi iar s-a uitat în altă parte — nedorind în mod clar să mai vorbească despre asta.

L-am întrebat dacă are copii.

— Un fiu, Billy.

— Câți ani are?

— Luna viitoare face douăzeci şi şase.

Ceea ce însemna că Richard avea în jur de cincizeci şi cinci.

— Şi unde e acum?

— Deocamdată, locuieşte acasă. Acum Billy e într-o situație cam încurcată.

După felul în care a spus asta mi-am dat seama că voia să scape şi de subiectul ăsta.

— Şi eu am un copil care locuieşte acasă.

Mi-a spus să-i vorbesc despre soțul şi copiii mei. Mi-a spus că ştia tot despre reducerile de personal de la LL Bean din urmă cu peste optsprezece luni. Şi trei prieteni de-ai lui fuseseră puşi pe liber cam în acelaşi timp cu Dan. Dar nu-i aşa că era mare lucru că soțul meu fusese reangajat de companie, mai ales ținând seamă de ce grele erau vremurile acum? De când eram măritată? De douăzeci şi unu de ani? Ei bine, aici mă lua la scor — „douăzeci şi nouă şi numărătoarea continuă" — şi nu-i aşa că era un lucru rar şi minunat să fii ultimul cuplu rămas în picioare, ca să zicem aşa, când atâtea căsnicii se destramă în ziua de azi?

A spus toate astea cu un aer de bonomie care mi s-a părut ciudată. Probabil că a zărit pe fața mea o notă de scepticism, deoarece a întrebat brusc:

— Am cam exagerat?

— Deloc. Mulți oameni au căsnicii fericite. Pe de altă parte, mulți spun că au căsnicii fericite fiindcă nu pot să spună că n-au. Însă mă bucur că a ta e fericită.

— Scuze, scuze...

— Pentru ce? Nu ai de ce să te tot scuzi.

— Că vorbesc ca un vânzător, în argou nesincer. „Toată lumea e fericită", ce să spun!

— Aşa era tatăl tău?

— Eu am fost mereu persoana de vînzări, tata era cu calculele.

— Dar, ca să înfiinţeze firma, trebuie să fi avut în el ceva de vânzător.

— La început a avut un partener de afaceri — Jack Jones. Un coleg din marină. Spre deosebire de tata, lui Jack chiar îi plăceau oamenii. Nu ştiu de ce a făcut afaceri cu tata, deoarece Jack era un tip cu adevărat senin, iar tata era cam dispeptic în privinţa vieţii.

— Îmi place cuvântul ăsta, dispeptic.

— La fel de bun ar fi şi „coleric".

— Dar „certăreţ"?

— Nu prea merge. Tata era mizantrop, dar nu certăreţ.

M-am uitat la el cu interes.

— Îţi plac cuvintele, am spus.

— Vorbeşti cu câştigătorul Concursului de Ortografie din Kennebec County, 1974. Odată ce ai ajuns să fii obsedat de cuvinte, rămâi toată viaţa cu obiceiul ăsta.

— Dar e un obicei care stimulează ambiţiile.

Ne-am zâmbit din nou. L-am văzut uitându-se la mine fără stingherealã, de data asta, de parcă acum aveam un limbaj comun, interesant.

— Vocabularul tău mă lasă mut. Ai participat şi la Concursul de Ortografie?

— De fapt, pe ăsta l-am evitat, chiar dacă în primul an de liceu am avut un profesor de engleză care a tot căutat să mă convingă să intru în Clubul de Ortografie, după şcoală. Treaba e că mereu eram cu nasul într-un dicţionar...

— La fel ca mine.

— Un obicei ciudat, cum ţineau să-mi amintească toţi ceilalţi de la şcoală. Dar cu toate că profesorul care conducea echipa de ortografie chiar credea că pot să fiu căpitanul ei...

— Atât de bună te considera?

Până să apuc să reflectez la întrebarea asta, m-am auzit spunând:

— Niciodată nu m-am considerat foarte bună.

— La nimic?

A fost rândul meu să-mi feresc privirea.

— Aşa cred, am spus în cele din urmă.

— De ce?

— Pui o mulţime de întrebări, domnule.

— Mă cheamă Richard şi pun o mulţime de întrebări în parte din defect profesional, în parte din interes personal.

— De ce ai fi interesat de mine?

— Sunt şi asta e.

Am simţit că roşesc. Richard a văzut imediat asta şi s-a fâstâcit tot şi a spus:

— Chiar n-am vrut să fiu aşa de îndrăzneţ. Şi dacă am fost...

— N-ai fost. Ai fost doar drăguţ cu mine.

— Am fost drăguţ?

— Oh, te rog...

A sosit vinul. Richard a ridicat paharul şi a spus:

— Să bem pentru Roget şi Webster şi Funk şi Wagnalls şi OED şi...

— Synonym Finder[2]... care m-a însoţit la culcare în cea mai mare parte a liceului.

---

[2] *Roget's Thesaurus, Webster's Dictionary, Funk & Wagnalls Dictionary, Oxford English Dictionary (OED), The Synonym Finder* — dicţionare de limbă engleză. (*N. red.*)

— Presupun că părinții tăi n-au obiectat la asta.

— Tata era matematician şi era mai mult preocupat de abstract decât de concret. Aşa că, în general, era fermecător şi afectuos şi cam dezinteresat — într-un sens absolut frumos — când era vorba de orice ținea de viața mea, inclusiv primul meu iubit.

— Şi cine a fost primul iubit?

— De bună seamă asta nu e o întrebare pe care o pui în formularul pentru asigurare de viață.

— Nu mi-am dat seama că acum completăm un chestionar pentru polița de asigurare.

— Vinul e bun. Pinot Noir. Trebuie să țin minte.

— Ăsta-i un mod de a-mi spune că n-ai să zici nimic despre primul iubit?

— Exact.

— Atunci, n-am să insist. Dar cum e povestea de dragoste cu *The Synonym Finder*?

— La paisprezece ani, am economisit două săptămâni banii de babysitting ca să-l cumpăr. A costat în jur de douăzeci de dolari, o mică avere la vremea aceea, dar a meritat fiecare cent.

— Ce îl făcea să fie atât de valoros?

— Faptul că puteam să mă pierd în el. Ai văzut vreodată *The Synonym Finder*?

— Am chiar două.

— Eşti un ciudat.

— Categoric. Dar tu nu eşti o ciudată.

— Ba sunt. Dar, întorcându-mă la *The Synonym Finder*, să ştii că e foarte plăcut la cartea asta că nu e atât de riguroasă sau rigidă ca un dicționar normal şi se adresează cu adevărat „bolnavilor" de semantică.

— „Bolnavilor de semantică." Îmi place asta.

— Păi, asta-s eu. De fapt, întotdeauna am fost.

— Chiar dacă ştiințele au fost adevărata ta profesie?

— Ştiințele sunt o „profesie"?

— Nu totul e o „profesie"? a întrebat el.

M-am pomenit din nou uitându-mă cu atenție la acest bărbat, pentru că se întâmplă foarte rar să dai de cineva care poate să rostească o frază atât de elocventă în mijlocul unei conversații normale. Richard m-a văzut uitându-mă altfel la el şi a reacționat cu un zâmbet timid, apoi a lăsat repede capul în jos ca să-mi evite privirea. Asta m-a făcut imediat să mă gândesc: *Oh, Doamne, am transmis ideea de interes — sau, mai rău, de dragoste nebună?* Am simțit că roşesc iar. Apoi — asta chiar complica lucrurile — am văzut că el a observat că am roşit. Aşa că am încercat să liniştesc lucrurile spunând:

— Te exprimi plastic.

— Mi s-a părut că te-am pus în încurcătură.

— Nu, eu m-am pus în încurcătură.

— De ce?

— Pentru că...

Nu puteam să spun că gândeam că *eşti deştept şi că găsesc că eşti atrăgător şi n-ar trebui să te găsesc atrăgător din zece motive foarte evidente.*

— Nimeni nu mi-a mai spus asta, a zis Richard.

— Ce să-ți spună?

— Că vorbesc plastic.

— Sigur soția ta a...

De îndată ce cuvintele mi-au ieşit pe gură, le-am şi regretat. Pentru că mi-am dat seama că depăşesc limitele.

— Scuze, scuze, am spus imediat. Nu trebuia să insinuez că...

— N-ai insinuat nimic. E o întrebare de bun-simț. Ador cuvintele. Îmi place mult să folosesc cuvinte. Îmi place mult să zugrăvesc în cuvinte — chiar dacă nu prea am prilejul s-o fac în munca mea normală de zi cu zi. Şi, da, ar fi minunat dacă partenera mea de viață, soția mea, ar aprecia felul în care folosesc cuvintele. Dar oare când partenerul de viață te apreciază aşa cum consideri că ar trebui să fii apreciat? Adică, asta înseamnă să ceri prea mult, nu-i aşa?

A spus-o cu atâta lejeritate, cu atâta ironie încât m-am pomenit chicotind.

— Nu cred că înseamnă să ceri prea mult, am spus. Tata spunea că atunci când eşti priceput la ceva, fără să vrei, o faci pe cealaltă persoană să se simtă prost. Faptul că ai o aptitudine, un talent, un mod de a privi lumea pe care celălalt crede clar că nu le are, calcă pe nervi.

— Să ai o slăbiciune pentru cuvinte nu prea e un talent. E mai mult un hobby. Cum ar fi colecționarea de machete de trenuri sau timbre sau stilouri vechi.

— E ceva puțin mai cerebral decât oricare dintre talentele astea.

— Deloc.

— Înțeleg! Suntem croiți din aceeaşi stofă de Maine. Poate că iubim semantica. Poate că amândoi am petrecut ore lungi explorând lumea sinonimelor. Poate că amândoi avem această poveste de dragoste cu limbajul. Dar asta nu ne face pe niciunul inteligent, nu-i aşa?

M-am pomenit iar zâmbind şi dând din cap.

— Ai pus punctul pe i, am zis, ridicând paharul.

El l-a ridicat pe al lui şi am ciocnit.

— Pentru respectul de sine scăzut! am spus.

— Mai bine cunoscut ca: „arta subtilă de a te subaprecia".

— Scrii?

Richard a părut surprins de întrebarea.

— De ce întrebi asta?

— E doar o bănuială.

— Nu sunt tocmai un scriitor publicat.

— Dar ai scris, scrii...?

Richard a ridicat paharul şi a dat pe gât vinul rămas.

— Acum patru ani mi s-a publicat un articol într-o revistă din Portland.

— Grozav! Ce revistă?

— *Portland Magazine*. Un fel de revistă de lifestyle. Locuri şic de mâncat şi făcut cumpărături. Apartamente extravagante. Hoteluri în care să petreci un weekend romantic. Chestii de genul ăsta.

— Şi articolul tău era despre locuri şic de mâncat şi apartamente extravagante şi un weekend romantic cu micul dejun în cameră?

Richard a zâmbit.

— Am făcut-o de oaie, nu-i aşa?

— Te scuzi că ai publicat într-o revistă lifestyle.

— Păi, nu e tocmai *The New Yorker*.

— S-ar putea să fie într-o bună zi.

— Gândire visătoare.

— Gândire pozitivă, am spus.

— Sună foarte à la Norman Vincent Peale.

— Aici m-ai pierdut.

— *Puterea gândirii pozitive* a reverendului Norman Vincent Peale. Poate prima carte americană de autoperfecționare.

— Scrisă de un om al lui Dumnezeu.

— Un om al lui Dumnezeu din anii 1950 — care pare indiscutabil un mirean, în comparație cu trâmbițașii Bibliei de acum.

— Dar parcă sprijineai „valorile familiei".

— Ai o memorie grozavă, a spus el.

— Măcar nu mi-ai citat din Apocalipsa Sfântului Ioan.

— Nu sunt un om religios.

— Atunci cum e cu sprijinul acordat renăscuților?

— Nu-mi place respingerea din reflex, a tuturor lucrurilor creștine, de către liberali.

— Ca liberală — deși una rezonabilă — cred că ceea ce îi îngrijorează chiar și pe republicanii mai raționali pe care îi cunosc este faptul că creștinii charismatici au o agendă politică ce se întâlnește întâmplător cu ideile americane fundamentale despre separarea bisericii de stat, despre drepturile fundamentale ale omului, cum ar fi dreptul femeii de a fi stăpână pe corpul ei sau drepturile civile ale cuplurilor de gay când e vorba de protecția legală îngăduită de căsătorie.

— Să știi că sunt de acord cu tot ce ai spus.

— Și știu că vorbesc ca de la o tribună improvizată în stradă.

— Nu mă deranjează. Ești o liberală rațională, eu sunt republican rațional... deși unii oameni din ziua de azi ar putea considera asta o tautologie.

Mi-a aruncat un zâmbet strengăresc și n-am putut să nu mă gândesc că e deștept.

— Povestește-mi despre articolul tău, l-am rugat, schimbând subiectul.

— Vrei să spui că nu mai vrei să-mi auzi opiniile despre Atotputernicul?

— E un prieten de-al dumitale?

— Anul trecut i-am vândut o poliță de asigurare de viață care achită cinci la sută, în rate mici, peste cheltuielile deductibile.

Am râs.

— Așadar, Dumnezeu locuiește în Maine?

— Păi, nu degeaba i se spune „Țara vacanței". Ca atare, nu răspunde prea des la rugăciuni.

— I-ai cerut o favoare?

— Nu toți cerem?

— Dar parcă nu erai religios.

— Nu mă pronunț.

— Deci ești agnostic?

— Am fost crescut presbiterian — dar asta a fost o treabă de moștenire de familie. Și cred că tata era de acord cu presbiterianismul pentru că e foarte aspru, foarte sever.

— Și mama ta?

— Ea era de acord cu tot ce spunea tata. Pe de altă parte, autoritatea lui nu trebuia să fie contestată.

— Ai încercat?

— Bine-nțeles.

— Și?

Pauză. Richard s-a uitat în paharul gol. Apoi a spus:

— Conduc compania lui.

— Dar încă scrii.

— Nu m-a putut împiedica să fac asta.

— Și dacă l-ai ruga pe Dumnezeu să te bage la *The New Yorker*...?

— Nici chiar el nu are atâta influență.

Am râs iar.

— Dar crezi în...

A ridicat ochii și mi-a susținut privirea.

— Cred în dorința de a crede în *ceva*.

Liniște. Afirmația atârna în aer. Ambiguă. Poate plină de înțeles. Poate nu. Dar după cum se uita la mine acum...

Un glas din spatele meu a scurtat momentul.

— Cum vă simțiți?

Era chelnerul.

— N-aș vrea să vorbesc în numele amândurora, dar cred că bine, a spus Richard.

— Sunt de acord, am spus.

Ne-am zâmbit.

— Deci sunteți gata pentru încă un pahar cu vin? a întrebat chelnerul.

— Păi... am spus, gândindu-mă la cel puțin cinci scuze pe care le-aș fi putut oferi ca să plec.

— Dacă e prea târziu sau ai treabă dimineață... a spus Richard.

Știam că cel mai simplu mod de a pune capăt serii era să spun ceva de genul: „Vai, prima conferință («Tehnici RMN avansate pentru măduva osoasă») e programată la zece... și radiologul de la spitalul meu va dori să știe totul despre asta (deloc adevărat — deoarece noi trimiteam întotdeauna la Portland cazurile de investigații a măduvei osoase)". Și da, refuzul unui al doilea pahar de vin pe motiv că eram cu mașina avea să fie o bună strategie de plecare. Pentru că găseam această conversație interesantă cam *prea* interesantă. Și pentru că, în urmă cu câteva clipe, când Richard s-a uitat la mine și a spus: „Cred în dorința de a crede în ceva", n-am putut să nu mă gândesc că ezitarea lui se datora faptului că se reținuse să spună „cineva". Și, în plus, pentru că atunci când mi-a întâlnit privirea în momentul în care a rostit acea frază, m-a descumpănit faptul că acest vânzător

de asigurări, pe care la început l-am găsit șters și puțin plictisitor, acum îmi stârnea interesul...

Așa că da, aveam motive întemeiate să-i spun lui Richard: „Știi, chiar s-a făcut cam târziu pentru mine". În loc de asta, m-am auzit spunând:

— Sunt de acord cu al doilea pahar de vin dacă și tu ești.

Pe moment, Richard a părut surprins de asta, de parcă și lui i-ar fi fost mai ușor dacă aș fi spus că plec și ne-am fi întors amândoi la hotel pe căi separate. Însă momentul lui de descumpănire a fost înlocuit de un zâmbet și șapte cuvinte surprinzătoare:

— Dacă te bagi, mă bag și eu.

cinci

Al doilea pahar de vin a durat două ore. Nu mi-am dat seama că a trecut atâta timp până când cineva ne-a informat că era într-adevăr târziu. Bine, sunt cam neserioasă în ceea ce priveşte adevărul. În câteva rânduri m-am gândit la faptul că vorbeam şi vorbeam, şi tot vorbeam şi conversaţia era surprinzător de animată şi inteligentă şi curgea liber, că, deşi un glas din adâncul minţii mele mă supăra când şi când, amintindu-mi că se făcea târziu, am ales să-l ignor. Am băut tacticos, cu grijă acel al doilea pahar de vin, temându-mă că, dacă îl beam prea repede, asta ar fi putut aprinde scânteia unui schimb de cuvinte nervos, poate punând capăt serii, mai ales că amândoi eram cu maşina şi amândoi aveam treabă a doua zi dimineaţă.

Dar aici am luat-o înainte. Am fost de acord cu un al doilea pahar de vin. Când a sosit, Richard i-a dat de înţeles chelnerului să nu ne mai deranjeze, spunându-i doar:

— Acum nu mai avem nevoie de nimic.

Chelnerul a dat din cap în semn că înţelege, apoi ne-a lăsat singuri. După plecarea lui, Richard a spus:

— Sunt sigur că e doctorand în astrofizică la MIT şi-şi doreşte cu adevărat să nu fi fost nevoie să se îmbrace patru seri pe săptămână în uniforma aia de Legiune Străină Franceză şi să muncească pentru bacşişuri.

— Măcar ştie că, dacă toate merg bine, în doi ani va fi într-un post înalt de cercetare sau în învăţământul superior şi va putea să folosească anul în care a fost chelner cu jumătate de normă la Casablanca din Cambridge ca pe un fel de piesă de teatru, de distrat lumea.

— Dacă astrofizicienii au piese de distrat lumea.

— Nu toată lumea are? am întrebat.

— Bine, atunci, a ta care e?

— Mă îndoiesc că eu am.

— Dar tocmai ai spus...

— Asta-i problema la replica spirituală. Întotdeauna te bagă în bucluc.

— Bine, hai să spun altfel. Dacă te-aş ruga să cânţi ceva...

— Am o voce îngrozitoare, am spus.

— Cânţi la vreun instrument?

— Faptul că n-am învăţat un instrument rămâne unul dintre marile mele regrete.

— Reciţi ceva?

Pe moment m-am încordat şi m-am gândit că, din prostie, m-a luat gura pe dinainte.

— Aşadar, reciţi? a întrebat Richard, zâmbind.

— Ce te face să crezi asta?

— Felul în care roşeşti acum.

— Oh, Doamne...

— De ce te-ai ruşinat? a întrebat el.

— Nu ştiu. Poate fiindcă...

— Da?

— Poezie, am spus foarte direct, de parcă aş fi trântit o mărturisire.

— Impresionant!

— De unde ştii? Nu m-ai auzit recitând ceva.

— Fă-o acum.

— Nici vorbă.

— De ce?

— Fiindcă... nu te cunosc.

Nici n-am spus bine asta că m-a apucat o criză de chicotit.

— Scuze, scuze, asta a sunat caraghios, am spus.

— Sau mai degrabă minunat de demodat. „Nu recit niciodată poezie la prima întâlnire!"

M-am încordat iar.

— Asta nu e o primă întâlnire, am spus răspicat.

Acum a fost rândul lui Richard să se arate stânjenit.

— S-ar putea ca ăsta să fie lucrul cel mai idiot pe care l-am spus vreodată. Şi absolut obraznic.

— Trebuia să clarific asta.

— Era deja clar. Doar că uneori vorbeşte gura fără mine. Şi nu m-am gândit o clipă că...

— Emily Dickinson, m-am auzit spunând.

— Poftim?

— Emily Dickinson — asta recit în mod frecvent pentru mine.

— Impresionant!

— Sau ciudat.

— De ce ciudat? Adică, dacă mi-ai fi spus că reciți din Edgar Allan Poe sau, şi mai rău, din H.P. Lovecraft...

— El n-a scris poezie.

— O fi el scriitorul cel mai supraevaluat pe care l-a produs vreodată țara asta, dar eu nu mă dau în vânt după

chestiile mistice şi înspăimântătoare. Cred că genul de scriere care îmi place cel mai mult este cel care tratează esența problemei, viața de fiecare zi...

— Cum a făcut Emily Dickinson.

— Sau Robert Frost.

— Robert Frost e foarte lăudat acum, am spus. Toată lumea îl caracterizează drept bătrânul yankeu, poetul bunicilor. Poezia lui este socotită drept poezie pastorală americană, genul pe care îl apreciază până şi camionagiii.

— Spre deosebire de Wallace Stevens.

— Ei bine, el chiar a vândut asigurări. De fapt, a rămas în Hartford — capitala asigurărilor din America.

— Ăsta da motiv de a fi renumit.

— Au!

— Scuze — a fost o răutate din partea mea.

— Dar ai dreptate. Hartford n-are nimic care să-l recomande.

— Mark Twain a locuit acolo o vreme... în timp ce vindea asigurări.

Richard s-a uitat atent la mine.

— Am spus ceva greşit? am întrebat.

— Dimpotrivă, doar că sunt impresionat de cunoştințele tale.

— Dar nu ştiu mare lucru.

— Chiar dacă poți să vorbeşti despre începuturile neliterare ale carierei lui Mark Twain şi citezi din Wallace Stevens?

— N-am citat din Wallace Stevens. Vorbeam despre Robert Frost.

— Şi care poezie de Frost este preferata ta? a întrebat el.

— Probabil cea mai puțin tradițională şi mai neliniştitoare dintre toate poeziile lui...

— *Fire and Ice*?

Acum a fost rândul meu să mă uit cu atenție la Richard.

— Chiar îi cunoşti opera, am spus.

De data asta nu a mai zâmbit timid, nu şi-a mai ferit privirea. De data asta s-a uitat la mine direct.

— Dar vorbesc despre lucrurile astea numai pentru că te pricepi la ele.

— Iar eu îți spun toate astea numai pentru că ştii bine despre ce vorbesc. Crede-mă, rar se întâmplă să întâlneşti pe cineva care ştie *Fire and Ice*.

— Dar nu ştiu s-o recit.

— Sunt sigur că ştii.

Am luat o gură mare de vin să mă calmez. Am lăsat capul în jos şi mi-am adunat gândurile, dar apoi ele au fugit la ultimul an de liceu, la acea zi în care profesorul de engleză, domnul Adams, mi-a cerut să mă ridic în fața şcolii adunate şi să recit...

Nu, nu te mai gândi la asta. Nu-ți aminti că ai...

De ce revenim mereu la lucrurile urâte? La momentele în care am fost făcuți de râs, umiliți, ridiculizați. Când...

Unii spun că lumea va sfârşi în foc.
Unii spun că în gheață.
Din ce am cunoscut eu despre dorință țin
cu cei care vorbesc despre foc.

Dar dacă ar fi să pier de două ori
Cred că ştiu destule despre ură
Ca să spun că pentru distrugere
Şi gheața e grozavă şi va fi de-ajuns.

Liniște. Din clipa în care m-am uitat la el şi am început să recit poezia, Richard nu şi-a luat ochii de la mine. Dar când am terminat de recitat, m-am pomenit uitându-mă la el aproape cerându-i confirmarea. Apoi, dându-mi seama că mă uitam la el ca o şcolăriță care aşteaptă ca profesorul să-i spună că e mulțumit, m-am uitat într-o parte. Richard a văzut asta şi, atingându-mi uşor brațul cu mâna, a spus:

— A fost impresionant. Absolut impresionant.

Am tresărit când m-a atins — chiar dacă gestul nu insinua nimic, ci era blând, liniştitor.

— Iar eşti mult prea amabil, am spus.

— Nu, doar corect. De ce ştii poezia asta?

— Nu ştie toată lumea poezia asta?

— Eşti vicleană.

Vicleană. Chiar a folosit acel cuvânt. Am zâmbit. A zâmbit şi el. Şi, pentru prima dată în conversația asta, am coborât toate barierele autoimpuse şi m-am pomenit spunându-i o poveste pe care o ținusem pentru mine.

— Am citit poezia lui Frost în primul semestru al ultimului an de liceu. Aveam un profesor de engleză, domnul Adams, care chiar mă aprecia, deşi eram pasionată de ştiințe. Era un bărbat la vreo cincizeci de ani, foarte erudit, un burlac despre care nimeni nu ştia nimic. Oricum, domnul Adams şi-a dat seama devreme că, deşi eram foarte atrasă de chimie şi biologie, cuvintele jucau un rol foarte important în viața mea. Domnul Adams a ținut un seminar despre „Operele Mari" pentru elevii din ultimul an, iar din clasa noastră am fost aleşi doar cinci. Trupa de majorete ne spunea „Tocilarii". Şi, desigur, aveau dreptate. Domnul Adams ne numea „grupul cult" al său şi în decursul acelui ultim an de liceu ne-a citit de la *Portret*

al artistului în tinerețe de Joyce, sau *Aripile porumbiței* de Henry James, până la *Livada cu vișini* a lui Cehov, care mi-a plăcut în mod deosebit pentru că vorbea despre autoamăgire și despre faptul că toți ne împotrivim să privim realitatea din jurul nostru. Dar ne-a pus să citim și poezie americană. Dickinson, Whitman, Stevens, Frost. Țin minte că prima dată când ne-a prezentat *Foc și gheață* nu mi-a venit să cred că era acel Robert Frost pe care toată lumea îl socotea un bunic prietenos. Acesta era un poet care avea libidou, care cunoștea dorința, și supărarea, și furia. Toate lucrurile pe care le simțeam eu în felul meu bramburit de adolescentă care gândea *nimeni nu mă înțelege, de ce sunt așa de singură?* Două ore întregi de seminar am vorbit despre această poezie, despre faptul că, în doar câteva versuri scurte, scoate în evidență că în noi toți există capacitatea de a iubi, de a ierta și, cu toate astea, nu vrem să recunoaștem. Oricum, poezia a devenit pentru mine o piesă de referință. La sfârșitul semestrului — chiar înainte de Crăciun — m-am înscris la un concurs de dicție, care urma să se țină cu o zi înainte să luăm vacanță, în fața întregii școli. Profesoara de dicție, doamna Flack, m-a încurajat să mă înscriu la concurs — premiul întâi fiind ediția din acel an a *Webster Dictionary*, pe care eu, o pasionată de cuvinte, chiar voiam să-l câștig. Doamna Flack a considerat că poezia asta este o alegere uimitor de originală pentru concurs. A lucrat cu mine două ore pentru reprezentație... Apoi, în ziua concursului, chiar înainte să intru în scenă, am avut în culise cea mai mare criză de nervi imaginabilă. M-a cuprins panica. Îmi era groază să ies în fața întregii școli și să arăt ca o idioată. Nu știu de unde a venit asta. Nu mai avusesem așa ceva. Când am fost anunțată și mi s-a spus că era rândul meu,

am refuzat să mă mișc. Doamna Flack era în culise. Ea a reușit să mă convingă să intru în scenă. Luminile s-au stins. M-am dus repede în locul stabilit. S-a aprins reflectorul. Și iată-mă, singură, uitându-mă în întuneric, știind că trebuia să spun cuvintele așa cum le repetasem, că totul avea să se termine în mai puțin de un minut și apoi puteam să mă retrag iar în banala mea viață privată. Dar, stând acolo, cu acel reflector orbitor ațintit asupra mea, simțindu-mă complet goală, expusă, absurdă, n-am putut să deschid gura. Eram înghețată, imobilă, caraghioasă. După o jumătate de minut, au început chicotele. Deși auzeam câțiva profesori atenționându-i pe ceilalți elevi să nu facă gălăgie, s-au auzit aplauze slabe și câteva fluierături, apoi o fată — care mai târziu am aflat că era Janet Brody, căpitana echipei de majorete — a strigat: „Fraiero!" Toată lumea a râs. Reflectorul s-a stins. Doamna Flack s-a repezit și m-a scos din scenă. Și țin minte că, după ce am ajuns în culise, am pus capul pe umărul ei și am plâns nestăpânit și doamna Flack a trebuit să o sune pe mama să vină să mă ia. Mama — care nu era cea mai sensibilă persoană și ura orice slăbiciune personală — m-a dus acasă, clătinând din cap, și mi-a spus că am să-mi petrec restul anului încercând să uit ce s-a întâmplat și „ce naiba te-a apucat să te dai în spectacol așa?" N-am spus nimic, însă acele cuvinte m-au izbit ca o mașină scăpată de sub control. Pentru că erau foarte corecte. Mă dădusem în spectacol. Mă făcusem de râs în public. Și am făcut-o de multe ori și după aceea... Și n-am mai recitat niciodată *Fire and Ice*.

— Până acum, a spus Richard.

Tăcere. Am lăsat capul în jos.

— Îmi pare rău, am spus în cele din urmă.

— Pentru ce?

— Pentru că te-am plictisit cu o situație jenantă din adolescență peste care ar fi trebuit să trec demult și pe care n-ar fi trebuit să ți-o împărtășesc.

— Dar mă bucur că ai făcut-o.

— N-am mai povestit nimănui despre asta.

— Înțeleg, a spus Richard.

— Nu-i nimic de „înțeles" aici. Doar faptul că există în viață momente pe care le găsești atât de umilitoare...

Am lăsat fraza să moară înainte de a o termina. Am vrut dintr-odată să fiu oriunde în afară de aici. M-am simțit dintr-odată la fel de vulnerabilă, stingheră și pierdută cum m-am simțit în acel moment de pe scena liceului, sub lumina puternică a reflectorului.

— Trebuie să plec, am spus.

— Doar pentru că mi-ai spus povestea aia?

— Așa ceva, da.

— Mama ta... era mereu așa brutală cu tine?

— „Brutal" e poate un cuvânt prea brutal. Era foarte „ce-i în gușă, și-n căpușă". Nu avea căldură adevărată. De ce întrebi?

— Tata era brutal. Brutal fizic. Ne bătea cu cureaua când săream peste cal. Odată ce eu și fratele meu am trecut de etapa corecției — deși să fii lovit peste coapse nu e tocmai corecție — tata a început să ne prelucreze altfel. De pildă, când am câștigat concursul de nuvele de la Universitatea Maine. Era o nuvelă despre un pescar de homari care și-a luat în larg fiul adolescent să-l învețe ABC-ul meseriei lui, însă barca s-a răsturnat și fiul s-a înecat. Premiul era de 250 de dolari, iar nuvela a fost publicată nu doar în revista literară a colegiului, ci și în suplimentul de week-end al *The Bangor Daily News*. Clienții tatei din Down Est

au văzut articolul. Tata a trecut pe la mine la colegiu și mi-a frecat ridichea, spunându-mi că-i făcusem tot soiul de probleme profesionale, deoarece el asigurase mulți pescari de homari, iar felul în care am descris eu viața acestor oameni și, mai ales, cumplita tragedie cauzată de neglijența unui singur om era pur și simplu revoltător. Cu atât mai mult că nu știam nimic despre lumea lor, eu, un tip care eram oricum, numai binevoitor nu, și care a avut îndrăzneala să se creadă scriitor când, de fapt, eram doar un „prostănac mediocru". Astea au fost exact cuvintele lui.

Tăcere. Apoi am zis:

— Îmi spui asta ca să mă faci să mă simt mai bine?

— Categoric. Pentru că știi cum e când încrederea în tine îți este distrusă de cruzimea altora.

— De cruzimea față de mine însămi — ceea ce e mult mai rău. Pentru că toți ne tăiem singuri craca de sub picioare.

— Tu nu.

— Îndulcești medicamentul.

— Tu cum ți-ai tăiat craca de sub picioare?

— Asta-i altă discuție.

În buzele lui Richard a fluturat o idee de zâmbet când am rostit asta.

— Bine, a spus el.

— Dacă o să mai fie altă discuție.

— Mi-ar plăcea să fie.

— Weekendul meu chiar e ocupat.

— Cu conferințe de radiologie?

— Cu conferințe de radiologie.

— Păcat, a spus el. În afară de încă o întâlnire mâine dimineață în Brockton, sunt liber.

— Ei bine, eu nu.

Tonul meu era tăios, rece, stupid de defensiv. M-am întors într-o parte, dar cu coada ochiului am văzut că Richard era tulburat de nota de supărare din răspunsul meu. Închisesem iar o uşă, trântind-o... de frică. Frică de ce? De faptul că acest bărbat sugera să petrecem după-amiaza împreună? Teama că tocmai îi spusesem o poveste pe care nu mă hotărâsem niciodată să i-o spun soţului meu — poate ştiind că ar fi reacţionat dând ochii peste cap, uitându-se la mine cu acea privire *biata, proştuţa de Laura* pe care am văzut-o de atâtea ori la Dan.

— E clar că iar am spus ce nu trebuia, a spus Richard, făcându-i semn chelnerului pentru nota de plată.

— Ba nu, aici eu am fost cea nepoliticoasă.

— Nu trebuia să te întreb cum ţi-ai tăiat craca de sub picioare, e o chestiune foarte personală.

— Nu asta m-a deranjat. Motivul a fost...

M-am întrerupt, nevrând să mai spun ceva.

— Nu trebuie să-mi explici nimic, a spus Richard.

A sosit nota de plată şi Richard a insistat să plătească el. Apoi m-a întrebat dacă pot comunica prin e-mail pe mobil.

— Aş putea, dar e prea scump ca să am un abonament lunar. Aşa că mă bazez pe SMS-uri.

— Păi, atunci, am să las mingea în terenul tău. Uite iar cartea mea de vizită. Numărul de mobil este cel de jos. Mâine de la 12 în sus sunt liber şi mi-ar plăcea tare mult să petrec ziua cu tine. Dacă nu mă contactezi, nu mă supăr. A fost foarte plăcut să petrec cu tine orele astea. Şi îţi doresc sincer numai bine. Pentru că, dacă pot să spun aşa, meriţi lucruri bune.

Tăcere.

— Mulţumesc, am spus în cele din urmă. Mulţumesc mult.

Ne-am ridicat. M-am pomenit vrând să spun: „Să ne întâlnim undeva în centru, pe la unu?" Dar m-am abţinut iar.

— Pot să te conduc la maşină? a întrebat el.

— Nu e nevoie. Am avut noroc şi am găsit un loc chiar în faţa cinematografului.

— Dar tot sunt câţiva paşi până acolo.

Am ieşit din bar şi am parcurs în tăcere scurta distanţă până la maşina mea bătrâioară. Dacă Richard a observat cât de rablagită era, s-a priceput foarte bine să n-o arate.

— Păi, atunci..., am spus.

— Atunci...

Altă tăcere.

— Îmi pare rău că mâine nu se poate, am spus, gândindu-mă: acum că uşa a fost trântită de două ori.

— Ai numărul meu.

— Da.

— Iar majoreta aia... cea care te-a insultat... sunt sigur că acum regretă.

— Mă îndoiesc. Dar vrei să auzi una dintre cele mai mari ironii din viaţa mea? Fiica mea e majoretă. Nu una rea, sper. Dar foarte majoretă. Şi foarte disperată să fie populară cu orice preţ.

— Deci e singură în sufletul ei.

M-am auzit spunând:

— Oare toţi suntem?

Imediat ce cuvintele astea mi-au ieşit pe gură, am şoptit repede un la revedere şi am urcat în maşină, speriată de faptul că tocmai îi spusesem unui străin

singurul lucru esențial care mă îngrijora de mulți ani — faptul că mă simțeam teribil de singură.

Și ce am făcut după această uriașă mărturisire? Am trântit portiera și am demarat în viteză, dispărând în noapte.

șase

Când am ajuns la hotel, era trecut bine de două. Care a fost ultima dată când am stat la taclale până la ora asta? M-a încercat un sentiment de vinovăție. Mai ales în momentul în care am văzut un mesaj de la soțul meu.

Am fost deplasat înainte. Scuze. Dan

Așadar, iată! O așa-zisă scuză. Lapidară. Telegrafică. Lipsită de emoție. Lipsită de iubire.

Și cum am reacționat eu la această exprimare detașată a regretului? Trimițând un mesaj de răspuns fără să stau să mă gândesc.

Nicio problemă. Toți avem momente proaste. Te iubesc. Laura.

Odată ce disprețul este în sfârșit rostit clar într-o căsnicie, el nu mai încetează. Și, cu toate că supărarea lui Dan din ultimul timp fusese discret disprețuitoare, morocăneala lui din noaptea asta era cauzată de stres și de faptul că fusese sculat din somn de telefonul meu dat când nu trebuia.

De ce îi găseam scuze pentru purtarea foarte urâtă? Pentru că o parte din mine se simțea un picuț vinovată că băusem acele două pahare de vin cu Richard... și mă

simțisem tare bine. Totodată, mă şi dojeneam aspru că transformasem mărturisirea singurătății într-un motiv de a dispărea în noapte. Nu încăpea îndoială că Richard mă considera acum o persoană foarte agitată, cu nervii la pământ. În afară de acea unică digresiune nevinovată, cum că seara în doi semăna întru câtva cu o primă întâlnire — digresiune la care sărisem în sus —, Richard nu făcuse absolut nimic care să indice în vreun fel că flirta. Nici nu mă lăsase să deduc că avea o căsnicie nefericită şi că era atât de dezamăgit de situația lui personală, încât voia să...

Dar felul în care am vorbit despre cuvinte, felul în care m-a convins să recit acea poezie de Frost, felul în care acest bărbat — care la început mi s-a părut destul de şters şi demodat — a prins dintr-odată viață când am ajuns să discutăm chestiuni literare... ei bine, toate astea m-au impresionat. Şi chiar a părut să mă înțeleagă...

Oh, tu auzi ce spui? „Te-a înțeles?" Vorbeşti ca o adolescentă care întâlneşte un băiat obsedat ca şi ea de cărți şi e amețită de faptul că el pare sincer interesat de ce prețuieşte ea.

Şi ce e aşa rău să cunoşti pe cineva care chiar crede că există valoare în limbajul vorbit şi scris? Şi de ce naiba consideri că tu şi Richard sunteți fanatici?

Pentru că sunt măritată cu un bărbat care mi-a spus odată că îi e teamă că fiul lui „a moştenit gena fanatismului de la mama lui".

Bineînțeles că n-am spus nimic despre această remarcă (făcută anul trecut, chiar înainte ca Ben să aibă căderea nervoasă şi să dea deja semne de fragilitate). Bine-nțeles că, văzând că acest comentariu m-a şocat, Dan a dat înapoi spunându-mi că doar a glumit, ha-ha. Eu fiind eu, am lăsat-o baltă. Dan a continuat să mă

sâcâie mult timp după aceea. Pentru că mi s-a părut foarte crud. Şi pentru că, înainte de asta, Dan nu fusese niciodată crud.

Iar acum...

Odată ce disprețul este în sfârşit rostit clar într-o căsnicie, el nu mai încetează.

Bing.

Încă un mesaj pe mobilul meu.

Bună, mamă — azi s-a întâmplat un lucru ciudat. Alison a trecut din senin după-amiază pe la atelierul meu.

Oh, Doamne! De ce sfărâmătorii de inimi se întorc întotdeauna să producă şi alte ravagii? Am citit mai departe.

A fost foarte prietenoasă. Mi-a spus că sunt un artist genial. A scos tot felul de sunete măgulitoare cu privire la pictura la care lucrez. Mi-a dat de înțeles că i-a fost dor de mine. Ştiu că o să spui: „Nu te apropia de ea". Dar treaba e că vreau să mă apropii de ea. Chiar dacă ştiu că iar am să mă ard. Poate că de data asta am să fiu un pic mai rezistent la foc. Fără morală, te rog, dar aş vrea să ştiu ce părere ai. Ben.

Oh, Doamne! Şireata manipulatoare Alison. După ce a provocat căderea nervoasă a fiului meu, probabil că acum a mirosit că el s-a lecuit de ea şi pictează iar. Aşa că, firește, vrea să vadă dacă îl mai poate face să sufere. Însă după ce am citit mesajul lui Ben de încă cinci ori, am înțeles un lucru care m-a intrigat şi m-a liniştit totodată, şi anume că el ştia că era foarte posibil ca ea să-şi dea toată silința să-l facă să sufere, dar el putea să facă față. O parte din mine voia să-i spună: „Trânteşte-i uşa în nas vulpoaicei ăleia!" Însă ştiam că Ben ar fi interpretat această intervenție ca fiind mult prea maternă. Ben se vedea boem — şi unul care reacționa foarte urât când i se

ţineau lecţii de moralitate, sau de responsabilitate, sau i se spunea că se poartă ca „un tâmpit enervant care vinde asigurări".

M-am gândit să-l sun imediat pe Ben — de obicei nu se culca niciodată înainte de trei — dar ştiam că nu era o idee înţeleaptă. Când Ben voia să vorbească, mă suna el. Când voia să limiteze comunicarea la cuvântul scris, îmi trimitea un e-mail. Când voia un răspuns imediat — fără conversaţie directă — îmi trimitea un mesaj. Aşa că am rezistat ispitei de a forma numărul lui. În schimb, i-am scris următorul mesaj:

Ben — toate clişeele sunt adevărate... mai ales cel cu „lupul îşi schimbă părul, dar năravul, ba". Personal, cred că e toxică. Dar eu nu sunt tu. Dacă vrei să te încurci iar cu ea — şi să nu suferi din cauza purtării ei — atunci, sigur că da, bucură-te de sex, dar nu te gândi o clipă că e o idilă, cu atât mai puţin iubire. Oricând vrei să vorbeşti, sună-mă. Te iubesc — Mama.

Ca întotdeauna, am citit mesajul de mai multe ori înainte de a-l expedia, ca să fiu sigură că nu suna supărător de dulceag. După ce l-am expediat, i-am scris un mesaj şi lui Sally.

Bună, iubito — din Boston. Hotelul nu-i cine ştie ce, dar mica asta vacanţă îmi prinde bine. Sper să ai un weekend beton. Meriţi puţin timp liber super. Sunt în preajmă dacă ai nevoie de mine. Altfel, ne vedem duminică seara. Te iubesc — Mama.

Şi peste acest mesaj m-am uitat cu atenţie înainte de a-l expedia, scoţând cuvântul „beton", deoarece era o sintagmă pe care Sally o folosea tot timpul, însă care, venită de la mine, ar fi sunat nepotrivit, ca o încercare de a folosi argoul generaţiei ei, şi aş fi putut fi acuzată că

încerc să fiu „la modă" (ca să folosesc argoul generaţiei *mele*). Ştiam şi că Sally sigur nu avea nevoie de puţin timp liber super. Avea nevoie de seriozitate.

Copiii — veşnica rană deschisă. Şi cele două persoane fără de care viaţa ar fi de neimaginat. După cum i-am spus odată lui Sally când o tot dădea cu „ştiu că ai prefera o fiică mai isteaţă".

— N-am gândit şi nu voi gândi niciodată asta. Eşti fata mea şi te iubesc necondiţionat.

— Iubirea are întotdeauna condiţii.

— Cine ţi-a spus asta?

— Ştiu, pur şi simplu.

— Păi, între părinte şi copil...

— Vrei să spui că mama ta te-a iubit necondiţionat?

Au! Deşi nu prea vorbisem cu Sally despre răceala evidentă a mamei, am făcut câteva aluzii în sensul că relaţia noastră n-a fost apropiată (chiar dacă am rămas o fiică ascultătoare până la sfârşitul vieţii ei). Totuşi, Sally avea mult mai multă intuiţie emoţională decât credea ea.

— Mama a fost mama, am replicat la întrebarea ei destul de caustică (şi dureros de ageră).

— Am să-ţi citez asta când ai să mă prinzi fumând cocaină.

— Asta nu se va întâmpla niciodată.

— De ce eşti aşa sigură?

— Pentru că, dacă ai putea să alegi între a cheltui cinci sute de dolari pe săptămână pe droguri şi a cheltui aceeaşi sumă pe haine...

— Aş alege hainele.

Am râs amândouă.

— Să ştii, mamă, că uneori eşti chiar beton!

Mare laudă din partea fiicei mele!

După ce am expediat mesajul, am aruncat mobilul pe pat, mi-am scos pantofii şi m-am prăbuşit pe spate pe cuvertura sintetică înflorată. Am închis ochii.

Bing. Un mesaj de la Ben.

Mamă — n-aş fi crezut vreodată că mama mea o să-mi spună să fac sex cu o fată şi să mă descotorosesc de ea la primul semn de necazuri ulterioare. Ştiu că, dacă reiau relaţia cu ea, s-ar putea să mă reîndrăgostesc. Asta-i treaba cu iubirea, nu? Trebuie să-ţi asumi riscuri. Dar asumarea riscurilor atrage după sine posibilitatea de a suferi. Aşa încât ce să fie: posibilitatea durerii... sau prudenţă, ezitare, niciun risc? Mă gândesc peste noapte la asta. Ben.

Fiul meu filosof. Recitind mesajul, n-am putut să nu mă minunez de talentul lui Ben de a ajunge la esenţa problemei când era vorba de alegeri. Mai ales de alegerea care te trimite pe o insulă de siguranţă, care devine sterilă şi limitativă.

Da. L-am urmat pe tata la firma familiei.

Aceste vorbe mi-au venit din senin în minte. Dar când vine ceva „din senin"? Mai ales că mare parte din seară Richard a fost acolo, la masă, în faţa mea. De atunci, a fost prezent în gândurile mele.

Ce e viaţa fără riscuri?

Fiul meu, furnizorul de adevăruri incomode, foarte evidente.

M-am ridicat. Am băgat mâna în buzunar şi am scos cartea de vizită pe care mi-a dat-o Richard, cu numărul mobilului său. Am luat telefonul. Am trimis un mesaj.

Scuze pentru plecarea mea precipitată. N-a fost cel mai bun moment al meu. Drept penitenţă, propun să luăm prânzul mâine undeva, în Boston. Am putea să ne întâlnim în jur de unu. Ceva gânduri? Toate cele bune — Laura.

Am ezitat o clipă înainte de a-l exedia. Dar la mai puţin de un minut de la expediere — *bing*, un răspuns:

Laura — nu e nevoie să te scuzi. Am avut o seară minunată. Şi sunt bucuros să ne întâlnim mâine, să luăm prânzul — dar plătesc eu. Am să fac o rezervare şi-ţi trimit imediat un mesaj cu detaliile. Aşa că... pot să spun asta?... e o întâlnire. Toate cele bune — Richard.

Am zâmbit. După obiecţiile mele, renunţase la acest cuvânt, iar acum...

I-am răspuns la mesaj.

Da. E oficial. E o întâlnire.

SÂMBĂTĂ

unu

Multix Select DR este un sistem radiologic digital rentabil, menit îndeosebi să asigure medicilor din cabinetele particulare şi spitalele mai mici intrarea în lumea radiologiei digitale. Şi, odată cu Mobilett Mira, Siemens lansează un sistem digital, cu raze X, mobil, cu detector wireless şi braţ rotitor mai flexibil, care uşurează manevrarea de către personalul clinic.

Domnul care făcea reclamă acestui aparat avea o dantură grozavă. Şi o prezentare de vânzător cu adevărat şmecher, care nu prea ajuta textul pompos pe care clar îl citea dintr-un material pregătit dinainte. Am încercat să mă concentrez pe ce spunea. N-am reuşit. Un semnal luminos pe mobilul meu indica sosirea unui mesaj. Am citit pe ecran:

Azi fac curăţenie în garaj. Sper că e interesantă conferinţa. Dan.

O parte din mine a fost înduioşată de acest mesaj. Curăţenia în garaj — care era înţesat de sculele lui de reamenajare a casei, de unelte pentru repararea maşinii şi de aparatură pentru gimnastică, pe care nu o foloseşte niciodată — era un lucru pe care i-l ceream soţului

meu de optsprezece luni. Nu l-am cicălit cu asta. Urăsc cicăleala — deşi în orice relaţie de lungă durată există întotdeauna amănunte care produc fricţiune... cum ar fi nepriceperea unuia dintre parteneri de a face patul, sau de a încărca o maşină de rufe, sau chiar de a debarasa garajul de vechiturile adunate, astfel încât să se poată parca în el ambele maşini când ninge. În puţinele dăţi când i-am făcut cunoscute lui Dan aceste nemulţumiri perpetue, ele au fost întâmpinate cu îmbufnare sau cu tăcere totală. Ca atare, am continuat să fac paturile, să spăl rufele şi să-mi parchez maşina în faţa garajului supraîncărcat cu lucruri inutile (iar acum chiar vorbesc ca şi cum mi-aş plânge de milă!). Faptul că m-a anunţat că în sfârşit face curăţenie... mă rog, ăsta era felul lui de a se scuza pentru aseară. Dar eu nu aveam nevoie de gesturi de căinţă. Voiam un soţ care să mă dorească, care să arate că vrea să fie cu mine.

I-am răspuns tot cu un mesaj.

Mulţumesc că faci asta. Chiar apreciez. Te iubesc — Laura.

Un mesaj imediat de la Dan.

Spune-mi dacă mai vrei să fac ceva prin casă.

Într-adevăr se simţea vinovat. Deşi nu vreau să spun „bun", o parte din mine era mulţumită că, în sfârşit, îşi dădea seama că purtarea lui deteriora relaţia dintre noi... şi mă făcea să sufăr. Nu puteam decât să sper că această dorinţă de a face ceva să mă mulţumească era începutul a ceva mai acceptabil între noi.

Ceva mai acceptabil între noi.

Simpla repetare a acestor cuvinte în minte m-a întristat. Pentru că ea sublinia cât de distante şi monotone deveniseră lucrurile între noi — deriva continentelor care devenise căsnicia noastră.

Să faci curat în garaj e mai mult decât suficient. Mi-e dor de tine. Laura

Am expediat mesajul. Şi o clipă mai târziu: *Bing.*

Bine. Acum, la treabă.

Citind asta, am icnit. Soţul meu era incapabil să perceapă subtilele mele cereri stăruitoare de afecţiune. Nu putea să răspundă unor cuvinte precum „Mi-e dor de tine" nici cu cea mai vagă aluzie de tandreţe reciprocă. Trebuia el să anuleze tot, ceea ce mă făcea să mă simt ruşinată... şi foarte izolată.

Bing. Alt mesaj. De data asta, de la Sally.

Bună, mamă — am vreo şansă să împrumut cincizeci de dolari din fondul tău secret?

În urmă cu ceva timp, i-am destăinuit lui Sally că sunt mândra posesoare a unei vechi cutii de tablă pentru tutun, cumpărată cu trei dolari de la un târg de vechituri. Ţineam cutia pe un raft în dulapul meu. Şi în fiecare săptămână puneam cincizeci de dolari în cutie ca fond de urgenţă. I-am spus lui Sally de cutia asta, ca să aibă acces la bani când avea nevoie, însă i-am şi atras atenţia să nu umble la ea fără să mă întrebe mai întâi. Am fost cam strictă în privinţa asta? Poate — dar cum Sally era cam cheltuitoare, banii rămâneau o continuă dramă pentru ea. Deşi îmi cerea în mod regulat adaosuri la cei treizeci de dolari pe care îi primea săptămânal de la mine ca bani de buzunar — iar banii de babysitting îi capitaliza — spre cinstea ei nu a băgat niciodată mâna în cutie fără ca mai întâi să mă întrebe. Ştie că ştiu că încă îmi este datoare cu trei sute douăzeci şi cinci de dolari (mi-a amintit de curând asta când a pus patruzeci de dolari înapoi în cutie după o săptămână în care a servit în schimburi la restaurantul Moody's Diner în Waldoboro).

N-am presat-o cu datoria. Doar că-mi fac griji că această nevoie de a cumpăra tot timpul diverse chestii reflectă o deznădejde mai mare... de care se pare că nu pot să o ajut să se descotorosească.

Pentru ce sunt cei cincizeci de dolari? am întrebat-o pe Sally printr-un mesaj.

Mi-a răspuns imediat.

Pentru cocaină şi ecstasy şi un tatuaj cu un Hell's Angel care m-am gândit că ar arăta bine pe braţul meu drept. Te linişteşte asta?

Sally ca domnişoara Lipsită de respect era preferabilă lui Sally ca domnişoara Popularitate. Am zâmbit.

M-aş putea împăca cu Hell's Angel, am răspuns imediat. *Întrebarea e: tu ai putea?*

Bing. Răspunsul ei imediat.

Mersi pentru vorbele materne înţelepte. Jenny a prins în ultimul minut un bilet la concertul din Portland. Aşa că diseară ne ducem acolo cu toţii. Şi am nevoie de cincizeci de dolari pentru bilet, pentru cină şi diverse. Iar tata mi-a spus că în ultima vreme cheltuiesc mult.

I-am răspuns.

Ţi-a spus că n-ai voie să te duci?

Bing. Răspunsul ei.

Nu mi-a interzis să ies din casă, dar, nedându-mi bani, se asigură că diseară stau acasă.

Ei bine, măcar nu i-a interzis să iasă — deoarece nu îl contrazisesem niciodată când îi impunea ceva unuia dintre copiii noştri.

Cine conduce maşina? am întrebat.

Sora lui Jenny, Brenda, mi-a răspuns ea.

Asta mă liniştea, deoarece Brenda avea douăzeci şi trei de ani şi era recepţioneră la Bath Iron Works. Am

întâlnit-o de puţine ori pe Brenda, însă mi-a făcut impresia unei tinere cu picioarele pe pământ. Chiar foarte pe pământ, deoarece are în jur de o sută treizeci de kilograme şi încearcă să slăbească pentru a-şi împlini visul de a intra în marina militară. Din câte mi-a spus Sally, în ultimele luni a mai pus pe ea vreo zece kilograme. Dar chiar dacă nu-şi poate ţine greutatea în frâu, este total împotriva alcoolului şi, mi-a spus Sally, mereu o atenţionează pe sora ei despre pericolele alcoolului. Aşa încât, faptul că ea va fi la volan diseară m-a liniştit.

Dacă Brenda conduce, n-am nimic împotrivă. Am să-i trimit un mesaj tatălui tău să obţin acceptul lui.

Bing.

El n-are nimic împotrivă.

Am răspuns:

Atunci, să-mi spună el asta.

I-am trimit imediat lui Dan un mesaj, spunându-i că Sally voia să iasă în oraş şi...

Bing. Un mesaj de răspuns de la Dan.

I-am spus că nu are voie. De ce treci peste mine în problema asta?

Oh, Doamne! Nu se mai termină odată. Ca de obicei, Sally ne aţâţa unul împotriva celuilalt.

I-am răspuns lui Dan:

Nici nu mi-a trecut prin cap să-ţi subminez autoritatea. Dar chiar e mare nenorocire dacă iese în seara asta? Are bani de la mine şi nu văd de ce ar sta acasă.

Bing.

Stă acasă pentru că i-am spus eu să stea acasă.

M-am încordat iar. Până acum ceva vreme, Dan ţinea ca un nebun la fiica lui şi, uneori, era cam prea îngăduitor cu ea. Dar, în ultima vreme, dispepsia lui

atotcuprinzătoare întunecase şi relaţia lui cu Sally, în aşa măsură, încât ea i-a spus de curând: „Când n-ai să mai fii iritat de existenţa mea?" (Asta a fost după ce a ignorat ordinul lui de a-şi face curat în catastrofa de cameră şi, drept urmare, el i-a interzis să iasă din casă în weekend.) Deşi atunci am încercat să fac pe diplomata, ba chiar am pus-o pe Sally să facă ordine generală în cameră, Dan a rămas neclintit.

— Tot eşti pedepsită, i-a spus el după ce a inspectat camera acum ordonată. Pentru că trebuie când şi când să ţi se dea o lecţie.

Nu, aici n-ai dreptate — ar fi trebuit să-i spun lui Dan la vremea respectivă. *Niciuneia dintre noi nu trebuie să i se dea lecţii.* Dar, de teamă să nu se interpreteze că vreau să-i subminez poziţia de stâlp al casei, n-am spus nimic.

De data asta, totuşi...

Am tastat:

Cred că e o mişcare neînţeleaptă din partea ta. Sally vrea să iasă cu prietenii ei. Da, în ultima vreme, a fost cam mână spartă. Dar de ce să fii sever acum? Nu câştigi nimic. Tu suporţi consecinţele.

Am expediat mesajul fără să-l recitesc.

Bing.

Răspunsul furios al lui Dan, fără îndoială.

Dar de fapt era un mesaj de la Richard.

Tocmai am plecat de la întâlnire. Am rezervat o masă la bistroul hotelului de pe Beacon Street. Ne vedem într-o oră? Richard. P.S. Am avut o dimineaţă plictisitoare. Tu?

Am răspuns:

O oră să fie. N-am învăţat nimic azi-dimineaţă, decât că, şi atunci când eşti plecat, viaţa te urmează peste tot. Aştept cu nerăbdare...

După ce am expediat mesajul, am decis că nu mai aveam niciun motiv să stau să ascult reclama asta zgomotoasă la aparatură radiologică, aşa că m-am dus în camera mea. M-am schimbat, mi-am pus o pereche de jeanşi şi trenciul negru pe care îl aveam de vreo zece ani şi care îi plăcea foarte mult lui Ben deoarece, spunea el, arătam a pariziancă. Dând cu puţin fard pe faţă, am acordat o atenţie deosebită zonei de sub ochi. Nu-mi plac deloc cearcănele tot mai negre care există acum acolo. Nici serul antiîmbătrânire (care e atât de absurd de scump, încât abia mi-l permit), nici somnul nu le fac să dispară. Ridurile fine de la colţurile ochilor — riduri care în anii ce vin se vor adânci tot mai mult — mă fac să mă gândesc (ori de câte ori mă uit în oglindă) că vârsta asta de mijloc înseamnă foarte mult să limitez pagubele. Dar dându-mă cu o nuanţă de ruj mai îndrăzneaţă decât cea pe care o folosesc când mă duc la serviciu, mi-am adus aminte de un lucru pe care mi l-a spus mama într-unul dintre puţinele ei momente de meditaţie când ştia că mai avea puţin până să-i sune ceasul.

— Până te îngroapă, eşti tot tânără.

Mi-am verificat iar rujul, gândindu-mă: mama n-ar fi fost de acord cu nuanţa asta. Cam prea aprinsă pentru ea. Prea ţipătoare. Richard o să creadă acelaşi lucru?

Oh, mă laşi?! Nu e deloc roşu-electric. E doar cu o nuanţă mai tare decât rujul pe care îl folosesc în mod obişnuit. Iarăşi te-ai apucat să examinezi motivaţiile din spatele unei decizii simple precum alegerea unei nuanţe de ruj...

M-am rujat iar, accentuând culoarea. Gata! Un gest de sfidare la adresa acelei părţi din mine care se poartă mereu ca un permanent ordin de restricţie asupra mea.

Apoi, ridicând gulerul trenciului negru (Mata Hari într-un hotel de aeroport?), am plecat. N-am ajuns departe, când mobilul meu a emis semnalul unui nou mesaj.

Tata tocmai mi-a dat cincizeci de dolari de la el şi a spus că el o să doarmă când mă întorc, aşa că mă roagă să nu-l trezesc. Nu ştiu cum l-ai făcut să se răzgândească... dar nu mă plâng. Sally. P.S.: Mersi.

Aşadar, Dan a făcut o întoarcere de 180 de grade. Era clar că încerca să repare greşeala. Avea să schimbe asta ceva? Oare oamenii se pot schimba cu adevărat, renunţând la ceea ce îi defineşte? Supărarea şi îmbufnarea îl defineau de multă vreme pe soţul meu. Tot aşa cum prudenţa înnăscută şi evitarea potenţialelor furtuni făcuseră parte din mine din acea clipă de acum mai bine de douăzeci de ani, când am ales siguranţa, în urma...

Bing.

Alt mesaj. Acum de la Dan.

Totul s-a aranjat cu Sally. Sper că eşti mulţumită de asta.

Da, sunt mulţumită. Dar tu eşti mulţumit?

Mă bucur că totul s-a rezolvat. Mulţumesc.

Fără cuvinte afectuoase de data asta. Fără cereri stăruitoare de afecţiune.

Pentru că ştiam că ceea ce voiam eu să aud nu avea să vină curând.

Exista un autobuz care făcea naveta între hotel şi aeroport. Eu eram singurul pasager. Era prima dată când ieşeam azi din hotel şi am remarcat că era o după-amiază de toamnă nemaipomenită. Urcând în autobuzul aflat în faţa hotelului, am ales să nu mă uit la parcarea de peste stradă şi nici la seria de staţii de benzină care străjuiau şoseaua în toate direcţiile. Am ridicat privirea spre cerul

de un albastru intens, clipind mărunt din cauza soarelui puternic. După zece minute, autobuzul m-a lăsat în faţa primului parc public amenajat în această cândva Lume Nouă.

Fetei de la ţară din mine — care mereu a visat să trăiască într-un oraş mare — i-a plăcut întotdeauna ideea de metrou. Noţiunea de a traversa pe sub pământ un oraş. De a ajunge prin tuneluri la o nouă destinaţie. Ideea de zgomot şi civilizaţie pe care o inspiră năvala unui tren subteran.

Dar în timp ce metroul gonea spre centrul Bostonului, m-am pomenit uitându-mă la patru latino-americane care urcaseră în metrou odată cu mine în staţia de la aeroport. Toate purtau uniforme de cameriste. Probabil lucrau de la patru dimineaţa şi acum se duceau acasă. După cum stăteau prăbuşite în scaune, moleşite şi obosite de acel schimb matinal de sâmbătă, sunt sigură că această călătorie zilnică la şi de la aeroport nu era pentru ele o experienţă înălţătoare. Mai ales că vizavi de ele dormea dus un beţiv, cu barba murdară de mâncare şi bale.

Totuşi, când am coborât la Park Street şi am urcat cu scara rulantă, primele sunete pe care le-am auzit au fost acel grozav cântec tranchilizant al lui Kurt Cobain, *I Want to Be Your Dog*, cântat de doi chitarişti stradali. Da, sunt fană Nirvana din anii 1990. Ţin minte un moment deosebit de fericit, petrecut chiar după ce ne-am cunoscut, când eu şi Dan mergeam undeva, cu o casetă Nirvana în casetofonul Chevroletului său vechi de douăzeci de ani, şi el cânta cât îl ţineau plămânii *Moist Vagina*. Pe atunci, Dan avea frecvent momente de lipsă de respect. Chiar credea în ideea de distracţie.

Aşa se întâmplă cu cântecele, nu-i aşa? Ele întotdeauna ne trezesc o amintire dintr-o vreme când, poate, viaţa părea mai puţin serioasă, mai puţin alambicată.

Cei doi tipi care cântau acest cântec excelent al lui Kurt Cobain (mă rog, eu îl consider excelent), perpetuau în foarte mare măsură aspectul murdar al cărui pionier fusese el. Nu puteau să aibă mai mult de douăzeci de ani şi, în ciuda faptului că păreau uşor drogaţi, talentul lor interpretativ şi armoniile vocale erau pur şi simplu sublime. Zona din jurul acestei intrări în parc forfotea de oameni. Turişti în grupuri cu ghid. Localnici pe biciclete sau făcând jogging sau împingând cărucioare cu copii. Pretutindeni cupluri. Câţiva adolescenţi se sărutau cam prea pătimaş pe băncile din parc, iar o pereche de îndrăgostiţi deosebit de pasionali era lipită de un copac. Câteva cupluri evident la prima întâlnire, foarte prudente şi emoţionate. Proaspeţi părinţi cu prunci în landouri, toţi nedormiţi şi marcaţi de grijile casnice. Cupluri între două vârste — unele distante, altele afabile. Iar la intrarea în parc, pe o bancă, stăteau un bărbat şi o femeie, în vârstă, ţinându-se de mână şi citind ediţia *Globe* din acea dimineaţă.

Fireşte că am fost invidioasă pe acel cuplu şi aş fi vrut să le ştiu povestea. Erau iubiţi din copilărie, care se cunoscuseră în urmă cu şaizeci de ani şi se iubeau de atunci? Sau se întâlniseră mult mai târziu, când erau văduvi, divorţaţi, şi se simţeau foarte singuri? Sau căsnicia lor era una dintre acelea care trecuseră prin mari transformări şi perioade de adevărată nemulţumire, găsindu-şi un echilibru abia când au intrat în amurgul vieţii? Rămăseseră împreună de frica schimbării totale sau a căutării a ceva mai bun... iar acum erau doi bătrâni pe o bancă în parc, care se ţineau de mână, resemnaţi cu faptul că viaţa nu le mai rezerva

alte posibilităţi dincolo de această persoană de care ar fi trebuit să scape cu mulţi ani în urmă?

Bine-nţeles că voiam să cred în primul scenariu, cel cu cuplul devotat de mai bine de şaizeci de ani. Bine-nţeles că ştiam că asta e o fantezie, că o relaţie atât de longevivă nu poate să aibă un singur cântec lung de iubire de la început până la sfârşit. Dar ce mult vrem noi să credem în acest basm, întrebându-ne mereu dacă fericirea conjungală ne e inaccesibilă!

M-am uitat la ceas. Unu şi optsprezece. Am întârziat trei minute, iar Beacon Street era... unde anume? Am găsit un poliţist şi l-am rugat să mă îndrume. El mi-a arătat clădirea adunării legislative, aflată pe un teren înălţat, chiar deasupra parcului, şi mi-a spus să fac la stânga când ajung acolo.

— Beacon Street e prima stradă mare la care ajungeţi, a spus el. Nu aveţi cum s-o rataţi. Şi sunt sigur că cine vă aşteaptă nu va pleca.

Am zâmbit, dar tot întârziasem şi nu voiam ca Richard să se gândească: *Aşadar, e genul de femeie care face fiţe lăsând un tip să aştepte.*

Dar ar fi gândit el asta? Şi de ce gândeam *eu* asta?

Am ajuns la Beacon Street Hotel la unu şi douăzeci şi şapte. Am întârziat douăsprezece minute. Bistroul era la nivelul străzii. Arăta stilat, şic. Richard era deja acolo, într-un separeu dintr-un colţ îndepărtat. Am văzut că era îmbrăcat conform ideii lui de ţinută de stradă: cămaşă albastră cu guler răsfrânt, jachetă bleumarin cu fermoar, pantaloni kaki. M-am simţit dintr-odată prost pentru aspectul meu de pariziancă boemă. Era aplecat asupra Blackberry-ului, scriind foarte concentrat un mesaj. După expresia feţei lui, era clar tulburat de ceva.

— Îmi pare rău, am spus când am ajuns la separeu.

Richard s-a ridicat imediat, încercând să zâmbească.

— N-am apreciat bine timpul cu drumul şi...

— Nu e nevoie să te scuzi, a spus el, făcându-mi semn să iau loc. De fapt, eu sunt cel care ar trebui să-şi ceară scuze. S-ar putea să fiu nevoit să scurtez acest prânz.

— Oh! am spus, încercând să-mi ascund dezamăgirea. A apărut ceva?

I-am văzut buzele strângându-se. A închis Blackberry-ul şi l-a împins departe de el, de parcă era vestitorul unor lucruri rele.

— Mda, cam aşa ceva...

Dar s-a întrerupt, încercând să pară vesel.

— Nu merită să ne stricăm prânzul. Nu ştiu tu ce zici, dar mie chiar mi-ar prinde bine un Bloody Mary.

— N-aş refuza unul.

— Eu n-aş refuza două.

I-a făcut semn chelnerului şi a comandat băuturile.

După ce chelnerul a plecat, am văzut că Richard luase deja şervetul de pe masă şi îl răsucea în mâini — lucru pe care îl fac şi eu când mă frământă ceva.

— S-a întâmplat ceva, nu-i aşa? am întrebat.

— Atât de transparent sunt?

— Atât de abătut eşti.

— Abătut, tulburat, dezorientat...

— Frământat. Şi acum ştiu că eşti şi lexicon ambulant.

Richard a zâmbit slab, trist.

L-am atins uşor pe braţ, un gest care nu a durat mai mult de o clipă. Dar după tresărirea lui, când degetele mele i-au poposit pe jachetă... ei bine, n-am putut să nu mă întreb când a fost ultima dată când cineva l-a atins în acest fel liniştitor.

— Povesteşte-mi, Richard.

Şi-a coborât privirea şi s-a uitat la tăblia lăcuită a mesei de lemn dintre noi. Apoi a spus:

— Te-am minţit cu privire la ceva.

— E în regulă, am spus, căutând să păstrez un ton neutru şi să nu mă simt *abătută, tulburată, dezorientată*. La urma urmelor, cu acest bărbat petrecusem în total până acum trei ore. Era o cunoştinţă trecătoare. Nimic mai mult. Aşa că de ce recunoştea că deja născocise ceva?

— E vorba de fiul meu, Billy, a spus el în cele din urmă, fără să ridice privirea.

— A păţit ceva?

A dat din cap.

— Ceva grav? am întrebat.

A dat iar din cap, apoi a spus:

— Când am spus că locuieşte acasă, am minţit. Billy e aproape de doi ani în aripa de psihiatrie a închisorii statale. Tocmai am aflat că a fost băgat la carceră din cauză că azi-noapte a încercat să înjunghie alt deţinut. În ultimele optsprezece luni e a treia oară când e încarcerat. Iar psihiatrul închisorii tocmai mi-a spus: „Nu-l văd ieşind curând de la carceră".

Linişte. Am pus din nou mâna pe braţul lui Richard.

— Nu pot să spun decât că e cu adevărat îngrozitor.

— Asta e, a spus el. Gata cu speranţa.

— Nu spune asta. Întotdeauna există speranţă.

Acum a ridicat privirea şi s-a uitat la mine.

— Chiar crezi asta?

A fost rândul meu să-mi feresc privirea.

— Nu, am spus în cele din urmă.

doi

— La nouăsprezece ani a fost diagnosticat cu tulburare bipolară.

Cocteilurile tocmai sosiseră. Cu toate că, după dezvăluirea de la început, Richard n-a mai vrut să spună nimic despre fiul lui, am insistat cu blândețe să-mi povestească tot. A sorbit din cocteil, apoi s-a uitat lung la tăblia mesei, cântărind dacă să spună toată povestea. L-am strâns mai tare de braț. Mi-a acoperit mâna cu a lui o clipă, apoi a întins mâna după pahar și și-a retras ușurel brațul. A mai sorbit o dată, lung, din cocteil.

— Am știut mereu, de la o vârstă fragedă, că Billy nu era un copil normal. Retras. Închis în el. Secretos — sau, cel puțin, asta era părerea mea. Existau momente când totul era bine cu el, când, din senin, devenea hiperînsuflețit și extraordinar de comunicativ. Prea comunicativ, după părerea mea. Dar după episoadele de morocăneală, când era atât de închis în el, atât de *solipsist*...

Frumos cuvânt, m-am gândit. Ca și cum mi-ar fi citit gândurile, Richard a ridicat din sprâncene după ce l-a rostit.

— Amândoi eram foarte fericiți când el avea aceste episoade de aparentă bună dispoziție. Mai ales că și-a petrecut o mare parte din adolescență închis în sine. În liceul din Bath era mereu considerat ciudatul clasei. Psihologul școlii l-a supus la niște teste și a fost de părere că „are niște probleme". Apoi l-a trimis la un terapeut, deși Muriel, soția mea, a fost împotrivă.

— De ce?

— Muriel crede foarte tare că „problema cu mintea" — cum o numește ea — este un semn de slăbiciune. Cred că asta se cam trage din copilăria ei. A crescut în Dorchester, unde tatăl ei era tartorul polițailor duri de origine irlandeză. Un bețiv, desigur, care își folosea în mod regulat soția ca sac de box. Până la urmă, mama lui Muriel n-a mai suportat. Cum ea a crescut în Lewiston, i-a luat pe Muriel și cei doi frați ai ei și s-a întors acasă la familia ei, când Muriel avea doar doisprezece ani. Nu și-a mai văzut niciodată tatăl. El a hotărât că, după întoarcerea mamei lor în Maine, toți copiii îl respinseseră. Așa că i-a scos din viața lui și, cinci ani mai târziu, băutura i-a distrus definitiv ficatul și a murit. Dar prea am intrat în detalii, nu-i așa?

— Sunt detalii interesante, am spus.

— Nu spui asta ca să fii drăguță, nu?

— O spun pentru că vreau să aud povestea. Povestea *ta*. Cum ai cunoscut-o pe Muriel?

— Tata a angajat-o secretară.

— Când a fost asta?

— La sfârșitul lui 1981. Făcuse școala de secretariat în Portland și fusese căsătorită scurt timp cu un polițai...

— Istoria se repetă...

— Mai ales istoria freudiană. Dar asta-i altă poveste, eu şi Muriel.

— Aveţi un singur copil?

— Înainte de Billy, Muriel a pierdut trei sarcini. Aşa că amândoi l-am considerat marele nostru dar, recompensa noastră pentru toată durerea provocată de cele trei avorturi spontane. Dar când Billy a sosit în sfârşit, Muriel avea treizeci şi şase de ani, ceea ce acum nu e o vârstă înaintată pentru o femeie care are primul copil, dar acum treizeci de ani era considerată al naibii de înaintată. Deşi Muriel a făcut tot ce trebuia când era vorba de îngrijirea lui Billy, eu am avut mereu sentimentul că nu era cu adevărat ataşată de băiat, că o parte din ea a simţit de la început că el e altfel.

— A atins toate reperele obişnuite de dezvoltare?

— Categoric. Iar când a dat primele teste de aptitudini, s-a dovedit peste măsură de inteligent. Mai ales la matematică. La matematică era un vrăjitor, şi asta l-a salvat în şcoală. Ţin minte că, în clasa a zecea, am primit un telefon de la profesorul lui de matematici superioare — cred că îl chema Powling — care m-a rugat să mă duc la şcoală. Acolo mi-a spus că în douăzeci şi cinci de ani de învăţământ nu întâlnise un elev mai talentat decât Billy la matematică şi mi-a cerut acceptul să-l mediteze după şcoală ca să-l înscrie în acea vară la o tabără de matematică intensivă care se ţinea tocmai la MIT. Muriel a considerat că era prea mult — „ce-o să facă el într-o tabără de matematică, decât să devină şi mai retras". Dar eu am spus că trebuia să încurajăm acest mare dar şi că matematica chiar putea să fie o cale de ieşire din izolarea şi singurătatea care îi caracterizaseră viaţa până atunci. Mi-am imaginat că, odată ajuns în tabăra de matematică

de la MIT, o să fie cu copii cu aceleaşi preocupări, dintre care niciunul nu era la liceul din Bath. Muriel s-a plâns şi de costul întregii afaceri — aproape trei sute de dolari, ceea ce, la sfârşitul anilor 1990, în ciuda vremurilor bune de atunci, pentru noi era un efort. Totuşi, eu am învins. Billy s-a dus în tabăra de matematică de la MIT. În primele două săptămâni a părut incredibil de fericit. Îi adora pe profesori. Îşi iubea colegii. După zece zile, m-am dus pe la el. Nu-l mai văzusem niciodată atât de prezent, atât de în largul lui cu el însuşi şi cu mediul. Iar profesorul care preda Calculele lambda — a trebuit să caut în dicţionar să văd ce înseamnă — m-a luat deoparte şi mi-a spus că o să pună o vorbă bună la comisia de admitere ca Billy să aibă întâietate la admiterea la MIT, toamna viitoare... M-am întors entuziasmat în Bath. Fiul meu era geniu la matematică. Fiul meu era viitorul profesor de matematică de la MIT sau Harvard sau Chicago. Fiul meu, laureatul Premiului Nobel. Şi da, ştiu că toate astea erau viziuni irealizabile. Dar vorbele acelui profesor m-au făcut să cred că Billy chiar putea să facă toate astea... Apoi, după cinci zile, am primit un telefon de la MIT. Billy încercase să dea foc saltelei şi aşternuturilor din dormitorul lui. Din fericire, pe hol era un supraveghetor cu reacţii prompte. A simţit miros de fum. A găsit un extinctor şi a stins flăcările. Dar Billy pricinuise pagube de câteva mii de dolari. Când a recunoscut că el a provocat incendiul, a fost dat afară pe loc... Bine-nţeles că am fost distrus de ceea ce s-a întâmplat. Însă ce m-a îndurerat mai mult a fost faptul că, atunci când m-am dus să-l iau, n-a vrut să vorbească despre cele întâmplate. „Cred că am vrut s-o fac de oaie", a fost tot ce a spus. Când i-a repetat aceste cuvinte mamei lui, ea a vrut ca el să fie încredinţat celui mai apropiat azil

de nebuni. E drept că ei nu se mai înțelegeau de mulți ani. Billy știa că mama lui îl considera ciudat și diferit. Muriel nu fusese niciodată în largul ei cu nimic care ieșea din zona ei de confort. Ura să călătorească. În ultimii cinci ani, a ieșit doar de două ori din Maine și asta pentru a lua parte la o înmormântare în familie, în Massachusetts. Și chiar nu poate să facă față ideii că are un fiu extraordinar de talentat, însă cu adevărat excentric. Am încercat în repetate rânduri să discut cu ea despre toate astea, am încercat să o conving să manifeste puțină empatie față de băiat. Dar când Muriel a hotărât că cineva e o pacoste, nu-i mai scoți din cap asta.

S-a întrerupt și a întins din nou mâna după paharul cu Bloody Mary. Am luat și eu o gură mare, gândindu-mă la complicatele aspecte ale căsniciei lui Richard. Din ce povestea el, Muriel părea rece, detașată emoțional și grăbită să critice. Dar gândeam asta pentru că vedeam cât de nefericit era acum soțul ei.

— Toți avem supărările noastre, nu-i așa? a spus el. Și nu vreau nicicum să ne stricăm masa de prânz cu...

— Nu te scuza. Ce i s-a întâmplat fiului tău este cu adevărat îngrozitor...

— *Ce i s-a întâmplat fiului meu?* a spus el, aproape în șoaptă. Vorbești de parcă toate astea au venit ca o pedeapsă pentru el. Pe câtă vreme adevărul e că și-a atras singur totul.

— Dar spuneai că are tulburare bipolară. Și dacă ai tulburare bipolară...

— Știu, știu. Și ai dreptate. *Iartă-i, Tată, că nu știu ce fac.* Muriel mi-a amintit citatul ăsta din *Luca* atunci când am încercat să-i explic comportamentul lui Billy după ce a fost dat afară de la MIT. „Îi găsești scuze ca de obicei. Ar

trebui să-l duci la cel mai apropiat centru de recrutare al marinei militare și să-l înscrii. Trei luni de instrucție la Parris Island îl vor lecui de nebunie." Știu că toate astea o fac pe Muriel să pară prea severă. Dar adevărul e că atunci când l-am adus acasă pe Billy de la MIT și el a refuzat să stea de vorbă cu ea, m-am trezit pe la trei dimineața și am găsit-o pe Muriel într-un scaun lângă fereastră, plângând cu hohote. Când am încercat să o liniștesc, mi-a spus că se simte vinovată pentru multe din câte i s-au întâmplat lui Billy. „Știu că am fost o mamă rea. Știu că nu i-am dăruit iubirea de care are nevoie." Și a fost minunat să aud asta. Pentru că rostise cu glas tare un adevăr despre care mereu mi-a fost frică să discut cu ea.

Dar de ce ți-a fost frică? M-am abținut să pun întrebarea asta. Pentru că știam că o căsnicie îndelungată, dificilă, se bazează deseori pe ocolirea multor adevăruri evidente și dureroase și tuturor ne e frică să inițiem conversații care pot să ne ducă în colțuri mai întunecate ale vieții pe care ne-am făcut-o.

— Întotdeauna mi-am reproșat-o că n-am liniștit-o privind antipatia pe care o simte pentru fiul nostru și pentru faptul că e incapabilă să arate puțină afecțiune.

— Pentru el *și* pentru tine? am întrebat.

L-am văzut pe Richard încordându-se și m-am blestemat în gând că am întrecut măsura.

— Scuze, scuze, a fost o întrebare nelalocul ei.

A luat încă o gură de Bloody Mary.

— De fapt, a fost o întrebare foarte la locul ei, la care cred că știi deja răspunsul.

Tăcere. Apoi am întrebat:

— Și după ce a fost exclus din tabăra de matematică... a primit ajutor specializat?

— Fireşte că m-am dus imediat la psihologul şcolii. Era o femeie foarte de treabă, dar a fost depăşită de motivele clinice care l-au determinat pe Billy să se poarte într-un mod atât de distructiv. Ea l-a trimis la un psihiatru. Psihiatrul l-a diagnosticat ca suferind de depresie şi i-a prescris Valium. A urmat un an acceptabil. Se ducea la psihiatru o dată pe săptămână. Medicaţia părea să aibă efect. Billy a terminat ultimul an de liceu. A luat calificative foarte bune la testele de aptitudini şi 750 de puncte la matematică. Incidentul de la MIT era deja trecut. Am plătit patru mii de dolari pentru pagube. Nu s-a depus plângere la poliţie, aşa că lui Billy nu i s-a întocmit un dosar. Mai multe colegii au fost sincer interesate de el, inclusiv Chicago şi Cornell. Alt mare triumf a fost când CalTech i-a oferit o bursă întreagă pe patru ani. CalTech! Billy a fost entuziasmat. Eu am fost entuziasmat. Chiar şi mama lui s-a bucurat sincer că fiul ei a intrat la una dintre cele mai valoroase facultăţi de matematică şi ştiinţe din lume. Treaba era că Billy ieşea cu o fată din clasa lui. Mary Tracey. O domnişoară fermecătoare. Excepţională la chimie. Şi părea să-l înţeleagă cu adevărat pe ciudatul nostru fiu. Fusese acceptată cu bursă întreagă la Stanford — aşa că n-ar fi fost departe unul de altul în California. Totul părea bine... Apoi, cu vreo trei săptămâni înainte de absolvirea liceului, Billy a dispărut. A intrat în pământ. Au fost implicate poliţia locală şi poliţia statală. Poza lui a apărut în toate ziarele şi la toate buletinele de ştiri din Maine. Faptul că luase maşina lui Muriel şi îi furase cardul bancar — ştia PIN-ul pentru că îl rugase odată să scoată nişte bani... ei bine, fireşte că era o treabă serioasă. Banca ne-a informat că făcuse o singură retragere de trei sute de dolari în ziua dispariţiei

lui. Nu am blocat cardul pentru că, după cum ne-a spus poliţia, puteau să dea mai uşor de urma lui. Dar după acea primă retragere, nimic. Nici urmă de el. Pista se răcise. Şi nu puteam să nu mă tem de ce era mai rău, şi anume că îşi luase viaţa... Dar apoi, la opt zile de la dispariţie — opt zile în care n-am dormit mai mult de trei ore pe noapte — pe la patru dimineaţa, am primit un telefon de la un căpitan din poliţia locală, Dwight Petrie. Bath e un oraş mic. Eu şi Dwight fuseserăm colegi de liceu. Tatăl lui fusese în poliţie. Tata asigurase casa şi maşinile familiei lor. Dwight a venit la mine pentru asigurări când s-a însurat şi şi-a întemeiat o familie. Era singurul prieten căruia i-am mărturisit afacerea de la MIT. Era unul dintre puţinii oameni de care eram sigur că puteau să păstreze un secret. Realitatea e că de la el nu s-a aflat nimic despre afacerea de la MIT. Pe de altă parte, dispariţia lui Billy a făcut mare vâlvă şi, cumva, a ieşit la iveală povestea de la MIT. Sunt sigur că s-a aflat de la mama unui coleg de clasă al lui Billy. Şi fiul ei fusese în tabăra de matematică, dar fusese respins de CalTech şi de peste tot unde solicitase bursă. Femeia asta — o chema Alison Adams — umbla de la unul la altul spunând că era absurd că „ciudatul ăla de Billy Copeland obţine toate bursele" şi fiul ei, nimic. Dwight Petrie mi-a spus că fusese auzită spunând asta. Fiind căpitan de poliţie, Dwight nu spune nimic incriminant dacă nu provine de la surse absolut sigure. Treaba e că povestea a ajuns şi în ziare. Iar lumea fiind acum atât de conectată pe Google şi Yahoo, fireşte că cineva din comisia de admitere de la CalTech a văzut-o. Consilierul din Bath, care îndruma elevii în alegerea colegiilor, a primit un telefon de la şeful comisiei de admitere de la CalTech, care l-a întrebat de

ce şcoala ascunsese faptul că Billy fusese dat afară din tabără. Consilierul a spus că era prima dată când auzea de asta. Drept urmare, eu şi Muriel am fost chemaţi în biroul directorului liceului şi am fost muştruluiţi că am ascuns această „crimă", cum s-a exprimat el. Am căutat să-i explic că, întrucât chestiunea nu a fost raportată la poliţie şi că totul s-a rezolvat privat între noi şi MIT, n-am socotit că e obligatoriu să anunţăm şcoala despre cele întâmplate. Ştiam că scuza era neconvingătoare şi că, în esenţă, eram vinovaţi de muşamalizare...

— De ce crezi asta?

— Şcoala trebuia să fie informată.

— Cei de la MIT ştiau numele liceului lui Billy?

— Bine-nţeles. Aveau toate datele lui.

— Dar au ales să nu informeze liceul din Bath că a fost dat afară din tabără. Însuşi faptul că cei de la MIT n-au considerat necesar să informeze liceul despre acest nefericit incident...

— N-a fost un „incident". A fost un delict.

— Fiul tău e bipolar...

— Diagnosticul ăsta i-a fost pus mai târziu. Iar incendierea premeditată nu e câtuşi de puţin o infracţiune măruntă.

— Totuşi, MIT a hotărât că *infracţiunea* nu e atât de gravă încât să distrugă viitorul unui tânăr extrem de înzestrat.

— Am pierdut vreo şase clienţi şi toţi mi-au spus acelaşi lucru, şi anume că nu vor să facă afaceri cu un om care umblă cu şmecherii.

— După părerea mea, e îngrozitor că s-au pripit să te judece.

— Eşti foarte bună.

Tăcere. Richard a închis ochii o clipă. Uitându-mă la buzele lui strânse, m-am întrebat dacă nu cumva mă băgasem unde nu-mi fierbea oala, fapt care l-ar fi putut determina să se ridice şi să pună capăt prânzului nostru înainte ca el măcar să fi început.

— Îmi pare rău, m-am auzit spunând.

— Pentru ce?

— Pentru că m-am băgat în ceva care nu mă priveşte...

— Dar ai dreptate.

Tăcere. Mi-am ales cu grijă următoarele cuvinte.

— Cu ce am dreptate?

— Cu faptul că nu sunt obişnuit cu bunătatea.

Tăcere. Acum am întins amândoi mâna după pahare.

— Am experienţă în privinţa asta, am spus.

— E vorba de soţul tău?

Am dat din cap.

Tăcere. A întrerupt-o chelnerul, care a venit la separeul nostru, tot un zâmbet.

— Vă simţiţi bine? Încă un Bloody Mary? Vreau să vă spun despre specialităţile noastre...

— Revino după vreo cincisprezece minute, a spus Richard.

— Nicio problemă, nicio grabă, a spus chelnerul.

— Mulţumesc, a spus Richard, apoi, după ce chelnerul s-a îndepărtat, a zis: Aşadar... soţul tău...

— Toţi vom ajunge la asta. Oricum, ideea e că...

— Cum îl cheamă?

— Dan.

— Şi a fost pus pe liber de la LL Bean şi luni începe iar lucrul în depozit?

— Ai o memorie bună.

— Întotdeauna oamenii de vânzări au memorie bună.

— Dar, în afară de afacerea cu asigurări, nu-mi pari un om care vinde mereu, care încearcă mereu să se apropie.

— Poate pentru că, atunci când vând, joc un rol. Iar în afară de asta...

— Oare nu toți jucăm un rol?

— E un punct de vedere.

— Dar care conține un anumit adevăr. Adică, toți ne creăm o identitate. Problema e dacă ne place identitatea pe care ne-am creat-o. Tu ce crezi?

— Doar nu te aşteptți să răspund la asta.

Am râs şi Richard s-a uitat la mine cu un zâmbet hâtru.

— Bine — cu cărțile pe masă, am spus. Deseori mă uit la viața mea şi mă întreb cum am ajuns la existența asta, la identitatea asta, la acest rol zilnic pe care trebuie să-l joc.

— Păi, toți facem asta, nu-i aşa?

— Şi ce rol ai juca, dacă ai putea?

— Asta-i uşor, a spus el. Aş fi scriitor.

— Să trăieşti, fără îndoială, în casă pe malul oceanului, în Maine... sau poate deja trăieşti.

— Deloc. Locuim în centru, în Bath. Iar casa noastră, deşi frumoasă, e destul de modestă.

— Şi a mea la fel.

— Oricum, dacă aş fi scriitor, aş locui aici, în Boston. Viața într-un oraş mare şi aşa mai departe.

— Atunci de ce nu New York sau Paris?

— Sunt un băiat din Maine — ceea ce înseamnă că Boston e ideea mea de oraş mare. Mic, compact, istoric, în est. Şi apoi acolo sunt Red Sox...

— Aşadar, ai spirit de trib.

— Nu toți suntem fani Red Sox?

— Aproape toți au spirit de trib. Mai ales când e vorba de-ai lor. Uită-te la femeia aia, Alison... cum îi zice? — care a avut grijă ca incidentul cu fiul tău să devină public. De ce a făcut asta? Din cauză că fiul ei nu era atât de talentat sau înzestrat ca Billy. Aşa că, din spirit de trib, s-a hotărât să dezlănțuie scandalul. După părerea mea, lucrul ăsta e mult mai rău decât faptul că tu şi soția ta n-ați spus nimic despre problema lui Billy din tabăra de matematică. Voi doar ați căutat să vă apărați fiul. Ea a provocat în mod deliberat scandalul şi, astfel, a descreditat un tânăr. Ar trebui să-i fie ruşine.

— Crede-mă, nu-i este.

— Ce s-a întâmplat după ce CalTech a aflat de problemele lui Billy?

— S-a întâmplat inevitabilul. Şi-au retras oferta şi, odată cu ea, bursa întreagă. Povestea a fost şi mai îngrozitoare din cauză că totul s-a aflat în timp ce Billy era dispărut. M-am trezit la uşă cu reporteri de la toate ziarele locale şi regionale, ba chiar şi cu o echipă de televiziune de la NBC, filiala Portland, toți întrebându-mă de ce l-am acoperit pe fiul meu. Mă mir că n-ai auzit de asta, Maine fiind un stat aşa de mic.

— Rar mă uit la televizor. Ştirile le iau de la *New York Times* online. Dan îmi spune mereu că, pentru o locuitoare a Maine-ului, mă interesează prea puțin chestiile locale. Poate pentru că, de multe ori, nu sunt decât bârfe. Sunt sigură că, dacă i-aş întreba pe unii dintre colegii mei de la spital despre incident, ei şi-ar aminti de el. Dar, crede-mă, n-am să fac asta.

— Îți mulțumesc.

— Ai dat o declarație presei?

— L-am pus pe avocatul meu să facă asta. A dat o declarație scurtă, spunând că, întrucât Billy era tot dispărut, iar noi eram foarte îngrijorați cu privire la soarta lui, cerem să fim lăsați în pace „în această perioadă foarte grea" și așa mai departe. Spre cinstea lui, Dwight Petrie a fost de partea noastră, declarând că deoarece MIT a decis că e o chestiune privată, el era de părere că am avut dreptul să nu spunem nimic liceului și era înspăimântat de faptul că „unii cetățeni foarte răi au considerat necesar să-i pricinuiască și mai multe daune unui tânăr care are clar probleme, făcând dezvăluiri ziariștilor". Dwight a mai spus că suntem prieteni de patruzeci de ani și, în situația dată, ar fi făcut ce făcusem eu. Însă îngrozitor era că Billy nu mai avea nicio șansă să intre la vreun colegiu. Și asta numai din cauza răutății unei femei... Între timp, căutarea lui Billy intrase în impas. Acele opt zile au fost mai mult decât îngrozitoare.

— Cum a suportat soția ta asta?

— A făcut ce face adesea când lucrurile o copleșesc — și-a luat picioarele la spinare. S-a dus la sora ei, în Auburn. Mă suna o dată pe zi să o pun la curent cu ce se întâmplă. Altfel, era în altă parte.

— Și asta nu te-a deranjat?

Tăcere. A închis o clipă ochii, cum făcea în mod frecvent când conversația intra pe un teritoriu dificil. Totuși, nu a căutat niciodată să evite subiectele neplăcute. Deschizând iar ochii, a spus:

— Am crezut că îmi ies din minți.

— Billy a dispărut dintr-un motiv anume?

— Iubita lui i-a spus că între ei totul s-a terminat. Așa, pur și simplu. Din senin. Am aflat asta abia la vreo șaptezeci și două de ore de la dispariția lui Billy. Într-o zi,

dis-de-dimineață — trebuie să fi fost în jur de șase — cineva a bătut tare la ușa din față. Am coborât la parter și, în prag, am văzut-o pe Mary, iubita lui Billy, cu lacrimile șiroindu-i pe obraji. Am poftit-o în bucătărie și acolo mi-a spus toată povestea. De câteva luni, Billy devenise atât de distant, de dificil și neliniștitor încât, în cele din urmă, fusese nevoită să-i spună că s-a terminat. Când m-a pus la curent cu toate astea, m-am simțit îngrozitor de vinovat, mai ales când m-a întrebat dacă am observat că el se purta mai ciudat ca de obicei. Adevărul era că nu observasem nimic schimbat la el, totuși iată că fiul meu o luase razna din cauza despărțirii de prima femeie care l-a iubit.

De parcă mi-ar fi citit gândurile — sau poate expresia de pe fața mea era grăitoare — s-a uitat la mine și a spus:

— Așa e. Billy n-a prea cunoscut iubirea maternă. Dar, în apărarea lui Muriel, cred că ea și-a dat toată silința.

— Chiar crezi asta?

— Nu.

S-a uitat drept în ochii mei când a spus asta și m-a străbătut un fior. În acea clipă, am simțit ce simțea el, și anume că, într-o complicitate tacită, tocmai trecuserăm granița.

— Unde l-au găsit până la urmă pe Billy?

— Departe, în nord, în Aroostock County, a spus Richard.

Aroostock County este cel mai izolat, mai slab populat și, în general, mai neexplorat colț al statului, în mare parte definit de păduri întinse și o rețea complicată de drumuri forestiere care nu apărea pe nicio hartă oficială a statului.

— Era într-o stare proastă?

— Foarte proastă. I-a spus polițistului care l-a găsit că a mers până la Presque Isle, a intrat într-un Walmart de acolo, a cumpărat un furtun de grădină și niște bandă izolatoare electrică groasă, și avea de gând să intre adânc în pădure, să fixeze cu ajutorul benzii furtunul la țeava de eșapament, să introducă furtunul pe geamul mașinii și să etanșeze crăpătura cu bandă izolatoare, apoi să dea drumul la motor și să părăsească această viață. Însă, totodată, a cumpărat și mâncare pentru o săptămână, un sac de dormit și o plită de voiaj. Așa că n-am putut să nu mă gândesc că o parte din el voia totuși să trăiască. Apoi, după ce și-a procurat toate astea, a intrat în pădure și a luat-o pe drumurile acelea forestiere despre care nu știu decât cei care lucrează la marile fabrici de hârtie de acolo. A mers, și a mers, și a mers până când mașina a intrat într-un șanț și s-a rupt axul. Și iată-l la sfârșit de aprilie, când acolo încă mai era zăpadă, iar temperatura mult sub pragul de îngheț, blocat în sălbăticie. Avea tot echipamentul necesar să-și ia viața. În loc de asta însă, a trăit pur și simplu, în mașină. Noaptea ținea motorul pornit ca să aibă căldură, până când a rămas fără benzină. Nevoile și le făcea în pădure. Își prepara mâncarea pe plita de voiaj. Era singur-singurel în pădure. Și — cum mi-a spus la câteva luni după aceea — pentru prima dată în viața lui era fericit. „Pentru că nu trebuia să mă confrunt cu faptul că sunt o ciudățenie a naturii, care nu se poate integra nicăieri. Și pentru că, tată, cel mai bine pentru mine este să fiu singur." Astea au fost exact cuvintele lui... Pe urmă, a avut noroc. Un tăietor de copaci a dat de el în zori. În acel moment, Billy rămăsese fără pic de hrană și, pe lângă faptul că era lihnit de foame și înghețat de frig, mai și delira. Încuiase portierele mașinii și nu a vrut să le

deschidă când tăietorul de lemne a bătut cu pumnul în geam, încercând să-l convingă pe Billy să se lase salvat. Însă Billy avea mintea atât de răvășită, încât a refuzat să deschidă portiera. Atunci, tăietorul de lemne a plecat și s-a întors după vreo patru ore cu poliția statală. Au încercat din nou să-l convingă pe Billy să deschidă portiera și să-i lase să-l ajute. De data asta, văzând bărbații în uniformă, și-a pierdut și bruma de rațiune. A refuzat să descuie portiera. A început să-i înjure isteric pe polițiști. Când în sfârșit au reușit să deschidă mașina cu o rangă, a devenit violent. Atât de violent, încât au fost nevoiți să-l potolească. După ce i-au pus cătușele, l-a apucat iar nebunia în mașina poliției și l-au dus la cel mai apropiat doctor, care i-a administrat un sedativ foarte puternic, după care a dormit mai bine de douăzeci și patru de ore... Când s-a trezit, era în marele spital psihiatric din Bangor. Dwight primise telefon de la poliția din Aroostok County. Prieten bun cum e, a insistat să mă ducă până acolo cu mașina. Când am ajuns la spital — o clădire mare, victoriană, oarecum modernizată în interior, însă tot al naibii de înspăimântătoare — Billy era în aripa păzită. Într-o celulă izolată. Am putut să-l vizitez. Arăta foarte slăbit și jigărit după atâtea zile în care înghețase în mașină. Nu a vrut să stea de vorbă cu mine, deși la un moment dat a plâns cu hohote când i-am spus că îl iubesc mult. Dar când am încercat să-l liniștesc luându-l în brațe, și-a ieșit din fire și a dat să-mi tragă un pumn — pe care, din fericire, l-am evitat — apoi s-a izbit de perete, după care s-a baricadat în baie. Patru membri ai personalului — tipi solizi, duri — au năvălit în încăpere și ne-au dat afară pe mine și pe Dwight și au rămas să-l potolească pe Billy. Pe lângă faptul că-mi e cel mai bun prieten, Dwight este și

un om care spune adevărul în față. După incidentul din camera lui Billy, m-a dus la cel mai apropiat bar, a insistat să beau un Jack Daniels dublu ca să mă calmez, apoi mi-a spus direct: „Fiul tău este într-un loc foarte rău și, după ceea ce s-a întâmplat, nici vorbă ca autoritățile să-i dea drumul să iasă pe stradă, o perioadă foarte lungă".

— Unde era mama lui în acest moment?

— La sora ei, în Auburn, și aștepta telefonul meu.

— Nu te-a însoțit la Bangor?

— Când i-am povestit la telefon ce s-a întâmplat, a început să plângă cum n-am mai auzit-o niciodată. I-am spus că probabil era mai bine pentru toți să ne ducem doar eu și Dwight la spitalul de psihiatrie. Nu m-a contrazis.

— Dar până la urmă l-a văzut?

— N-ai o părere bună despre ea, nu-i așa?

Întrebarea m-a luat pe nepregătite, mai ales că a fost pusă pe un ton foarte defensiv.

— Nu fac decât să reacționez la ce mi-ai povestit tu despre ea.

— Nu-i chiar atât de rea.

— Te cred.

— Chiar dacă am zugrăvit-o ca fiind o mamă rea?

— Richard... căsnicia ta e treaba ta. Și nu mi-ar fi trecut prin minte să emit judecăți de valoare despre...

— N-am vrut să mă răstesc la tine.

— Nu te-ai răstit deloc. Povestea ta e îngrozitoare.

— Nu e povestea mea, e povestea *lui*.

— Dar tu ești tatăl lui.

— Știu, știu. După cum îți poți imagina, viața n-a mai fost la fel după ce s-au întâmplat toate astea. M-am dus cu Muriel la el după acel prim incident din spitalul de psihiatrie. Ne-am întâlnit mai întâi cu psihofarmacologul

lui. El ne-a spus că îl trecuse pe Billy pe Paxil – e o formă de Prozac — și, cu toate că erau doar primele zile, părea să răspundă la noua medicație. Când l-am văzut în acea după-amiază — în prezența a doi infirmieri solizi, în caz că lucrurile scăpau de sub control — chiar părea vioi și în toane bune, și fericit să ne vadă pe amândoi. Ne-a promis că o să „învingă treaba asta" și o să intre la CalTech, cum fusese plănuit în toamnă. Noi ne înțeleseserăm dinainte să nu-i spunem nimic despre retragerea ofertei de admitere, și nici despre faptul că dispariția lui fusese un eveniment media timp de două săptămâni. Dar biata Muriel era să aibă o cădere nervoasă. Când ne-am întors la mașină, și-a îngropat capul în umărul meu și a plâns zece minute bune. Mai târziu, în drum spre sud, și-a recăpătat calmul, s-a întors spre mine și a spus pe un ton glacial: „Băiatul ăla e acum pierdut pentru noi"... Bine-nțeles că nu am crezut asta. Mi-am spus: *Uite cum și-a revenit de când i s-a schimbat medicația.* Am început să mă gândesc cum să-l bag la un colegiu bun la toamnă. N-am renunțat la el. Apoi, după patruzeci și opt de ore, am primit un telefon de la spital. Pe Billy îl apucaseră furiile în noaptea precedentă. Devenise violent din senin. Îl lovise cu pumnii și îl mușcase pe un paznic. Încercase să se izbească cu capul de un geam. A trebuit să fie sedat și potolit, iar acum era la izolare. Am vrut să mă întorc imediat la Bangor, dar Dwight m-a sfătuit să stau pe loc... Zilele treceau. Apoi m-a sunat directorul spitalului de psihiatrie. Era foarte îngrijorat. Își tot făcea *mea culpa*. S-a dovedit că psihofarmacologul îl diagnosticase complet greșit pe Billy, deoarece acum era clar că era bipolar. Întrebând în dreapta și în stânga, am descoperit că, dacă îi dai unui bipolar să ia Paxil, se aprinde ca un brad de

Crăciun. Nu e de mirare că sărmanul băiat a avut acele episoade de nebunie.

— I-au schimbat medicația?

— Da, l-au trecut pe litiu. Din cauză că a agresat polițistul și din cauza răbufnirilor violente de la spital, autoritățile au cerut cu insistență să rămână permanent încarcerat. I-am cerut avocatului meu să vadă dacă putem da spitalul în judecată pentru diagnosticare greșită și administrarea unei medicații care i-a făcut rău. Avocatul meu m-a pus în legătură cu un avocat specializat în drept penal din Portland. Onorariul tipului era de aproape patru sute de dolari pe oră. Mi-a spus că, dacă eram dispus să cheltuiesc douăzeci de mii de dolari, se putea întocmi un dosar împotriva statului. Însă părerea lui era că la final statul avea să câștige, deoarece până să fie pus pe Paxil, Billy era deja violent și instabil. Am luat un împrumut girând cu casa — lucru la care Muriel s-a opus cu tărie — și am dat statul în judecată. Și am pierdut. Chiar și cu litiu, Billy dădea semne de tulburare psihică gravă. Statul a avut toate cărțile. Tribunalul a acordat autorităților dreptul să-l țină sub zăvor pe Billy în acel spital, până când considera că e apt pentru reintegrare în societate.

Există vreo șansă să se întâmple asta? mi-a venit să întreb, deși cunoșteam deja răspunsul. Richard mi-a citit iar gândurile, căci a spus:

— Asta nu se va întâmpla curând. Pentru că, pe lângă diagnosticul de tulburare bipolară, a fost catalogat și cu schizofrenie. Iar acum... *acum*... acel telefon de la spital de acum o oră. Pentru prima dată după patru luni i s-a permis să se întoarcă în zona comună de locuit, care e

împărțită cu ceilalți pacienți din secția lui. A izbucnit o ceartă și el a înjunghiat pe cineva în gât cu un creion.

— Omul e teafăr?

— După spusele șefului secției, rana a fost superficială. Dar asta înseamnă că fiul meu se va întoarce la izolare. Iar șansele de a fi scos de acolo în viitorul previzibil...

S-a întrerupt și și-a luat fața în mâini. Am pus din nou mâna pe brațul lui. De data asta nu și l-a retras.

— Bine-nțeles că am sunat-o pe mama lui imediat ce am auzit vestea de la spital. Răspunsul ei a fost: „Acum e pierdut pe vecie".

— Tu crezi asta? am întrebat.

— Nu vreau să cred asta. Însă...

Tăcere.

— Dacă trebuie să dai o fugă acum la spital... am spus.

— Fiul meu e la izolare. Nu are voie să primească vizite. Psihiatrul rezident mi-a spus că va fi ținut izolat până când vor considera că starea lui s-a stabilizat. Ultima oară când s-a întâmplat asta, l-am putut vedea abia după opt săptămâni. Singurul motiv pentru care ți-am spus mai devreme că trebuie să fug a fost că nu mă credeam în stare să-ți povestesc toate astea. Iar tu ai fost atât de bună, atât de răbdătoare, atât de...

Chelnerul s-a întors la masă, tot un zâmbet. Richard și-a retras brațul.

— Așadar... v-ați gândit la un meniu? a întrebat chelnerul.

— Mai avem nevoie de câteva minute, am spus, și chelnerul s-a dus în altă parte.

Imediat după plecarea lui, i-am șoptit lui Richard:

— Te rog să te duci, dacă trebuie.

— Unde să mă duc? *Unde*? a întrebat el. Dar, după ce ai auzit toate astea, dacă tu vrei să fugi...

— De ce aş vrea să fac asta?

— Eşti sigură că nu vrei?

— Sunt sigură.

— Îţi mulţumesc.

— Ba nu, eu îţi mulţumesc.

— Pentru ce?

— Pentru că mi-ai povestit despre fiul tău.

— Chiar dacă e o poveste cumplită?

— Mai ales pentru că e o poveste cumplită.

Tăcere. Apoi, Richard a spus:

— Există momente în viaţă când chiar ai nevoie de încă un pahar.

— Sunt de aceeaşi părere.

trei

Am băut al doilea rând de Bloody Mary. Am mâncat omleta pe care am comandat-o. În timpul ăsta, n-am mai discutat despre fiul lui Richard. Eu aş fi continuat conversaţia despre Billy, deoarece aveam atâtea să-l întreb pe Richard — mai ales cu privire la găsirea unei căi legale de rezolvare a acestei poveşti de coşmar. Sigur exista o cale de explorare a altor forme de tratament pentru el. Deşi avusese episoade violente, nu încălcase nicio lege — prin urmare, trebuia să existe o cale prin care el să beneficieze de îngrijire supravegheată, în afară de pedeapsa cu încarcerare stabilită de stat. Şi (acum vorbea mama din mine) sigur se mai putea face pe dracu' în patru pentru salvarea acestui băiat de la o astfel de oroare continuă.

Dar Richard cheltuise bani serioşi cu avocatul. Spre deosebire de soţia lui, el nu renunţa să spere. Deşi Muriel părea incapabilă să facă faţă monstruoasei boli a lui Billy, ştiam că nu era bine să o judec pentru reacţia faţă de prăbuşirea psihică a fiului ei. Asta e treaba cu tragediile altora. Stai pe margine şi faci tot felul de declaraţii despre cum ar trebui ele să fie rezolvate. Însă uiţi un adevăr esenţial: nu există un mod adecvat de a reacţiona la cele mai

rele lucruri cu care te poate lovi viața. Să încerci să-ți impui propriul așa-zis „plan de joc" într-un coșmar pe care nu-l trăiești tu este culmea aroganței. Și mai e o treabă cu tragediile altora: ne îngrozesc; pentru că toți știm în sinea noastră că, în orice moment, toată traiectoria vieții noastre poate fi dată peste cap de cele mai îngrozitoare și imprevizibile forțe.

Dar renunțând la subiectul legat de fiul său și trecând la cel referitor la copiii mei, am început să vorbesc despre Sally și considerabilele ei necazuri de adolescentă.

— Dacă bărbatul ăsta, Brad, o să-i dea papucii, poate o să privească dincolo de condiția socială când își va alege următorul iubit, a spus Richard. Dar dă-mi voie să te întreb ceva. Tatăl lui Brad este Ted Bingham, avocatul?

— Uneori lumea într-adevăr e prea mică.

— Mai ales când e vorba de Maine.

— Și da, tatăl lui este într-adevăr marele avocat din Damriscotta. Să nu-mi spui că și pe el l-ai asigurat!

— Nici vorbă, el lucrează cu Phil Mallay, care în esență a acaparat piața asigurărilor din Damriscotta.

— Mie îmi spui? Phil ne asigură casa și mașinile.

— Ăsta-i Maine. Iar pe Ted Bingham îl știu pentru că soția lui a fost colegă de școală cu Muriel în Lewiston.

— Ăsta-i iarăși Maine — și, desigur, am cunoscut-o pe faimoasa Brenda Bingham.

— E greu de crezut că a crescut...

— ... în altă parte decât Palm Beach, am spus.

— Sau Hampton.

— Sau Park Avenue.

— Totuși, casa aia mare pe care o au pe coastă, lângă Pemaquid Point...

— ... e locul visurilor mele, am spus. Iar acum mă simt mizerabil că am fost așa răutăcioasă cu privire la Brenda.

— Dar e una dintre acele persoane care atrag răutatea.

— Din păcate, știu asta. Sally chiar a auzit-o odată pe Brenda spunându-i la telefon unei prietene: „Cred că iubita lui Brad e dulcică... dar păcat că părinții ei se descurcă greu".

— Și-ți mai faci griji că ești răutăcioasă cu ea. Uneori, oamenii merită să fii răutăcios cu ei. Mai ales când îi privesc de sus pe ceilalți. Și sunt sigur că fiica ta a priceput jocul *noblesse oblige* al Brendei.

— Măcar de-ar înțelege Sally ce e *noblesse oblige*! E foarte inteligentă și intuitivă. Dar își subestimează inteligența și e foarte atașată de ceea ce este superficial... deși sunt sigură că, în sinea ei, înțelege că această căutare a lucrurilor de suprafață este deșartă.

— Atunci să sperăm că se va îndepărta de toate astea odată ce domnul Bingham cel tânăr pleacă la colegiul lui elitist.

— Asta este marea mea speranță. Dar cum bine știi, când e vorba de copii, niciodată nu poți să-i aperi cu adevărat de pericol sau de ei înșiși.

— Asta totuși nu slăbește sentimentul de vinovăție care însoțește...

— Adevărat. Dar dacă ți-aș tot spune că tulburarea bipolară a lui Billy nu are absolut nicio legătură cu tot ce ai făcut tu ca tată — și, de fapt, din ce mi-ai povestit, tu ai fost părintele care i-a fost mereu alături...

— Da, tot mă voi simți vinovat de asta până în ziua în care va fi lăsat să iasă din locul ăla mizerabil. Chiar și atunci voi continua să mă simt vinovat de grozăviile prin care a trecut.

— Oare vina părintească încetează vreodată?

— Chiar vrei să răspund la întrebarea asta?

— Nu. Pentru că după tot ce s-a întâmplat cu fiul meu Ben...

Atunci i-am povestit despre uimitoarele perspective de pictor ale fiului meu, despre căderea nervoasă pe care a avut-o după ce acea răsfățată fată bogată l-a părăsit, despre faptul că participase deja la o expoziție importantă și...

— Așadar, Ben o să fie următorul Cy Twombly.

M-am pomenit iar uitându-mă mirată la Richard.

— Te pricepi la pictori moderni, am spus.

— I-am văzut marea retrospectivă 2009 la Art Institute din Chicago. Ba, chiar am inventat un motiv să mă duc la Chicago în interes de afaceri ca să prind expoziția. Treaba nostimă e că tata — așa, fost pușcaș marin conservator cum era — avea o slăbiciune pentru artă. Doar că gusturile lui se îndreptau spre Winslow Homer și John Singer Sargent, ceea ce tot bun gust înseamnă. Tata a dorit mereu în secret să fie pictor. Și-a făcut în garaj un mic atelier. Își încerca mâna cu peisaje marine. Era chiar bun. A dat câteva tablouri unor rude. Ba chiar a convins o galerie din Boston să ia câteva studii marine făcute de el. Însă nu s-au vândut. Tata, așa cum era el, a tras concluzia că ăsta a fost un semn că nu erau bune de nimic, chiar dacă mama — care era un fel de sfântă — și fratele lui, Roy, au susținut contrariul. Într-o noapte, după ce s-a îmbătat bine cu whisky ieftin, s-a dus pe trei cărări în garaj și a ars toate tablourile. Pur și simplu. A aruncat vreo douăzeci de pânze pe peluză, le-a stropit cu petrol lampant, a aprins un băț de chibrit. Mama l-a găsit stând lângă foc, beat, cu lacrimile curgându-i pe obraji, trist și

furios pe lume... dar, mai ales, pe el însuși. Pentru că știa că dăduse foc tuturor speranțelor și posibilităților și unei vieți în care se refugiase în taină. Eu aveam paisprezece ani și vedeam toate astea de la fereastra camerei mele... și mi-am spus că eu n-am să duc o viață care nu-mi place.

— Tatăl tău a mai pictat vreodată?

Richard a clătinat din cap.

— Și totuși pe tine te-a mustruluit bine când ai îndrăznit să publici o nuvelă.

— Mă rog, tipul era foarte sever.

— Sau doar invidios. Tata a avut un tată așa. A văzut că fiul lui era un matematician sclipitor și profesorii îl încurajau să se înscrie oriunde, de la Harvard până la MIT, exact ca pe Billy al tău. Numai că tatăl tatălui meu nu a fost un tată bun ca tine. Era furios în sinea lui pe inteligența sclipitoare a fiului său și s-a preocupat cu asiduitate să-i împiedice evoluția. A insistat ca el să refuze o bursă întreagă la MIT, pentru că avea nevoie de el să lucreze în fiecare weekend la magazinul de articole de fierărie al familiei. Tata a acceptat asta și a fost de acord cu U Maine și întoarcerea în fiecare weekend în Waterville, ca să lucreze o sâmbătă întreagă în magazinul bunicului meu. Poți să-ți închipui că a forțat un tânăr înzestrat să facă asta?

— Chiar pot.

— Oh, Doamne, a vorbit gura fără mine! Îmi pare tare, tare rău!

— Să nu-ți pară. Adevărul nu mai doare. El doar *există*. E chiar în fața mea. Și treaba e că, deși tata mi-a tăiat aripile, eu n-am fost nicicum sclipitor ca tatăl tău.

— Nu spune asta.

— De ce? E adevărat.

— Dar nuvela aceea...

— O nuvelă, scrisă acum treizeci de ani...

— Şi una publicată acum câteva luni.

— Ai ţinut minte asta.

— Păi, ieri mi-ai spus de ea.

— E un lucru mărunt...

— De fapt, am căutat-o pe Google azi-dimineaţă. Am citit-o. Şi, ghici ce? E foarte bună.

— Serios?

— Un bărbat se gândeşte la un prieten din copilărie care, chipurile, a fost măturat de valuri de pe stâncile de la Prout's Neck... dar despre care prietenul ştie că a fost anchetat pentru fraudă la firma de contabilitate unde era partener. Foarte à la Anthony Trollope.

— Acum chiar exagerezi.

— Dar trebuie să fi citit *The Way We Live Now*, pentru că întreaga temă a corupţiei sociale şi personale e...

— Nu sunt câtuşi de puţin un Anthony Trollope. Iar o mică firmă de contabilitate din Portland nu e tocmai o casă mare de brokerage din Londra.

— Contează asta?

— Trollope studia modul în care banii sunt continua obsesie a omului. Iar faptul că a folosit marele tablou al Londrei în culmea puterii victoriene...

— Şi tu foloseşti un mic oraş din New England în toiul unei recesiuni pentru a scoate în evidenţă aceleaşi îngrijorări legate de faptul că toţi suntem subjugaţi de bani şi că, ne place sau nu, asta ne defineşte.

Richard s-a uitat la mine cu uimire şi n-a scos o vorbă.

— Ai rămas mut, am spus.

— Păi, nu în fiecare zi sunt comparat cu unul dintre marii maeştri ai romanului secolului al XIX-lea. Şi deşi sunt măgulit...

— Ştiu, ştiu: nu meriţi. Sunt doar două mii de cuvinte scrise într-o revistă neînsemnată. Iar tatăl tău a avut dreptate de la început până la sfârşit cu privire la scrisul tău. Eşti mulţumit acum?

A întins mâna după băutură şi a dat-o pe gât.

— Nimeni nu m-a încurajat aşa referitor la scris.

— Soţia ta a citit nuvela?

— A spus că e „bine scrisă, dar deprimantă".

— Are dreptate — povestea ta acaparează de la început. Dar aparenta sinucidere de la sfârşit este incredibil de tulburătoare. Totuşi, mi-a plăcut ambiguitatea morală din spatele tuturor ăstora. E ca rândul ăla din *The Hollow Men* a lui Eliot: „Între mişcare şi faptă..."

— „... se află umbra."

Când a terminat citatul pe care îl începusem eu, m-am pomenit uitându-mă la Richard şi gândind: omul ăsta e plin de surprize. Poate cel mai surprinzător lucru e că îl găsesc atât de... „fascinant" e cuvântul potrivit. Iar când şi-a scos o clipă ochelarii cu ramă metalică pentru a se freca la ochi, am constatat că, făcând abstracţie de îmbrăcămintea de golf şi de ochelarii de inspector de asigurări, bărbatul care stătea în faţa mea nu era neatrăgător şi nici şters cum mi se păruse la început, ba chiar avea o anumită căldură. Am mai văzut că, după ce a terminat citatul din T.S. Eliot, se uita altfel la mine acum, de parcă şi el observase că situaţia dintre noi se schimba. O parte din mine încerca să-i spună: e un prânz plăcut, interesant, atâta tot. Cealaltă parte din mine — persoana care mereu

se întreba de ce impune în viața ei atâtea frontiere — știa că nu e așa.

— Întotdeauna ai purtat ochelari? am întrebat.

— Sunt îngrozitori, nu-i așa?

— N-am spus asta.

— Spun eu asta. Am lăsat-o pe Muriel să mi-i aleagă acum vreo opt ani. Am știut de la început că a fost o greșeală. Mi-a spus că îmi dau un aer de om de afaceri serios. Ceea ce e sinonim cu plicticos.

— Atunci de ce i-ai cumpărat?

— Bună întrebare!

— Poate cam prea directă, am spus, observându-i stinghereala. N-am vrut să fiu necioplită. Scuze.

— N-ai de ce să te scuzi. Și eu m-am întrebat de multe ori același lucru. Presupun că deoarece am crescut într-o familie în care femeile alegeau întotdeauna îmbrăcămintea bărbaților, iar pe mine nu mă interesau stilul sau alte lucruri de genul ăsta.

— Dar adevărul e că ai un simț al stilului...

A tras de geaca închisă cu fermoar.

— Ăsta nu e câtuși de puțin „stil". Nici măcar nu joc golf.

— Dar cu siguranță înțelegi stilul vizual, din moment ce vorbești despre Cy Twombly și John Singer Sargent. Iar când e vorba de lumea cărților, a limbajului...

— De multe ori îmi spun că mă îmbrac ca un agent de asigurări.

— Atunci nu te mai îmbrăca așa. Schimbă vestimentația.

— *Schimbare.* Unul dintre cuvintele cele mai încărcate de înțeles din limbaj.

— Și unul dintre cele mai ușoare, dacă accepți principiile schimbării. „Nu-mi plac ochelarii pe care îi port, așa că îi voi schimba."

— Dar asta i-ar putea face pe unii să ridice din sprâncene.

— Și acele sprâncene dezaprobatoare sunt atât de importante pentru tine?

— Au fost. *Schimbare.* O afacere delicată.

— Mai ales când e vorba de ochelari.

— Anul trecut mi-am promis o scurtă de piele.

— Ce s-a întâmplat?

— Am probat una într-un outlet din Freeport. Muriel mi-a spus că arăt ca un bărbat între două vârste care are o criză de identitate.

— Este deseori atât de caldă și laudativă?

— Chiar ești directă.

— În mod normal, nu.

— Atunci, de ce acum?

— Pur și simplu am chef să fiu directă.

— Tu îi cumperi soțului tău haine?

— Mă întrebi dacă eu îl îmbrac? Răspunsul e nu. Am încercat să-l încurajez să se gândească la haine, dar subiectul nu-l interesează.

— Așa că se îmbracă precum...

— ... un bărbat căruia nu-i pasă cum se îmbracă. Poate o să te amuze, însă anul trecut, de ziua lui, i-am cumpărat o geacă de piele. O imitație de geacă de aviator. I-a plăcut.

— Păi, e clar că ai gust. Și e clar că știi să te îmbraci. Imediat ce te-am văzut intrând, m-am gândit că locul tău e la Paris. Nu că aș ști multe despre Paris, în afară de ce am citit și am văzut.

— Poate ar trebui să găsești un mod de a ajunge acolo.

— Tu ai fost vreodată?

— Cel mai apropiat loc de Franța, în care am ajuns, e Quebec City.

— Mda, şi eu am făcut un drum la New Brunswick, la un client care avea o afacere în Maine. Asta a fost acum treisprezece ani, când nu-ţi trebuia paşaport să călătoreşti în Canada. E ciudat să n-ai paşaport, nu-i aşa?

— Atunci, fă-ţi paşaport!

— Tu ai?

— Oh, da. Şi stă într-un sertat din birou acasă, ignorat, nefolosit, neiubit.

— Atunci, foloseşte-l!

— Mi-ar plăcea. Dar...

— Ştiu: *viaţa*.

A apărut chelnerul şi ne-a întrebat dacă vrem cafea. M-am uitat la ceas. Era aproape două şi jumătate.

— Te reţin? am întrebat.

— Deloc. Tu?

— N-am absolut niciun plan.

— Cafea, atunci?

— Da.

Chelnerul a dispărut.

— Aş dori ca nouăzeci de minute să se evaporeze mereu atât de repede, am spus.

— Şi eu la fel. Dar în profesia ta, plictiseala nu poate fi o mare problemă. În fiecare zi, alţi pacienţi. Alte potenţiale drame personale, speranţe, temeri, toate chestiile astea importante.

— Vorbeşti de secţia de radiologie dintr-un mic spital din Maine ca despre un roman rusesc.

— Şi nu e? La fel cum ai spus despre „mica" mea poveste, problemele universale sunt întotdeauna universale, indiferent cât de neînsemnat este cadrul. Şi probabil că tu dai tot timpul de poveşti dureroase.

— Ce văd eu sunt aglomerări întunecate şi tumori cu forme neregulate şi umbre ameninţătoare. Radiologul e cel care decide ce înseamnă toate.

— Dar probabil că ştii imediat dacă...

— ... dacă e începutul sfârşitului? Da, mă tem că ăsta e unul dintre avantajele clinice ale meseriei mele: capacitatea de a stabili vizual mult prea repede dacă e stadiul unu, doi, trei sau patru. Şi asta, după aproape douăzeci de ani de experienţă în domeniu. Ca atare, de obicei ştiu înaintea radiologului această veste secretă. Din fericire, există reguli foarte stricte care interzic ca tehnicienii să informeze pacientul dacă prognosticul este rău sau nu — deşi, dacă sunt presată şi vestea e bună, am inventat un cod pe care aproape toţi pacienţii îl pricep şi care le dă de înţeles că n-au motiv de îngrijorare. Iar radiologul nostru, dr. Harrild, va vorbi cu pacientul numai dacă a constatat că poate să declare că nu există niciun pericol.

— Aşadar, dacă radiologul nu vine să stea de vorbă cu tine, o tomografie sau radiografie...

— Totul depinde de spital. Într-un spital mare, cum e cel din josul străzii, Mass General, sunt sigură că există un protocol care interzice discuţia cu pacientul. Dar noi nu suntem un spital de renume mondial. După cum ştii, suntem un spital local. Aşa că interpretăm puţin regulile cum ne convine, când e vorba ca doctorul Harrild să discute cu pacientul dacă vestea nu e sinistră.

— Ceea ce înseamnă că, dacă nu discută cu tine...

— Aşa e. Treaba e probabil al naibii de urâtă.

— Am să ţin minte asta.

— Să sperăm că nu vei primi niciodată un astfel de diagnostic.

— Adevărul e că până la urmă toți o să primim un diagnostic ca ăsta. Pentru că munca mea constă, în parte, din evaluarea riscurilor. Așa că și eu studiez — într-un mod total diferit — fragilitatea altora. Încerc să stabilesc dacă sunt genul a căror inimă va exploda înainte de cincizeci și cinci ani din cauza stilului de viață și a obișnuitelor deprinderi autodistructive. Sau poate o predispoziție genetică pentru cancer. Sau faptul că, pentru ochiul meu experimentat, arată atât de înfrânți de viață, încât pur și simplu nu sunt o miză bună.

— Așadar, și tu ai un ochi experimentat.

— Păi, dacă intră în biroul meu unul care cântărește 150 de kilograme și arată de parcă ar fi avut probleme să urce scările până la mine... nu, n-am să fiu de acord cu o poliță de asigurare de viață de un milion de dolari.

— Pe de altă parte, s-ar putea foarte bine să trăiască mai mult de optzeci de ani, în ciuda greutății. Ruleta universală, corect? Și există un fapt empiric pe care niciunul dintre noi nu îl poate evita: viața ți-a fost dată pentru ca, în cele din urmă, să-ți fie luată. Cine spune că nu se gândește la asta tot timpul...

— Eu mă gândesc tot timpul la asta.

— Și eu. Pentru mine, asta e o preocupare continuă de când am ajuns la vârsta de mijloc. Îmi dau seama că timpul este un bun din ce în ce mai prețios. Și dacă nu-l folosim așa cum trebuie...

— Oare îl folosește cineva așa cum trebuie? a întrebat Richard.

— De bună seamă, în lume există oameni care se consideră norocoși și împliniți.

— Dar adevărul e că, indiferent cât de prosper sau fericit te consideri, există întotdeauna o parte a vieții tale care

e problematică, sau deficitară, sau o dezamăgire într-un anumit fel.

— Ăsta-i un punct de vedere al specialistului în calcule statistice referitoare la asigurări, nu crezi?

— Sau doar un punct de vedere absolut realist. Ești de altă părere?

— Nu, mă tem că ai întru totul dreptate. Întotdeauna există ceva care nu merge în viața ta. Pe de altă parte, marea speranță e...

M-am întrerupt și am răsuflat ușurată când a venit chelnerul cu cafelele noastre. Am pus lapte în a mea și am amestecat în ea de multe ori, sperând că Richard nu avea să-mi ceară să-mi isprăvesc gândul. Dar, firește, el a spus:

— Continuă, termină fraza.

— Nu e nevoie.

— De ce „nu e nevoie"?

— Pentru că...

Oh, Doamne, voiam să spun asta și tare nu voiam să spun asta...

— Pentru că marea speranță în viață este să fii cu cineva cu care să poți înfrunta toate chestiile rele pe care în mod inevitabil ți le va arunca în cale viața. Dar poate că ăsta e cel mai mare basm imaginabil. Ideea...

A sosit nota de plată, fapt care mi-a permis să nu termin fraza, ceea ce a fost o ușurare. Am propus să plătim nemțește.

— Categoric nu, a spus Richard.

— Îți mulțumesc pentru prânzul excelent.

— Eu îți mulțumesc că ai fost aici. A fost... ei bine, minunat este cuvântul care îmi vine în minte.

— Ce ai de gând să faci pe urmă?

— Adică mâine, poimâine, săptămâna viitoare, luna...?
— Foarte amuzant!
— N-am niciun plan pentru restul zilei.
— Nici eu.
— Inventăm nişte planuri?
— Categoric.
Richard a zâmbit.
— Bine, atunci, a spus el. Pot să-ţi arăt unde am de gând să locuiesc?
— Te muţi la Boston?
— Mă mut doar în josul străzii în colţul dintre Beacon Street şi parc.
— Şi când faci asta?
Fără să-şi ia ochii de la mine, a spus:
— În viaţa viitoare.

patru

N-oi cunoaşte eu lumea de dincolo de partea răsăriteană a Statelor Unite, dar nu-mi pot imagina că voi întâlni vreodată ceva mai desăvârşit decât perfecţiunea unei zile perfecte de toamnă în New England. Adică, această zi, această după-amiază. Soarele încă strălucitor, dar scăldând parcul în incandescenţa arămie a sfârşitului după-amiezii. Cerul de un albastru pur, curat. O briză uşoară, mercurul încă oscilând între vara dispărută şi iminentul frig neplăcut al iernii. Şi autumnala erupţie de culori primare a frunzişului care festona parcul, nuanţele aprinse de roşu şi auriu ale stejarilor şi ulmilor.

— Poate frunzişul să festoneze un parc? l-am întrebat pe Richard când am traversat Beacon Street şi am intrat în Grădina Publică.

Dacă i-aş fi pus lui Dan o astfel de întrebare, şi-ar fi dat ochii peste cap şi m-ar fi acuzat că mă dau mare, etalându-mi iubirea de „cuvinte mari". Richard doar a zâmbit şi a spus:

— „A festona" merge. Şi e mai poetic decât „a înfrumuseţa" sau „a împodobi" sau „a decora".
— „A decora" e un sinonim pe care clar l-aş evita.

— Depinde cum e folosit. De exemplu: „Demult, parcul era decorat cu cadavrele celor condamnați, care atârnau în copaci".

— Dumnezeule, asta de unde ai mai luat-o?

— Cândva, în momentele de început ale țării noastre, acest parc — primul nostru parc din coloniile de pe atunci — era și loc public pentru executarea pedepsei cu spânzurătoarea. Fiind puritani cu o concepție destul de sumbră despre natura umană, credeau că execuțiile publice constituiau un bun exemplu pentru comunitate.

— Știi unde anume aveau loc execuțiile? am întrebat. Există în parc vreun copac bătrân de trei sute optzeci de ani cu o placă pe el, care-i informează pe vizitatori că acesta a fost habitatul spiritual al pedepsei cu moartea în America?

— Mă îndoiesc că departamentul de turism din Boston ar dori să promoveze așa ceva.

— Dar în Salem poți să vezi unde au fost judecate toate vrăjitoarele și, fără îndoială, arse.

— Aici chiar a fost spânzurată în 1656 o vrăjitoare, Ann Hibbens.

— De unde știi?

— Istoria este un hobby de-al meu. Mai ales istoria colonială americană. Iar cei din Salem au speculat procesele vrăjitoarelor pentru că au înțeles că pot scoate câțiva dolari de la turiști, mizând pe acel aspect de gotic american, pe care îl îmbrățișează toată lumea. Este partea Edgar Allan Poe a naturii noastre. Iubirea noastră pentru marele bâlci, pentru tot ce e anormal și neliniștitor. Credința că vine Apocalipsa — credința pe care o îmbrățișează toți creștinii evangheliști —, că suntem la „sfârșitul zilelor" și că e doar o chestiune de timp până să apară Cei Patru

Călăreți ai Apocalipsei care să anunțe că Iisus se întoarce ca să-și restabilească domnia pământ, și toți cei renăscuți vor fi expediați în rai, lăsându-ne pe noi, păgânii, să ne trăim aici viața de veșnică osândă.

— Dar ieri apărai valorile familiei pe care le trâmbițează mereu acei evangheliști și păreai foarte republican.

— De unde știi că sunt republican?

— Negi?

— Am votat de câteva ori cu independenții.

— Dar niciodată cu democrații?

— O dată sau de două ori. Dar ei nu sunt ce caut eu. Pe de altă parte, nu e nici noul Partid Republican, care s-a dovedit atât de sever și meschin.

— Deci, care e apartenența ta politică?

— Sunt confuz — nu mai îmi dau seama unde mi-e locul.

— Eu simt asta tot timpul.

— Cu privire la politică?

— Cu privire la toate.

— *No Direction Home.*

— Exact — și ăsta-i Dylan, nu-i așa?

— Cu siguranță.

— Îți place Dylan?

— Clar — și asta te surprinde, nu?

— Par surprinsă?

— Da.

— Plăcut surprinsă.

— Pentru că sunt un bărbat șters, între două vârste, care se îmbracă precum un jucător de golf de weekend...

— Dacă nu-ți place cum te îmbraci...

— Știu. Cuvântul cu S. Schimbare.

Apoi, uitându-se în zare, a spus:

— O zi cu adevărat perfectă.

— Acum câteva clipe şi eu mă gândeam la asta.

— Mă întreb dacă britanicii au fost vrăjiţi de New England în toamna aceea, în care acest loc a fost folosit ca tabără de către forţele Coroanei, în timpul războiului revoluţionar.

— Cunoşti istoria Bay Colony din Massachusetts, domnule Copeland.

— De câte ori încep să perorez despre astfel de lucruri soţia mea îmi spune că mă dau mare.

— E trist şi, din păcate, nu neobişnuit. Soţul meu face acelaşi lucru ori de câte ori obsesiile mele lexicale sunt exprimate clar...

— Ar trebui să sărbătorească asta.

— Ce? Faptul că soţia lui şi-a petrecut o mare parte din viaţă cu nasul în dicţionare?

— Dar nu înţelege că această curiozitate, această nevoie de a învăţa este o expresie a...

Acum a fost rândul lui să se întrerupă.

— Continuă, am spus. Termină fraza.

— Pot să vorbesc doar în numele meu. Însă... eu citesc aşa de mult, mereu sunt cu nasul într-o carte pentru că... este un leac împotriva singurătăţii, corect?

— Cred că da.

Apoi am tăcut câteva minute, continuându-ne drumul spre Grădina Publică.

— Cum spuneam, britanicii au folosit parcul ca tabără. Iar aici, spânzurătorile au continuat până în 1817. A, şi tot aici a fost o mare răscoală în 1713, când mulţimea a reacţionat împotriva penuriei de mâncare din oraş. Şi să ştii că, în anii 1660, puritanii au spânzurat aici o femeie pentru că propovăduia quakerismul, atât de severi erau

ca doctrină. Şi... oh, Doamne, ce-mi mai turuie gura, de parcă aş fi la un concurs „cine ştie câştigă" unde ai un minut ca să etalezi tot ce ştii despre ceva atât de neimportant ca istoria parcului public din Boston!

— Dar ce-mi povesteşti tu chiar mi se pare interesant. Şi impresionant. Şi când ai citit despre toate asta?

— Noaptea trecută, pe internet, când m-am întors la hotel. Am vrut să par erudit la întâlnirea de azi cu tine.

Am zâmbit.

— Ei bine, ai reuşit. Şi e înduioşător că ţi-ai dat osteneala să afli atâtea despre acest parc, pentru mine.

Am cotit spre nord, către Grădina Publică.

— Continuă, am spus, povesteşte-mi tot ce ştii despre locul ăsta.

— Sigur vrei să auzi monologul pregătit...

— Nu, spun asta doar ca să-mi etalez tendinţele masochiste.

Richard a râs.

— Eşti o dură.

— Câtuşi de puţin... deşi, dacă aş face un comentariu oarecum sarcastic, ca ăsta, în faţa soţului meu, el s-ar simţi călcat pe coadă. Pe câtă vreme, tu ai râs.

— Familiaritatea naşte întotdeauna... complicaţii.

— De ce n-ai spus „dispreţ"?

— Pentru că... aş fi vrut să nu nască dispreţ. Dar naşte.

— În toate căsniciile, în toate relaţiile conjugale de lungă durată?

— Nu pot să spun că sunt foarte informat în ceea ce priveşte căsniciile altora, care sunt de obicei un mister pentru cei din afară, ca să nu mai vorbim de cei implicaţi direct. Dar din cele pe care le cunosc — şi nu prea am prieteni care să-mi împărtăşească lucruri de genul

ăsta — nu pot să spun că ştiu mulţi oameni care sunt cu adevărat fericiţi. Tu cunoşti multe cupluri fericite?

— Nu. Şi, la fel ca tine, nu pot să spun că am mulţi prieteni.

— Asta mă miră. Îmi pari o persoană care...

— În afară de familia mea şi de cea mai bună prietenă, Lucy, în general nu sunt comunicativă. Aşa am fost în şcoală, în colegiu. Una sau două prietene bune. La muncă, relaţii cordiale cu cei din jurul meu şi mereu am tendinţa să fiu rezervată. Bineînţeles că nu şi faţă de copiii mei. În afară de crimă, aş face practic orice pentru ei. Şi, cândva demult, eu şi Dan eram apropiaţi.

— Şi acum?

— Chiar nu vreau să vorbesc despre asta.

— Am înţeles.

— Acum eşti tu prea drăguţ.

— De ce?

— Pentru că tu mi-ai povestit multe despre fiul tău şi soţia ta. Iar eu sunt prevăzătoare, ca de obicei, şi mă fofilez.

— Nu trebuie să te simţi în vreun fel obligată să-mi povesteşti...

M-am oprit în faţa unei bănci şi m-am aşezat brusc, nemaivrând să continui în mers această conversaţie. Pricepând aluzia, Richard s-a aşezat şi el, la capătul celălalt al băncii, oferindu-mi spaţiul de care intuia că aveam nevoie.

— Dan e un bărbat pe care nu-l mai cunosc. Deşi am vorbit puţin despre asta cu singura mea prietenă bună, Lucy, adevărul e că o mare parte din povestea asta am păstrat-o pentru mine. Pentru că, odată cu pierderea slujbei, Dan a trecut printr-o criză personală de amploare. Şi pentru că am simţit mereu că trebuie să-i fiu loială lui Dan. Dumnezeu mi-e martor că am vrut ca lucrurile să revină

cumva la vremea de dinaintea concedierii lui, când noi doi aveam o relaţie acceptabilă. Acuma, nu spun că povestea noastră a fost cea mai romantică dintre câte există.

— Şi cine a fost iubirea vieţii tale?

Întrebarea asta — atât de neaşteptată, atât de directă — m-a descumpănit. Dar şi faptul că, fără să stau să mă gândesc dacă e înţelept să mă destăinui, m-am auzit spunând:

— Eric. Îl chema Eric.

Am ridicat privirea şi am văzut pe faţa lui Richard că sesizase că am folosit timpul trecut. Am regretat imediat că mi-a scăpat această informaţie şi i-am fost recunoscătoare lui Richard că nu a adus-o în discuţie, deşi iarăşi m-am auzit spunând ceva neaşteptat:

— E prima dată în cincisprezece ani când i-am pomenit numele.

Mi-am ţinut răsuflarea o clipă, sperând ca Richard să nu continue această dezvăluire cu o întrebare. Spre cinstea lui, nu a spus absolut nimic, lăsând tăcerea să atârne între noi în timp ce mă chinuiam să găsesc ce să mai spun. Până la urmă, am găsit.

— Iar acum abandonez subiectul.

— Nicio problemă, a spus Richard.

M-am ridicat. Richard mi-a urmat exemplul.

— Continuăm plimbarea? am întrebat.

— Categoric. Încotro?

— Mi-ai spus că vrei să-mi arăţi unde ai să locuieşti în „viaţa viitoare".

— Nu e departe.

Am mers in continuare prin Grădina Publică, trecând pe lângă un mic eleşteu şi nişte straturi încă festonate cu ultimele vestigii ale florilor de vară.

— Dă-mi voie să ghicesc, a spus Richard. Merge aici „festonat"?

Am râs.

— E impresionant! am spus. Sau îngrijorător că-mi citeşti gândurile aşa. Dar măcar tu ţii seamă de ce gândeşte cealaltă persoană, ceea ce e un lucru foarte rar.

Am ajuns la capătul Grădinii Publice şi ne-am pomenit în faţa unui bulevard lung, străjuit de clădiri venerabile din secolul al XIX-lea şi având pe mijloc o barieră de verdeaţă care se întindea pe tot drumul spre nord. Chiar în faţa noastră se afla o biserică ce data cu siguranţă din era colonială şi o clădire de apartamente care părea desprinsă dintr-o poveste de Scott Fitzgerald.

— Acolo vrei să locuieşti în viaţa viitoare? am întrebat, arătând spre penthouse.

— Aş vrea eu. Clădirea asta a fost înainte Hotelul Ritz. Acum sunt apartamente pentru superbogătaşi. Chiar şi în discretul şi conservatorul Boston — unde ostentaţia şi parada de bani încă mai sunt considerate de prost gust — ca peste tot în ziua de azi, circulă bani cu adevărat grei. Mai ales datorită densităţii fondurilor mutuale de investiţii şi a oamenilor din domeniile biotehnologiei şi tehnologiei informaticii concentraţi aici.

— Cei de la fondurile mutuale primesc în fiecare an prime de două-trei milioane de dolari.

— Minim două–trei milioane. Dacă eşti în vârful acestui lanţ financiar, iei probabil peste zece milioane. De necrezut, nu-i aşa?

— Şi mai de necrezut e faptul că toţi cei care nu sunt membri ai acestui club al bogătanilor — adică cine nu câştigă peste două sute de mii de dolari pe an — se descurcă greu. Vorbesc din experienţă. Ultimele optsprezece

luni în care Dan a fost şomer au fost foarte dificile. Oricât urăşte el slujba pe care o începe luni, faptul că vom avea trei sute de dolari pe săptămână în plus ne va permite, în sfârşit să ne mai tragem puţin sufletul. Asta nu înseamnă că o să ne putem duce cu familia la schi în Aspen, ci doar că o să ne putem plăti facturile. Dumnezeu mi-e martor că nu invidiez pe nimeni pentru succesul sau bogăţia lui. Eu mi-am ales profesia, cariera. Tot eu am ales să rămân în Maine când ştiam că salariul o să fie mic. Şi nu-mi place deloc să mă plâng.

— Uite că iar te justifici, în loc să spui adevărul. Iar adevărul e că în America de azi fie ai bani serioşi, fie te descurci de pe o zi pe alta. Şi vorbesc ca un republican care a fost crescut cu ideea că pătura de mijloc chiar ar putea să aibă o viaţă foarte bună, că dacă eşti profesor, infirmieră, poliţist, şofer de ambulanţă, soldat, tot ai putea să ai o casă, două maşini în garaj, două săptămâni undeva lângă un lac, în fiecare vară şi să-ţi ţii copiii în facultate fără să trebuiască să faci împrumuturi care te cocoşează, să plăteşti fără grijă asigurarea lunară de sănătate a familiei, ba chiar să-ţi încălzeşti fără probleme casa toată iarna. Acuma, clienţii mei — până şi cei care au slujbe cu normă întreagă — consideră costul vieţii imposibil... aşa că e bine că soţul tău a acceptat acea slujbă.

— Chiar dacă o să-l facă şi mai nefericit.

— Mai bine nefericit şi cu salariu, decât nefericit şi fără nimic. Aş vrea să pot spune ceva optimist de genul: „Dacă urăşte slujba aşa de tare, poate oricând să-şi găsească alta", însă pe vremea asta...

— Mie-mi spui? Mă tot gândesc că ne-am putea schimba viaţa la anul, după ce Sally pleacă la colegiu, dar...

N-am încheiat fraza, pentru că n-am ştiut cum s-o închei.

— *Schimbare*, a spus Richard. Acest cuvânt îngrozitor de încărcat de înţelesuri.

Am luat-o pe Commonwealth Avenue. Mai fusesem de câteva ori pe acest bulevard şi mereu îl admirasem ca turist, în treacăt. Astăzi însă, am început să mă uit cu atenţie la casele şi la blocurile şi la conacele care străjuiau bulevardul şi păreau o parte a Bostonului mai înrădăcinată în scrierile lui Henry James decât oricare realitate contemporană. Poate datorită modului în care piatra venerabilă şi cărămida se combinau cu soarele de la sfârşitul după-amiezii. Poate datorită comentariilor însufleţite ale lui Richard despre istoria acestui bulevard. Richard părea să aibă o poveste despre fiecare locuinţă pe lângă care treceam... şi din imensul lui bagaj de cunoştinţe am înţeles clar că nu le culesese de pe internet noaptea trecută, că, de fapt, studiase această arteră istorică pe care o cunoştea amănunţit. Asta m-a făcut să mi-l închipui în casa lui din Bath — o casă modestă, mi-a spus el, pe o stradă din apropiere de Iron Works. Sunt sigură că avea o mansardă pe care o transformase în birou: o masă de lucru, un fotoliu vechi, un calculator depăşit (la fel ca al meu). Acest birou era locul lui de evadare, în care se putea retrage dintr-o căsnicie lipsită de înţelegere şi în care se putea izola de permanenta tristeţe care era fiul său, Billy. Aici, Richard putea să dispară în lumea cuvintelor şi a detaliului istoric. Şi poate să viseze la o viaţă dincolo de cea pe care şi-a clădit-o.

Schimbare. Marea dorinţă continuă care ne accentuează sentimentul că suntem prinşi în capcană.

Schimbare. Richard avea dreptate — era un cuvânt îngrozitor de încărcat cu înţelesuri.

— ... aici, arhitectul a fost Olmstead, a spus Richard în timp ce treceam pe lângă un conac pe care el l-a identificat ca fiind primul avanpost al The Harvard Club din Boston. Iar Olmstead a fost mai cunoscut ca primul mare proiectant de spaţii verzi publice: Central Park din New York, Mont Royal din Montreal. Harvard încă deţine clădirea, dar clubul a fost mutat într-un spaţiu mult mai mare aflat cam la o milă de aici, chiar la nord de Massachusetts Avenue. Interesant la acest conac este că, din punct de vedere stilistic, se apropie de Stilul Regency despre care Edith Wharton a scris în romane precum *Casa veseliei* şi *Vârsta inocenţei*. Însă trebuie spus că Olmstead şi Wharton au fost contemporani.

— Cunoşti foarte bine acest bulevard.

— Ţi-am spus că am de gând să locuiesc aici în viaţa viitoare.

— Unde anume?

— Pe strada următoare. În colţul din sud-vest dintre Darmouth şi Commonwealth Avenue.

— E bine să ştii ce ţi-ai planificat în viaţa de dincolo.

— *Viaţa viitoare* nu înseamnă viaţa de apoi.

— Şi când începe viaţa viitoare?

— Asta-i eterna întrebare.

— Sau nu eternă, deoarece viaţa e profund temporară, am spus.

— Crezi în ideea „vremii ce va veni"?

— Credinţa este în antiteză cu dovada, ştiu eu. Asta înseamnă că toate credinţele — mai ales credinţa religioasă — acceptă o poveste care, deşi reconfortantă, este cam greu de înţeles. Pe de altă parte, dacă mâine mi s-ar

spune că am cancer în stadiul 4, aş fi tentată să-i cer lui Iisus să fie Domnul şi Mântuitorul meu? Oricât aş vrea să cred că există ceva dincolo de toate astea, saltul de credinţă necesar pur şi simplu mă depăşeşte. Mă întristează că gândesc aşa. M-a frământat o vreme asta şi concluzia mea e: asta este!

Eram în colţul dintre Commonwealth şi Dartmouth, în faţa unei clădiri cu patru etaje, a cărei faţadă din cărămidă era de un maro negricios, dar care, după starea uşii şi a obloanelor de la ferestre, arăta încă bine întreţinută. În comparaţie cu celelalte conace şi blocuri de apartamente de pe stradă, această clădire era ceva mai modestă, însă absolut fermecătoare. Pe gardul din gratii de fier de la stradă era prinsă o placă pe care scria „De vânzare" şi, cu litere mai mici, se specifica faptul că apartamentul scos la vânzare avea două dormitoare şi un „minunat farmec de Lume Veche".

— Aşadar, ăsta e locul? am întrebat.

— Etajul trei, cele trei ferestre care dau spre stradă.

Ferestrele erau mari, fapt ce indica tavane înalte.

— Frumos, am spus.

— Acum vreo două săptămâni am venit pe furiş la Boston să văd cu ochii mei apartamentul. Foarte aerisit. Parchet grozav. O cameră de zi care se întinde pe toată lungimea clădirii. Un dormitor mare. Din camera de zi dă o nişă care ar fi un mic birou perfect. Baia şi bucătăria sunt cam demodate. Dar agentul imobiliar mi-a spus că preţul de vânzare de 305 000 dolari este negociabil şi că vânzătorul vrea să dea repede apartamentul, aşa că, dacă pot să dau 265 000 în numerar, apartamentul e al meu.

— Poţi să plăteşti atât?

— Pot. Am fost un om strângător şi în fiecare an am pus deoparte douăzeci la sută din venitul meu net. Am în bancă în jur de 400 000 de dolari. Un avocat din Portland — Bath e prea mic ca să vorbeşti cu cineva despre divorţ — mi-a spus că, dacă îi dau lui Muriel casa din Bath, ea nu va avea nicio pretenţie la acei bani. Şi mai am un client aici, un constructor din Dorchester, care mi-a spus că mi-ar putea renova apartamentul cu 35 000. Scăzând taxele şi ce mai trebuie, aş rămâne cu un apartament pe Commonwhealth Avenue, achitat, şi în jur de 75 000 de dolari în bancă.

— Mai mult, ai locui aici, unde ai vrut mereu să locuieşti.

— Aşa e. Ştiu chiar că aş putea să-mi desfăşor o mare parte din afaceri aici şi probabil să angajez pe cineva care să preia slujba administrativă a lui Muriel de la firmă... deşi, cunoscând-o pe Muriel, probabil că ar insista să rămână, să primească un salariu, să aibă o ocupaţie... ceea ce mi-ar conveni. E foarte competentă.

— Şi când te muţi?

Umerii lui Richard s-au încordat, buzele i s-au strâns.

— Viaţa nu e niciodată atât de simplă, nu-i aşa?

— Presupun că nu. Totuşi, dacă ai calculat totul...

— Oare a calculat vreodată cineva „totul"?

Am zâmbit.

— Ai mare dreptate în privinţa asta. De data asta chiar vreau să fac pasul cel mare... oricât de încurcat şi neplăcut ar putea fi.

— Toţi divorţaţii pe care îi cunosc au spus că anticiparea sfârşitului căsniciei este devastatoare. La final, după ce în sfârşit s-au mutat din casă, nu puteau înţelege de ce n-o făcuseră cu ani în urmă. Dar acum chiar vorbesc în necunoştinţă de cauză.

— Sau poate dezvălui un gând care ți-a trecut şi ție prin minte?

A fost rândul meu să-mi încordez umerii şi să strâng buzele.

— Viața nu e niciodată simplă... cum ai spus şi tu.

— Şi poate că acum am trecut un hotar pe care nu trebuia să-l trec.

— Atunci suntem chit. Iar adevărul tău e că aş vrea să fiu în situația ta.

— Mă simt cam prost că ți-am înşirat toate detaliile financiare legate de cumpărare.

— Dar îmi povesteşti toate astea pentru că încă mai vrei să vezi dacă poți să duci asta până la capăt... şi e de înțeles că te frământă, cum sigur m-ar frământa şi pe mine, deoarece este o decizie extrem de importantă.

— Ai pe jumătate dreptate. Dar ți-am povestit toate astea şi pentru că nimeni, nici chiar cel mai bun prieten al meu, căpitanul de poliție, nu ştie despre asta. Şi pentru că pot să stau de vorbă cu tine. Şi... mă rog... o femeie cu care să pot sta de vorbă... nu prea mi s-a întâmplat aşa ceva.

Am întins mâna şi i-am atins brațul.

— Îți mulțumesc că mi-ai spus asta.

Mi-a acoperit mâna cu a lui.

— Eu ar trebui să-ți mulțumesc.

— Şi eu ar trebui să-ți mulțumesc.

— Pentru ce?

— Pentru că m-ai făcut să las garda jos. Toată lumea de la serviciu îmi spune mereu că sunt profesionistă şi agreabilă, dar foarte prudentă. Dan mi-a spus de multe ori că am o latură taciturnă.

— Asta-i pentru mine ceva nou, a spus Richard.

— Încă nu mă cunoşti.

— N-ai cum să ştii foarte multe lucruri despre cineva în doar câteva ore.

— Eu ştiu acum că ai să cumperi acest apartament.

Richard s-a uitat iar la ultimul etaj al clădirii, luându-şi mâna de pe a mea. Cu glas coborât, aproape în şoaptă, a spus:

— Sper ca ăsta să fie rezultatul.

De ce n-ar fi? mi-a venit să-l întreb, dar m-am obținut şi am spus:

— Şi eu sper.

Privirea lui Richard s-a întors la mine.

— Aşadar... ai vreo propunere cu privire la ce facem acum? Adică, dacă vrei să...

— ... continuăm după-amiază? Nu, vreau să fug de eleganța lui Commonwealth Avenue şi să mă întorc în hotelul ăla îngrozitor ca să particip la conferința de la cinci despre tehnici avansate de colonoscopie... nu că eu aş face colonoscopii.

— Dar sună foarte romantic.

Am râs. Apoi am spus:

— Dacă eşti de acord, aş vrea să merg la un muzeu sau o galerie de artă, pentru că acasă n-am aşa ceva. Ai auzit de IAC?

— Clădirea aia nouă din port?

— Exact. Institutul de Artă Contemporană. Am citit un articol despre el într-o revistă. Modern, avangardist, remarcabil. Şi cu vedere la apă.

— Şi, fără îndoială, plin de oameni îmbrăcați în negru, moderni, avangardişti, remarcabili.

— Prin urmare... putem să căscăm gura la toate genurile de boemi urbani.

— După cum eşti îmbrăcată, te vei potrivi bine cu ei.
— Crezi că tu nu?
— După cum sunt îmbrăcat, voi arăta extrem de neinteresant.
— Atunci, schimbă-te, am spus, luându-mă iar gura pe dinainte.
— Poftim? a spus el, uitându-se derutat la mine.
— Dacă nu-ţi place cum eşti îmbrăcat, schimbă-ţi hainele.
— Şi cum să fac asta?
— Tu cum crezi?
S-a gândit o clipă, apoi a spus.
— E o idee nebunească.
— Dar nu eşti total împotriva ei, nu-i aşa?
S-a gândit şi la asta o clipă.
— Ei bine... schimbat chiar rimează cu ciudat. Iar ciudat e...
— Poate nu atât de ciudat cum crezi.

cinci

Sinonime pentru întâmplător: incidental, sporadic, ocazional, accidental.

Accidental. Adică, pură întâmplare. Adică, să dai întâmplător de ceva nou, neprevăzut, neaşteptat. Ca modul accidental în care l-am întâlnit eu pe Richard. Şi l-am întâlnit la acel cinematograf. Şi am acceptat să luăm masa la prânz. Şi modul accidental în care am deviat în traiectoria acestei după-amiezi care, ca toate evenimentele bazate pe întâmplare, nu a avut o traiectorie anticipată.

În fine, întâmplător sau nu, acum suntem pe o stradă foarte elegantă şi luxoasă din Boston, cunoscută ca Newbury Street, şi tocmai ne pregătim să intrăm într-un butic (pentru că aceasta categoric nu este „o prăvălie") care vinde ochelari de vedere.

— Nu cred că locul ăsta e pentru mine, a spus Richard. Uită-te la tipul de la tejghea.

Individul despre care vorbea era ras în cap şi pe nas îi atârna un lornion foarte modern. De asemenea, purta cercei mari, în formă de belciug.

— Pare destul de prietenos, am spus.

— Pentru cineva din Berlinul anilor 1920. Tipul ăsta o să se uite la mine...

— Şi o să vadă un potenţial client. Nu te mai frământa atâta şi...

Am deschis uşa şi aproape că l-am împins în magazin. În loc să fie rece şi îngâmfat, tipul de la tejghea era farmecul însuşi.

— După cum v-a împins soţia dumneavoastră înăuntru, presupun că sunteţi cam reticent să încercaţi o schimbare de stil.

Richard nu l-a corectat legat de vorbele „soţia dumneavoastră". Nici n-a pălit când tipul i-a citit corect stânjeneala. În schimb, a spus:

— Aşa e. Sunt un individ fără stil.

Tipul — care avea pe tejghea, în faţa lui, o plăcuţă pe care scria *Gary: Optician* — l-a asigurat pe Richard că aici era „între prieteni", apoi a preluat comanda în mod expert. Într-o jumătate de oră — după ce l-a făcut pe Richard să se simtă în largul lui — l-a convins să probeze diverse stiluri de rame, dându-şi seama repede că Richard habar n-avea ce căuta. După ce i-a explicat că, dată fiind culoarea tenului şi faţa lui ovală, ramele strict geometrice „ar putea fi niţeluş prea sobre... şi chiar nu cred că vrem iar severitatea metalului, nu-i aşa?", l-a convins pe Richard să aleagă o ramă maronie, uşor ovală, foarte şic, dar nu bătătoare la ochi. Văzându-l cu ea, am constatat că-i schimba total aspectul. Acum avea un aer oarecum cugetător, studios, de profesor.

— Crezi că merge? a întrebat Richard, clar mulţumit de imaginea lui din oglinda lui Gary, dar având nevoie şi de aprobarea mea.

— Ţi se potriveşte grozav, am spus.

— Dacă opticianul dumneavoastră din Bath poate să-mi dea reţeta dumneavoastră la telefon, ochelarii vor fi gata în aproximativ o oră.

Norocul a fost de partea noastră. Opticianul din Bath i-a trimis lui Gary reţeta scanată a lui Richard şi am ieşit iar în Newbury Street.

— Acum să-ţi găsim o geacă de piele, am spus.

— Mă simt ciudat.

— Pentru că fac pe şefa?

— Nu faci deloc pe şefa. Însă eşti convingătoare.

— Dar, ca vânzător, sigur ştii că poţi să convingi pe cineva numai dacă acel cineva vrea cu adevărat să fie convins.

— Iar eu vreau în mod clar să fiu convins?

— N-am să răspund la întrebarea asta.

— Patru sute de dolari pe o pereche de ochelari. N-aş fi crezut niciodată...

— Ce?

— ... că aş putea fi atât de răsfăţat.

— Ochelarii nu sunt deloc un răsfăţ.

— Ochelarii de firmă sunt.

— Şi lasă-mă să ghicesc: ai avut un tată care ţi-a spus că...

— Un tată şi o mamă care numărau fiecare bănuţ. Şi n-ai vrea să ştii, m-am însurat cu o femeie care şi ea crede că una dintre cele mai mari virtuţi este chibzuiala. Şi cum ea e contabila mea şi vede toate extrasele de cont...

Nu este mama ta, mi-a venit brusc să-i spun, întrebându-mă, totodată, de ce atâţia bărbaţi îşi transformă nevestele în mame şi de ce atâtea femei sunt mai mult decât dornice să joace acel rol. Mi-am amintit şi că, însuşi Dan, în veşnicele lui momente de nemulţumire, vorbea

cu mine de parcă aş fi fost femeia dezaprobatoare care l-a crescut şi care mereu îi spunea că, pentru ea, el era o dezamăgire. Cunoscând foarte bine durerea pe care o purtase cu el din copilărie, încercasem mereu să evit să-l critic. Şi totuşi, de când totul a mers prost cu cariera lui, m-a distribuit în acel rol de mamă. Un rol pe care cu siguranţă nu l-am dorit.

— Când o să vadă ochelarii de firmă, am zis, să-i spui...

— „Aveam nevoie de alţi ochelari... şi, apropo, mă mut la Boston."

— Asta-i o declaraţie irevocabilă, am spus.

— Şi unde găsim pe-aici o geacă de piele?

Am mai mers câteva străzi, toate înşiruite cu buticuri cu produse de firme mari. Oprindu-ne în Burberry, am văzut în vitrină o geacă de piele neagră, uimitoare... cu un preţ de catalog de peste două mii de dolari.

— Chiar dacă aş avea atâţia bani, nu cred că aş putea să port geaca asta, a spus Richard. E prea à la Errol Flynn pentru mine.

Câteva magazine mai încolo, a trecut iar pe lângă ceva care — după cum s-a exprimat el — „arată cam prea à la Lou Reed pentru mine".

— Îl cunoşti pe Lou Reed?

— Personal? Nu pot să spun că a cumpărat vreodată o poliţă de la mine. Dar *Transformer?* Grozav album! De la *New York*, nu mai sunt la curent cu cariera lui. Iar lui Muriel i-a plăcut mereu mai mult Neil Diamond decât *Velvet Underground*...

Richard Copeland — aspirantul secret la gloria lumii demimondene din Manhattan. Sau poate doar un fan. Nu era de mirare că voia să scape de acele haine de jucător de golf pe care le purta de atâţia ani. La fel

şi costumul cu care l-am văzut prima dată la recepţia hotelului. Acelaşi stil insipid pe care, fără doar şi poate, îl purtase tatăl lui. Uniforma omului de afaceri american cu o morală rigidă. Hainele sunt un limbaj. De multe ori nu ne place limbajul pe care suntem forţaţi să-l vorbim. Eu, de exemplu. La spital, halatul alb este uniforma mea zilnică. Prin casă şi în centrul Damriscottei sunt mereu îmbrăcată sobru. Dar în dulap am câteva lucruri care vorbesc indirect despre un alt eu — cum ar fi geaca de piele şi acest trenci foarte continental pe care îl port în prezent, şi chiar o minunată pălărie de pâslă pe care am găsit-o la un magazin de îmbrăcăminte vintage în timpul unei călătorii la Burlington. Dar aceste haine — plus o pereche de cizme cowboy negre din piele de căprioară, pe care le-am găsit la un târg din Rockland (îmi vin perfect şi au costat numai cincisprezece dolari) — stau în general ascunse. Dacă aş umbla prin oraş îmbrăcată ca acum, nimeni n-ar zice nimic. Aşa e în Maine. Dar toată lumea ar observa şi ar comenta pe la spatele meu. Aşa că această garderobă oarecum neconformistă stă încuiată, în afară de cazul în care mă duc la Portland pentru un eveniment cultural. Iar când, de curând, mi-am pus geaca de piele şi cizmele cowboy pentru a mă duce cu Lucy la un concert de jazz, fiica mea m-a zărit pregătindu-mă. După ce mi-a studiat ţinuta, a spus:

— Te duci la un bal costumat îmbrăcată ca o hipsteriţă?

Am vrut să-i spun, foarte sincer, că aşa aş prefera să mă îmbrac majoritatea timpului, însă mă împiedică prejudecăţile inerente unui oraş mic şi propria bună-cuviinţă înnăscută (care, în momente de analiză necruţătoare, cred că e şi o formă de laşitate). Acum, văzându-l pe Richard încercând să-şi mascheze încordarea când

am intrat în alt butic cu prețuri mari în căutarea gecii de piele pe care îi era teamă s-o poarte, n-am putut să nu mă gândesc că și el ascundea o mare parte din ce voia să exprime. Iar când într-un magazin s-a uitat lung la o geacă ce imita modelul purtat de aviatori în anii 1940 — o geacă de un maro-închis, oarecum deprimant, dar foarte șic — am văzut că încerca să-și dea seama dacă ar fi putut să o poarte.

— Asta e geaca, am spus.

— Oamenii de acasă se vor uita ciudat la mine.

— Nici eu nu ies niciodată în ținuta asta prin Damriscotta, pentru că mi-e teamă de același lucru. Oricum, în scurtă vreme, acasă va fi la Boston.

Richard a probat geaca. Îi venea grozav, însă nu se potrivea deloc cu cămașa lui albastru-deschis, cu guler răsfrânt. Așa că m-am dus la o masă de prezentare pe care era un teanc de cămăși elegante. Mi-am închipuit că o să-și ia libertatea să aleagă una neagră cu nasturi din metal argintiu la buzunare.

— Neagră? a spus Richard când i-am arătat cămașa. Nu e cam extravagantă?

— Merge foarte bine cu geaca, mai ales în combinație cu jeanșii negri.

— N-am purtat negru în viața mea.

— Dar sunt sigură că ai vrut, ținând cont de Lou Reed și tot tacâmul.

— Sunt cam șters și neinteresant ca să port o așa...

— Ești cel mai interesant bărbat pe care l-am întâlnit în...

Când am întâlnit ultima dată un bărbat atât de interesant?

— Iar ești prea amabilă, a spus el.

— Dar sinceră. Acum... ce măsură porți?

— Eu aleg jeanșii.

— Ba eu îi aleg. Iar tu poți să refuzi dacă nu-ți plac.

— Treizeci și patru, din păcate...

— Dan are treizeci și șase.

— Chiar crezi că jeanși negri cu cămașa neagră o să...

— Ce? Să te facă să arăți „prea marfă"?

— Sau caraghios.

— Probează-le și pe urmă să-mi spui dacă ți se pare că arăți prea caraghios.

Pe un perete erau rafturi cu teancuri de jeanși. Am ales o pereche Levis negri, măsura potrivită. Apoi i-am dat lui Richard și i-am arătat cabinele de probă, nu înainte de a-l întreba ce număr poartă la pantofi.

Într-un alt colț al acestui magazin am găsit o pereche de ghete cu șireturi, înalte până la gleznă, elegante, dar nu extravagante, măsura lui Richard. Le-am dus la cabina de probă, am bătut în ușă și le-am strecurat prin spațiul gol dintre ușă și podea, spunând:

— Astea s-ar putea să meargă.

— Iarăși negru, a spus el.

— Și ce are? Strigă-mă când ești gata.

După un minut, din cabină a ieșit un cu totul alt bărbat. Richard își scosese ochelarii care curând aveau să fie înlocuiți. Efectul — cuplat cu noile haine — era mai mult decât frapant. Jeanșii, cămașa neagră și ghetele negre îi veneau perfect. Iar geaca de piele mergea de minune cu restul ținutei lui, deși gulerul detașabil din blană era un pic prea umflat, ducându-te cu gândul la un film de război din anii 1940 pe frontul rusesc. Dar lăsând la o parte acest mic amănunt, hainele i se potriveau perfect și îl întinereau cu zece ani. Eliberat de ținuta de contabil, fața lui nemaifiind

dominată de ovalul metalic sumbru al acelor ochelari de aviator, avea dintr-odată o altă identitate exterioară. Acum arăta oarecum ca un profesor de engleză modern care se simțea bine în pielea lui. Ducându-mă lângă el și uitându-mă în oglindă la noi, îmbrăcați elegant ca un cuplu stilat, de oraș mare, tot ce mi-a venit în minte a fost: de ce m-am îmbrăcat atâția ani atât de sobru, atât de auster? Și cel mai neliniștitor aspect al acestei întrebări era faptul că eu eram singura vinovată de acest lucru.

— Ce părere ai? l-am întrebat pe Richard.

— Nu-i rău.

— Cu modestia n-ai să ajungi nicăieri.

— Bine, iată adevărul — îmi place aspectul. Chiar dacă mă și sperie.

— Și mie îmi place cum arăt — și nici nu mi-ar trece prin cap să merg așa pe Main Street în Damriscotta.

— Crezi că aș putea să ies așa în Bath?

— Sunt sigură că ai putea. După cum sunt sigură și că vecinii și clienții tăi ar accepta noul stil.

— Dacă e așa, tu de ce nu te îmbraci cum vrei când ești acasă?

— Aceeași întrebare mi-o pun și eu. Poate am să o fac... dacă prind curaj.

— E valabil și pentru mine.

— Acum pari cu totul alt om.

— Iar tu ești și mai frumoasă ca ieri.

Am simțit că mă înroșesc. Totodată, însă, m-am pomenit luându-i mâna și împletindu-mi degetele cu ale lui. Nu ne-am privit. Emoția noastră era palpabilă, iar mâna lui era la fel de umedă ca a mea. Totuși, nu și-a retras-o. Dimpotrivă, m-a strâns mai tare de mână. Uitându-ne drept în oglindă, ne-am văzut ținându-ne

de mână, arătând total diferit față de cum arătaserăm cu doar douăzeci și patru de ore în urmă.

— Arăți trăsnet!

Era una dintre vânzătoare. Tonul ei era oarecum aerian, iar zâmbetul amuzat de pe fața ei parcă spunea: *Arăți trăsnet... dar îmi vine să râd pentru că sunteți de aceeași vârstă cu părinții mei.* Ne-am dat imediat drumul de la mâini, ca doi adolescenți vinovați prinși într-o postură compromițătoare. Fata a văzut și asta și a adăugat, destul de sec:

— Scuze dacă am întrerupt ceva.

— N-ai întrerupt nimic, a spus Richard, pe un ton ferm.

Luându-mă iar de mână, i-a spus:

— Vreau să plec cu toate astea.

— Nicio problemă, a spus ea. Când sunteți gata, am să tai toate etichetele. În geacă e un dispozitiv antifurt care trebuie înlăturat.

Ne-a lăsat singuri.

— I-ai închis gura, am spus zâmbit.

— Am și eu când și când momente de autoritate. Și, ca să-ți dovedesc că pot fi și categoric, am să-mi iau toate hainele vechi și am să le arunc în prima cutie a milei pe care am s-o găsesc.

Acum a fost rândul meu să-l strâng de mână.

— E o decizie bună, am spus.

Acum ne-am întors unul spre celălalt.

Dar apoi...

Bing.

Mobilul meu a întrerupt momentul, dându-mi de știre că aveam un mesaj. M-a cuprins iarăși sentimentul de vinovăție. Am dat drumul mâinii lui Richard, dar am ezitat să scot telefonul. Richard a văzut imediat asta. Nevrând să mă pună într-o situație jenantă, a spus:

— Am să-i dau fetei să se ocupe de etichete. Ne vedem în față.

A plecat în căutarea vânzătoarei. Am scos telefonul și am citit:

Garajul e curat lună. Cu drag. Dan.

N-ar fi trebuit să mă uit la afurisitul de mobil, deoarece m-au cuprins mustrările de conștiință că devenisem foarte prietenoasă cu un bărbat pe care îl cunoscusem abia ieri, că îi cumpărasem haine și mă ținusem de mână cu el...

Oh, Doamne, vorbesc de parcă aș avea doisprezece ani!

Da, îmi dădeam seama că mesajul lui Dan era încă o încercare de a-și repara greșelile. Asta mă făcea să mă simt oarecum vinovată. Dar... dar... era prima dată când îmi spunea „cu dragoste" într-un mesaj de... nici nu mai țineam minte când îmi spusese sau scrisese ultima dată ceva de genul ăsta. Și chiar și faptul că n-a spus „Te iubesc". A scris doar „cu drag" — o formulă cu care își încheie prietenii buni e-mailurile. Pe câtă vreme, dacă ar fi făcut direct o declarație de iubire...

În acea clipă, recitind mesajul lui, ceva în mine s-a mișcat. Mi-am dat seama că, deși nu folosise expresia „te iubesc", soțul meu încerca să fie iubitor. Totuși, ce făcuse el sublinia încă o dată cât de pe invers era în relația cu mine, că nu putea niciodată să interacționeze cu adevărat cu mine, darămite să se lase convins să-și schimbe hainele.

Mă bucur că garajul este curat. Îți mulțumesc. Sunt până în gât în conferințe epuizante psihic. Sper să te odihnești la noapte. Ne vedem mâine. L. Pupici.

Inițial am scris „Te iubesc", înainte de pupicii de umplutură. Însă pe urmă am șters. Nu mai aveam chef să spun ceva ce nu simțeam.

Imediat ce mesajul a fost expediat, am făcut ceva ce nu mai făcusem. Am închis mobilul. Dacă Ben și Sally aveau să-mi trimită mesaje — și, fiind sâmbătă seara, erau la fel de puține șanse să se întâmple asta ca o ploaie de meteoriți care să se abată asupra Bostonului — puteau să aștepte până mâine. Dacă era o urgență, Dan știa numărul hotelului unde se țineau conferințele și aveam să găsesc un mesaj la întoarcere. Dar când primisem un mesaj urgent de la Dan sau Sally? Chiar și atunci când Ben avusese acea cădere nervoasă, informațiile despre toate astea sosiseră numai la câteva zile după ce fusese găsit.

Nu. Nu te mai gândi la asta. Pentru că ce faci tu, de fapt, e să umpli această după-amiază minunată, acest moment cu totul neașteptat, cu tot soiul de frământări inutile. Pentru că nu te mai simți vinovată, dar nu ești încă sigură dacă ai făcut bine ținându-l de mână pe acel bărbat.

Rectific: dacă am făcut bine ieșind cu un bărbat cult, și atent și curios, care mă ia în serios și pare sincer interesat de concepția mea despre lume.

Și pe care chiar îl găsesc destul de atrăgător.

Mi-a spus că sunt frumoasă. Când mi-a spus cineva că sunt frumoasă?

După ce am pus bine telefonul, Richard s-a întors la cabinele de probă.

— M-a dezetichetat, a spus el. Și i-am spus că poate să dea de pomană toate hainele mele vechi. Mi-a promis că, în drum spre casă, o să le pună într-un container cu lucruri pentru săraci.

— M-aș cam îndoi de asta. Vreau să spun că nu pare deloc o fată care să se ocupe cu acte de caritate.

— Acum va răspunde în fața conștiinței ei dacă le aruncă pur și simplu într-o pubelă de gunoi.

Părăsind magazinul fără pungi — Richard și-a pus la loc vechii ochelari (nu văd la mai mult de un metru fără ei) — ne-am întors la magazinul de ochelari. M-am uitat la ceas. Tocmai trecuse de patru. Newbury Street forfotea. Această zi perfectă de toamnă pe această pefectă stradă victoriană din New England scosese oamenii din casă. Ce m-a impresionat cel mai tare a fost sentimentul de bună dispoziție de pe fețele majorității oamenilor pe lângă care treceam. Da, am văzut și un cuplu tânăr, până în 35 de ani, care se certa cu aprindere în timp ce împingea cărucior în care se afla băiețelul lor. Și am văzut și o femeie cam de vârsta mea, trecând în grabă pe lângă noi, cu fața scăldată în lacrimi, ceea ce m-a făcut imediat să mă întreb ce-i pricinuise atâta suferință. A observat-o și Richard și a spus:

— Cum spunea mizantropul meu tată: când mergi pe stradă, dai peste tot de nefericire.

— Chiar și în cea mai splendidă zi.

— Mai ales în cea mai splendidă zi.

— Și dacă ți-aș spune: *dar, uite ce fericiți par să fie toți ceilalți*, ai răspunde...?

— Binecuvântată fie părerea ta pozitivă despre condiția umană.

— Dar dacă n-am fi toți mânați de curaj... am spus.

— Hei, tocmai te-am lăsat să mă convingi să...

A făcut un gest cu mâna dreaptă, arătând hainele noi pe care le purta acum, apoi a spus:

— ... și dacă asta înseamnă curaj?

Și-a împletit degetele cu ale mele. În acea clipă, am vrut tare mult să mă tragă spre el și să mă sărute. După

cum m-a strâns de mână, am simțit că și el voia asta. Știam că o parte din mine s-ar fi speriat și ar fi intrat în panică dacă m-ar fi îmbrățișat chiar acolo, în mijlocul șuvoiului de oameni de pe Newbury Street. Știam și că un astfel de sărut ar fi însemnat traversarea unei frontiere pe care nu mă gândisem niciodată să o trec. Rectific: bineînțeles că, în clipe deosebit de grele, îmi imaginasem o viață fără Dan. Bineînțeles că au existat clipe când, văzând în recenzia unei cărți fotografia unui romancier deosebit de chipeș și vizibil inteligent, la vreo 35 de ani, visasem la o noapte pătimașă cu el. Dar de la gând la faptă e un pas mare. Asta e o după-amiază a imaginației, fără nimic care să o ancoreze în realitate.

Dar apoi mi-am simțit degetele strângându-se pe mâna lui Richard. Am schimbat o privire scurtă, grăitoare, care spunea totul, în spatele căreia am întrezărit clar și ezitarea, neliniștea lui. Totuși, mâna lui a rămas în a mea, până am ajuns la magazinul de ochelari.

— Ia te uită! a spus Gary când Richard s-a apropiat de tejghea. Hainele îl fac pe om — iar dumneavoastră sunteți clar predispus la readaptare în după-amiaza asta. Bravo!

Richard a acceptat acest comentariu cu un zâmbet nervos.

— Iar când mă uit la dumneavoastră cel nou...

Vizibil stânjenit acum, Richard s-a uitat la tava pe care erau expuși noii lui ochelari. Am pus mâna pe umărul lui.

— Te simți bine? am întrebat.

— Da, da, a spus el, nereușind să-și mascheze stânjeneala.

Și Gary a observat asta.

— Permiteți-mi, domnule, a spus el, întinzând mâna să ia vechii ochelari ai lui Richard.

Inițial, Richard a făcut un pas înapoi, de parcă ar fi încercat să evite ideea de a renunța la acest ultim vestigiu al vechiului său aspect. Dar Gary — aproape anticipând asta — a pus mâna pe umărul lui şi i-a luat repede ochelarii de aviator. Apoi i-a întins tava.

— Probați-i, domnule.

Richard a luat ochelarii cei noi şi i-a ridicat încet spre fața lui. Oare neliniştea lui era cauzată de faptul că, purtând aceşti ochelari, transformarea lui exterioară se încheia? Sau pentru că, la fel ca mine, se apropia mult prea mult de o frontieră în a cărei vecinătate nu fusese în toți anii tristei lui căsnicii?

Căsnicie tristă. Acum puteam să fiu acuzată de impertinență. În acel moment ştiam că vorbeam despre viața mea conjugală pe care o duceam de atâția ani.

Şi-a pus ochelarii, dar nu s-a uitat în oglinda din fața lui, ci s-a întors direct spre mine. La fel ca înainte — când a probat prima dată aceste rame — m-am gândit că i se potriveau perfect, dându-i un aer savant, de bărbat isteț, uns cu toate alifiile. Văzut acum cu geaca de piele, jeanşii negri şi cămaşa neagră...

— Arăți extraordinar! am spus.

— Pe bune?

— Doamna spune adevărul, a zis Gary.

Punând uşor mâna pe umărul lui Richard, l-a răsucit cu fața la oglinda mare din apropiere. Văzându-l pe Richard privindu-se atent, mi-am amintit cum mă uitasem şi eu dimineață în oglinda de la hotel şi ce simțisem atunci: teama de a mă lepăda de imaginea mea de fiecare zi şi plăcerea de a mă vedea transformată în persoana care

m-am imaginat întotdeauna că sunt. Richard trecea acum prin acelaşi proces. Vechea identitate, noua identitate. Ştiam exact ce dureros şi dificil e să te descotoroseşti de tot ce ți-ai spus că trebuie să fii. Poți să te îmbraci altfel. Poți să-ți schimbi aspectul exterior. Dar tot rămân acele legături care obligă.

Richard s-a privit un minut bun în oglindă şi am ştiut din instinct că era mai bine să nu spun nimic. Gary a fost isteț şi acum, căci şi el a privit cum Richard se convingea să renunțe la neliniştea care pusese iar stăpânire pe el imediat ce intraserăm în magazin. Şi în acele 60 de secunde foarte lungi, am văzut cum fața lui s-a eliberat de groază, umerii i s-au destins şi îndreptat, iar pe buze i s-a aşternut un mic zâmbet.

— Îți mulțumesc, mi-a spus el în cele din urmă.

În acea clipă, l-am zărit pe Gary cu coada ochiului. Am înțeles că şi-a dat seama că nu eram nicicum soț şi soție şi că ceea ce tocmai se întâmplase era ceva imens. Comentariul lui simplu a fost cât se poate de potrivit.

— Felicitări, domnule.

După câteva minute, eram iar pe Newbury Street.

— Eşti pregătit să te consideri unul dintre hipsterii de la IAC? am întrebat.

— Mă simt întru câtva un impostor şi...

— Crede-mă că eşti mult mai isteț şi mai învățat decât mulți dintre ei.

Am schimbat un zâmbet.

— E ceva de mers până acolo, a spus el.

— E în sudul Bostonului, în golf şi probabil se închide la şase.

Ne-am uitat amândoi la ceas. Acum era aproape patru şi jumătate.

— Un taxi, atunci.

Din fericire, tocmai trecea unul. Richard l-a oprit. În câteva minute treceam pe Boylston Street, pe lângă mai multe hoteluri ultraelegante şi un lung şir de clădiri de birouri din secolul al XIX-lea şi un teatru care, după spusele lui Richard, aparţinea acum unui colegiu de arte interpretative. Mi-a explicat că în urmă cu douăzeci de ani, pe această stradă, mai jos, rămăşiţele cartierului rău-farmat al Bostonului — mai cunoscut drept „Combat Zone" — erau încă raiul traficului de droguri, al cinematografelor porno şi al prostituatelor. Acum era doar un cartier curat, al teatrelor. Deşi era un mediu mai plăcut, „o parte din mine e de părere că, în ziua de azi, am asanat totul până în punctul în care noile oraşe au pierdut o destrăbălare esenţială... nu că aş fi mare expert în treburile metropolei".

— Totuşi, sunt de acord cu tine. În colegiu, am fost de două ori la New York cu iubitul meu de atunci. Şi la sfârşitul anilor 1980, 42 Street, Hell's Kitchen şi East Village erau încă dominate de desfrâu şi ne-a plăcut mult asta. Pentru că în Maine nu cunoşteam aşa ceva. Apoi, singura dată când m-am întors acolo, 42 Street arăta ca un mall în aer liber din orice alt oraş important din ţară. Iar oraşul, deşi tot extraordinar, mi-a lăsat impresia că şi-a pierdut o esenţială vitalitate nervoasă. Dar cum n-am locuit niciodată acolo, n-am fost nicăieri în afară de Maine...

— Uşa aia nu e închisă, nu-i aşa?

— Cum spuneam mai devreme, trebuie să ai curaj. Şi cred că te poţi reinventa.

— Oare nu e ăsta adevăratul vis american? Iluzia de libertate. Să porneşti la drum şi tot tacâmul? Dacă nu ţi-e

bine în Maine, te sui în maşină, goneşti pe autostradă 2000 de mile, te pomeneşti în New Orleans şi iei totul de la capăt.

— Ai făcut vreodată ceva de genul ăsta? am întrebat.

— În visurile mele. Tu?

— Am făcut odată o excursie prin ţară cu Dan. Şi înainte de asta, am fost cu cineva câteva săptămâni în America Centrală.

— Acel cineva era Eric?

— Iar aici suntem în Chinatown... am spus, schimbând repede subiectul, gândindu-mă, totodată, la un moment din 1989 când, într-un restaurant de undeva din apropiere, Eric mi-a spus că mă iubeşte, că este al meu pentru totdeauna. Era o seară de vară. Era o căldură înăbuşitoare. Restaurantul era minunat de anost, foarte autentic şi neaerisit. Iar noi ne ţineam strâns de mână, de parcă fiecare ar fi fost elementul de stabilitate al celuilalt. Deşi pe atunci aveam doar nouăsprezece ani, ştiam pur şi simplu...

— Te simţi bine? a întrebat Richard.

— Da, da, am mințit.

Richard m-a atins pe braţ într-un fel liniştitor, dar l-am respins. Nu cu vehemenţă, dar destul de clar ca să înţeleagă că tocmai hotărâsem să nu mai am niciun contact cu el. Aveam să vizitez galeria cu el, poate să accept o cafea în cafeneaua de acolo, apoi să mă scuz şi să mă întorc la hotel. De ce mă izolam dintr-odată? Pentru că pomenise de Eric. Şi pentru că orice menţiune despre Eric scotea în relief tot ce nu fusese viaţa mea în răstimpul scurs de la acei doi ani extraordinari de la sfârşitul anilor optzeci. Şi pentru că încuiasem cu atâta grijă acea parte a trecutului meu, încât chiar şi cea mai slabă referire la ea mă arunca în cădere liberă.

Oare tu auzi ce spui, încercând să-l respingi pe bărbatul ăsta?

Pur şi simplu, nu fac faţă noianului de gânduri care face ravagii acum în psihicul meu.

Vrei franchețe? Poftim franchețe: nu faci faţă faptului că e atât de potrivit pentru tine. Şi tu eşti foarte potrivită pentru el.

Şi sunt căsătorită. Şi am făcut un legământ. Şi nu pot...

Schimbă-te!

Mi-am luat faţa în mâini. Mi-am înăbuşit un hohot de plâns. Richard a pus mâna pe umărul meu. De data asta, m-am întors şi mi-am îngropat faţa în umărul lui. M-a ţinut strâns în braţe până am reuşit să-mi controlez hohotele. Apoi a făcut un lucru foarte inteligent. N-a spus nimic în afară de:

— Vrei ceva de băut?

— Pare o idee foarte bună, am răspuns imediat.

şase

Richard a intrat pe internet şi a găsit două informaţii importante: în seara asta galeria era deschisă până la nouă (dacă voiam până la urmă să ne ducem acolo) şi în vecinătate era un bar care se numea simplu *Drink*.

— Pare că e ceea ce ne trebuie, am spus, impresionată de priceperea lui Richard de a găsi în mai puţin de un minut, pe telefon, toate informaţiile astea. Eu sunt încă tare nepricepută când e vorba de tehnologie.

În acelaşi timp, am apreciat că n-a spus nimic despre criza mea de plâns şi nici nu m-a întrebat cu blândeţe de ce avusesem o cădere nervoasă. Iar când, după ce mi-a spus programul de la muzeu, eu am zis: „Ştii, s-ar putea ca după un pahar de ceva să mă întorc la hotel", s-a străduit să-şi mascheze dezamăgirea, spunându-mi:

— Faci cum vrei tu, Laura. Nu insist.

M-am pomenit iarăşi gândind: *e un bărbat cu adevărat blajin.*

Drink s-a dovedit a fi un local superstilat, plin de tipi superstilaţi care beau cocteiluri superstilate.

— Mă bucur că mi-am schimbat hainele, a spus Richard când însoțitoarea de la ușă ne-a condus la un separeu din spate.

— Te integrezi perfect aici. Dar și dacă ai fi fost îmbrăcat ca înainte, pentru mine n-ar fi contat deloc.

— Chiar dacă sunt sigur că la început m-ai catalogat drept un bărbat șters și insipid?

— Bun, ca să fiu sinceră, când te-am văzut prima dată la hotel te-am considerat oarecum *convențional*.

— Ceea ce este un eufemism pentru „plicticos".

— Tu numai plicticos nu ești.

Mi-a atins brațul cu mâna.

— Mulțumesc, a spus el. Treaba e că m-am lăsat în mod deliberat să fiu priceput ca plicticos. În afară de Dwight — care într-adevăr mă citește — nu mi-am permis niciodată să mă arăt prea informat sau interesant în public. Când eram mai tânăr, am încercat asta scriind și fiind în echipa redacțională a revistei literare a U. Maine...

— Tu ai editat *The Quill*?

— Ții minte cum se chema!

— Bineînțeles că țin minte. Am fost în echipa editorială cât am fost în Orono.

— Și ce făceai, mai exact?

— Eram redactor la secția de poezie.

— Formidabil!

— Nu atât de formidabil ca redactor-șef, mai ales că presupun că n-ai avut ca materie principală engleza.

— Am vrut să urmez engleza, dar tata a pus piciorul în prag. Așa că am urmat Economia și Administrația Afacerilor. Dar tot am reușit să editez *The Quill*. Am fost foarte mândru de asta. În primii trei ani de facultate m-am zbătut să ajung în echipa redacțională. Bineînțeles că, atunci

când tata a aflat că am fost redactor-șef — a văzut acest mic detaliu în scurta notă biografică ce însoțea nuvela apărută în *Bangor Daily News* — s-a făcut și mai livid. Mi-a zis să demisionez imediat.

— Ai demisionat?

— Da.

— Îngrozitor!

— Așa e. Treaba e că, deși l-am urât întotdeauna că m-a obligat să renunț — și mai aveam doar un articol de publicat — persoana pe care am urât-o cu adevărat am fost eu. Pentru că cedasem în fața restricțiilor lui mârșave. Pentru că am vrut mereu cu disperare să mulțumesc un tată care nu putea fi mulțumit. Și cum am ajuns noi la subiectul ăsta?

— N-are nimic că suntem la subiectul ăsta, am spus. Omul acela...

— Era un nemernic. Scuză-mi limbajul. Dar e singurul cuvânt care îl descrie. Mărunt, rău, mărginit, supărat pe lume și hotărât să mă țină închis între orizonturile limitate în care și-a trăit el viața. Adevărul e că am acceptat acele limite. Mi-am dat demisia din echipa redacțională a revistei. L-am urmat în afacerea de familie. Aproape 30 de ani n-am mai scris un cuvânt. M-am însurat cu o femeie la fel de rece și zgârcită ca el. Pe patul de moarte, când eram singuri în rezerva lui de spital și cancerul de colon se întinsese peste tot și mai avea, poate, 48 de ore de trăit, m-a luat de mână și mi-a spus: „Ai fost mereu o dezamăgire pentru mine".

Am întins mâna și mi-am împletit degetele cu ale lui.

— Sper că i-ai spus că e un monstru.

— Ar fi fost un sfârșit bun à la Eugene O'Neill, nu-i așa? „Fie să intri în mormânt știind că unicul tău fiu

te disprețuiește... și acum îți vinde scârboasa firmă de asigurări și pleacă în Orientul Îndepărtat ca membru al echipajului unui vapor".

— Ți-a trecut asta prin minte?

— Narațiuni pe tema asta.

— La fel ca mine cu Legiunea Străină Franceză când eram adolescentă.

— Chiar dacă regulile lor pur masculine îți puteau zădărnici planurile?

— La fel ca tine, nu visam decât să plec. Dar nici chiar recea și distanta mea mamă, în cele mai aprige momente ale ei, nu-l egala pe tatăl tău. Era mai mult decât vrednic de dispreț.

A venit chelnerul și ne-a întrebat ce am vrea să bem.

— Nu mă pricep la cocteiluri, i-am spus lui Richard, dar țin minte că în unica mea vizită la New York am băut un cocteil Manhattan foarte bun.

— Atunci, două Manhattan, a spus el.

Chelnerul ne-a întrebat dacă le preferam cu vin roșu sau cu whisky. N-am știut ce să spunem. Chelnerul ne-a recomandat whisky Sazerac — „pentru un Manhattan cu o textură mai siropoasă, dar cu un gust mai catifelat".

— „Gust mai catifelat" sună bine pentru mine, a spus Richard.

— Și pentru mine, am adăugat eu.

Imediat ce chelnerul s-a îndepărtat, Richard a spus:

— Unul dintre lucrurile mai curioase la viața modernă este posibilitatea de a alege. Acum douăzeci de ani, whisky era chestia aia ieftină, Canadian Club pe care o bea tata. Acum, la ofertă, sunt probabil zece sortimente de whisky. Așa cum scotch era întotdeauna J&B, iar vin însemna Gallo fie roșu, fie alb. Nu doar că trăim într-o

cultură consumeristă — trăim într-o cultură *teribil* de consumeristă.

— Dar toate astea au și beneficii, precum faptul că aproape peste tot cafeaua bună este un dat.

— Chiar și în Lewiston?

— Bietul Lewiston — calul de bătaie al tuturor glumelor din statul Maine! Dar sunt sigură că poți totuși să găsești în Lewiston un cappuccino bunicel.

— Și un Manhattan acceptabil?

— Asta mai greu. Poate am să renunț la radiologie ca să deschid un bar în Lewiston.

— Cunosc un avocat bun de drept comercial cu care să vorbești când totul se duce de râpă.

— „O, voi, puțin credincioșilor."

— *Matei 8:26*.

— Impresionant! am spus.

— Altă moștenire de la tata. Un adevărat presbiterian. Scoțian–irlandez: cea mai severă combinație celtică imaginabilă. Fără bucuria de a trăi. O adevărată concepție hobbesiană despre condiția umană.

— Pun pariu că e prima dată când Thomas Hobbes este pomenit în acest bar.

— Ca să nu mai vorbim de Matei 8:26.

— Mă rog, toate au un început.

— Și mulțumită dragului meu tată — care timp de cincisprezece ani m-a obligat să merg la școala de duminică — am creierul înțesat cu mult prea multe citate din scripturi.

— Știi și Sfânta Carte a mormonilor?

— Asta cam depășește domeniul meu de cunoaștere.

M-am pomenit râzând și mi-am dat seama că în felul lui șmecher, discret, Richard tocmai reușise să mă

scoată din tristețea care mă copleşise în taxi, fiind isteț şi amuzant, şi interesant, şi împărtăşindu-mi acea poveste cumplită despre tatăl lui.

— Îmi pare tare rău că m-am smiorcăit aşa mai devreme.

— Niciodată să nu-ți pară rău de asta. *Niciodată.*

— Dar îmi pare. Fiindcă am fost crescută de o mamă care m-a învățat că plânsul este un defect de caracter, şi de un tată care o mare parte din viață a evitat orice emoție afişată. Aşa că cea mai mare parte din viață am reuşit să evit să plâng în mod deschis. Până de curând.

— Şi ce s-a schimbat de curând?

— Bună întrebare, am spus în timp ce băuturile au sosit.

— Sper să vă placă, a spus chelnerul, punând cele două pahare pe masă.

— În cinstea... gustului catifelat? a întrebat Richard, ridicând paharul.

Ridicându-l şi eu pe al meu, am spus:

— Ce zici de: în cinstea noastră?

Richard a zâmbit şi a atins paharul de-al meu.

— Îmi place asta, a spus. Pentru noi.

— Pentru noi!

Am sorbit din cocteil. Era nemaipomenit de bun.

— Eşti minunată, ştiai asta?

— Până în după-amiaza asta... nu, nu ştiam. Şi tu eşti minunat, ştiai?

— Până în după-amiaza asta...

Am ridicat iar paharul.

— Pentru noi!

— Pentru noi!

— Şi, da, zilele astea mă pomenesc plângând des. Cred că jumătate din timp din cauză că anul trecut am depăşit pragul de patruzeci de ani. Dar poate şi din cauza soțului

meu. Şi din cauza copiilor şi a tuturor chestiilor care par să-i surprindă neplăcut tot timpul. Poate şi din cauza faptului că munca mea pare să aibă acum asupra mea un impact pe care nu l-a mai avut. Asta mă înspăimântă cel mai mult — pierderea detaşării profesionale.

— Dar sigur asta are legătură cu toate problemele de acasă.

— Când Ben a capotat...

Richard m-a pus să-i povestesc mai amănunțit despre tot ce i se întâmplase lui Ben. În următoarea jumătate de oră i-am vorbit despre povestea cu Allison şi despre faptul că depresia lui nu făcuse decât să lărgească prăpastia dintre el şi tatăl lui şi că acum revenea cu paşi mici la un fel de stabilitate.

Primul cocteil era terminat. La fel şi eu.

— Am vorbit mult prea mult, am spus.

— Deloc.

— Ți-am împuiat capul.

— Dar eu am vrut asta. Şi după ce ți-am povestit totul despre Billy...

— De obicei nu mă simt în largul meu să vorbesc despre mine.

— Dar e vorba de tine. Iar eu vreau să ştiu totul despre tine.

— Putem vreodată să ştim *totul* despre altă persoană?

— Nu, a spus el, făcându-i semn chelnerului să ne mai aducă două cocteiluri. Dar când eşti atras de cineva, sigur vrei să ştii despre...

— Eric, m-am auzit spunând.

Când am spus-o, m-a străfulgerat gândul că, în afară de această după-amiază când i-am pomenit numele, cuvântul „Eric" fusese îndepărtat din vocabularul meu. În

afară de Lucy — căreia i-am spus povestea demult, la începutul prieteniei noastre — nimeni nu mai ştia de existenţa lui. Nimeni în afară de Dan şi de părinţii mei. Dar mama şi tata n-au adus niciodată în discuţie subiectul Eric — în mare parte fiindcă ştiau că era ceva despre care nu voiam să vorbesc, darămite să mă gândesc. Iar Dan l-a evitat complet — din tot soiul de motive evidente. Nici chiar Lucy — după ce a auzit povestea — nu s-a referit niciodată la ea. A înţeles că era subiectul interzis.

Dar acum...

— Eric Lachtmann, am spus. Newyorkez. Din Long Island. Neamţ — evreu de origine. Bunicul lui a fost bijutier în Diamond District din Manhattan, tatăl lui, contabil atestat, mama lui, clasica frustrată casnică. Cei doi fraţi mai mari au intrat în afaceri. Iar Eric — care la vârsta de cincisprezece ani a hotărât că o să fie un mare romancier american — şi-a petrecut o mare parte din liceu cu îndeletniciri pretins artistice şi nu prea i-a păsat de ore, rezultatul fiind că alegerile lui în ceea ce priveşte colegiul n-au fost tocmai prestigioase. Două dintre cele mai bune universităţi de stat din New York l-au acceptat. A fost pe lista de aşteptare la Wisconsin. Dar — după cum mi-a spus mai târziu — ceva la faptul de a fi „departe în zona rurală din Maine" l-a atras. Dacă îmi amintesc bine, mi-a spus că decizia lui s-a bazat în parte pe faptul că, în ultimul an de liceu, a citit toate poveştile alea de început ale lui Hemingway, a căror acţiune se desfăşura în nordul Michiganului — şi avea el ideea, romantică de altfel, că o parte esenţială a „antrenamentului scriitoricesc" era să se ducă într-un fund de lume. Bineînţeles că avea de gând şi să locuiască la Paris, şi să se ducă în Patagonia şi, până la 25 de ani, să publice primul lui

roman, şi să se însoare cu mine, şi să mă ducă peste tot... Aşa era Eric. Pretenţii mari. Planuri mari. Creier mare. Probabil cea mai deşteaptă persoană pe care am cunoscut-o în viaţa mea. Dar treaba la el era că, deşi vorbea într-un mod grandios, întotdeauna exista substanţă în spatele vorbelor lui. Chiar de la optsprezece ani a trecut de la vorbă la faptă. Când l-am cunoscut eu, ducea deja o viaţă de scriitor. La U. Maine era o adevărată figură. Ţii minte ce conservatoare era şcoala şi că studenţii erau în general de la ţară şi înapoiaţi. Şi iată-l pe Eric — acest „manhattanit în aşteptare", cum îşi spunea el — gonind prin campus într-un trenci negru şi cu o pălărie de fetru, veşnic în gură cu o ţigară franţuzească ultraputuroasă. Găsise un loc în Orono de unde putea să cumpere ţigări Gitanes — acele ţigări pe care le adora — şi zilnic *The New York Times*, într-o vreme în care ziarul ăla era în Maine un fel de lucru de contrabandă. Vorbea întruna despre cărţi şi despre filme străine. În primul semestru la Orono, nu numai că preluase conducerea Societăţii de Film a colegiului şi programa o retrospectivă Ingmar Bergman, ci era şi redactorul paginilor de ficţiune ale *The Quill*. Acolo l-am cunoscut. Ajunsesem în comitetul redacţional al revistei, deşi eram în anul întâi la medicină şi nu eram deloc genul atras de revistă. Cum sigur îţi aminteşti din timpul petrecut acolo, printre studenţii din Orono era o mică gaşcă boemă care, la fel ca Eric, ajunsese acolo după rezultate mai puţin decât strălucitoare în liceu, dar era foarte hotărâtă să se poarte de parcă ar fi fost la Columbia, în epoca lui Ginsburg and Kerouac.

— Şi asta a fost povestea ta? a întrebat Richard. Ai ajuns acolo fiindcă în liceu n-ai fost atât de silitoare pe cât ar fi trebuit?

— Nu, am ajuns acolo grație profundei mele nevoi de a mă autosabota.

Şi i-am povestit că fusesem acceptată la Bowdoin cu bursă parțială şi refuzasem fiindcă puteam să merg la U. Maine gratis.

— Mai regreți şi acum?

— Bineînțeles. Pentru că — şi îmi dau seama de asta abia acum — a fost debutul unui proces în care am început în mod deliberat să mă subapreciez. Să-mi tai aripile. Să-mi limitez orizontul. Totuşi, dacă m-aş fi dus la Bowdoin, nu l-aş fi cunoscut pe Eric. Iar dacă nu l-aş fi cunoscut pe Eric...

A sosit al doilea rând de cocteiluri. Am ciocnit. Am luat o gură de Manhattan, o parte din mine spunându-mi că trebuia să încetez acum să vorbesc.

Însă cealaltă parte din mine — stimulată, fără doar şi poate, de alcool, de lumina slabă şi de intimitatea barului şi (mai ales) de nevoia şi dorința de a-i împărtăşi această poveste lui Richard — m-a forțat să continui să vorbesc.

— Aşa că m-am dus la o şedință a comitetului redacțional al revistei, după ce auzisem prin campus despre acest tip isteț din New York care vorbea mult şi părea pornit să reînnoiască totul privitor la arte, din universitate, după placul lui. Iar eu eram o fată tocilară, înclinată spre ştiințe, dintr-un orăşel din mijlocul Maine-ului, încă virgină (Doamne, băutura chiar mă făcea să uit de buna-cuviință!), care mereu s-a considerat antipatică, neatrăgătoare, mai ales în comparație cu toate fetele aşa-zis „populare" de la şcoală. Când am intrat în biroul revistei, Eric s-a uitat la mine. În acea clipă... ei bine, am ştiut pur şi simplu. A ştiut şi Eric. Sau aşa mi-a spus trei

zile mai târziu, după ce m-am culcat cu el prima dată. Aşa e — deşi aveam doar optsprezece ani şi eram total lipsită de experiență (iar Eric, după cum s-a dovedit, avusese numai o iubită înainte de mine, şi asta fusese doar o aventură de-o vară) — am devenit amanți în câteva zile. Imediat după acea şedință, m-a invitat la un bar şi am stat acolo vreo şase ore, bând tacticos bere şi vorbind întruna. Când m-a condus în acea seară la cămin, ştiam că sunt îndrăgostită nebuneşte. Ne-am văzut seara următoare şi am stat de vorbă până pe la trei dimineața. Deşi eram în camera lui de cămin, n-a făcut niciun gest, nu m-a presat nicicum. M-a condus acasă, m-a sărutat uşor pe buze şi mi-a spus că sunt „pur şi simplu, nemaipomenită". Nimeni nu-mi mai spusese asta. Nici după Eric nu mi-a mai spus-o nimeni... până acum puțin timp când tu ai spus ceva foarte asemănător. Noaptea următoare, era sâmbătă, ora două ne-a prins stând de vorbă în camera mea şi el s-a întrebat cu glas tare dacă să plece acasă. I-am spus că vreau să rămână. A fost alegerea mea, decizia mea. Dimineața următoare, când ne-am trezit, mi-a spus pur şi simplu că mă iubeşte şi că de acum eram de nedespărțit. Iar eu i-am spus că îl iubesc şi n-am să iubesc niciodată pe altcineva... Da, eram copii. Da, trăiam în acel balon de săpun care era colegiul. Şi, da, nu ştiam nimic despre lumea mai mare şi infernalele ei compromisuri. Însă iată un bărbat cu care puteam să vorbesc despre orice. Iată un bărbat foarte original, foarte curios, foarte atent... şi care mă făcea să mă simt în stare de orice. Eram nedespărțiți. După primul semestru, i-am şocat pe toți găsind un apartament lângă campus şi mutându-ne împreună. Când părinții mei l-au cunoscut pe Eric, au fost de-a dreptul fermecați. Bineînțeles că amândurora

li s-a părut cam bizar. Dar au văzut şi iubirea lui pentru mine şi faptul că, în felul lui hotărât, mă provoca să fac tot ce-mi stătea în puteri. Iar părinţii lui Eric — foarte protocolari, foarte băţoşi, foarte exasperaţi de năbădăiosul lor fiul — mă adorau pur şi simplu. Fiindcă eram fata dintr-un orăşel din Maine care îl iubea clar pe fiul lor şi părea să-l şi ţină cu picioarele pe pământ... A fost iubire. O iubire absolut extraordinară. Eram profund fericiţi. Pentru că ne era şi foarte uşor împreună. Notele mele din acel prim an au urcat spectaculos. Am intrat pe lista celor mai buni studenţi. Între timp, Eric îşi instituia autoritatea supremă, hegemonia — da, ăsta e cuvântul potrivit — asupra revistei literare, a Societăţii de film şi chiar a reuşit să pună în scenă o versiune radicală a piesei *A douăsprezecea noapte* într-un liceu de la periferie. Tipul dădea pe-afară de talent. Auzindu-mă spunând toate astea acum... ştiu că totul sună exagerat, exaltat, prea frumos ca să fie adevărat. Ştiu că totul a fost acum 22 de ani şi timpul estompează mult contururile, mai ales când e vorba de prima iubire. Dar... *dar*... eu cred că văd viaţa cu o anumită claritate. Profesia mă obligă să fac asta tot timpul, pentru că un tehnician radiolog trebuie să fie în stare să vadă foarte limpede cele mai elementare forţe celulare din noi. Dar viaţa sentimentală e întotdeauna mai nebuloasă, nu-i aşa? Nu există claritate când e vorba de problemele inimii. În afară de un singur lucru de care sunt încă absolut sigură: Eric Lachtmann a fost iubirea vieţii mele. Niciodată n-am fost mai fericită, mai eficientă, mai împlinită. Toţi care ne cunoşteau pe atunci vedeau că eram nemaipomeniţi...

Bine-nţeles că aveam planuri. Multe planuri. În vara de după primul an de studenţie am predat amândoi la

şcoala pentru copii bogaţi din New Hampshire, pregătindu-i pe elevii mult prea înstăriţi şi proşti, care nu aveau să intre la colegiu dacă nu-şi îndreptau notele. Am câştigat bine. Destul de bine ca să ne ducem două săptămâni în Costa Rica în vacanţa de vară. Eric avea acolo un prieten de familie, pictor, care avea o casă pe coasta Pacificului. Deşi era sezonul ploilor, soarele tot ieşea de şase ori pe zi şi eram în America Centrală, nu-i aşa că era super? În timp ce eram în Costa Rica, am căzut de acord ca anul trei să-l facem la Paris şi să ne petrecem următoarele douăsprezece luni învăţând intensiv franceză. Eric era sigur că exista un program de schimb pentru studenţii premedicinişti de la Facultatea de Medicină de la Sorbona. Exista şi ne-am înscris în el...

Dar apoi, ne-am pomenit cu o mică dramă când am descoperit că sunt însărcinată. Ştiam cum şi de ce se întâmplase. În Costa Rica, am uitat două zile la rând să iau pilula. Întorşi în apartamentul nostru din Orono, cinci dimineţi în şir am avut greţuri. I-am spus lui Eric despre bănuielile mele şi că mă simţeam vinovată că nu-mi luasem anticoncepţionalele... deşi el ştia deja asta, fiindcă îi spusesem imediat ce mi-am dat seama că din cauza mescalului pe care îl băuserăm o săptămână cu pictorul ăla aiurit, prieten de familie, neglijasem contracepţia. Eu şi Eric aveam genul de relaţie în care ne promiseserăm să ne spunem totul. Şi aşa am făcut. Aşa că atunci când testul de sarcină a confirmat că urma să am un copil, Eric mi-a spus: „Bun, îl vom păstra. Îl vom lua la Paris. Vom creşte acel copil ca să devină cel mai grozav cetăţean şi ne vom vedea mai departe de viaţă". Astea au fost vorbele lui. La Eric, totul era cu putinţă. Nimic nu era prea dificil, ca să nu poată fi contracarat prin entuziasm şi

muncă. Bineînțeles că avea și el momentele lui negre, ca toată lumea, când uneori refuza să se dea jos din pat două zile. Dar așa era când trăiai la un altfel de nivel, nebunesc, exaltat. Acele episoade erau evenimente trimestriale, poate. Ieșea întotdeauna din ele. După aceea spunea în glumă că ăsta era modul corpului său de a-i spune să nu mai încerce să fie genial la nesfârșit, deoarece era un student de nota zece pe linie la engleză și filosofie, peste toate celelalte. Dar în afara acestor momente ocazionale, cultiva întotdeauna *arta posibilului*. Și din „totul e posibil" făcea parte și acest copil. Copilul nostru... Așa optimist și persuasiv cum era Eric, eu am fost cea care a spus: „Nu acum". În definitiv, aveam nouăsprezece ani. Deși trăiam cu un bărbat și eram foarte îndrăgostită și știam că Eric era persoana cu care voiam să-mi împart viața, eram și foarte conștientă de ce ar fi însemnat un copil. Era o responsabilitate non-stop. Și ne-ar fi legat de mâini într-un moment în care viața noastră nu trebuia să fie stânjenită de nimic. Și că Parisul n-ar fi fost Paris cu un copil. Așa că în mod rațional și, trebuie să recunosc, fără pic de vinovăție, i-am spus lui Eric că pentru noi era mai bine să mai așteptăm câțiva ani — până terminam facultatea de medicină — înainte de a întemeia o familie. A fost de acord. Am simțit că în sinea lui a răsuflat ușurat, dar ar fi mers până la capăt dacă aș fi insistat să păstrez copilul. Eric s-a ocupat de toate. Mi-a găsit o clinică bună în Boston, unde a avut loc întreruperea sarcinii. A rezervat o cameră la un hotel frumos pentru weekend, ca să mă recuperez după intervenție. A fost tot timpul iubitor și m-a susținut. Sincer, am trecut ușor peste toate astea fiindcă ne iubeam și aveam să fim împreună până la sfârșitul vieții. Așa că, firește, aveam să fiu iar gravidă

după câțiva ani, purtând copilul lui Eric. Numai că de data asta avea să fie momentul potrivit... Când ești tânăr, nu ești cu adevărat conștient de faptul că timpul trece cu o viteză cumplită. În plus, te crezi invulnerabil la acel teribil aspect al vieții, care este dictat de întâmplare... În fine, întreruperea de sarcină a avut loc la mijlocul lui septembrie. Anul doi a fost altă perioadă de aur, în care am continuat să ne depășim pe noi înșine la învățătură, în care amândoi am intrat în acel program de schimb de studenți de anul trei de la Sorbona și am învățat intensiv franceza, până în punctul în care vorbeam în fiecare zi două ore *dans la langue de Molière* — una dintre puținele expresii pe care le țin minte din acea perioadă. Eric a ajuns redactorul secțiunii de ficțiune a *The Quill*, iar eu am fost promovată ca redactor al secțiunii de poezie. Viața era, într-un cuvânt, splendidă. Da, Eric mai avea acele momente de „ipohondrie" — și ele începuseră să se repete din două în două săptămâni. Dar întotdeauna scăpa de ele. Nu se dădea bătut. Mă uimea mereu cu energia lui și cu capacitatea lui de a îmbrățișa permanent viața cu ambele mâini... În anul acela, de Paște, ne gândeam să ne ducem la niște prieteni din Cambridge. În ultimul moment am făcut o indigestie urâtă și mi-a fost rău toată noaptea. Așa că am rămas în Orono. Mi s-a făcut iarăși rău și Eric a spus că dă o fugă la farmacie să-mi ia ceva să nu mai vomit. Amândoi aveam biciclete. Eric a luat-o pe a lui. Înainte de a pleca, m-a sărutat și mi-a spus că mă iubește. Apoi a ieșit — și nu s-a mai întors. După o oră am intrat în panică, însă eram atât de slăbită, încât n-am putut să mă dau jos din pat și să plec în căutarea lui. În acea după-amiază, pe la două, a venit poliția la ușa mea. Cu ei era o infirmieră de la asistența socială.

Atunci am ştiut. Mi-au spus că Eric trecuse cu bicicleta pe roşu, la o stradă distanţă de farmacie, şi fusese lovit de un camion. Fusese aruncat de pe bicicletă într-un stâlp. A murit pe loc, mi-au spus ei. Probabil nu a simţit şi nu a ştiut nimic. Atunci am clacat, plângând în mod necontrolat. Eric mort. Era de neconceput. Era ca şi cum tot viitorul meu tocmai fusese distrus pe vecie... Următoarele optsprezece luni au fost o ceaţă. Tata nu s-a priceput niciodată să fie un sprijin în momente emoţionale. Iar mama — deşi iniţial a fost compătimitoare — mi-a spus să-mi revin pentru că sunt tânără şi am toată viaţa în faţă şi că trebuie să privesc înainte. Prietenii de la colegiu au fost drăguţi. Am stat de vorbă puţin cu un psiholog din campus. Dar nu m-a făcut să mă simt mai bine, aşa că nu m-am mai dus la şedinţe, ceea ce, îmi dau seama acum, a fost o idee proastă. Atunci nu voiam să mă simt mai bine. Eram mistuită de durere. Eram profund devastată. Totul începuse să o ia razna. Deşi profesorii au fost la început buni cu mine, notele mele au început să scadă, deoarece nu-mi mai păsa dacă mă descurcam bine sau nu. Am renunţat la anul în străinătate, la Paris, fiindcă m-am gândit că, fără Eric, ar fi fost de nesuportat. În general, m-am izolat. Învăţam superficial şi, de la 10 pe linie, notele mele au început să scadă pe la 6–7. Şi ce dacă? Nu mai aveam niciun scop. Iubirea vieţii mele îmi fusese smulsă. Deşi mai mulţi profesori şi prieteni au încercat să mă convingă să urmez o terapie serioasă, am refuzat. Eram teribil de deprimată, dar suficient de în putere ca să duc ziua la capăt, să-mi ţin apartamentul curat, să învăţ destul ca să trec examenele. Acum îmi dau seama că eram într-o stare de şoc autodistructiv şi chiar simţeam nevoia să mă pedepsesc. Eram foarte hotărâtă în privinţa asta.

Am reuşit cumva să termin anul trei. Mama s-a uitat la notele mele, a clătinat din cap şi a spus: „S-a zis cu cariera ta medicală". Nu-mi păsa. Tata, când mi-a acordat atenţie, mi-a spus că ar trebui să mă gândesc să fac doi ani ceva deosebit, poate să intru în organizaţia de cooperare cu ţările în curs de dezvoltare. Dar când am început să plâng şi l-am întrebat unde şi când am să cunosc un alt Eric, a pus mâna pe umărul meu şi mi-a spus că viaţa merge înainte — dacă o las — şi o să fie mai bine. A fost un sfat înţelept, mai ales privitor la intrarea în organizaţie şi plecarea într-o ţară îndepărtată din Lumea a Treia. Dar l-am urmat? Eram atât de pornită să-mi fac rău singură, încât în ultimul trimestru al anului trei m-am lăsat invitată în oraş de un tip pe nume Dan Deakins. Un student la informatică, din Aroostock County. Un tip destul de cumsecade, pe care îl cunoscusem la un club de drumeţii, în care m-a convins să mă înscriu o prietenă care credea că drumeţiile mi-ar putea îmbunătăţi starea de spirit. Dan provenea de pe o altă planetă decât Eric. Deşi inteligent, nu era un intelectual, nu se avânta în imaginaţie, prefera concretul, nu lumea ideilor şi filosofia lui de bază putea fi rezumată astfel: *singurul mod de a trece prin viaţă este să stai bine cu picioarele pe pământ.* Şi chiar părea să mă înţeleagă şi a fost extrem de răbdător şi chibzuit în privinţa durerii adânci pe care încă o mai simţeam după moartea lui Eric. Am fost prieteni o lună, înainte de a avea o relaţie sentimentală. Relaţia noastră era un antidot la chinul celor optsprezece luni trecute, deşi nu avea nimic din pasiunea ce existase între mine şi Eric. Dan era mai mult decât încântat. Mă considera o „achiziţie" mult dorită. Prietenii mei îl socoteau „de treabă", „de nădejde", „necomplicat" — toate eufemisme pentru şters

şi lipsit de viaţă. L-au cunoscut şi părinţii mei. „Un tip destul de cuviincios" a fost verdictul plat al tatei. Mama a fost mai directă. „Sper să te scoată din pasa neagră în care eşti şi pe urmă să treci la cineva cu ceva mai multă profunzime." Totuşi, în acea vară de dinaintea ultimului nostru an de colegiu, m-a luat într-o excursie prin ţară, cu maşina, ceea ce a fost într-o anumită măsură minunat. Chiar dacă mă întrebam în mod frecvent ce căutam cu tipul ăsta. Dar era confortabil şi simplu. Aşa că am mers mai departe. Apoi, încă un mic dezastru. Folosiserăm întotdeauna prezervative ca măsură contraceptivă, deoarece după moartea lui Eric renunţasem la anticoncepţionale. Într-o noapte — cu vreo două săptămâni înainte de absolvire — un prezervativ s-a rupt în timp ce făceam dragoste. La vremea aceea era dificil, dar nu imposibil, să faci rost de pilula de a doua zi. Asta presupunea un drum până la clinica din Boston, unde făcusem întreruperea de sarcină. Luni aveam examenul final la biologie şi eram speriată că îl pic — într-atât mă delăsasem, chiar şi după ce mă cuplasem cu Dan (care, sinceră să fiu, nu era un student care să vâneze note mari). Iar ciclul urma să-mi vină în şapte zile. Şi... Doamne, ce scuze am mai inventat! Acum cred că, în adâncul sufletului meu, nu suportam ideea a încă unei întreruperi de sarcină — chiar dacă de la pilula de a doua zi şi până la întreruperea de sarcină e cale lungă. După moartea lui Eric, o altă parte din mine se simţea extrem de vinovată că nu făcusem ce propusese Eric, că nu păstrasem copilul. Nici nu ştii de câte ori mi-am spus: dacă am fi lăsat copilul, Eric trăia şi astăzi. Măcar dacă l-aş fi ascultat şi n-aş fi insistat să fac avort. Dacă...

Richard mi-a luat mâna.

— Nu te gândi la asta. N-ai făcut nimic rău. *Nimic.*

— Aş fi avut copilul lui. Acea parte din el ar mai fi fost încă aici...

— Dacă Eric n-ar fi trecut pe roşu...

— A trecut pe roşu numai fiindcă mă simţeam rău. Dacă ne-am fi dus la Boston în ciuda indigestiei mele...

— Te rog, Laura, *încetează*! N-ai avut nicio vină în ce i s-a întâmplat lui Eric. Aşa a fost să fie. Gata.

— Dar după aceea am avut de ales — şi ce am făcut? M-am închis într-o viaţă pe care nu o voiam. Mama — care nu a ştiut de prima întrerupere de sarcină — mi-a spus cu fermitate că o să se îngrijească ea de toate, dacă voiam să întrerup sarcina. Chiar şi Dan a fost de acord cu ideea să fac avort. Dar nu. Eram atât de chinuită de vinovăţie, încât am ţinut morţiş să păstrez copilul. Şi, pentru a-i face fericiţi pe părinţii foarte conservatori, foarte baptişti ai lui Dan, ne-am căsătorit chiar în acea vară. Chiar cu o săptămână înainte de nuntă, mama a încercat să mă convingă să nu mă mărit. Mi-a spus că făceam greşeala vieţii mele. Dar...

Am luat paharul şi l-am golit, strângându-l şi mai tare pe Richard de mână când alcoolul a estompat pe moment tot ce refuzasem să privesc în faţă atâţia ani.

— În fiecare zi îi mulţumesc Cerului pentru faptul că am doi copii minunaţi. Când mă gândesc acum că, dacă aş fi făcut şi a doua întrerupere de sarcină, Ben n-ar fi existat — sclipitorul, extraordinar de talentatul meu fiu — asta anulează toate celelalte regrete. Dacă n-aş fi ales să rămân cu Dan, n-ar fi existat nici Sally, pe care o ador şi care în momentul de faţă e în toiul unei lupte uriaşe. Aşa că... există recompense enorme pentru o viaţă altfel...

M-am întrerupt, simțind că ochii mi se umplu de lacrimi şi mă înecă plânsul.

— Şi iată întrebarea cu care mă tot torturez: dacă Eric n-ar fi plecat cu bicicleta, cursul vieții mele ar fi fost altul? Aş fi fost acum medic undeva? Sclipitorul meu soț mi-ar mai spune că sunt extraordinară? M-aş simți iubită? Aş fi fericită?

şapte

„M-aş simți iubită? Aş fi fericită?"

Acele cuvinte au zăbovit un moment foarte lung după ce au fost rostite. Ele au umplut liniştea care a urmat. O liniște în care Richard m-a luat de cealaltă mână şi m-a privit în ochi. Apoi a spus:

— Dar eşti iubită.

Aceste vorbe au fost spuse cu atâta forță, încât m-am încordat fără să vreau. După ce evitasem să mă uit la Richard în timp ce-i spuneam acea poveste foarte lungă şi tristă, acum nu-mi mai puteam lua ochii de la el. Deşi voiam să-i spun exact acelaşi lucru — *dar şi tu eşti iubit* — o teamă ascunsă m-a oprit. Eram pe un teritoriu pe care nu-l mai cunoşteam de la optsprezece ani. Dar când eram atât de nebuneşte îndrăgostită de Eric, nu ştiam nimic despre complicațiile vieții şi despre dezamăgirile care încep să se acumuleze în tine. După ce, în ultimii ani, hotărâsem că perspectiva intimității, a pasiunii — ca să nu mai vorbesc de posibilitatea iubirii adevărate — era ca şi exclusă...

Nu, situația asta era prea ciudată, prea neaşteptată, prea alambicată. Îmi era groază şi să mă gândesc la tot ce

simțeam acum, la tot ce îmi venea să spun pe nerăsuflate într-un moment de nebunie sentimentală. Pentru că asta ar fi însemnat să iau piciorul de pe frâna emoțiilor pentru prima dată după mai mult de douăzeci de ani.

Mi-am retras mâna din strânsoarea lui Richard.

— Am spus ce nu trebuia? a întrebat el.

Mi-am luat ochii de la el şi, cu bețişorul de amestecat cocteilul, am desenat arcuri invizibile pe suportul de hârtie pentru pahar.

— Nu, am spus în cele din urmă. Ai spus un lucru minunat. Dar unul pe care nu pot...

Mintea mi-a fost năpădită de sinonime: să-l accept, să fiu de acord cu el, să-l primesc...

N-am terminat fraza. Am continuat să desenez cercuri pe suport. Mi-am spus: eşti absurdă. Respingi posibilitatea unui lucru după care tânjeşti de când...

La scurt timp după înmormântarea lui Eric, m-am suit în Volvoul lui şi m-am dus la un râu aflat nu departe de apartamentul nostru. Era o după-amiază perfectă de primăvară târzie. Soarele ardea, pe cer nu era niciun nor, apa era liniştită. M-am gândit: este o zi impecabilă pe care eu o văd, dar Eric nu. Mi-am dat seama brusc că n-am să-i mai aud glasul, n-am să-i mai simt atingerea, n-am să-l mai aud şoptindu-mi ce mult mă iubeşte în timp ce facem dragoste. Durerea mea în acea după-amiază era atât de copleşitoare şi acută, încât mă simțeam de parcă însăşi acțiunea de a respira era un afront adus memoriei lui Eric. Țin minte că eram atât de amorțită, atât de epuizată, încât nu mai puteam să plâng (după ce cu o săptămână în urmă plânsesem non-stop). Uitându-mă la râu, gândindu-mă că-l pierdusem pe bărbatul vieții mele, mi-am spus că n-am să mai întâlnesc niciodată o

asemenea iubire, că nu aveam înainte decât sterilitate emoțională. Şi da, îmi dau seama ce melodramatic sună toate astea acum. Dar, gândindu-mă la teama cu care băteam în retragere în fața a ceea ce tocmai îmi spusese Richard, altă reflecție neliniştitoare mi-a înnourat mintea: *hotărând cu atâția ani în urmă că n-am că mai cunosc niciodată o asemenea iubire, oare îmi propusesem de fapt să am grijă ca această profeție să se adeverească? Mă măritasem cu Dan fiindcă ştiam că el nu o să poată fi niciodată omul care a fost Eric? Ca atare, mă asigurasem că relația noastră nu avea să-mi estompeze sentimentul pierderii?*

Din senin, l-am luat iar pe Richard de mâini.

— Adevărul e că sunt speriată, am spus.

— Şi eu.

— Şi când ai...?

— Când mi-am dat seama? Ieri, din momentul în care mi-ai recitat acea poezie.

— Aşa deprimantă cum a fost?

— N-a fost câtuşi de puțin deprimantă. M-a făcut să înțeleg clar ce intuisem de la început: faptul că, la fel ca mine, eşti singură. Singură de mulți ani.

Mâinile mele s-au încordat în ale lui.

— Ai înțeles bine, am spus.

— Iar povestea pe care tocmai mi-ai spus-o... povestea cu Eric... faptul că simți că te-ai închis într-o viață pe care nu o vrei...

— Ştiu că e şi povestea ta.

— Tot aşa cum eu ştiu că tu eşti tot ce am sperat, ce am visat să găsesc...

— Dar cum poți să ştii după doar câteva ore?

— Atunci când e adevărat, îți dai seama după cinci minute.

— Şi ai fost vreodată sigur...
— Ca acum? Niciodată.
— Şi iubirea adevărată...?
— Ca aceea dintre tine şi Eric?
— Da, iubirea profundă.
— O dată. Aveam douăzeci şi trei de ani. O chema Sarah. Era bibliotecară la colegiul din Brunswick. Şi...

S-a întrerupt o clipă, apoi a zis:

— Asta nu-i o poveste pe care vreau să o spun...
— De ce?
— Fiindcă e o poveste pe care n-am mai spus-o.
— Pentru că...?
— Pentru că, la vremea aceea, era măritată. Pentru că am făcut o greşeală imensă. Pentru că încă de atunci am regretat greşeala. Pentru că...

Acum a fost rândul lui să-şi retragă mâinile dintr-ale ale mele. A început să bată neliniştit cu degetele în masă, lucru pe care tatăl meu, fost fumător, îl făcea când încerca să alunge nevoia disperată de o ţigară.

— Continuă, am spus încet.

Vedeam că era foarte încordat. Un secret tăinuit ani de zile — niciodată discutat, niciodată reexaminat în faţa altei fiinţe — este cea mai ascunsă formă de părere de rău...

— Sarah Radley, a spus el, evitând să se uite în ochii mei. Numele ei întreg era Sarah Makepiece Radley. O mică aristocrată. De fapt, ultraaristocrată. Dintr-o familie importantă din Boston care scăpătase, cum se spune într-un anumit gen de roman victorian. Plecase în Radcliffe, când încă se mai numea Radcliffe. Avusese o scurtă carieră în jurnalism la New York. A cunoscut un doctorand la Columbia. Au avut o aventură. A rămas

însărcinată. A hotărât că era vorba de iubire, deşi în sinea ei ştia că existau numeroase probleme, dintre care cea mai mare era faptul că bănuia că respectivul — Calvin îl chema — era în secret homosexual. Totuşi, când a constatat că e gravidă, aristocrata din ea a hotărât să facă ceea ce trebuia, iar Calvin era extrem de inteligent. Aşa că atunci când el a obţinut un post de asistent universitar la Bowdoin, s-a măritat cu el şi au plecat la Brunswick. Asta a fost la sfârşitul anilor 1970 — o vreme în care Maine era încă destul de izolat. Dar lui Sarah i-a plăcut colegiul, i-au plăcut oamenii deştepţi pe care i-a cunoscut la facultate şi a obţinut un post la bibliotecă. A născut un băieţel — Chester... da, ea şi cu soţul ei erau atraşi de numele cu adevărat aristocrate din secolul al XIX-lea. La şapte luni de la naştere, Sarah a intrat într-o dimineaţă în camera copilului şi l-a găsit zăcând în pătuţ, fără viaţă. Una dintre acele morţi subite în somn, despre care citeşti câteodată şi care sunt devastatoare pentru că survin din senin şi sunt foarte crude... Totuşi, Sarah a surprins toată lumea din Brunswick cu tăria ei de caracter, cu nevoia ei de a ascunde durerea imensă pe care o simţea, cu hotărârea ei de a merge înainte cu o demnitate de fier. Când am cunoscut-o eu — voia să-şi reasigure casa şi cineva îi recomandase firma noastră — trecuseră opt luni de la moartea fiului ei. Deşi auzisem despre toate astea înainte ca ea să intre în biroul meu, ce m-a mirat cel mai tare a fost faptul că nu trăda nimic din chinul pe care îl trăia. Ştii şi tu, din experienţa profesională, că mulţi dintre noi îşi descarcă sufletul în faţa ta cât ai clipi din ochi. Îţi spun toată povestea vieţii lor. Tot aşa cum sunt şi alţii care, cu puţină muncă de convingere, încep să relateze ce chin cumplit este viaţa lor. Când a intrat în biroul meu,

Sarah a fost practică şi concisă. La un moment dat, când completam polița de asigurare, a spus că, deşi măritată, nu existau persoane în îngrijire, apoi a adăugat: „Dar probabil ştii deja asta". Francheţea ei m-a cam derutat şi m-a impresionat. Totodată, am fost fascinat de eleganţa şi inteligenţa ei. Sarah nu era frumoasă ca tine. De fapt, avea ceva destul de urât. Dar urâţenia avea genul de postură formală pe care îl vezi la acele neveste cu trăsături ascuţite, dar curios de senzuale, de olandezi, din tablourile lui Vermeer. Mi-a fost clar de la început că avea o minte foarte ageră. Întâmplător — până am dat de tine — era şi cea mai citită persoană pe care am cunoscut-o în viaţa mea. Când am aflat că lucra la biblioteca de la Bowdoin, am întrebat-o dacă putea să-mi găsească o carte.

— Ce carte?

— Căutam *Diaries* a lui Pepsy — pe care probabil aş fi putut să o găsesc la un anticariat de undeva din stat, dar pentru care chiar nu aveam banii necesari. Singurul exemplar de la Biblioteca Publică din Bath se dezmembrase de curând. Am rugat-o de multe ori pe bibliotecară să o comande, însă ea nu a vrut să arunce patruzeci de dolari din banii contribuabililor (o grămadă de bani, pe atunci) pe o carte pe care nimeni, în afară de mine, nu avea să o împrumute vreodată. Aşa că am întrebat-o pe Sarah dacă putea să-mi împrumute un exemplar. A zâmbit larg şi a spus: „Eşti primul bărbat pe care l-am cunoscut, care s-a arătat interesat de unul dintre scriitorii mei preferaţi, pe care îi consider repere". Cred că m-am îndrăgostit de ea imediat ce a rostit fraza asta. *Scriitori repere*. Şi cred că a şi văzut imediat asta... M-a invitat la masă. Nicio femeie nu mă mai invitase la masă. Deşi era cu doar şapte ani mai mare ca mine — avea treizeci de

ani când ne-am cunoscut — m-a impresionat imediat ca fiind foarte cunoscătoare în ale vieţii, foarte cosmopolită. M-a dus într-un local cu adevărat frumos din Brunswick şi a insistat să împărţim o sticlă cu vin la masă — era un Saint Emilion. Tata se ocupa foarte mult de agenţie şi îmi monitoriza toate mişcările din timpul programului. De asemenea, locuiam tot acasă, deoarece tata nu vedea niciun motiv să irosesc bani pe un apartament, deşi mi-a dăruit un Chevrolet Impala, cumpărat la mâna a doua, când am terminat colegiul şi „am intrat în afaceri" — chiar dacă firma noastră avea doar două persoane, el tot „afacere" o numea. Aşa că locuiam tot acasă — într-un apartament de la subsol care îmi oferea o anumită autonomie seara... cu toate că tata mă certa dacă descoperea că citeam până târziu. Tata suferea oarecum de insomnie şi, cu toate că de cele mai multe ori era în pat la nouă şi jumătate, se trezea la miezul nopţii, ieşea să se plimbe câteva minute... dar de fapt verifica dacă lumina era aprinsă în apartamentul meu. Faptul că nu m-am mutat şi că m-am lăsat intimidat de el să intru în firmă rămâne, poate, cel mai mare regret din viaţa mea până în prezent... Oricum, o parte din toate astea a ieşit la iveală la acel prim dejun cu Sarah. A fost ca un anchetator politicos. A scos de la mine faptul că voiam să fiu scriitor, că publicasem o nuvelă şi că aveam un tată imposibil de autoritar. M-a pus să vorbesc şi despre gusturile mele literare şi s-a lămurit şi că, în afară de o relaţie neimportantă, de patru luni, cu o absolventă de la U. Maine din studenţia mea, eram în general lipsit de experienţă cu privire la lumea femeilor. La rândul ei, Sarah a spus de bunăvoie câteva lucruri despre ea. „Ştii că am pierdut un copil", mi-a spus ea. „Mă îndoiesc că am să trec vreodată

peste asta — deşi faţă de lumea din afară voi păstra întotdeauna o anumită decenţă. Şi poate ştii că soţul meu, la care ţin peste măsură, s-a îndrăgostit de un profesor de la Harvard pe nume Elliot... dar, din «decenţă», rămânem deocamdată împreună. În timpul săptămânii, când predă la colegiu, locuim împreună. În weekend, Calvin se duce la Elliot. Soţul meu rămâne marele meu prieten. Nu vom mai avea copii, ceea ce este alegerea mea deoarece, dacă aş deveni iar mamă, spectrul posibilei tragedii şi al pierderii îngrozitoare ar fi veşnic prezent şi ştiu că n-aş putea suporta teama care m-ar bântui în fiecare zi. M-am împăcat şi cu noua viaţă a lui Calvin, căci ştiam toate astea despre el din clipa în care ne-am cunoscut la New York, acum opt ani. Din punctul de vedere al lui Calvin, am libertate deplină în ceea ce priveşte viaţa mea personală. De aceea, propun ca, după ce terminăm masa, să ne întoarcem la mine acasă — Calvin e plecat azi — şi să mergem în pat." Chiar aşa a spus. Nu a luat-o pe după cireş. Nu a zis „hai să ne cunoaştem". A spus-o senină, fără teamă. Ea m-a ales. Sigur că am vrut să fiu ales. Şi în cele şapte luni cât am fost cu Sarah, m-a învăţat o mulţime de lucruri. Şi în dormitor, şi în afara lui. Şi, Doamne, cred că acum în mine vorbeşte al doilea Manhattan!

— Îmi povesteşti asta fiindcă vrei să-mi povesteşti asta, am spus. Continuă.

— A fost iubire? Sunt sigur că a fost. Ne vedeam de trei ori pe săptămână. Am reuşit să plecăm pe furiş într-un weekend la Boston şi la Quebec City...

Quebec City. Parisul celor captivi în Maine.

— ... şi după vreo patru luni de relaţie, Sarah mi-a spus că trebuia să plec urgent de la firma tatei şi să mă înscriu într-un program de masterat în scriere creativă la

Iowa sau Michigan sau Brown. Era sigură că o să intru la una dintre ele. Şi ea avea să mă însoţească — fiindcă putea oricând să găsească un post interesant într-un oraş universitar. Şi fiindcă ştia că am talent. „Oi avea eu talent la viaţă, mi-a spus ea, oi şti eu să fac *un coq au vin* minunat [nu era minciună] şi cu ce vin să-l servesc şi ce poet polonez suprarealist ar trebui să citesc, dar n-am nicio scânteie creatoare în mine când e vorba de cuvinte sau muzică sau pictură. Tu, însă, ai posibilitatea unei cariere literare adevărate, dacă poţi să scapi de tatăl tău, care s-a hotărât să te despartă de talentul tău din clipa în care a citit acea nuvelă." Bineînţeles că nimerise în plin — oricât de neplăcut a fost să aud aceste adevăruri spuse răspicat. În acea clipă, stăteam întinşi în patul ei. A fost după-amiaza în care mi-a spus că mă iubeşte, că suntem spirite înrudite, că împreună totul e cu putinţă... iar Sarah n-a fost niciodată o persoană foarte expansivă sentimental. I-am spus că şi eu o iubesc, că mi-a schimbat viaţa, că, da, am să mă înscriu într-un program de masterat şi am să renunţ la slujbă la sfârşitul verii şi... Ce planuri nemaipomenite! Toate posibile. Pentru că iubirea adevărată înlătură toate piedicile. Ai imaginea vieţii pe care vrei să o duci. O viaţă fericită. O viaţă împlinită. Cu cineva care vrea să împartă totul cu tine, care te înţelege pe deplin şi pe care îl înţelegi. O iubire bazată şi pe dorinţă profundă, reciprocă. Şi pe pasiune. Şi pe o curiozitate comună cu privire la totul din viaţă. Asta a fost viaţa mea cu Sarah: basmul pe care ne spunem că ni-l dorim mult... iar apoi facem tot ce ne stă în puteri să-l zădărnicim.

A tăcut. I-am luat mâna.

— Tatăl tău a aflat? am întrebat în cele din urmă.

— Am făcut cerere de înscriere în vreo şase programe de masterat în scriere creativă. Deşi n-am fost admis la Iowa — care e cea mai prestigioasă şi competitivă — am fost acceptat la Michigan, Wisconsin, Virginia, Berkeley, toate şcoli nemaipomenite. Am căzut de acord cu Sarah că Michigan era cea mai bună opţiune. Ca program de masterat în arta scrisului, facultatea era a doua din ţară, iar Ann Arbor era un oraş universitar grozav. Sarah avea chiar o prietenă care era bibliotecar-şef acolo şi care i-a spus că exista un post liber la departamentul de catalogare. Totul era un adevărat noroc. Iată viitorul nostru imediat. Iată viaţa pe care o aveam în faţă împreună. Chiar mă reapucasem de scris. O nuvelă despre un bărbat care nu se poate hotărî să plece dintr-o căsnicie nereuşită, deşi ştie că acea căsnicie îl distruge. În esenţă, era povestea tatălui meu şi a mamei mele, dar vorbea şi despre supărarea tatei pe mine, pe lume în general, supărare stimulată de faptul că mama era o femeie seacă, rece. Singurul lucru bun la ea era că, deşi ştia că tata îmi găsea mereu vină şi mă ţinea de rău, ea nu mă critica aşa cum o făcea el. Era doar rece şi distantă... Oricum, am folosit adresa lui Sarah pentru toate cererile de înscriere în programele de masterat. După ce am acceptat Michigan — cu bursă parţială, apropo — mi-au cerut adresa poştală oficială. Aşa că am trecut în formular adresa mea din Bath, însă am alăturat şi un bilet în care ceream ca toată corespondenţa să fie în continuare trimisă la adresa din Brunswick. Bineînţeles că tata a descoperit. Dar fiind un om cu adevărat manipulator, mi-a ascuns săptămâni întregi că aflase de asta. Apoi, într-o seară, când mă pregăteam să plec la Brunswick pentru a petrece un weekend cu Sarah, m-a întrebat dacă pot să intru o clipă în biroul

lui. După ce m-am aşezat pe scaunul din faţa mesei lui de lucru, a început să vorbească cu acel glas foarte coborât cu care vorbea când era supărat, când voia să fie neîndurător şi ameninţător. „Ştiu tot", mi-a spus el. „Ştiu despre planurile tale de a pleca la Michigan şi de a obţine o licenţă inutilă *scriere creativă*. Ştiu despre relaţia ta cu scorpia aia măritată din Brunswick. Ştiu că are de gând să se mute cu tine în Ann Arbor. Ştiu totul despre soţul ei pederast. Ştiu cum îl cheamă pe iubitul lui de la Harvard. Şi mai ştiu că, dacă se duce vorba despre toate astea în comunitate, asta ar dăuna profund numelui familiei noastre şi firmei noastre". Cât a vorbit, n-am spus nimic — deşi simţeam pe şira spinării acel fior rece care însoţeşte frica. N-am putut să nu mă întreb dacă prietenul tatei, poliţistul, nu făcuse puţin pe detectivul în folosul lui. Faptul că ştia atâtea despre Sarah — şi chiar ceva ce Sarah îmi spusese abia de curând, şi anume că făcuse un avort când era încă la Radcliffe — dovedea că îi întocmise un adevărat dosar. Şi ţin minte că, la sfârşitul anilor 1970, homosexualitatea era încă ascunsă. Cum s-a exprimat tata: „Bowdoin e genul de loc cu vederi largi, unde nu le pasă de astfel de lucruri. Dar omul e încă netitularizat. Gândeşte-te ce se va întâmpla când se va duce vorba despre nevasta lui şi foarte tânărul ei amant şi despre faptul că profesorul trăieşte aproape toate weekendurile cu alt bărbat... Mă rog, poate nu i se va refuza titularizarea, dar sigur va ţine capul de afiş al ziarelor, nu-i aşa? Şi dacă tu crezi că cei de la colegiu vor genul ăsta de publicitate..." În acel moment m-am ridicat şi i-am spus tatei că e un nemernic. A zâmbit şi a spus că, dacă ieşeam acum pe uşă, nu aveam voie să mă mai întorc şi că eram practic mort pentru el şi pentru mama. Răspunsul meu? „Aşa să fie!"

Când am ieşit pe uşă, tata a ridicat puţin glasul şi mi-a spus: „Într-o săptămână vei fi iar aici, implorându-mă să te iert". Mama era în faţa uşii biroului, clar instruită în prealabil de tata să fie acolo şi să audă tot. Avea lacrimi în ochi — mama, care niciodată nu a arătat pic de emoţie! Şi era clar foarte debusolată de tot ce auzise. „Să nu ne faci asta!" mi-a spus ea printre dinţi. „Eşti prins în mreje de o mâncătoare de bărbaţi. Ai să te distrugi." Dar am trecut pe lângă ea şi mi-am văzut de drum. „Asta mă va omorî!" a strigat ea când am ieşit pe uşa din faţă. Eram acum pe pilot automat. Ţin minte că m-am urcat în maşină şi am plecat în viteză la Brunswick. Ameţit, am intrat în casa lui Sarah şi i-am povestit ce s-a întâmplat. La un moment dat, Sarah m-a oprit pentru a-mi da un pahar de scotch. A ascultat în tăcere toată povestea, şantajul emoţional. Apoi a venit la mine, m-a luat în braţe şi a spus: „Adevărata viaţă a ta acum începe. Fiindcă ai plecat de la acel tiran de proastă calitate..." În noaptea aia n-am dormit. Eram măcinat de vinovăţie. Eram şi foarte îngrijorat că tata îşi va înfăptui ameninţarea şi ne va da în vileag pe toţi. Sarah m-a liniştit spunându-mi că a doua zi o să stea de vorbă cu soţul ei şi că vor riposta dur dacă se va ţine de promisiunea de a-i distruge... Asta chiar m-a liniştit. Dar în zilele care au urmat acestei rupturi am simţit ceva apropiat de o depresie profundă. Euforia de a-l fi înfruntat pe acel om respingător a fost umbrită de faptul că-mi dădeam seama că, în esenţă, tăiasem puntea de legătură dintre mine şi părinţii mei, că acum eram orfan. Sarah a văzut ce efect avea acest lucru asupra mea şi m-a întrebat dacă vreau să discut cu un psiholog despre asta. Ţin minte că la acea vreme m-am gândit: „Bărbaţii Copeland nu-şi descarcă sufletul în faţa unui terapeut".

Mi se părea absurd. Eram decis să merg înainte. Eram speriat. Deşi aveam timp berechet — deoarece nu mai aveam slujbă şi mai erau patru luni până să plecăm la Michigan — n-am fost în stare să scriu măcar un rând. Eram blocat. Cuvintele nu voiau să vină. Eram într-o totală impotenţă creatoare. Era ca şi cum bătrânul m-ar fi blestemat să nu pot să fac singurul lucru despre care ştiam că m-ar fi smuls din tentaculele lui. Adevărul e că blocajul creator vine din interior. Unii scriitori au trecut peste cele mai îngrozitoare chestii. Eu — un începător pârlit? M-am lăsat intimidat şi am intrat într-un blocaj de mari proporţii...

Apoi a venit lovitura de graţie. Mama şi-a dus la capăt ameninţarea. Nu, n-a murit. Dar a făcut atac cerebral. N-a mai putut să vorbească şi, timp de mai bine de trei săptămâni, a fost în stare de catalepsie. Tata a fost cel care mi-a dat vestea. Plângea, iar nemernicul nu a plâns niciodată. Mi-a spus să mă duc în grabă la Maine Medical, deoarece era posibil ca ea să moară în acea noapte, că el avea nevoie de mine acolo, că *avea nevoie de mine*. Am simţit ceva învecinat cu groaza. Eu o omorâsem. Sarah îmi tot spunea că e o denaturare, că atacurile cerebrale nu sunt cauzate de suferinţa emoţională şi, oricum, nu tata provocase toată suferinţa asta? Pentru ca acum să mă întorc alergând la el... Bine-nţeles că nu a încercat să mă împiedice să o văd pe mama. Doar m-a avertizat despre ce o să mi se întâmple dacă accept îmbrăţişarea tatei. „O să plângă pe umărul tău şi o să-ţi spună că te iubeşte şi că a greşit alungându-te. Apoi te va implora să te întorci «doar pentru puţină vreme», să amâni cu un an cursurile postuniversitare. Odată ce te-ai întors, n-ai să mai scapi din ghearele lui. O să aibă el grijă de asta, iar

tu vei accepta în mod tragic situația, chiar dacă știi că te îngropi singur, și dacă în urma acestei decizii cumplite mă vei pierde". Ca întotdeauna, Sarah a spus toate astea cu un glas nefiresc de calm. Însă eu eram atât de copleșit de lovitura teribilă dată de mama — și tot convins că eu o băgasem în spital — încât am dat fuga la Maine Medical și m-am aruncat în brațele întinse ale tatei. Fiind o femeie foarte citită, Sarah a înțeles bine subtextul — șantajul emoțional. Tot ce a prezis ea s-a adeverit. Într-o săptămână m-am întors la firmă. Nici n-au trecut două săptămâni și am scris la Michigan și am cerut o amânare de douăsprezece luni pe motiv că mama era bolnavă. După trei săptămâni, Sarah mi-a scris o scrisoare. Era o persoană căreia nu-i plăceau deloc finalurile melodramatice și a preferat abordarea epistolară din secolul al XIX-lea, pentru a pune punct unei povești de iubire. Țin minte vorbele ei exacte: „Acesta este începutul unei mari suferințe pentru amândoi. Pentru că între noi a fost iubire. Și pentru că a fost un prilej care ar fi schimbat totul. Crede-mă că vei regreta toată viața această decizie".

Tăcere. Am vrut să-i iau cealaltă mână liberă, dar el s-a retras.

— Acum ți-e milă de mine, a spus el.

— Bine-nțeles că mi-e milă. Dar am și înțeles.

— Ce? Că am fost un laș? Că m-am întors la o viață pe care nu o voiam, lăsându-mă șantajat de un om care a vrut mereu să mă pună în lanțuri? Că nu trece o zi fără să mă gândesc la Sarah și la ce ar fi trebuit să fie? Că abia acum, după mai bine de treizeci de ani, mă întorc la scris și asta numai pentru că îngrozitorul meu tată a murit, în sfârșit, acum un an? Că simt că mi-am irosit o mare parte din viață? Mai ales că, la patru ani după Sarah, o

tânără liniștită pe nume Muriel a venit să lucreze în firma noastră. Am știut de la început că era oarecum rezervată și sigur nu-mi împărtășea interesul pentru cărți. Însă era relativ atrăgătoare și aparent bună și sincer interesată de mine. „Are stofă de nevastă bună", a spus tata. Cred că m-am însurat cu Muriel ca să-i fac pe plac nemernicului. Dar niciodată, în niciun fel, n-am putut să-l mulțumesc pe nemernic. Tragedia e că în sinea mea am știut încă de la treisprezece ani acest adevăr despre tata. Și iată-mă acum, plângându-mi de milă...

— Nu-ți plângi deloc de milă. Ai luat doar niște decizii care au fost alimentate de sentimentele de vinovăție și de obligație. La fel ca mine.

M-a privit în ochi.

— Eu n-am o căsnicie. De ani de zile nu mai am.

Nu a fost nevoie să-mi spună mai multe sau să sublinieze subtextul acelei afirmații. Și eu eram foarte familiarizată cu acest domeniu: moartea lentă, discretă a pasiunii, pierderea totală a dorinței, sentimentul intens de singurătate.

— Știu totul despre asta, m-am auzit spunându-i lui Richard și mi-am dat seama că încă o frontieră interzisă tocmai fusese trecută.

Tăcere.

— Pot să te întreb ceva? am spus.

— Orice.

— Ce s-a întâmplat cu Sarah?

— La o săptămână după ce am primit acea scrisoare de la ea a plecat din Brunswick. S-a dus în Ann Arbor, deoarece prietena ei i-a găsit o slujbă la biblioteca universității de acolo. A divorțat de soțul ei care a obținut titularizarea la colegiu și este încă — de fapt, însurat — cu profesorul

de la Harvard. La vreo doi ani de la plecarea ei am primit o scrisoare de la ea — formală, politicoasă, oarecum prietenească — în care îmi spunea că a cunoscut un cadru didactic de la Universitatea Michigan. Era doctorand în astrofizică şi aşa mai departe. Iar ea era gravidă în şapte luni. Aşa că s-a hotărât să rişte din nou. Deşi vestea asta m-a dărâmat, altă parte din mine s-a bucurat sincer pentru ea. Cinci ani n-am mai avut nicio veste de la ea, apoi a sosit prin poştă primul ei volum de poezie publicat. Nicio scrisoare de data asta. Doar cartea, expediată de editorii ei — New Directions, o editură foarte respectabilă. Pe supracopertă era o notă biografică în care scria că locuia în Ann Arbor cu soţul ei şi cei doi copii. Aşadar, devenise iar mamă, de două ori. De atunci... ne-am retras unul din viaţa celuilalt. Dar asta nu e întru totul adevărat, deoarece am cumpărat următoarele ei cinci cărţi de poezii. Mai ştiu că, de douăzeci de ani, este profesoară la secţia de engleză de la Michigan şi că ultimul ei volum a fost candidat la premiul Pulitzer. S-a descurcat nemaipomenit de bine.

Linişte.

— Şi chiar te-a iubit, am spus, având grijă ca această afirmaţie să nu sune ca o întrebare.

— Da, m-a iubit.

I-am atins mâna, strecurându-mi degetele printre ale lui.

— Acum eşti iubit, am spus.

Linişte. În cele din urmă, s-a uitat iar la mine.

— Să plecăm de aici, a spus el.

opt

Se înnoptase de-a binelea. Afară era frig. Frig şi întuneric şi, dinspre golful din apropiere, venea o ceaţă joasă. Când am ieşit în stradă, m-a cuprins iar îndoiala, căci un glas interior îmi spunea cu reproş că intram într-o zonă cu adevărat periculoasă. *Fă treaba asta şi totul se va schimba. Se va schimba complet.*

Ce melodramă! Ce copil bun fusesem mereu! Ce tânără responsabilă, ce femeie adultă extrem de responsabilă! Credincioasă, loială, veşnic prezentă. Şi deşi mă îndoiesc că Dan m-a înşelat vreodată, ajunsesem să văd izolarea lui ca o formă de înşelare.

Uită-te la tine ce spui! Tot timpul duci tratative cu tine însăţi. Acum, după ce tocmai ţi-ai declarat dragostea pentru acest bărbat, ridici baricadele. Un bărbat care ştie şi el ceva despre iubirea pierdută şi autoînvinovăţire. Un bărbat care-ţi spune ce îi spui tu lui: că sunteţi foarte potriviţi unul pentru celălalt. Există o şansă aici, numai dacă amândoi vă puteţi păstra cumpătul şi...

— Mergem la apă? m-a întrebat Richard. Doar dacă nu vrei să vedem dacă galeria mai e deschisă.

— Vreau..., am spus.

Într-o clipă am fost unul în brațele celuilalt, sărutându-ne pătimaș, sălbatic, îmbrățișându-ne cu multă dorință. Era ca și cum între noi s-ar fi produs o explozie care a șters brusc toți anii plini de dor și inhibiție, și frustrare și eșec sentimental. Ce minunat era să simt iar pe corpul meu mâinile unui bărbat, un bărbat care chiar mă dorea! Cum și eu îl doream pe el.

S-a desprins o clipă din îmbrățișarea noastră nebună, mi-a luat fața în mâini și a șoptit:

— Te-am găsit. *Chiar* te-am găsit.

M-am încordat. Dar această încordare nu era provocată de vreo reticență sau teamă sau de vreo reacție de genul „Aș vrea să nu-mi fi spus asta". Dimpotrivă, acel moment de încordare era confirmarea directă, instantanee, a tot ce simțeam, a tot ce mă copleșea.

— Și eu te-am găsit, am șoptit.

Am început să ne sărutăm din nou ca un cuplu care fusese despărțit un secol și așteptase ani întregi acest moment de reunire pătimașă.

— Ar trebui să mergem undeva, am șoptit în cele din urmă.

— Să luăm o cameră.

— Dar nu camerele pe care le avem în hotelul ăla hidos.

— Așa mă gândeam și eu.

— Mă bucur că ești un tip romantic.

— Un tip romantic care te-a căutat toată viața.

Alt sărut lung, sălbatic.

— Cred că ne trebuie un taxi, a spus el.

Continuând să mă țină strâns cu un braț, a ridicat mâna și a oprit un taxi. Ne-am urcat în spate.

— Ninety Tremont, i-a spus Richard șoferului.

Imediat ce taxiul a pornit, am început să ne sărutăm iar cu frenezie. La un moment dat am deschis ochii și

l-am văzut pe șofer privindu-ne în oglinda retrovizoare. Oare gândea: sunt cam bătrâni să se dea în spectacol ca doi adolescenți de șaisprezece ani? Era invidios? Se gândea la viața lui? Conta ce gândea el?

Mâna lui Richard se strecurase pe spatele meu. Pielea lui pe pielea mea goală. Mi-am înăbușit un mic geamăt de plăcere, aceeași plăcere care mă săgetase când i-am simțit membrul rigid pe coapsa mea. Îl doream cum nu mai dorisem pe nimeni de la...

Taxiul a oprit în fața intrării unui hotel. În câteva clipe eram într-un hol. Șic. Modernist. Ținându-mă de mână, Richard m-a condus la recepție. Recepționera era o tânără până-n treizeci de ani, studiat blazată.

— Am vrea o cameră, a spus Richard.

Ne-a măsurat de sus până jos și am văzut-o uitându-se la verighetele noastre. Felul în care ne țineam de mână și felul în care veniserăm din stradă, fără bagaje, clar grăbiți să ajungem sus și să trântim ușa în nas lumii, trebuie să-i fi spus: or fi ei căsătoriți, dar nu unul cu celălalt.

— Aveți rezervare? a întrebat ea, dezinteresată.

— Nu, a spus Richard.

— Atunci mă tem că nu vă pot oferi decât apartamentul matrimonial. Dar e 799 de dolari pe noapte.

Richard s-a străduit să nu pălească. Bine-nțeles că pe mine costul m-a îngrozit. Era aproape salariul meu pe o săptămână.

— Putem să mergem în altă parte... sau chiar să ne întoarcem la hotelul aeroportului, i-am șoptit la ureche.

Richard m-a sărutat, apoi a băgat mâna în buzunar și a scos portofelul.

— Luăm apartamentul, i-a spus el recepționerei, trântind pe tejghea cardul de credit.

Două minute mai târziu eram în lift, în drum spre ultimul etaj. Continuam să ne ținem de mână şi să ne privim în ochi. Dar amândoi tăceam. Eram dominată de dorință şi groază, însă imensa dorință carnală împingea afară din lift groaza pe care o simțeam. Îl voiam. Îl voiam acum.

Liftul a ajuns la ultimul etaj. Am luat-o pe hol, până la o uşă mare, dublă. Richard a folosit cardul de acces. S-a auzit un declic. M-a tras spre el. Am intrat îmbrățişați, împleticindu-ne în cameră.

N-am prea văzut ce era în jurul meu, în afară de faptul că apartamentul era spațios, patul era într-o cameră alăturată, luminile erau slabe. Din clipa în care uşa s-a închis după noi, am intrat îmbrățişați, cu spatele în dormitor, smulgându-ne unul altuia hainele, sărutându-ne dezlănțuit, aruncându-ne cu capul înainte în genul de pasiune nestăpânită pe care, dacă ai noroc, o trăieşti o dată sau de două ori în viață.

Timpul nu însemna nimic acum. Tot ce conta eram noi doi pe acest pat, contopiți unul în celălalt, copleşiți în tăcere de importanța momentului.

Iar apoi, într-un moment de repaus, mi-a luat fața în mâini şi a şoptit:

— Totul s-a schimbat. *Totul.*

Uneori, adevărul e un lucru nemaipomenit.

DUMINICĂ

unu

Iubire.

M-am trezit odată cu zorile. Lumina de dis-de-dimineaţă se strecura prin perdelele trase. Deşi dormisem doar câteva ore — somnul cuprinzându-ne în cele din urmă — mă simţeam cât se poate de trează. Şi cât se poate de îndrăgostită.

Oare asta înseamnă *coup de foudre*? Înţelegerea uriaşă, copleşitoare a faptului că, în sfârşit, l-ai întâlnit pe bărbatul vieţii tale, acel bărbat căruia i-ai fost destinată? Cu zeci de ani în urmă, credeam că acel bărbat era Eric. Dar în ultimele douăzeci şi patru de ore m-a izbit puternic un lucru: acel Eric pe care l-am apreciat şi adorat era un copil când ne-am întâlnit. Ce ştiam de fapt despre noi sau unul despre celălalt? Toţi oamenii sunt, presupun, o lucrare în desfăşurare până în ziua în care nu mai fac parte din lume. Dar când ai nouăsprezece ani eşti încă neformat. Încă foarte naiv (chiar dacă îţi dai toată silinţa să te convingi de contrariu). Dar, în realitate, ştii foarte puţine despre problemele mari ale vieţii. Şi chiar dacă ai trăit — ca mine — cea mai grea pierdere când erai foarte tânără, nu înţelegi pe deplin pierderea până nu

ajungi în punctul de mijloc al existenței tale vremelnice. Atunci începi să reflectezi la tot ce încă n-ai realizat, la tot ce decepționează, la tot ce dă vieții tale sentimentul ascuns de dezamăgire continuă. Şi totul se coagulează pentru a-ți reaminti că timpul este acum un bun care se micşorează, că statul pe loc (deşi cea mai uşoară opțiune) te-a făcut să fii static şi-ți spui în sinea ta: viața trebuie înhățată.

Dar pe urmă inventezi diverse pretexte ca să rămâi pe loc, acceptând să fie împărțite cărțile, spunându-ți: „Lucrurile puteau fi mult mai rele".

Până când, din senin — într-un moment pentru care nu eşti pregătită, într-o situație care nu e menită să conducă la astfel de lucruri — cunoşti un bărbat care schimbă totul pentru tine. Şi în douăzeci şi patru de ore...

Iubire.

Iar bărbatul în cauză...

Cred că am început să mă îndrăgostesc de el în clipa în care am început să facem schimb de sinonime. Apoi mi-a arătat apartamentul de pe Commonwealth Avenue, pe care voia să-l cumpere. Atunci mi-am dat seama. Stând în fața viitorului său apartament, a noii lui vieți, am înțeles subtextul acestei plimbări. Şi doar cu câteva ore în urmă — când, în sfârşit, ne gândeam să ne dăm jos din pat, după ce împărtăşiserăm genul de intimitate pe care nu o mai consideram posibilă în viața mea — mi-a luat fața în mâini şi mi-a spus acele cuvinte extraordinare:

— Totul s-a schimbat. *Totul.*

După ce am spus că uneori adevărul este nemaipomenit, el a zis:

— Când ți-am arătat azi apartamentul, o idee nebunească mi se învârtea în minte: „Mă voi muta aici cu

Laura". Bine-nțeles că atunci n-am îndrăznit să-ți destăinuiesc acest gând. Fiindcă nu ştiam dacă simți ce simțeam eu. Şi fiindcă...

— Mă mut şi mâine cu tine la Boston, m-am auzit spunând.

N-am avut nici cel mai mic regret după ce am rostit acele vorbe. Nici imediat după aceea, când m-am gândit: *eşti nebună de spui aşa ceva, mai ales că îl cunoşti pe bărbatul ăsta doar de douăzeci şi patru de ore.*

Dar adevărul e că acum aveam genul de certitudine pe care nu l-am crezut niciodată posibil. Această certitudine era la fel de năucitoare, pe cât era absolută. În acelaşi timp, latura rațională a creierului meu îmi spunea: *te convingi singură că aveți un viitor, doar după o zi împreună cu el.* Dar acest glas ultraprecaut era contrazis de un glas, la fel de logic, amintind: *Richard a spus adevărul gol-goluț: totul s-a schimbat.*

Mă mut şi mâine cu tine la Boston.

Asta nu era o dorință deşartă. Asta era o declarație.

Iubire.

La început, amândoi am fost temători. Odată aflați în pat, dorința a fost inițial înăbuşită de teamă. Richard s-a tot scuzat, clar umilit. N-am dat glas obişnuitelor clişee — *la un moment dat, li se întâmplă tuturor bărbaților... cu cât te gândeşti mai puțin la asta, cu atât e mai probabil să se întâmple.* Doar l-am sărutat lung şi i-am spus că îl iubesc. Iar el mi-a spus că mă iubeşte. Şi am vorbit în şoaptă despre cât de pustie fusese viața pentru amândoi şi că fiecare îşi dorise o şansă. O şansă la iubire. La iubirea adevărată. Poate nu ar fi fost răspunsul la toate complicațiile vieții, la toate luptele interioare, dar ar fi fost... o şansă. Şi ce mi-am dorit atât de mult,

ce a tânjit Richard să găsească. Perspectiva unei vieți mai fericite.

Apoi am început să ne sărutăm cu și mai multă pasiune. În câteva clipe intrase adânc în mine, teama fiind alungată. Sentimentul de plinătate era imens. Înainte de Richard, mă mai culcasem doar cu doi bărbați. Așa că țineam minte stânjeneala virginală de la început, cu Eric, și că eu și Dan am fost stângaci inițial, dar apoi viața noastră sexuală a intrat într-o rutină plăcută, dar în general lipsită de pasiune adevărată, de intimitate adevărată. Dar odată ce Richard a intrat în mine, odată ce am început să ne mișcăm împreună — corpurile noastre s-au acordat imediat, instinctiv, după un ritm comun — senzualitatea delirantă a fost sporită de o senzație și mai copleșitoare de contopire.

Iubire.

Mi-am îngropat fața în umărul lui când am avut orgasm prima dată. Și am fost uluită când, doar după câteva minute, am avut iar orgasm. Richard era hotărât să nu grăbească lucrurile (până și asta era ceva nou pentru mine) și s-a abținut mult timp să-și dea drumul. Iar atunci când a făcut-o, fiorul care l-a străbătut ne-a cutremurat pe amândoi și a fost însoțit de încă o declarație de iubire. Apoi au urmat cuvintele: „Totul s-a schimbat. *Totul*".

Iubire.

Când în cele din urmă ne-am dat jos din pat și ne-am pus halatele de baie de la hotel, era aproape zece seara. Am comandat cina prin room-service. Richard a cerut și o sticlă de șampanie. O parte din mine a vrut să spună: „Toate astea costă o mică avere". Ca și cum mi-ar fi citit gândurile, Richard m-a liniștit, spunând:

— Trebuie să toastăm cu șampanie pentru o viață nouă.

La cină am vorbit întruna. Despre faptul că amândoi crezuserăm că o astfel de fericire ne era inaccesibilă, că era dincolo de viața pe care o duceam.

— Suntem total absurzi, nu-i așa? i-am spus lui Richard. Mereu ne îndreptăm gârboviți spre un soi de Bethleem unde sperăm să găsim o oarecare tihnă în care să putem să ne mimăm viața.

— *Ne îndreptăm gârboviți spre Bethleem.* Visul meu a fost să mă îndrăgostesc de o femeie care știe să citeze din Yeats. Visul mi s-a împlinit.

— Și tu mi-ai împlinit toate visurile imaginabile.

— Chiar dacă nu știi cum îmi trăiesc viața? Aș putea să fiu un puturos.

— Și eu aș putea să fiu.

— Mă îndoiesc de asta, a spus el.

— În privința asta ai dreptate. Și m-ar mira mult să aflu că faci de toate când e vorba de lucruri casnice.

— Asta te-ar face să te răzgândești?

— Nimic n-ar schimba iubirea mea pentru tine.

— Asta-i o declarație periculoasă. Dacă, să zicem, aș face parte dintr-un cult religios ciudat? Sau dacă aș împăia animale, ca hobby?

— Ai o imaginație impresionantă. Dar chiar și dacă ai împăia gerbile în timpul liber...

— Gerbile? De ce gerbile?

— Mereu le-am considerat niște rozătoare total inutile.

S-a aplecat și m-a sărutat.

Am mâncat. Am băut șampanie. Am vorbit și am tot vorbit. Am aflat totul despre copilăria lui. Că tatăl lui a insistat ca el să intre în organizația de cercetași și l-a forțat să urmeze doi ani o școală militară cu internat — o

experiență odioasă — dar după câteva luni a cedat nervos și a fost trimis acasă.

— N-am mai discutat cu nimeni despre asta — nici chiar lui Muriel nu i-am povestit... îmi era tare rușine de toate. Dar locul ăla era ca un lagăr de prizonieri. Am implorat-o pe mama să-l convingă pe tata să nu mă trimită acolo — asta după ce tata a refuzat să-mi accepte argumentele că nu aveam stofă de școală militară. Dar mama nu s-a opus niciodată deciziilor tatei. „Va trebui pur și simplu să treci prin asta", mi-a spus ea. Înainte să vină Crăciunul, nesfârșitele instrucții de la șase dimineața și abjectele ritualuri de inițiere și meschinăria locului mi-au venit în sfârșit de hac. Am fost găsit de un cadet, plângând necontrolat în baie. În loc să ceară ajutor, a fugit și a mai adus șase cadeți. S-au adunat toți în jurul meu și au început să mă batjocorească. M-au făcut fătălău, bebeluș, mi-au spus toate chestiile alea pe care idioții adunați în găști le spun oricui e perceput ca fiind diferit sau slab.

— Nu ești câtuși de puțin un om slab, am spus.

— Adevărul e că întotdeauna am fost slab când a fost vorba de vocea autorității. Dacă n-aș fi fost slab, aș fi rămas cu Sarah. Dacă n-aș fi fost slab, aș fi plecat de mult de la firma tatei. Dacă n-aș fi fost slab, aș fi părăsit-o pe Muriel...

— Dar o părăsești acum. Și o părăseai chiar și înainte ca eu să intru în viața ta. Și te-ai reapucat de scris — și ți s-a publicat prima nuvelă nouă pe care ai scris-o după mulți ani. Mie numai slab nu-mi pari.

— Urăsc faptul că ani întregi am fost atât de supus.

— Nu crezi că și eu mă urăsc că am fost la fel de ascultătoare — mai ales când a fost vorba să iau decizii care se

opuneau intuiției mele? Crede-mă că sunt un exemplu de slăbiciune și autosabotaj.

— Ba nu — tu nu ești slabă. Uite cum ți-ai ajutat fiul să treacă peste căderea nervoasă pe care a avut-o. Tare aș fi vrut să am și eu un părinte ca tine când m-am dus la fund.

— Cum ai ieșit din asta?

— N-am avut de ales decât să scap cumva de asta. Tata m-a amenințat cu spitalul de nebuni dacă „nu-mi revin", cum s-a exprimat el. Dar vorbeam despre tăria ta. Ai schimbat în mod convenabil subiectul.

— Eu tot nu mă consider tare, puternică.

— N-ai avut niciodată încredere în tine, nu-i așa?

— De ce spui asta? am întrebat, puțin speriată de acuratețea acestei observații.

— Cei care se îndoiesc de sine se recunosc. Am irosit atâția ani, atâta energie din cauza lipsei de încredere în mine! Exact ca tine.

— Dar, stai așa, măcar tu ai un talent creator, în vreme ce eu n-am nimic de genul ăsta. Eu știu să fac poze cu ce au oamenii în interior și cam atât.

— Acum chiar cred că te subestimezi rău de tot. Ai dat de înțeles că toți radiologii cu care lucrezi te apreciază. Și că, de obicei, îți dai seama de diagnostic la prima vedere a unei umbre pe o tomografie sau radiografie.

— Asta-i doar o anumită abilitate tehnică.

— Ba nu, e un talent. Și un talent pe care foarte puțini îl au, iar tu ar trebui să fii mândră că-l ai.

— Nu e nicicum creator.

— Definește creator.

— Inventiv, imaginativ, vizionar, inspirat, talentat, artistic...

— Şi ce zici de: original, ingenios, descurcăreţ, isteţ, expert, iscusit, priceput? Nu te consideri expertă, iscusită, pricepută?

Am dat din umeri.

— Am să iau asta drept „da", a spus el. În munca ta eşti creatoare.

— Nu întotdeauna am fost expertă, iscusită, pricepută.

— Sunt sigur şi că niciodată nu ţi s-a spus că eşti extraordinară.

— Există un motiv din care sunt în camera asta cu tine. Există un motiv din care am făcut în seara asta ceva ce n-am crezut niciodată că pot să fac, şi anume să mă culc cu alt bărbat cât încă sunt măritată. Faptul că m-am îndrăgostit de tine... asta are de-a face cu tine, nu cu soţul meu. Dar dacă ar mai fi existat o căsnicie — sentimentul de destin comun, de iubire şi susţinere, de intimitate adevărată — n-aş fi aici. Dar sunt tare fericită că sunt aici. Pentru că n-am crezut că asta mai e cu putinţă pentru mine. Pentru că şi tu eşti extraordinar.

— Extraordinar? Eu?

A clătinat din cap, apoi a continuat.

— Eu sunt *vin ordinaire*. Bun, mă pricep cât de cât la cuvinte. Am scris două opere de ficţiune foarte scurte, care s-au publicat. Şi încă îmi place să mă pierd în Republica Literelor. Dar dincolo de asta... sunt un bătrân de cincizeci şi cinci de ani care vinde asigurări.

— Şi mă acuzi pe mine de umilire de sine? Eşti maestru în arta conversaţiei. Ai un talent fantastic de a înţelege ceea ce poate fi descris în linii mari drept viaţă şi artă. Şi ai pasiune — ceea ce, crede-mă, nu e ceva de care să dai în fiecare zi. Iar acea pasiune... ei bine, cea mai mare surpriză a fost...

Jena şi decenţa m-au gâtuit. Dar, spre mirarea mea, le-am alungat şi am spus aproape în şoaptă:

— Niciodată n-am mai făcut dragoste aşa.

Richard mi-a luat mâna şi şi-a împletit degetele cu ale mele.

— Nici eu, a spus el. Niciodată.

— Iubire pură.

— Da. Iubire pură.

— Iar să faci dragoste când eşti îndrăgostit nebuneşte...

— ... e sublim.

— Sărută-mă.

După câteva clipe, eram iar în pat. De data asta pasiunea a crescut atât de lent, atât de acut, încât eliberarea finală m-a surprins prin intensitatea ei şi imensa ei senzualitate. Iubire pură. După aceea, agăţându-ne unul de celălalt, Richard a şoptit:

— N-am să-ţi dau drumul niciodată. Niciodată.

— Am să te fac să respecţi promisiunea asta. Deoarece... chiar cred că acum totul e cu putinţă.

— Este.

— Dar când ai trăit ani de zile fără credinţa asta...

— Acum, asta a rămas în urma noastră.

Şi am continuat să vorbim despre cum, fiecare în felul lui, renunţasem la ideea de schimbare şi socotisem că speranţa romantică pentru noi era exclusă, ca experienţă viitoare. Iar acum...

Totul era cu putinţă. Totul.

În cele din urmă am adormit pe la două dimineaţa, el cu braţele petrecute în jurul meu, învăluiţi de o aură de siguranţă, de invulnerabilitate. Când m-am trezit înainte de a se crăpa de ziuă şi m-am ridicat în capul oaselor şi l-am mângâiat pe cap pe iubitul meu, miraculoasa

năucealã a ultimelor douăzeci şi patru de ore a fost eclipsată de o constatare simplă: viaţa mi se schimbase în mod irevocabil.

S-a trezit şi Richard.

— Bună, iubirea mea! a şoptit el.

— Bună, iubirea mea! i-am răspuns în şoaptă.

Şi, după câteva clipe, era adânc în mine.

După aceea am aţipit iar şi ne-am trezit după ora nouă. M-am dat jos din pat, am luat un halat de baie, am găsit în camera de zi a acestui spaţios apartament un filtru de cafea şi, după câteva minute, m-am întors în dormitor cu două ceşti de cafea proaspăt făcută. Richard era în picioare şi desfăcea draperiile.

— Nu ştiu cum bei tu cafeaua, am spus.

— Fără zahăr.

— Marile minţi gândesc la fel... şi preferă cafeaua fără zahăr.

Ne-am sărutat. I-am întins lui Richard o ceaşcă şi ne-am strecurat amândoi sub pătură. Cafeaua era surprinzător de bună. Soarele se revărsa pe fereastră.

— Se pare că avem încă o zi perfectă, am spus.

— Iar eu nu mă întorc în Maine diseară.

— Nici eu, am spus, gândindu-mă imediat la programul de lucru de mâine şi amindindu-mi că joi fuseseră programate doar două scanări pentru luni dimineaţă. Ceea ce însemna că, dacă după-amiază o sunam pe colega mea Gertie, putea să mă înlocuiască luni dimineaţă.

Parcă citindu-mi iar gândurile, Richard mi-a luat mâna şi a spus:

— Să vorbim despre cum şi când ne vom muta la Boston.

Un viitor. Viitorul. Viitorul nostru.

Iubire. O realitate concretă.

doi

Planuri. Acum aveam planuri.

La micul dejun în cameră, n-am contenit să vorbim despre proiectul care era viaţa noastră împreună. Cu cât discutam mai mult, cu atât mai mult mă minunam de uşurinţa cu care ne veneau ideile, de energia inventivă care exista între noi, de faptul că ne situam pe aceeaşi poziţie emoţională.

Energie inventivă. Asta îmi lipsea de ani întregi. Eram sârguincioasă la serviciu, sârguincioasă acasă, veşnic ocupată cu copiii, veşnic încercând să fac faţă plină de curaj situaţiei cu Dan, singura mea cale de evadare din această monotonie fiind lumea cărţilor. Dar nu a existat niciodată sentimentul de angajare pătimaşă în posibilităţile mai largi ale vieţii.

Iar acum...

Planuri. Acum, noi aveam planuri precise.

Vineri dimineaţă, Richard îl sunase pe agentul imobiliar cu privire la apartamentul din colţul dintre Dartmouth şi Commonwealth Avenue. I s-a spus că încă era de vânzare. Două sute şaizeci şi cinci de mii de dolari

şi băteau palma. Agentul îi dăduse lui Richard numărul lui de mobil şi îi spusese să-l sune oricând voia să facă o ofertă.

— Ce-ar fi să-l sun peste vreo cincisprezece minute? m-a întrebat Richard.

— Duminică dimineaţa la zece? Nu o să se supere?

— E agent imobiliar. Ca toţi agenţii de vânzări, are tot interesul să încheie o tranzacţie. Apartamentul e liber în prezent. Ştia că pot să-l conving pe constructorul meu din Dorchester să-i facă o schiţă săptămâna asta. Dacă toate merg bine, în cam săptămâni putem să avem apartamentul. O bucătărie nouă, o baie nouă, zugrăvitul şi raşchetatul şi lustruitul parchetului... asta ar mai lua cel mult două luni. Aşa că, probabil, ne vom putea muta la sfârşitul lui ianuarie.

— Eu mă voi duce la agenţia de recrutare de personal medical, despre care am auzit aici în Boston, am spus. Se pare că, de obicei, găsesc posturi în zonă pentru tehnicieni radiologi. Odată ce am făcut rost de ceva, probabil că va trebui să depun la spitalul din Damriscotta un preaviz de minim o lună. Nu vor fi fericiţi, fiindcă în Maine chiar e lipsă de tehnicieni. Totuşi, le-am dat optsprezece ani din viaţa mea. La plecare voi avea de luat în jur de cinci salarii lunare, deoarece nu mi-am luat concediile întregi de-a lungul anilor. Imaginează-ţi! Mi-am permis doar două dintre cele trei săptămâni de concediu care mi se acordau anual. Ce-a fost în capul meu?

— În ţara asta ne simţim vinovaţi în privinţa concediilor. E ceva ce are legătură cu rădăcinile noastre puritane şi teama noastră că, în timp ce suntem plecaţi, cineva va veni şi ne va lua locul. Sau, în cazul meu, că mulţi clienţi vor merge în altă parte.

— Ei bine, sunt hotărâtă ca pe viitor să-mi iau concedii adevărate şi să merg în locuri interesante cu tine. Totodată, aş vrea să-ţi propun să folosim jumătate din cele cinci salarii lunare compensatorii de la spital ca să cumpărăm mobilă pentru apartamentul nostru...

— Apartamentul *nostru*. Îmi place. Dar în mod sigur pot să plătesc mobila. Oricum, tu vei mai avea încă de plătit taxa de colegiu a lui Ben, apoi şi Sally va începe colegiul la anul...

Avea dreptate, fireşte, mai ales că de acum Dan urma să se descurce numai cu salariul lui de 15 000 de dolari pe an, care abia avea să-i acopere cheltuielile zilnice. Măcar casa era practic plătită. Dacă la Boston puteam să obţin în jur de 85 000 de dolari pe an — ăsta e salariul obişnuit al tehnicienilor în spitalele din oraşele mari — puteam să acopăr nevoile de zi cu zi ale lui Ben şi Sally, taxa lor de studii fiind acoperită (cum era a lui Ben acum) de ajutorul financiar din sistemul Universităţii Maine. Odată ce găseam o slujbă la un spital din zona Boston, eram sigură că puteam să negociez să lucrez patru zile pe săptămână, făcând zece ore pe zi, iar următoarele trei să-mi iau liber. Urma să plec de acasă şi probabil să o întreb pe Lucy dacă puteam să stau în apartamentul pe care îl are deasupra garajului — pe care de obicei îl închiriază, dar care acum e liber, din fericire — şi pe care probabil avea să mi-l închirieze pentru o sumă rezonabilă, de acum până în august. Apoi aveam să-i propun lui Dan ca Sally să stea patru zile pe săptămână cu el şi trei zile cu mine. Apartamentul lui Lucy are două dormitoare. Dacă Sally ţinea morţiş să se întoarcă în fiecare seară în camera ei de acasă, tot aveam să fiu în Damriscotta jumătate de săptămână pentru ea.

I-am spus lui Richard despre toate astea, precizând şi că, de obicei, mă concentrez pe lucruri practice.

— Dar o schimbare importantă ca asta implică o mulţime de lucruri practice, a spus el. Şi fireşte că va trebui să faci naveta între Boston şi Maine pentru Sally şi ca să-l vezi pe Ben. Şi eu va trebui să găsesc un apartament în Bath. Va trebui să fiu acolo pentru clienţi câteva zile pe săptămână. De fapt, dacă Sally nu vrea să stea jumătate de săptămână în apartamentul tău, poţi să stai în noua mea locuinţă din Bath.

— Dar atunci unde am s-o văd pe Sally? am spus, ştiind că Dan n-o să mă vrea prin casă după ce am plecat să trăiesc cu alt bărbat.

— Ai dreptate. Tot vei avea nevoie de o locuinţă a ta în Damriscotta până pleacă ea la colegiu. La anul sper să găsesc un cumpărător pentru firma mea de asigurări, s-o vând şi să mă ocup numai de scris. În plus, cunosc un tip care predă comerţ la Babson College, de aici, din Boston, şi care mi-a spus că sunt veşnic în căutare de profesori suplinitori. Aş putea să-i trimit un curriculum vitae. S-ar putea să aibă nevoie de cineva care să predea statistica pentru societăţile de asigurări. Asta mi-ar aduce un mic venit suplimentar, deşi cred că pot să obţin un preţ bun pe firmă. Şi dacă îi dau pe loc casa lui Muriel, nu cred că va mai avea pretenţii la o parte din firmă.

— Cum va primi faptul că o părăseşti? am întrebat.

— Cred că va fi şocată, furioasă. Dar ştie că ani întregi căsnicia noastră a fost muribundă, că am dus vieţi separate. Totuşi, asta a fost situaţia. Sunt pe cale să schimb toate astea. Iar ea nu va fi fericită. Însă eu voi fi fericit.

I-am luat mâna.

— Şi eu voi fi fericită, am spus. Mai mult decât fericită.

— Şi soţul tău va fi...

— Şocat, furios etc. Dar şi noi am fost ani întregi în derivă. Probabil îmi va spune că se va schimba. Însă acum e mult prea târziu. De acum înainte, viaţa mea e cu tine.

Degetele lui s-au strâns în jurul degetelor mele.

— Viaţa poate fi minunată, a spus el.

— Dacă întâlneşti persoana potrivită în momentul potrivit. Sincronizarea e totul. Mi s-a cerut să merg la conferinţa asta abia acum zece zile. Dacă n-aş fi acceptat...

— Şi eu trebuia să mă văd cu nişte clienţi din New Hampshire vineri după-amiază. Faptul că ei au contramandat întâlnirea, faptul că am ajuns la hotel exact odată cu tine...

— Faptul că ai intrat în vorbă cu mine în timp ce stăteam la coadă...

— Faptul că amândoi am ajuns la acel cinematograf din Cambridge...

— Şi m-am hotărât să văd filmul ăla numai după ce am văzut o reclamă în Boston Phoenix, iar în acel moment eram întâmplător după colţ...

— Faptul că n-am apărut cu câteva minute mai târziu, când luminile erau deja stinse...

— Viaţa depinde mult de convergenţa multor detalii mărunte care ne aduc într-un loc anume, într-un moment anume. Dar întâmplarea nu se transformă în nimic dacă nu se fac alegeri, dacă nu se iau decizii. De pildă — reacţia mea secretă la invitaţia ta de a merge să bem ceva după film a fost: nici vorbă. Nu pentru că n-aş fi vrut să merg, ci pentru că, în toţi anii mei de căsnicie, nu mai ieşisem niciodată la un pahar cu un bărbat pe care tocmai îl cunoscusem.

— Iar eu, până aseară, am fost mereu fidel, la fel ca tine.

— Ăsta-i un lucru admirabil.

— La un anumit nivel, poate. Dar fidelitatea ține numai dacă există iubire. Eu și cu Muriel nu ne-am mai iubit de... în fine, știind ce am simțit acum mulți ani cu Sarah... și, cel mai grăitor, știind ce simt acum cu tine, mă întreb dacă eu și Muriel ne-am iubit vreodată cu adevărat.

— Aceeași întrebare mi-am pus-o și eu de ieri cu privire la mine și Dan. Treaba e că nu suntem deloc unici. Dacă iei la scărmănat majoritatea căsniciilor, descoperi că oamenii și-au ales partenerul de viață din tot soiul de calcule și că au proiectat asupra celeilalte persoane ce au crezut că aveau nevoie... sau, și mai rău, că *au meritat*... la un moment dat.

— Asta ne face pe noi singulari, ieșiți din comun. Tot mă mai pomenesc întrebându-mă dacă asta s-a întâmplat. Chiar e posibil să fi întâlnit femeia vieții mele?

Degetele mele s-au strâns peste ale lui.

— Bărbatul vieții mele.

— E uimitor! a spus el.

— Și puțin nebunesc.

— Nu e nimic rău la puțină nebunie romantică mult întârziată.

— Așa spunem toți. Dar eu știu că, în Damriscotta, oamenii vor vorbi. Mă vor acuza că sunt iresponsabilă, imatură, că am o uriașă criză a vârstei de mijloc. Și nu mă îndoiesc că, după ce vor fi auzit vestea de la părinții lor, colegele de clasă ale lui Sally vor spune obișnuitele lucruri odioase cu care se împroașcă între ele adolescentele. Va trebui să discut cu Sally despre toate astea și despre lucrurile la care să se aștepte la școală după ce vestea despre mine devine publică.

— Și ce-i vei spune?

— Că viața nu se desfășoară niciodată conform unui plan. Că iubirea e cea mai râvnită, dar și cea mai misterioasă emoție. Că te-am cunoscut și, în 24 de ore, am știut că te iubesc profund. Că ea știe că, de doi ani, eu și tatăl ei plutim în derivă. Că acum am o șansă adevărată să fiu fericită. Și profit de ea. Dar că ea nu mă va pierde. Că voi fi întotdeauna alături de ea.

— Cum crezi că va reacționa la toate astea?

— Îngrozitor. Mai ales că prima ei grijă va fi: *Am să par o tâmpită. O să fiu bătaia de joc a tuturor, mulțumită mamei mele grețos de îndrăgostită.* Parcă o aud spunându-mi că i-am distrus viața. Nu fiindcă îl părăsesc pe tatăl ei, ci fiindcă o să fie ironizată și chinuită de colegele ei majorete. Dar Sally va trece peste asta. Dan va trece peste asta.

— Și Ben?

— Fiul meu original și minunat de sinuos va spune probabil ceva de genul: „Nemaipomenit, mamă!" Cred că și el te va plăcea.

— Chiar dacă nu sunt boemul care tinde el să fie?

— Tu scrii. Ți-ai schimbat viața. O iubești pe mama lui și o faci extrem de fericită. Crede-mă că va fi de acord.

— Ai noroc dacă ai așa un fiu — talentat, sensibil și deștept.

Am pus mâna pe brațul lui și l-am strâns, spunând:

— Știu că acum te gândești la Billy.

— Mereu mă gândesc la Billy. Realitatea e că nu mai pot face nimic pentru Billy. Viitorul lui e în mâinile statului. În viitorul previzibil nu-l văd reintegrându-se în familie, darămite în societate. În plus, am învățat să accept că există anumite situații care nu mai pot fi salvate, ca să nu mai vorbim de posibilitatea total exclusă a unui sfârșit fericit. Precum căsnicia mea. Și, vai, precum situația lui Billy.

— Ştii că poţi conta pe mine să te ajut cu orice. Şi trebuie să-mi spui întotdeauna totul când e vorba de Billy sau orice altceva din viaţa ta.

— Şi tu să ştii că sunt mereu alături de tine când e vorba de Ben şi Sally. Sper ca Billy să reuşească să iasă de tot din pasa neagră în care s-a aflat. Cum şi eu am trecut prin asta, ştiu ce îngrozitor e.

— În mod curios, ajung să cred că acea cădere nervoasă a lui ar putea să marcheze începutul formării unui tânăr mult mai puternic, mai independent. Cred că, la fel ca noi toţi, a trăit cu iluzia că altcineva poate să umple golurile psihice din tine. Dar simt că, în urma clacării, a început să-şi dea seama că poate cea mai dură şi mai importantă lecţie pe care trebuie să o înveţi ca adult este că nimeni în afară de tine nu e răspunzător de fericirea ta. Cum nici tu nu eşti răspunzător de fericirea altuia.

— Iar celălalt mare adevăr din spatele a ceea ce tocmai ai spus e că, pentru a fi fericit, trebuie să vrei să fii fericit, a spus Richard. Cred că ani de zile am acceptat că eu sunt vinovat de nefericirea mea conjugală, că e urmarea îngrozitorului compromis pe care l-am făcut. Iar acum...

— Acum putem să rescriem regulile vieţilor noastre.

M-a uimit oarecum să mă aud spunând astfel de lucruri cu glas tare. Totodată, eram conştientă de faptul că eu şi Richard ne exprimam iubirea într-un mod extrem de direct. *N-am mai făcut niciodată dragoste aşa.* Dacă scoţi fraza din context, îţi zici: treaba asta e de-a dreptul greţoasă. Însă când eşti îndrăgostit, începi să spui răspicat adevăruri emoţionale fără să te cenzurezi şi fără să te jenezi. După moartea mamei, tata mi-a mărturisit că-i fusese foarte greu să-i spună „Te iubesc" şi că, deşi aveau o căsnicie bună, rareori se hotărâse să facă acea

declaraţie decisivă. Dan era la fel de reticent (oare inconştientul meu mă determinase să-l aleg, pentru că semăna cu tata în privinţa distanţei emoţionale?). Asta făcea ca pătimaşele declaraţii de dragoste dintre Richard şi mine să fie atât de revelatoare. Iată un bărbat care voia să-mi spună cu fiecare prilej ce mult mă iubeşte.

— „Viaţa se poate schimba mult", spunea bunicul meu. Mult prea mult, aş adăuga eu. Totuşi... cum îţi explici toate astea?

— Iubirea... în indiscutabilul ei adevăr manifest.

— Acum te dai mare, am spus, râzând. Totuşi, îmi place sentimentul. Mai ales că e foarte adevărat.

Richard s-a uitat la ceas.

— S-a făcut zece, a spus el. Am să-l sun pe agentul imobiliar şi am să-i fac o ofertă pentru apartamentul nostru.

— Eşti uimitor, domnule Copeland!

— Nu atât de uimitor ca tine.

A intrat în dormitor să-şi ia mobilul. Am folosit acest prilej pentru a face ceva de care îmi era groază: să deschid telefonul şi să văd ce mesaje mă aşteptau. Am găsit geanta, am scos mobilul, l-am deschis şi am aşteptat în timp ce, în camera de alături, Richard vorbea deja cu agentul imobiliar. Preţul pe care voia să-l plătească era 245 000. Fără negociere. Această ofertă era valabilă 48 de ore, atât. A vorbit tot timpul pe un ton afabil, însă a explicat clar că voia să încheie repede treaba asta şi cu cât mai puţine piedici. Ce m-a impresionat puternic au fost încrederea din glasul lui, sentimentul că era rezonabil, dar autoritar. Ceea ce mi s-a părut şi foarte atrăgător, şi liniştitor.

În spatele acestor gânduri mai era unul: bărbatul pe care îl iubesc cumpăra un apartament pentru noi. Ieri

vorbea despre mutarea la Boston în „viața următoare". De fapt, viața următoare a început azi.

Un apartament pentru noi.

Noi. Ce pronume încântător!

Bing. Semnalul m-a informat că am mesaje.

De fapt, doar două mesaje. Amândouă de la Dan. Primul, expediat ieri după-amiază la 18:08.

Sally a întins-o la Portland cu prietenele ei. Mă gândesc să mă ocup mâine de balustrada de la veranda din față. Ai dreptate: i-ar prinde bine un strat de vopsea. Sper să ai o seară frumoasă. Dan.

Am simțit o undă de vinovăție când am citit asta? Da şi nu. Da, pentru că, *da*, îmi trădasem căsnicia şi mă culcasem cu alt bărbat. Nu, pentru că mesajul lui Dan era doar încă o încercare de a cârpăci ruptura sentimentală dintre noi. Şi asta m-a făcut să gândesc: un bărbat pe care l-am cunoscut doar acum două zile nu încetează să-mi spună că mă iubeşte, iar bărbatul care îmi este soț de peste douăzeci de ani nu se poate hotărî să-mi facă declarația asta. Pentru că într-adevăr nu simte asta.

Următorul mesaj de la Dan fusese expediat seara trecută la 22:09.

Speram să am veşti de la tine înainte să te duci la culcare devreme. Tot mai încerc să-mi potrivesc ceasul biologic să mă trezească luni, la patru dimineața. De ce nu m-ai sunat în seara asta? Totul e bine? Dan.

Totul e bine? De fapt, totul e mai mult decât bine, fiindcă m-am îndrăgostit. Asta a schimbat peisajul existenței mele. Dar dacă aş fi spus acum că „trebuie să discutăm serios" — un indiciu că, în ceea ce mă privea, lucrurile dintre noi ajunseseră în faza „sfârşitul partidei" — ştiam că ar putea să mă bombardeze azi cu

telefoane sau mesaje. Iar eu voiam ca această zi cu iubirea mea să fie scutită de astfel de ingerințe. Mă aşteptau zile extrem de dificile cu Dan; un ritual de trecere într-o nouă etapă a vieții mele, pe care trebuia să-l duc la bun sfârşit, şi să-l ajut şi pe el să treacă peste el (deşi presimțeam că şocul lui inițial avea să fie înlocuit de furie când avea să înțeleagă că sunt îndrăgostită de alt bărbat). Dar, deocamdată...

Salut. Fetele au ieşit aseară cu trei radiologi. O ții minte pe prietena mea Sandy Nelson? Lucrează la Radiologie la Mass General. M-a invitat diseară la cină acasă la ea în Somerville. Nu trebuie să mă întorc la muncă până mâine la 1 p.m. Îmi pare rău că n-am să fiu mâine acolo să te aud trăncănind despre noua ta slujbă. L. Pupici.

În trecutul recent am citit de mai multe ori chiar şi cel mai inofensiv mesaj către Dan înainte de a-l expedia, pentru că devenisem superconştientă de abilitatea soțului meu de a găsi motive să se plângă chiar şi în cele mai sincere cuvinte. Dar în dimineața asta l-am expediat fără să-l recitesc, în timp ce-l auzeam alături pe Richard spunându-i agentului imobiliar:

— Dacă poți să obții azi acceptul vânzătorului, ne vedem mâine-dimineață la nouă în biroul tău de pe Mass Avenue ca să semnăm hârtiile şi voi aranja cu banca mea să transfere garanția... o garanție care va fi rambursată în cazul în care constructorul meu găseşte ceva foarte în neregulă cu apartamentul. Dar asta n-o să se întâmple, aşa-i? Bun, azi am să-mi țin telefonul deschis. Dar să-i spui tipului că oferta nu este negociabilă. Şi, după cum ştii, dau toți banii odată.

Bing. Un nou mesaj pe telefonul meu. Cum era de aşteptat, de la Dan.

Te invidiez pentru noaptea de beție în oraș și pentru mahmureală. Iar cina de diseară cu Sandy sună a distracție. Sper că spitalul va acoperi noaptea în plus la hotel.

Era de așteptat ca Dan să se gândească la costul suplimentar. Dar m-am hotărât să-l liniștesc.

Sandy m-a invitat să rămân la noapte la ea, așa că nu mă costă nimic. Sper să dormi bine la noapte și că noua slujbă se va dovedi mai bună decât ți-ai închipuit. Este un nou început bun și să sperăm că va duce la lucruri mai bune în companie. L. Pupici.

În timp ce-l expediam, mi-a trecut prin minte un gând: ar putea Dan s-o contacteze pe Sandy în cursul serii? Pe de altă parte, n-a mai văzut-o de ani întregi pe Sandy — ne cunoscuserăm când urmam amândouă cursul pentru tehnicieni radiologi de la Southern Maine Community College — și ea trecuse pe la noi cu pe atunci proaspătul ei soț (de care ulterior a divorțat) cândva după 2002. Păstrasem legătura prin e-mail și știam că acum trăia cu alt bărbat în Somerville. Dar dacă Dan nu poate să dea de mine la telefon — adică, dacă ar încerca — ar suna la Informații în Somerville ca să afle numărul lui Sandy? Poate, pentru orice eventualitate, ar trebui să o sun și s-o rog să mă acopere. Dar atunci ar trebui să-i explic totul unei femei pe care o consider mai mult o cunoștință decât o prietenă. Poate că sunt mult prea precaută în problema asta. Poate de asta mă bucur că eu și Richard n-am mai lungit lucrurile și începem imediat o viață împreună. Fără luni de întâlniri pe furiș. Fără minciuni fără număr sau scenarii inventate pentru a ne acoperi urmele. Doar adevărul direct: m-am îndrăgostit. Căsnicia noastră s-a sfârșit. Mă mut.

Dar, între timp, existau anumite lucruri esențiale de care trebuia să mă ocup imediat. Precum...

Un mesaj scurt către o colegă, Gertie: putea să-mi țină locul mâine în schimbul de după-amiază?

Îți țin locul mâine toată ziua, dacă ești de acord să lucrezi toată sâmbăta viitoare în locul meu. Aș vrea mult să plec undeva.

O veste grozavă. Asta însemna că nu trebuia să mă grăbesc să mă întorc mâine cu noaptea-n cap. Mai mult timp cu Richard. Am răspuns imediat:

S-a făcut. Te rog să informezi conducerea spitalului că am făcut schimb de ture. Ești grozavă. L. Pupici.

Și mai trebuia să-i trimit lui Lucy un mesaj foarte important:

Nu pot să vorbesc acum. Dar în viața mea s-a întâmplat ceva spectaculos și mă întreb dacă aș putea să trec mâine pe la tine. Apartamentul ăla al tău de deasupra garajului mai e liber?

Mă rog, am spus-o aproape direct. Dar Lucy era cea mai bună prietenă a mea. Și simțeam nevoia să vorbesc cu ea înainte să-i arunc bomba lui Dan.

M-ai făcut mai mult decât curioasă! Doar că mâine-dimineață sunt la bibliotecă, deoarece joi sunt în schimbul de după-amiază. Treci când vrei după ora unu. Și da, apartamentul e tot gol. Așa că, dacă ai nevoie de el, e acolo. Și dacă poți să vorbești, azi sunt aici toată ziua. După cum îți închipui, vreau tare mult să știu povestea din spatele acestei intrigi. Cu drag — Lucy.

Intrigă. Cât voiam să-i răspund: *Nu e intrigă. E povestea de dragoste a secolului!* Dar prudența m-a oprit să mă pripesc. Oricum, mâine Lucy avea să știe întreaga saga. Așa că am scris doar:

Îți povestesc tot când ne întâlnim. Ești o prietenă grozavă. Bing.

Oh, Doamne, iarăşi Dan!

Se pare că faci tot posibilul să stai cât mai mult departe de casă... şi cine te poate învinui, aşa-i? Adică, cine ar vrea să vină acasă la mine? Dar mulţumesc că mi-ai urat succes în noua slujbă. Apreciez.

Acum chiar m-am simţit ofensată. Ăsta era veşnicul repertoriu al lui Dan, „partitura" lui. Iată-l făcând iar gesturi împăciuitoare, fiind ţâfnos şi meschin şi ştiind foarte bine că asemenea comportament întotdeauna mă tulbura.

Citind asta, răceala pe care în trecut o ţinusem mereu la distanţă a pus stăpânire pe mine, spunându-mi: povestea asta s-a terminat cu adevărat.

— O veste proastă? a întrebat Richard.

Am ridicat privirea, încercând să-mi şterg încordarea de pe faţă, apoi spunându-mi: de ce, de la începutul acestei noi iubiri, nu te-ai angajat să spui ce ai de fapt pe suflet... în loc să te autocenzurezi şi să vâri sub preş tot ce gândeşti şi simţi?

— Soţul meu mă face să mă simt prost că stau o zi în plus în Boton ca să văd o veche prietenă. Şi mă anunţă şi că urăşte deja slujba pe care o va începe mâine.

— El chiar n-a văzut niciodată ce minunată eşti, nu-i aşa?

Am închis ochii şi mi-au dat lacrimile.

— Eşti un bărbat fermecător, am spus.

A venit la mine şi m-a luat în braţe.

— Eşti extraordinară.

— Cum eşti şi tu. Şi sunt sigură că *ea* nu ţi-a spus niciodată asta.

A dat din umeri şi a spus:

— Mai contează?

L-am sărutat. Apoi am spus:

— Ai dreptate. Tot ce contează...

— Suntem noi.

Am început iar să ne sărutăm. De data asta pătimaş, mâinile noastre strecurându-se în halatul de baie al celuilalt.

Bing. Era mobilul lui Richard, care îl anunţa că avea un apel. El l-a ignorat, mai ales că amândoi eram foarte excitaţi. *Bing.* Când l-a ignorat iar, telefonul a început să sune.

— Tocmai acum s-a găsit să mă sune! a mormăit Richard.

— Oricine este, e clar că vrea să vorbească cu tine.

— Naiba să-l ia!

— Răspunde, am spus, gândindu-mă că poate era o informaţie de ultimă oră despre Billy.

Richard a băgat mâna în buzunarul halatului de baie, s-a uitat cu ochii mijiţi la ecran, apoi a răspuns.

— Oh, da, salut! i-a spus el persoanei de la celălalt capăt al firului. Nu mă aşteptam să primesc veşti de la tine până... înţeleg... aşa repede?... bun... şi?... serios?... chiar aşa?... da, are sens... bine, atunci, s-a făcut... de acord... ne vedem atunci... şi, da, ţin minte adresa... şi ţie o dimineaţă foarte bună.

A închis, cu un zâmbet vag pe buze.

— Veşti bune? am întrebat.

— Veşti foarte bune.

— Povesteşte-mi!

Acum zâmbetul vag s-a transformat într-un zâmbet larg.

— Apartamentul e al nostru.

trei

Ne-am dat jos din pat pe la amiază. Nevoia constantă de a face dragoste era un lucru nou pentru mine. Da, ţin minte că, în urmă cu mulţi ani, eu şi Eric eram mai tot timpul în pat în primele luni ameţitoare ale poveştii noastre de dragoste. Nu-mi aduc aminte de o noapte în care n-am făcut dragoste şi întotdeauna exista plăcerea contagioasă de a fi unul cu celălalt fără încetare.

Cu Dan... ei bine, sexul era exact asta. Sex. Plăcut. Acceptabil. Semiimplicat, dar niciodată străbătut de genul de pasiune care te transportă. Am ştiut asta de la început şi am acceptat-o ca pe-o răzbunare cosmică pentru pierderea bărbatului pe care l-am adorat. Iar apoi, când am rămas însărcinată...

Dar ţin minte că, ţinându-l pentru prima dată în braţe pe Ben şi plângând când mi-am văzut fiul, am ştiut imediat că acest copil nu era făcut din dragoste, însă iubirea mea pentru el avea să fie totală, necondiţionată. Tot asta am simţit şi doi ani mai târziu când s-a născut Sally. Aşa că pasiunea pe care o am pentru tot ce are legătură cu Ben şi Sally a fost mereu contrabalansată de lipsa de pasiune din căsnicie.

Richard mi-a spus că propria căsnicie era şi mai muribundă sexual decât a mea, că el şi soţia lui se „cuplau" (verbul preferat de ea, mi-a spus el) doar de două sau trei ori pe an şi că, în esenţă, el încheiase acest capitol al vieţii lui.

Iar apoi ne-am întâlnit. Şi...

N-am multă experienţă în lumea largă a sexului. Chiar şi Lucy a fost şocată când a aflat că Eric şi Dan au fost singurii bărbaţi cu care m-am culcat. Ea putea să numere opt amanţi „înainte, în timpul şi după căsnicia mea nereuşită... iar faptul că pot să-i număr pe toţi pe degete mă face să mă gândesc că ar fi trebuit să fac mai mult sex cu mai mulţi bărbaţi în acea vreme când nu era aşa greu să cunoşti bărbaţi cu care să vrei să te culci, în locul tipilor de coşmar, singurii care par să fie la ofertă pentru femeile între două vârste, care locuiesc în oraşelele din Maine".

Am râs forţat când mi-a spus asta. Vorbele ei mi-au alimentat şi disperarea din ce în ce mai mare pe care o aveam de ani de zile cu privire la viaţa mea sexuală călâie împreună cu Dan. Până să-şi piardă slujba, făceam dragoste de cel puţin trei ori pe săptămână. Chiar dacă, în cel mai bun caz, era termală şi acceptabilă, măcar aveam o viaţă sexuală. Dar când şi-a pierdut slujba, i-a dispărut şi libidoul.

Dar sexul cu Richard era pur şi simplu fantastic. Dar în cele trei, patru dăţi când ajunseserăm în pat, de ieri seară de când sosiserăm aici, intensitatea actului însuşi părea să crească de fiecare dată. Când se mişca în mine, simţeam o explozie de senzualitate cum nu mai simţisem niciodată. Uimitor era şi faptul că această unire, această contopire totală era imediată. Din clipa în care intra în mine.

— N-aş mai pleca niciodată din patul ăsta, am şoptit după aceea, în timp ce eram înlănţuiţi.

— Atunci putem să rămânem aici toată ziua.

— Există mica problemă cu lucrurile noastre din camerele de la hotelul ăla îngrozitor. Îmi pare rău că abordez acest amănunt practic... dar nu trebuie să eliberăm camerele până la prânz? S-a cam făcut timpul şi maşina mea e tot acolo.

— Da, m-am gândit şi eu la asta. Dar mă duc tot timpul la hotelul ăla şi îi cunosc pe toţi managerii de acolo. Aşa că în câteva minute am să-l sun pe unul dintre ei să-l întreb dacă putem elibera mai târziu camerele... sau chiar să-i dau unei cameriste un bacşiş de douăzeci de dolari ca să ne strângă lucrurile. Apoi, după-amiază, dăm o fugă până acolo şi ne luăm bagajele.

— Un schimb de haine şi o perie de păr ar fi bine-venite. Dar apartamentul ăsta e o avere şi sigur nu vom rămâne aici la noapte. De fapt, am putea...

— Rămânem aici la noapte, a spus Richard. Prea mult timp din viaţa mea am fost precaut cu privire la bani. Şi cu ce m-am ales?

— Cu faptul că acum ai bani să cumperi acel apartament şi să-ţi schimbi viaţa.

— Aşa e, dar ar fi trebuit să-mi trăiesc cu adevărat viaţa. N-am fost nicăieri, am văzut foarte puţine lucruri. N-am mai fost de ani întregi la un concert sau la o piesă de teatru.

— Dar ai citit.

— Ruta ieftină de evadare. Seamănă cu ce a spus Voltaire despre căsnicie: este singura aventură accesibilă leneşilor.

— Dar faptul că citezi din Voltaire...

— Mare scofală!

— Mai spune-mi un agent de asigurări din Bath, Maine — sau orice altă persoană, de fapt — care poate să facă asta. Oricum, acum că o mare parte din timp vom fi aici, în Boston, există aici o filarmonică grozavă. Sunt muzee mari, teatre bune. Putem să mergem la toate. Şi voiam să mai spun ceva mai devreme. Probabil că voi folosi două treimi din banii de la spital ca să completez la anul taxele de studii ale lui Ben şi Sally. Dar tot îmi vor rămâne şapte sau opt mii de dolari. Ce-ar fi să plecăm la Paris, pentru şase săptămâni, cu banii ăştia?

— Paris, a spus el, rostind cuvântul de parcă ar fi fost aproape interzis — visul pe care nici nu îndrăznise vreodată să-l articuleze. Vorbeşti serios?

— Chiar săptămâna trecută, înainte să-mi întorci tu viaţa cu susul în jos în cel mai minunat mod, mă uitam într-o seară la apartamentele de închiriat pe termen scurt din Paris. Călătoream cu gândul, cum s-ar zice. Am putea găsi o garsonieră foarte frumoasă într-o zonă precum Marais, la circa 500 de dolari pe săptămână. Biletele de avion — dacă le rezervăm cu mult înainte — sunt în jur de 600 de dolari fiecare. În Paris putem să mâncăm bine, la un preţ acceptabil. Iar garsoniera va avea bucătărie... aşa că, da, ne-am putea descurca o lună şi jumătate cu şapte mii de dolari. Aş aranja cu spitalul de aici fie ca în primul an să-mi dea un concediu fără plată de şase săptămâni, fie, şi mai bine, să încep lucrul după ce ne întoarcem de la Paris. De fapt, dacă renovarea apartamentului nu va fi gata până la începutul lui februarie, am putea pleca în Franţa imediat după Crăciun...

— Paris, a spus el din nou. Şase săptămâni, la Paris. N-am crezut niciodată că e posibil să văd Parisul.

— Este posibil.

— Atunci, s-o facem.

L-am sărutat, apoi am spus:

— Asta chiar a fost o negociere grea!

A râs.

— Ție nimic nu ți-e greu, a spus el.

— Iar *nouă* nimic nu ne va fi greu vreodată. Știu că poate sună prea mult a vise deșarte. Dar adevărul e că amândoi am dus-o greu. Amândoi am dus niște vieți îngrădite. Iar acum...

— Arta posibilului.

— Exact. De fapt, ăsta trebuie să fie crezul nostru. Aceste două cuvinte. Arta posibilului.

— E un modus vivendi bun.

— Cel mai bun.

Bing. Un mesaj pe telefonul meu. Am ezitat să întind mâna după mobil, dar Richard mi-a spus să-l iau. El trebuia să sune la hotelul aeroportului ca să aranjeze să eliberăm mai târziu camerele. Când a dispărut în cealaltă cameră cu telefonul, am luat mobilul și am văzut mesajul lui Ben:

Bună, mamă — tot în Boston? Lucrez pe brânci la pictura asta nouă și am rămas fără un anumit albastru-azuriu de care chiar am nevoie. Nu se găsește în Maine, așa că ar trebui să-l iau de la un magazin cu articole pentru arte plastice din Boston. Dar m-ar costa mult să mi-l trimită aici până marți. Dacă ai putea să-l iei azi și, în drum spre casă, să-l lași la Muzeul de Artă din Portland, un profesor de-al meu va fi acolo mâine la amiază și o să-l ia el. Scuze pentru deranj, dar mi-ai face un serviciu imens. Ești cea mai bună. Te iubesc — Ben.

L-am sunat imediat pe Ben.

— Te-ai trezit devreme, am spus când a răspuns.

— Foarte amuzant, mamă! a spus el ironic. E clar că ai primit mesajul meu.

— Sunt emoționată că noul tablou prinde contur cu atâta succes.

— Te rog să nu folosești cuvântul „succes". S-ar putea s-o vireze brusc. Dar Trevor [Trevor Lathrop, profesorul lui de arte vizuale și mentorul lui bun la toate de la Farmington] este foarte entuziasmat. Pentru el este grozav de reușit. Oricum, dacă ai putea să-mi iei culoarea...

— Sunt tot în Boston, deoarece m-am hotărât să rămân ca să mă duc diseară la o veche prietenă.

— Și să ratezi plecarea de mâine, cu noaptea-n cap, a tatei la LL Bean? a spus el pe un ton lejer, dar clar dezaprobator.

— Chiar mă simt vinovată în privința asta.

— Având în vedere că în ultimii doi ani tu ai dus toată povara financiară...

— N-a fost vina tatălui tău că a fost disponibilizat când s-au făcut reduceri de personal.

— Dar a fost hotărârea lui să se poarte tot timpul ca un morocănos plin de draci. Chiar și acum — l-am sunat aseară să-l salut, să fac un gest și așa mai departe — și tipul mi-a pus întrebările standard despre școală și dracu' și lacu', genul ăla de „bifează căsuțele din conversația cu fiul tău"... apoi, când l-am întrebat de noua lui slujbă, a început s-o bălmăjească și să devină ursuz. La care m-am gândit: cine-i adolescentul aici?

— Nu mai ești deloc adolescent, Ben.

— Doar încep să înțeleg cu ce te-ai confruntat ani întregi.

— Discutăm altă dată despre asta. Ce-ai zice să trec pe la tine weekendul viitor?

— Iată o idee mai bună! Sâmbătă vin cu autostopul la Portland şi după-amiază şi seara ardem gazul? Şi poţi să mă duci la cină la restaurantul ăla italian grozav, care ne place amândurora.

— S-a făcut.

— Pari într-o pasă bună, mamă.

— Chiar sunt.

— Nu că ai fi părut vreodată să fii într-o pasă proastă. Adică, ai putea da lecţii despre „cum să vezi partea bună a lucrurilor". Totuşi, mă bucur să aud o notă de optimism în glasul tău.

Era timpul să schimb subiectul.

— Dă-mi toate detaliile despre vopsea, magazin şi aşa mai departe.

Ben mi-a spus că magazinul era pe Fenway, chiar peste drum de Universitatea Boston. Ajunsă acolo, trebuia să întreb de un tip pe nume Norm, „care ţine magazinul ăsta din secolul al XIX-lea" şi întotdeauna obţine prin combinare exact albastrul-azuriu de care are nevoie Ben.

— Treaba la Norm e că nu vrea să combine vopseaua până nu are banii în mână sau un număr de card de credit valabil. Şi azi are deschis numai până la patru după-amiază. Dar am să-l sun să-i spun că vii... dacă eşti sigură că nu o să fie prea multă bătaie de cap.

— Eşti fiul meu, Ben. Nu e nicio bătaie de cap. Şi pot să las mâine vopselurile la Muzeul de Artă din Portland.

— Am să-l sun şi pe Trevor să-i spun să vă întâlniţi acolo la 12, dacă se poate.

— Mâine sunt liberă, aşa că se poate. Dă-i numărul meu de mobil şi trimite-mi-l pe al lui printr-un mesaj. Iar eu am să-ţi dau un mesaj după-amiază, când am vopseaua.

— Eşti nemaipomenită, mamă!

Am pus mobilul jos, zâmbind. Richard a venit din camera cealaltă.

— Am pus o cameristă să ne strângă lucrurile. I-am convins să-ţi permită să laşi maşina acolo până mâine. Şi telefonul ăla trebuie să fi fost straşnic, deoarece ai pe faţă un zâmbet tare fericit.

I-am povestit ce am vorbit cu Ben, lăsând la o parte comentariile lui despre tatăl său. L-am văzut iar pe Richard încercând să-şi scoată din minte gândurile despre fiul său.

— Este clar că recunoaşte că i-ai fost o mamă minunată.

— E un fiu de-a dreptul extraordinar. Şi cred că într-o bună zi, o să fie un om important, dacă îşi păstrează cumpătul şi nu cedează în faţa nesiguranţei de sine şi dacă o să plece câţiva ani din Maine. Poate nu doar important — foarte important.

— Avându-te pe tine ca sprijin...

— Totuşi, trebuie să facă totul singur.

— Fără să-mi fi spus nimic, ştiu că eşti părintele care i-a fost alături.

— Tot ce ştiu e că sunt părintele care după-amiază trebuie să ia pentru el nişte vopseluri speciale.

I-am povestit despre nuanţa de albastru pe care urma să o iau de la un magazin din apropiere de Fenway Park, care se închidea la patru, aşa că în jur de trei trebuia să fiu acolo, deoarece noua capodoperă a fiului meu aştepta să fie terminată.

— E clar că trebuie să fii acolo la trei, a spus Richard. Aşa că iată planul...

Am stabilit ca, după masa de prânz, Richard să ia metroul până la aeroport, iar eu să plec în cealaltă parte

a oraşului ca să iau vopselurile lui Ben şi, în jur de cinci, să ne reîntâlnim aici la hotel.

Dar mai întâi am făcut un duş împreună, săpunindu-ne unul pe celălalt, sărutându-ne sălbatic sub apa care cădea în cascadă, agăţându-ne unul de celălalt, promiţând să fim întotdeauna gata să ne ajutăm la nevoie, repetându-ne ce mult ne iubim.

După ce m-am îmbrăcat, i-am trimis un mesaj scurt lui Sally.

Mai stau o zi în Boston, chiulind de la muncă. Cum a mers seara în Portland? Te iubesc — Mama.

Bing. Răspunsul lui Sally.

Concertul a fost plictisitor. Acum am de scris un eseu despre Edith Wharton. Plic-ti-si-tor. Tata spune că eşti mahmură. Beton!

Fiica mea, posesoarea unui stil literar care cel mai bine putea fi descris ca „minimalist, de adolescentă ursuză". Îmi era groază să mă gândesc la reacţia vulcanică ce avea să urmeze dezvăluirii mele despre marea răsturnare care avea să schimbe contururile vieţii noastre de familie. Dar mai întâi... era de încheiat acest weekend minunat.

În timp ce ne îmbrăcam, telefonul lui a sunat de câteva ori. S-a uitat în treacăt la ecran, dar a ales să nu răspundă.

— Totul e în regulă? am întrebat.

— Doar o chestie de afaceri, a spus el. Am un client care are vreo cinci depozite de articole casnice în zona Lewiston / Auburn şi care crede că poate să mă sune la orice oră când are de luat o despăgubire. Treaba e că acum trei săptămâni unul dintre depozitele lui a ars până-n temelii. Un angajat nemulţumit a pus focul. Tipul e tot fugar.

Clientul meu a suferit o pagubă de aproape patru sute de mii de dolari. Între noi fie vorba, pentru că a avut doi ani proşti, inspectorii de asigurări şi poliţiştii se întreabă dacă nu cumva el l-a convins pe „angajatul nemulţumit" să facă pe piromanul.

— Ai de gând să scrii povestea asta, aşa-i?

— Chiar are ceva care te duce cu gândul la James M. Cain...

— Mai ales dacă ai putea să adaugi o *femme fatale.*

— Mă uimeşti! a spus el.

— Fiindcă ştiu cine e James M. Cain?

— Fiindcă eşti demenţial de deşteaptă.

L-am sărutat.

— Aproape la fel de deşteaptă ca tine.

M-a sărutat.

— Tu eşti mai deşteaptă, a spus el.

L-am sărutat.

— Eşti amabil.

M-a sărutat.

— Doar corect.

— Te iubesc mult.

— Şi eu te iubesc mult.

În drum spre ieşirea din hotel, Richard s-a oprit la recepţie şi i-a spus femii de acolo că mai ţinem apartamentul o noapte.

— Nicio problemă, a spus ea după ce a verificat şi a văzut că nu fusese rezervat de altcineva.

Fără doar şi poate, zeii erau de partea noastră. Era o zi de toamnă superbă. Soarele era incandescent şi pe cer nu se vedea niciun nor. Un vânt slab desprindea din copaci frunzele uscate. Oraşul se întindea în faţa noastră, primitor, încărcat de posibilităţi.

— Nu mai departe de ieri..., am spus.

— Nu mai departe de ieri...

Nu a trebuit să termine gândul. Nu mai departe de ieri lumea era altfel. Iar azi...

— Să ne întoarcem să ne uităm pe dinafară la apartament, am spus.

— De acord.

Am traversat mână în mână parcul, vorbind întruna. Am stabilit să ne întoarcem aici peste două săptămâni pentru a ne întâlni cu prietenul lui Richard ca să discutăm despre renovarea apartamentului. De asemenea, ne-am propus să aflăm cine dirija în acel weekend Orchestra Simfonică din Boston şi să încercăm să obţinem bilete. Şi, da, tot în acel weekend aveam să ajungem în sfârşit la Institutul de Artă Contemporană. Şi trebuia să aflăm şi ce se joacă la unul dintre teatrele bune din oraş.

— Lasă în seama mea toate astea, am spus. Am să fac eu pe organizatorul de evenimente culturale.

— Iar eu voi găsi un hotel şi voi aranja întâlnirea cu prietenul din Dorchester, antreprenorul de construcţii Pat Laffan. Pat e un poliţist irlandez din Boston, ieşit la pensie, transformat în antreprenor. Pat e un tip care vorbeşte fără ocolişuri, dar acceptabil de cinstit, lucru rar de găsit la un antreprenor.

— Atunci am putea să ne uităm şi după mobilă... dacă asta nu grăbeşte lucrurile.

— Îmi place că grăbim lucrurile. Avem dreptate să grăbim lucrurile.

Ah, ce discurs romantic! Amândoi eram foarte siguri că puteam cu adevărat să ne clădim această viaţă împreună pe care ne-o doream atât.

După o jumătate de oră eram într-un restaurant de pe Newbury Street, luând o gustare şi discutând despre tratativele pe care aveam să le ducem zilele următoare cu partenerii noştri de viaţă.

— Dorinţa mea e să-i spun pur şi simplu adevărul lui Dan, mâine-seară când ajung acasă, am spus. Cum ziceam mai devreme, ştiu că îl va lovi tare. Ştiu că vestea îl va ului, apoi îl va înfuria. Vreau să termin odată cu asta, fiindcă nu vreau să mă prefac că totul e normal când de fapt te doresc tot timpul. Dar e o problemă aici — faptul că mâine începe slujba cea nouă şi va fi epuizat după schimbul de dimineaţă. Nu uita că el va lucra patru zile pe săptămână, cu trei zile libere, aşa că...

— Atunci de ce nu aştepţi până joi seara, când el poate asimila vestea fără ca, după câteva ore, să trebuiască să plece la muncă?

— Asta-i opţiunea cea mai drăguţă — nu că ar fi ceva drăguţ în toate astea. Totuşi, întrucât eu lucrez săptămâna asta de marţi până vineri la cinci şi jumătate, iar el se va duce la culcare în jur de opt ca să se scoale la patru dimineaţă, în următoarele zile ne vom întâlni doar întâmplător, ceea ce e o binecuvântare. Câteva zile înseamnă să pot să vorbesc cu prietena mea Lucy şi să încep să-mi mut discret câteva lucruri strict necesare în apartamentul de deasupra garajului ei. Aşa că, vineri, după ce vin de la serviciu şi îi dau vestea, pot să dorm în noaptea aia la Lucy. Mai înseamnă şi că pot să-i spun lui Sally în acea după-amiază, astfel încât să nu trebuiască să se ducă a doua zi la şcoală năucă. Dacă vrea, poate să vină cu mine la Lucy în acea noapte, ceea ce n-ar fi rău. Sâmbătă, lucrez în schimbul de dimineaţă, dar după-amiază mă întâlnesc cu Ben la cină în Portland, ceea ce înseamnă că

lui pot să-i spun direct. Sunt sigură că el va primi vestea mult mai bine decât sora lui... şi aici chiar gândesc cu glas tare, nu-i aşa?

Richard a zâmbit şi mi-a luat mâna.

— Ceea ce e pe cale să se întâmple este un pas uriaş şi o să-i facă să sufere pe cei cu care am trăit ani întregi, a spus el. Aşa că bine-nţeles că trebuie să te gândeşti bine cum să dai vestea astfel încât să poată fi asimilată cât mai bine. Mă gândesc în parte că, deşi dacă în ascuns vestea o va dărâma, Muriel va fi probabil rece şi răzbunătoare, în stilul ei obişnuit. Dar asta nu va fi un lucru rău. Mai bine rece ca gheaţa decât foc mistuitor. Iar dacă tu ai de gând să-i spui lui Dan vineri, o s-o fac şi eu în aceeaşi seară...

— Atunci poate ar trebui să ne întâlnim undeva după aceea. Adică, ideea de a nu te vedea până joi...

— Ai putea pleca pe furiş marţi seară?

— Da. I-aş spune lui Dan că iau cina cu Lucy şi ne-am putea întâlni...?

— Ne-am putea întâlni în apartamentul lui Lucy?

— Categoric.

— Atunci, joi...

— Vii direct la Lucy după ce îi vei fi dat vestea...

— Dacă nu cumva Sally vrea să-şi petreacă seara cu tine în apartamentul lui Lucy.

— Cum spuneam mai înainte, şansele să se întâmple asta...

— Pentru orice eventualitate, pot să-i dau un telefon lui Dwight. El ştie că lucrurile dintre mine şi Muriel nu sunt deloc roz, iar soţia lui e foarte înţelegătoare şi drăguţă, şi mă vor lăsa să stau câteva zile la ei, în camera de oaspeţi...

— Oricum, mai întâi ne vom vedea marţi seară.

— Aşa că nu va fi decât o noapte până atunci.

— O noapte prea lungă.

— Dar vineri vom fi oficial un cuplu.

— Suntem deja un cuplu, iubirea mea.

— Aşa e.

În timpul prânzului, telefonul lui Richard a sunat de mai multe ori, însă el l-a ignorat.

— Ştiu cine e — omul ăla îngrozitor din Lewiston care e posibil să fi angajat pe cineva să-i incendieze depozitul... N-are decât să aştepte până termin masa.

Şi telefonul meu m-a anunţat că am un mesaj. Era de la Ben, care îmi spunea că vorbise cu Norm de la magazin, şi acesta mă aştepta la trei, „dar mi-a spus că, deoarece îi ia 30 de minute să combine vopselurile, nu va începe să le combine până nu are banii în mână. Aşa că să nu ajungi acolo mai târziu de trei şi jumătate. Îţi sunt foarte recunoscător pentru asta, mamă. Sper ca după-amiază starea ta de spirit să fie şi mai bună".

În timp ce Richard era plecat la toaletă, i-am răspuns lui Ben.

Spune-i domnului Norm că sunt o persoană punctuală, mai ales că e vorba de fiul meu şi munca lui. Aşa că în mai puţin de jumătate de oră voi fi negreşit acolo. Şi da, starea mea de spirit se îmbunătăţeşte cu fiecare clipă. Am să-ţi trimit mâine un mesaj când voi avea vopselurile. Te iubesc — Mama.

În timp ce expediam mesajul, Richard s-a întors la masă.

— Totul e în regulă? a întrebat el.

I-am spus de mesajul de la Ben şi că trebuia să ajung în Fenway 2550 în următoarele cincisprezece minute.

— Îţi chem un taxi, a spus el.

— Dar până în Fenway Park nu sunt decât şapte sau opt minute de mers pe jos.

— Atunci vin cu tine.

— Şi să aştepţi aproape o oră până tipul ăsta îşi face treaba de prestidigitator cu vopselurile? Du-te cu metroul la aeroport, iubitule, şi ia bagajele. La cinci, cel mai târziu, ne întâlnim la hotel şi îţi promit că te târăsc înapoi în pat.

— Ăsta e un plan foarte bun, a spus el, tot un zâmbet.

După câteva clipe eram în faţa staţiei de metrou de la intersecţia dintrer Newbury Street şi Mass Avenue. L-am cuprins pe Richard cu braţele pe după gât.

— Acum nu mă încântă deloc că trebuie să te las să pleci două ore, am spus.

— Atunci, ia-mă cu tine la magazin.

— Cu cât te întorci mai repede cu bagajele, cu atât mai repede vom face iar dragoste.

Ne-am sărutat. Un sărut lung, pătimaş.

— Nu vreau să te las să pleci, a şoptit el în cele din urmă.

— Două ore, nu mai mult, şi vom fi iar unul în braţele celuilalt.

— Întoarce-te degrabă la mine.

— Mă întorc.

Ne-am sărutat iar.

— Cum de-am avut atâta noroc? a întrebat el.

— Am avut şi gata. Şi ştii ce? Îl meritäm.

Un ultim sărut lung, apoi m-am desprins cu blândeţe din braţele lui.

— Chiar vreau să ajung acolo în zece minute. Dacă tipul e atât de dificil cum spune Ben...

— Bine, a spus Richard. Două ore. Te iubesc.

— Te iubesc.

A început să coboare scările staţiei de metrou, întorcându-se să-mi trimită o bezea. Şi-a ridicat gulerul jachetei de aviator şi, o clipă, părea că vine din altă eră şi că pierduse brusc în jur de trei decenii şi jumătate. Era un tânăr de douăzeci de ani care se uita cu ochi plini de dor la femeia pe care o iubea. Apoi, cu un zâmbet trist, a dispărut.

Am plecat spre Fenway Park. Soarele cobora spre asfinţit, dar încă scălda strada într-o lumină arămie. Toamna. Un anotimp a cărui frumuseţe inegalabilă — mai ales în New England — îmi provoca de obicei o anumită melancolie. Pentru că, după minunăţiile caleidoscopice în nuanţe stacojii şi aurii ale anotimpului, cade întunericul. Odată cu el, coborârea în umbra ceţoasă a iernii şi sfârşitul a încă unui an. Încă douăsprezece luni de acalmie lăsate în urmă.

Iar apoi... cu doar două zile în urmă...

Toată această poveste extraordinară a scos la iveală ceva la care nu mă mai gândisem: dacă e lăsată, viaţa poate să evite toate banalităţile ei inerente şi să-şi demonstreze capacitatea de a ului, de a-ţi aminti că încă mai ai potenţial pentru pasiune. Treaba e că trebuie să-ţi îngădui să accepţi această posibilă minunăţie. Dacă uiţi că eşti cu adevărat vrednic de iubire şi de binefacerile pe care ţi le aduce în mijlocul tuturor preocupărilor mediocre care îţi umplu existenţa, toamnele se succed cu o regularitate de metronom. Continui să tânjeşti în tăcere după ceva palpitant, care întotdeauna pare chinuitor de aproape, însă total inaccesibil.

M-am îndreptat spre Fenway, lăsând în urmă atmosfera de consumerism elegant de pe Newbury Street şi ajungând într-o zonă un pic mai curajoasă, mult mai

puțin conectată la cumpărăturile ca mod de petrecere a timpului livber. *Norm's Art House* era un magazin banal dintr-un colț banal al Fenway. Era un magazin mic cu o singură vitrină, în care erau expuse la întâmplare pensule, şevalete, tuburi de vopsea. Era şi o firmă pe care scria cu litere de tipar supradimensionale: FACEM ARTĂ.

Această abordare practică se continua şi înăuntru. Era un spațiu înghesuit, plin cu uleiuri şi vopseluri acrilice şi acuarele şi toate mărimile posibile de pensule şi suluri de pânză care aşteptau să fie întinse şi stinghii de lemn pentru rame.

— Trebuie să fii grozava mamă a lui Benjamin.

Glasul a venit de după nişte rafturi metalice cam ruginite, supraîncărcate, din spatele tejghelei.

— Tu eşti Norm?

— Aşadar, ți-a făcut instructajul. Şi te afli aici pentru Tetron Azure Blue — cel mai lazuliu dintre nuanțele moderne de albastru.

— *Lazuliu*, am spus. Nu e rău.

— Ai un sinonim mai bun?

— Siniliu?

Linişte. Apoi Norm a ieşit din umbra rafturilor corodate ale magazinului său.

— Ei bine, sunt impresionat. După cum văd, eşti şi frumoasă.

M-am străduit să nu roşesc. N-am reuşit. Norm nu era cum mă aşteptasem eu. Numele lui şi ce-mi spusese Ben mă făcuseră să mi-l închipui un ciudat desprins dintr-un roman de Saul Bellow: un negustor din lumea veche, cu aer de unchiaş, ambiguu, dar priceput la vopseluri şi picturi, tot atât de cunoscător cât şi pasionat. Dar adevăratul Norm era un bărbat înalt şi deşirat, cam de vârsta mea,

cu ochelari negri, mari şi foarte moderni şi o tunsoare la fel de la modă. Ți-l puteai imagina uşor ținând prelegeri despre expresionismul abstract la unul dintre colegiile din apropiere şi fiind considerat de studenți un model admirabil.

— Iar tu eşti acel Norm? am întrebat.

— Sunt într-adevăr „acel Norm".

Pe buzele subțiri i-a fluturat un zâmbet slab. Oh, Doamne, flirta cu mine! Acum trei zile aş fi fost măgulită. Azi...

— Din păcate, nu prea am timp şi ştiu că închizi la patru, am spus.

— Iar Benjamin Genialul ți-a spus, probabil, că eu combin vopselurile numai după ce sunt plătit.

— De ce îi spui aşa fiului meu?

— Adică, Benjamin Genialul?

— Da.

— Pentru că aşa e — genial.

— Serios?

— Ți s-a părut că sunt ironic?

— Păi, da.

— Un obicei prost de-al meu, cum îmi spunea întruna fosta nevastă.

— Dar de unde ştii că fiul meu e...

— Nu te codi, spune cuvântul. *Genial*. De unde ştiu? Cumpără vopseluri de la mine cam de un an şi trece pe aici o dată la cinci sau şase săptămâni, aşa că ardem gazu' un pic. E un mare cunoscător de artă, fiul tău. Dar nu are încredere în el. Când mi-a spus anul trecut că a fost acceptat la expoziția artiştilor din Maine, am ținut neapărat să mă duc la Portland ca să văd cu ochii mei. Şi trebuie să-ți spun că Benjamin e genial.

M-am simțit foarte mândră și, totodată, mi-am dat seama că, la fel ca Trevor, îndrumătorul lui, acest personaj, Norm, își asumase rolul de mentor în viața fiului meu.

— Sunt întru totul de acord cu tine, dar auzindu-te spunând asta — tu, care fără doar și poate cunoști o mulțime de pictori...

— Fiul tău chiar le are cu pictura. Și chiar m-am bucurat și, sincer, am răsuflat ușurat când l-am auzit ieri la telefon comandând vopseaua și vorbind despre pânza importantă pe care mai are puțin și o termină. Unul dintre profesorii lui mi-a povestit despre depresia prin care a trecut. Sper să nu te superi că-i zic așa...

— De ce m-aș supăra dacă ăsta e adevărul?

— Oricum, am avut și eu ceva asemănător la sfârșitul anilor 1980 când eram la Școala de Arhitectură și Artă Decorativă din Long Island, dar până la urmă m-am lăsat de ceramică, specialitatea mea de atunci. M-am ocupat de una de alta — am predat, am lucrat la agenții de publicitate și, în cele din urmă, mi-am deschis prăvălioara asta care măcar e a mea. Dar nu m-am mai întors la ce voiam să fac... și uite că monologhez — alt obicei prost de-al meu. În fine, e grozav că Benjamin a găsit o cale să se întoarcă la munca lui. Și faptul că are nevoie de Tetron Azure Blue e nemaipomenit. Fiindcă Tetron Azure Blue este, după cum poți să deduci, o culoare foarte rarefiată. Subtil, dar mult diferită de alte nuanțe de azuriu. Dar uite că monologhez mai departe ca de obicei — stau prea mult singur combinând vopseluri — când e clar că ai lucruri mai bune de făcut.

— Ai spus că trebuie să primești banii înainte de a combina culorile.

— Este o regulă strictă de-a mea, după ce odată am fost genul de pictor care a luat plasă cu mulți furnizori de articole pentru pictură și după ce, când mi-am deschis afacerea asta, am fost mult prea indulgent cu vânzarea pe credit. Așa că trebuie să primesc de la tine 127 de dolari înainte de a mă apuca de alchimie în camera din spate. Nu durează mai mult de 30 de minute.

M-am străduit să nu pălesc la auzul prețului. Norm a văzut că eram șocată.

— Știu, știu, a spus el. *Mucho dinero*. Dar dacă vrei Tetron Azure Blue, te costă mult. Mult, dar face, căci e o culoare excepțională.

I-am întins cardul meu de credit. Norm l-a băgat în aparatul atașat la casa de marcat și a spus:

— Am în spate un espressor și un scaun vechi, Chesterfield, destul de confortabil. Așa că îți fac bucuros o cafea bună și îți ofer o conversație mai sclipitoare în timp ce combin vopselurile.

Am semnat chitanța de plată.

— Întrucât e o zi așa de frumoasă... am spus.

— Am priceput, a spus el, încercând să-și mascheze dezamăgirea. Râul e în stânga, două străzi mai încolo. La patru fără un sfert am să fiu gata cu vopseaua.

I-am mulțumit. I-am urmat sfatul și am mers pe jos până la râul Charles. Porțiunea asta a râului trecea prin fața campusului Universității Boston și îi oferea perspectiva Harvardului, care se impunea de pe cealaltă parte, în Cambridge. Două lumi academice — una superelitistă, alta, cu câteva trepte mai jos ca prestigiu — uitându-se una la cealaltă și despărțite de acest râu în lungul căruia s-a construit odată o colonie. Din acea așezare de demult s-a născut acest oraș, această națiune — și, odată cu el,

atâtea sute de milioane de poveşti ale celor care, într-un fel sau altul, au stat aici. Poveşti care, în general, au dispărut odată cu cei care le-au trăit. Viaţa individului e neimportantă în comparaţie cu metafizica unui curs de apă veşnic curgătoare. Dar omul ar trebui cu adevărat să-şi trăiască altfel viaţa. Pentru că poveştile noastre nu au nimic care să fie neimportant, chiar dacă noi le considerăm banale. Fiecare viaţă e un roman. Şi noi dictăm mai mult decât vrem să recunoaştem cum să evolueze şi să se schimbe povestea, sau să rămână mediocră.

Pe râu, şase tineri în bărci uşoare loveau apa cu vâslele, într-o sincronizare miraculoasă. În parc erau indispensabilii joggeri şi părinţi cu copii mici, iar pe o bancă, prins într-o îmbrăţişare pătimaşă, era un cuplu la vreo douăzeci şi cinci de ani. Acea îmbrăţişare ar fi stârnit o undă de invidie acum câteva zile.

M-am uitat la apele maronii ale râului Charles, gândindu-mă la iubitul meu şi la faptul că peste doar 90 de minute aveam să fim goi în pat şi el avea să fie adânc în mine şi aveam să ne spunem din nou că iubirea asta era pe viaţă, că nu mai eram singuri pe lume.

Gândurile mi s-au întors la discuţia cu Norm. Clar, un bărbat interesant. Clar, un om singur. Clar, o persoană care vrea o relaţie ce s-ar putea transforma în *relaţia* care îi va schimba cursul vieţii.

Şi el se lupta cu faptul că lucrurile nu ieşiseră aşa cum a vrut el. *Să nu te laşi învins de gândul că viaţa e sumbră, îmi venea să-i spun, pentru că ea chiar se poate schimba într-o clipită.*

După douăzeci de minute, când m-am întors la magazin, mi-a dat o pungă cu două cutii de câte un litru de vopsea. De asemenea, avea o mică mostră de vopsea

într-un capac de borcan. Înmuind în vopseaua albăstruie o pensulă, a schiţat repede un pătrat pe o bucată de hârtie, apoi, înmuind iar pensula de câteva ori, a umplut pătratul cu vopsea, până a devenit albastru.

— Există azuriul standard pe care îl vezi peste tot. Şi iată Tetron Azure Blue care are această densitate cristalină, această intensitate ultramarină pură. Uită-te bine în acel pătrat şi spune-mi ce vezi.

— Infinitul. Un infinit foarte primitor, cu posibilităţi nenumărate.

— Frumos! a spus el. Mai mult decât frumos. Pot să-ţi pun o întrebare personală?

— Da, sunt măritată.

— Ai o căsnicie fericită?

— Deloc.

— Înţeleg.

— Dar sunt foarte îndrăgostită de cineva.

Zâmbetul i s-a înăsprit, trădând dezamăgire.

— Norocos bărbat! a spus el în cele din urmă.

Am ajuns la hotel după vreo patruzeci de minute, venind pe jos tocmai din Newbury Street şi traversând parcul. Aveam braţul cam înţepenit de la căratul vopselei, dar nu-mi păsa. Eram foarte binedispusă şi plină de o dorinţă fizică vecină cu exaltarea. Am luat liftul până la ultimul etaj, apoi aproape că am alergat până la uşa apartamentului nostru, am descuiat-o cu cardul de acces şi mi-am văzut geamantanul înăuntru, lângă uşă. Fantastic! Era aici!

— Bună, iubire! am strigat, gândindu-mă că trebuia să fie în baie.

Dar, linişte.

— Richard?

Liniște.

M-am dus în baie. Era goală.

— Richard?

Apoi am văzut pe pat noii lui ochelari puși peste noua lui geacă. Pe pernă era un bilet. L-am luat. Am citit:

„Scumpă Laura,

Te iubesc mai mult decât orice. Dar nu pot să fac asta. Trebuie să mă duc acasă. Îmi pare nespus de rău.

Richard."

patru

Ați observat vreodată că, atunci când primești o veste îngrozitoare, lumea se cufundă brusc în tăcere? Este ca și cum șocul insuportabil ar întuneca totul, în afară de nefericirea ta extremă. Am citit biletul o dată. M-am așezat pe pat. Același pat în care ieri ne iubiserăm. Același pat în care ne-am întors de multe ori pentru a ne pierde unul în celălalt și pentru a descoperi o intimitate care până acum fusese pentru amândoi o *terra incognita*.

Niciodată n-am mai făcut dragoste așa, am șoptit în timp ce ne agățam unul de celălalt după acea minunată primă dată. *Nici eu*, a șoptit și el.

Am citit biletul a doua oară. De data asta am încercat să descopăr un subtext pozitiv în limbajul lui.

Te iubesc mai mult decât orice. Dar nu pot să fac asta. Trebuie să mă duc acasă.

Își declara iubirea atât de categoric! Ăsta era primul lucru pe care l-a scris. Sigur, ăsta era adevărul incontestabil, adevărata esență a problemei. Bun, se întâmplase ceva. Poate că a trebuit să o sune pe soția lui, iar *ea* a jucat cartea vinovăției, ceea ce l-a făcut să intre în panică și să se gândească să plece acasă. De asta a scris: *Nu pot să fac*

asta. Pentru că ea ştia că era pe cale să-l piardă şi trebuia să-l întoarcă din drum. Nu m-ar fi mirat ca ea să se fi folosit de bietul lor fiu ca şiretlic. Iar Richard al meu — care mereu a fost sensibil la presiunea familiei — a fost copleşit de asta şi s-a decis să se ducă, pur şi simplu, acasă şi să înfrunte problema. Dar odată întors la femeia pe care a descris-o ca glacială, distantă şi care îl respingea fizic... sigur avea să alerge la maşină ca să plece să mă caute. Sigur totul avea să se restabilească între noi. Aveam să fim iar *noi.*

Am citit biletul a treia oară. Şi am început să plâng. Pentru că îmi dădeam seama de interpretarea absurdă a vorbelor lui. Pentru că eram ca una dintre multele mele paciente care, ştiind că au cancer în stadiu patru, tot încearcă să se convingă că au să învingă diagnosticul fatal.

Cum poţi să îndulceşti pilula? E imposibil. Mai citeşte o dată biletul. Nu putea fi mai direct sau mai la obiect. Indiferent de declaraţia lui de dragoste, realitatea e că ceva l-a făcut să se întoarcă în fugă acasă. Şi-ţi spune: povestea asta s-a terminat cu adevărat.

Totuşi, cu doar trei ore în urmă, în acel restaurant de pe Newbury Street, fuseserăm atât de fericiţi! Stabiliserăm chiar cum să le spunem totul partenerilor noştri de viaţă, ne făcuserăm planuri cum o să ne mutăm la Boston, cum o să petrecem şase săptămâni la Paris, cum o să mergem la teatru şi la concerte şi...

Am început iar să plâng. Dacă şocul iniţial îmi înăbuşise reacţiile, plânsul de acum era asemănător cu bocetul. Eu, stoica rigidă — care în ultima vreme era enervată chiar şi de cel mai slab scâncet înăbuşit ce ieşea din fiinţa mea raţională, cândva neîndurătoare — plângeam acum nestăpânit. N-am făcut niciun efort să readuc lucrurile

sub control. Viaţa e aşternută cu dezamăgiri. Viaţa e presărată cu obstacole. Toţi învăţăm să trecem cu bine prin micile înfrângeri, prin sâcâitoarele răsturnări de noroc, prin acele perioade în care disperarea mută pare să fie permanent la ordinea zilei. Dar chiar şi în acele răstimpuri dificile, cei mai mulţi dintre noi ne păstrăm speranţa. Dar, când speranţa este distrusă atât de mult, încât e, pur şi simplu, omorâtă...

În afară de moartea unui copil, există vreo pierdere mai cumplită decât moartea speranţei?

Am stat foarte mult timp pe marginea patului, plângând. Apoi a venit o clipă în care eram atât de sfârşită, încât îmi venea să mă târăsc sub pătură, să nu mă mai gândesc la nimic, spunându-mi că în zori, când mă trezesc, această durere o să fie doar un vis urât, iar Richard o să fie lângă mine şi totul o să fie iarăşi în regulă cu viaţa noastră, cu noi.

Noi.

M-am ridicat, m-am plimbat prin cameră. Mi-am spus că tot ce am de făcut e să stau de vorbă cu el — o discuţie lungă, tandră, în care să-l asigur că poate să facă asta, că tot ce avem noi este magic. La fel cum mi-a spus el doar cu câteva ore în urmă: „Cât de des se întâmplă asta într-o viaţă?"

Vorbea serios. Ştiu că vorbea serios. Tot aşa cum ştiu că mă adoră. Iubirea, în tot ce are ea mai autentic, mai indiscutabil.

Oh, Doamne, tu auzi ce spui? Emma Bovary cu litere mari.

Nu, nu vreau să accept această comparaţie facilă. Ea s-a amăgit crezând că o aventură cu un ofiţer indiferent era iubire adevărată, deşi *căpitanul* ei era în mod clar un nemernic. Însă ea a proiectat asupra lui toate nevoile şi

dorințele ei şi şi-a închipuit că el o va scăpa de mariajul cu un om obtuz.

Richard mi-a spus că mă iubeşte. Asta nu era proiecție. Ăsta era adevărul.

Cu mâini tremurânde, am scos telefonul din geantă. Partea cvasirațională a creierului meu m-a avertizat:

Să nu îndrăzneşti să-l suni! Ți-a spus că s-a terminat. De ce cauți şi mai multă durere când ştii că aici nu există speranță?

Dar altă parte a psihicului meu, aparent logică, a insistat să dau acel telefon.

Am format numărul lui Richard şi m-am aşezat iar pe pat şi, cu mâna liberă, m-am prins de o bară metalică a tăbliei patului.

Telefonul a sunat şi a sunat şi a tot sunat. Oh, Doamne, l-a închis! Ca să fie sigur că nu există niciun contact, nicio conversație, nicio şansă de reconsiderare a deciziei lui de a fugi.

Te rog, te rog, dă-mi o şansă...

Clic. A răspuns.

— Iubirea mea... am spus.

Am auzit zgomotul traficului în fundal. Şi atât.

— Iubire, iubire? Richard? Eşti acolo?

În sfârşit:

— Da, sunt aici.

Glasul era plat, lipsit de orice emoție. Când a vorbit, s-a auzit un ecou slab şi zgomote ambientale de pe autostradă. Am înțeles că era în maşină şi avea telefonul pus pe speaker.

— Te iubesc, am spus. Te iubesc nespus şi ştiu că toate astea sunt extrem de dificile, că a trebuit să pui capăt unei căsnicii — chiar una foarte nefericită — este o mare...

— Te rog, Laura, încetează!

Tonul lui m-a înghețat. Era foarte indiferent, foarte absent şi, în spatele vidului, se desluşea tristețea.

— Dacă te-ai întoarce şi ne-am întâlni undeva, sunt sigură că am putea...

M-a întrerupt.

— Nu pot.

— Dar ştii că ceea ce avem noi e...

— Ştiu. Şi tot nu pot...

— Dar, iubire, după tot ce ne-am spus...

— Da, țin minte tot ce am spus.

— Totul a fost o mare minciună din partea ta?

Mi s-a părut că aud un suspin înăbuşit.

— Câtuşi de puțin, a spus el.

— Atunci ştii că asta, *noi*...

— Noi, a spus el cu un glas foarte liniştit, foarte inexpresiv.

— *Noi*. Cum spuneam, cel mai important pronume...

Tăcere.

— Richard, te rog...

Tăcere.

— Certitudine. Vorbeai de certitudine, am spus.

— Ştiu.

— Atunci sigur ştii că...

— Pur şi simplu, nu pot să fac asta...

— Dar de ce, *de ce*, când ştii că o astfel de iubire se trăieşte numai o dată, poate de două ori...

— Ştiu. Ştiu tot. Dar...

Tăcere.

— Richard?

— Trebuie să închid.

— Mă iubeşti?

— Ştii răspunsul.

— Atunci te rog, *te rog,* întoarce-te aici. Putem...

— Nu putem. Fiindcă eu nu pot. Asta-i tot ce pot să spun.

Tăcere. Am auzit încă un suspin înăbuşit, apoi:

— Adio.

Şi a închis.

Am apelat din nou şi mi-a răspuns robotul.

— „Abonatul apelat nu răspunde. Vă rugăm să sunaţi mai târziu."

Am încercat iar după un minut, apoi după cinci minute, apoi din cinci în cinci minute, până s-a făcut aproape şase şi soarele a fost înlocuit de cea mai întunecoasă noapte imaginabilă. În acea oră în care l-am sunat încontinuu şi mi-a tot răspuns glasul ăla înregistrat (făcuse ceva să-şi închidă mesageria vocală, ca să nu pot să-i las un mesaj rugându-l să se mai gândească?) am tot derulat în minte conversaţia noastră, am tot auzit acel suspin care îi sugruma glasul, am tot încercat să înţeleg de ce spusese întruna „Nu pot", când aproape îmi declarase că mă iubeşte.

Dar răspunsul la această întrebare exista deja. Nu putea să înceapă o viaţă nouă cu mine pentru că, pur şi simplu, nu putea.

Nu pot.

Ăsta era adevărul gol-goluţ.

Nu pot.

În timp ce acea oră chinuitoare se apropia de sfârşit, am renunţat să mai străbat camera, şi am izbucnit în lacrimi, spunându-mi în mod repetat că, dacă şi-ar fi deschis din nou telefonul, am fi putut să rezolvăm situaţia asta (*rezolvăm* — ca şi cum ar fi fost o problemă cu

o soluţie simplă). În tot acest timp, acele două cuvinte mi-au tot răsunat în minte ca un bocet de înmormântare.

Nu pot.

Voiam tare mult răspunsuri, voiam tare mult să ştiu cum, în doar câteva ore, a putut să treacă de la declaraţia de dragoste la *nu pot.* Dar de ce cauţi răspunsuri când ai în faţa ta unul dureros de evident:

Nu pot.

Fără explicaţii, fără rugăminţi fierbinţi de a înţelege, nici măcar o încercare de a-mi oferi cea mai slabă posibilitate de a spera — o rază de lumină în spatele acestui zid de împotrivire.

Nu pot.

Uşa fusese trântită. Definitiv. Oricât aş fi încercat să negociez cu asta, adevărul nu era negociabil.

Nu pot.

Mi se învârtea capul. Asta trebuie să fi simţit Eric când a fost izbit de acel camion şi catapultat în aer. Trauma de a pierde tot controlul asupra destinului tău imediat, de a ţi se fi luat tot ce credeai că e solid şi adevărat, cu rezultatul că acum te îndreptai în mare viteză spre cea mai dură suprafaţă pe care o întâlniseşi vreodată. Eric. Iubirea mea. În cele mai negre momente ale mele mă întrebam dacă, în acele secunde cumplite dintre impactul iniţial şi aterizarea în care îşi frânsese gâtul şi îşi zdrobise toată partea stângă a capului, existase o nanosecundă în care îşi dăduse seama că o să moară. Asta e treaba la căderea liberă. Probabil că nici chiar cineva care se aruncă în mod deliberat pe fereastră nu se gândeşte că va exista acel impact înfiorător. Până când el se produce.

Am plecat de la fereastra hotelului, speriată de acest talmeş-balmeş de gânduri despre căderea liberă.

Dar asta era cădere liberă. Iar aterizarea avea să fie dură, exasperantă: întoarcerea la vechea mea existență. Reintrarea într-o căsnicie lipsită de viață, lipsită de iubire.

Moartea speranței.

O moarte vie, bazată pe cunoașterea faptului că perspectiva fericirii fusese distrusă din nou.

Puteam să dau fuga la mașină, să gonesc până la Bath, să alerg la ușa lui, să bat cu pumnul în ea până îmi deschidea, să mă arunc în brațele lui, să-i spun că trebuia să facem ce ne spunea inima, s-o țin la distanță pe nevasta lui cea supărată și să-l conving să fugă cu mine în noapte?

Nu pot.

Acum eu vorbeam.

Nu pot. Vreau să fac o scenă.Vreau să-l implor să se gândească mai bine. *Nu pot.* Nu doar fiindcă știu că asta n-ar schimba nimic, ci și pentru că, pur și simplu, *nu pot.*

Am plâns iar. Nu mai plânsesem așa de când poliția îmi spusese de Eric. Dar acum durerea era accentuată de cei douăzeci de ani de viață din care lipsise iubirea adevărată.

Moartea speranței.

M-am dus la canapea, fără să-mi dau seama că în camera asta nu era aprinsă nicio lumină; eram singură pe întuneric. Am revăzut în gând tot ce se întâmplase de vineri. Mi-am amintit fiecare conversație, fiecare poveste pe care ne-am spus-o, prima dată când m-a atins pe braț, acel moment din parc, în care m-a luat prima dată de mână, emoția și încântarea lui când și-a aruncat hainele anoste de agent de asigurări, spovedania mea despre Eric, spovedania lui despre Sarah, acel prim sărut minunat, drumul cu taxiul până la hotel, promisiunea lui că va fi

al meu pe veci când m-a pătruns prima dată, toate declarațiile de dragoste și planurile de viitor.

Iar apoi...

Moartea speranței.

Nu pot.

Aș fi vrut să pot să-mi spun că totul este doar un delir provocat de febră. Însă știam că e foarte concret, foarte adevărat, bine înrădăcinat în realitate. Asta făcea ca situația să fie și mai greu de suportat.

Bing.

Oh, Doamne! Un mesaj. Îmi dădea un mesaj în care îmi spunea că a făcut greșeala vieții lui și că în acest moment e în drum spre mine.

Am bâjbâit după telefon. Aveam un mesaj. De la Lucy. M-a apucat iar tremuratul. Ochii mi s-au umplut de lacrimi. Plânsul mă gâtuia. Gata cu acel moment de așa-zis calm clinic. M-am șters la ochi și m-am uitat la ecran.

Voiam doar să văd ce faci și să aud ultimele noutăți. Mă ții pe jar. Apartamentul e al tău când vrei. Ne vedem mâine. Sunt foarte invidioasă. Și asta fiindcă bănuiesc care e vestea ta! Lucy.

Până să mă apuce iar disperarea, am format numărul lui Lucy. A răspuns imediat.

— Bună! a spus ea pe un ton care dădea de înțeles că știa că iubirea — un lucru care ne lipsea amândurora — intrase în viața mea. Așadar, acum poți să-mi povestești tot?

— Am nevoie de o prietenă, am spus cu un glas stins, plat.

— Oh, Doamne, credeam...

— Că vestea e bună? A fost. Dar...

M-am întrerupt, străduindu-mă să nu clachez.

— Oh, Laura... a spus ea, foarte tristă.

— Sunt tot în Boston. Trebuie să mă duc la aeroport să-mi iau maşina. Dar în trei ore jumate aş putea să fiu la tine.

— Vino oricând. Te aştept.

M-am dus în baie şi mi-am dat cu apă pe faţă, reuşind să evit să mă uit în oglindă. Apoi m-am dus în dormitor şi am împăturit repede geaca de piele, la fel cum împăturisem o geacă de piele a lui Eric după moartea lui. Nu o dădusem de pomană ca pe majoritatea celorlalte lucruri ale lui fiindcă îi plăcuse mult şi o purtase în toate anotimpurile, în afară de toiul verii, când era zăpuşeală. Era tot o geacă de aviator, ca aceea pe care am împăturit-o acum şi am îndesat-o cât mai repede în micul meu geamantan. Apoi, băgând în buzunar ochelarii lui, am tras mânerul telescopic al geamantanului şi m-am îndreptat spre uşă, nevrând să mă uit în urmă ca să nu mă podidească iar lacrimile.

Am ieşit pe uşa hotelului şi am ajuns în stradă. În faţă erau două taxiuri. L-am întrebat pe unul dintre taximetrişti cât mă costă să mă ducă la Hampton Court Airport Hotel. A spus că în jur de 30 de dolari, plus 3,75 pentru tunel şi, bine-nţeles, bacşişul. Patruzeci de dolari. Eu nu dau atâţia bani pe taxiuri. Aşa că am traversat strada, am intrat în staţia de metrou şi, cu doi dolari, am reuşit să ajung la aeroport în jumătate de oră. Apoi a trebuit să aştept douăzeci de minute, pentru ca autobuzul hotelului să mă lase în faţa hotelului, în jur de 17:30.

Maşina mea era în parcare, exact unde o lăsasem acum două zile. Când am pus geamantanul în portbagaj,

m-am gândit: nu mai sunt aceeaşi persoană care a coborât din maşina asta acum 48 de ore. Dar, în acelaşi timp, o altă parte din mine a gândit: singurul lucru care s-a schimbat în viaţa ta e că de acum înainte ai de purtat cu tine o imensă amărăciune.

Autostrada a fost liberă tot drumul spre nord. Am deschis radioul la maximum, încercând să mă pierd în programul de seară al NPR, să ţin durerea la distanţă. N-am luat piciorul de pe acceleraţie şi am reuşit să ajung la uşa lui Lucy chiar înainte de 22:30. Tot drumul până în Maine m-a sâcâit o întrebare: dacă i-aş fi spus „Da, hai să mergem împreună la magazin să luăm vopseaua şi pe urmă să ne luăm bagajele de la aeroport", acum am fi fost în pat la hotel, spunându-ne că am avut noroc găsind o astfel de iubire în această perioadă critică a vieţii?

Întrebarea asta s-a ivit cam la o oră după ce am ajuns acasă la Lucy. Când am ajuns la uşa ei, s-a uitat la mine, m-a luat în braţe şi a spus:

— Ai nevoie de un pahar mare de ceva.

A scos o sticlă de ceva franţuzesc şi roşu. Ne-am aşezat în cele două fotolii de lângă şemineu. I-am povestit totul cu glasul liniştit, indiferent al cuiva care tocmai a asistat la un accident îngrozitor şi relatează întâmplarea fără să-şi dea seama că liniştea de care dă dovadă este o reacţie secundară a traumei suferite. Când am terminat, Lucy nu a spus nimic mult timp. Dar vedeam că încearcă să-şi ţină emoţiile în frâu. M-am uitat la ea, uimită.

— Plângi, am spus.

— Te miră?

— Eu...

Am rămas brusc fără cuvinte. Era de parcă mi-aş fi pierdut busola, de parcă n-aş mai fi ştiut unde mă aflu.

Bruma de echilibru care mă ajutase să trec prin ultimele ore dispăruse brusc. Eram cu adevărat pierdută.

Apoi m-am pomenit plângând iar. Când plânsul s-a înteţit, Lucy a venit la mine, m-a luat în braţe şi m-a ţinut aşa până m-am potolit, neîncercând să mă liniştească cu vorbe blânde sau cu genul de afirmaţii fătarnice pe care oamenii bine intenţionaţi le fac adesea în faţa cuiva care suferă. M-a lăsat să plâng până n-am mai avut lacrimi. Atunci m-am dus clătinându-mă la baie să mă spăl pe faţă şi să-mi şterg negreala de la ochi, lăsată de machiajul scurs. Când m-am întors, mi-a întins paharul cu vin, umplut din nou, şi a zis:

— Nu am să-ţi spun ceva stupid de genul: „Ai să treci peste asta". Pentru că nu cred că ai să treci. Însă îţi voi spune următorul lucru: bărbatul ăla îşi dăduse deja seama că a făcut greşeala vieţii lui. Deşi în parte îl disprețuiesc pentru laşitatea lui — şi mai ales pentru că ţi-a provocat o suferinţă cumplită — mi-e şi milă de bietul ticălos. Pentru că, deşi asta te va durea mereu — cum ştiu că probabil va fi — vei găsi o cale de a te acomoda cu această lovitură cumplită. În ceea ce priveşte întrebarea ta de mai devreme, dacă aţi fi fost tot împreună dacă nu s-ar fi dus să ia bagajele...

— Dacă aş fi avut idee ce îmi spunea de fapt, am spus, întrerupând-o.

— Mă laşi? Chiar dacă eraţi acum împreună, îndoielile, panica l-ar fi cuprins în clipa în care era departe de tine...

— Dar dacă astă-seară am fi fost împreună, poate că ar fi...

— Ce? S-ar fi convertit ca Pavel pe drumul Damascului şi aţi fi rămas împreună?

— A fost iubire, Lucy. Iubire adevărată.

— Din tot ce mi-ai povestit, te cred. Şi de asta şi el va fi dărâmat. Dar tot prea înspăimântat, prea speriat ca să ia legătura cu tine.

Tăcere. Apoi Lucy a spus:

— Ştii de ce am plâns mai devreme? Din cauza loviturii pe care ai primit-o. Dar — şi nu-mi place deloc să recunosc asta — şi de invidie. Cât am dorit să simt ce ai simţit tu în ultimele zile! Să fiu dorită aşa de cineva. Să găsesc iubirea adevărată — chiar dacă ar fi durat doar o săptămână. Să mă gândesc: nu mai sunt singură pe lume.

Am închis ochii şi am simţit lacrimi.

— Tu ai copii, ai prieteni, a spus Lucy.

— Şi tot singură sunt.

Tăcere.

— Toţi suntem singuri, a spus ea în cele din urmă.

Am vorbit până mult după miezul nopţii, terminând sticla de vin. Am reuşit să evit încă o criză de plâns. Apoi, epuizarea şi-a spus cuvântul. Lucy mi-a arătat cu degetul camera de oaspeţi, spunându-mi să dorm până la ce oră vreau. Dacă mă trezeam şi ea era plecată, să-mi pregătesc micul dejun şi cafea şi să lenevesc aici cât voiam.

— Iar dacă nu vrei să te duci acasă, apartamentul de deasupra garajului e al tău, a spus ea.

— Mă duc acasă, am spus.

— Sper că e decizia corectă.

— Indiferent că e corectă sau greşită, e decizia mea.

— Bine, a spus Lucy pe un ton care dădea de înţeles că e dezamăgită, deşi n-ar fi spus-o niciodată cu glas tare.

În camera de oaspeţi a lui Lucy era un pat dublu cu o saltea veche care părea să dateze din vremea asasinării lui Kennedy. Era un suvenir de familie prăpădit, care îi revenise odată cu moştenirea acestei case.

N-am putut să dorm. La trei şi jumătate dimineaţa m-am dat bătută. M-am sculat, m-am îmbrăcat şi i-am lăsat lui Lucy un bilet în bucătărie.

Mă duc acasă. La ce? Aici e aici! Îţi mulţumesc că, la fel ca întotdeauna, ai fost cea mai bună prietenă imaginabilă. Şi te rog să ştii că nici tu nu eşti singură.

Zece minute mai târziu am oprit în faţa casei mele. Spre mirarea mea, am constatat că nu eram singură. Dan stătea în balansoarul din veranda din faţă, fumând. Imediat ce am oprit, a aruncat ţigara, vinovat ca un şcolar.

— Bună! am spus, coborând din maşină.

— Bună. Nu ziceai că rămâi în noaptea asta în Boston?

— N-am putut să dorm. M-am hotărât să vin acasă pentru a apuca să te văd înainte să pleci la noul tău serviciu.

S-a uitat cu atenţie la mine.

— Ai bătut atâta drum în toiul nopţii doar pentru asta?

În glasul lui nu se citea neîncredere, doar obişnuitul dispreţ calm, de om sătul de lume.

— De când eşti treaz? am întrebat.

— N-am dormit deloc. Nu sunt singurul care nu a putut să doarmă.

— Dan, nu eşti obligat să accepţi slujba asta.

— Ba sunt. Şi ştim amândoi de ce. Dar îţi mulţumesc că te-ai întors la timp să mă vezi plecând spre noul meu rol de magazioner.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi.

— Tu plângi, a spus el.

— Da. Tu m-ai făcut să plâng.

— Acum mă simt ca un idiot.

— Nu vreau scuze. Vreau iubire.

Tăcere. S-a ridicat, şi-a luat cheile de la maşină, clar debusolat de vorbele mele.

— Ne vedem diseară, a spus el.

Tăcere. A plecat. După câţiva paşi s-a răsucit în loc şi mi-a zâmbit scurt.

— Îmi pare rău, a spus. Îmi pare rău pentru multe lucruri.

Am căutat un răspuns, dar tot ce am găsit a fost:

— Tuturor ne pare rău.

Dan a urcat în maşină şi a plecat la noua lui slujbă. Am stat în balansoar, uitându-mă la acel cer negru, infinit, şi gândindu-mă un singur lucru:

Moartea speranţei.

JOI

Răsărit de soare. Înainte, mă sculam după el. Acum, mă trezesc mult înainte de a se crăpa de ziuă. O readaptare a ceasului meu biologic, care mi-a redat şi somnul. Acum pot să dorm toată noaptea. Răsărit de soare. De obicei, la ora la care aceste prime raze timide de lumină îşi croiesc drum în bucătăria mea, eu beau deja a doua cafea. În dimineţile senine — şi săptămâna asta au fost multe la rând — lumina de dis-de-dimineaţă, mai ales în perioada asta a anului — seamănă cu o împletitură luminoasă de firicele de aramă, care pare întotdeauna să ţintească mica tejghea la care îmi beau cafeaua italienească pe care mi-o prepar la filtru şi pe care o cumpăr râşnită anume pentru mine.

Efectul combinat al luminii şi al aromei puternice a cafelei şi faptul că tocmai m-am trezit dintr-un somn acceptabil fără ajutorul somniferelor (pe care nu le mai iau de şase săptămâni) este un motiv de a sărbători începutul a încă unei zile de viaţă.

M-am apucat de alergat. În fiecare dimineaţă, după un mic dejun matinal, îmi pun o pereche de ghete uşoare de alergare, pe care m-a convins Ben să le cumpăr (şi

el a devenit pasionat de acest sport) şi parcurg cei zece kilometri până la apă. Rareori îmi schimb traseul. Case, bulevarde, drumuri, iarăşi case (la început modeste, apoi tot mai scumpe), acea lumină albăstrie care mă anunţă că mă apropii de marginea apei.

Îmi place să alerg. Sunt singură şi pot să-mi testez zilnic limitele rezistenţei. La început, când m-am hotărât să fac asta, mă urneam cu greu să ies din casă, eram o catastrofă. Nu puteam să fac mai mult de un kilometru şi în mod frecvent eram frântă de oboseală sau mă durea câte ceva, cum se întâmplă cu alergătorii începători. Apoi, Ben — pe care sportul l-a fermecat într-atât, încât a ajuns în echipa de alergare pe teren accidentat a universităţii — mi-a zis să petrec cu el o sâmbătă la Farmington, în care o să mă înveţe câteva trucuri ale alergătorilor de performanţă. Fiul meu chiar şi-a respectat promisiunea, deoarece l-a convins pe antrenorul lui — un tânăr foarte de treabă, care nu scotea untul din tine — să petreacă o oră cu mine ca să vadă în ce formă sunt. El m-a ajutat să scap de tot soiul de obiceiuri proaste pe care le dobândisem.

De atunci, eu şi cu Ben alergăm împreună ori de câte ori ne vedem (cam o dată pe lună, ceea ce nu e rău, având în vedere că atunci când eram la colegiu, mă duceam acasă numai de Paşte, de Ziua Recunoştinţei şi de Crăciun). Forma mea s-a îmbunătăţit considerabil. Zece kilometri e acum ţinta cotidiană — dar, după cum mi-a recomandat Cloney, îmi iau o zi liberă pe săptămână. De asemenea, îmi dozez efortul cu grijă, deoarece nu vreau să mă aleg cu vreo întindere musculară sau să mă epuizez. Acum pot să fac cei zece kilometri în aproximativ o oră şi sunt mulţumită de asta. Ca şi în cazul lui Ben, capacitatea de a mă pierde în dimensiunea fizică, tangibilă

a alergării, cuplată cu creşterea endofrinelor, care luminează contururile mai întunecate ale vieţii, m-au făcut să mă convertesc.

Iar în dimineaţa asta — dată fiind şedinţa la care trebuie să particip în câteva ore — un val de endorfine ar fi extrem de bine-venit. Faptul că soarele din zori de zi este atât de strălucitor e de mare ajutor. La fel şi faptul că la 6:30, când mi-am început alergarea în dimineaţa asta (acum mă uit mereu la ceasul de la mână înainte de a porni), Portlandul abia se trezeşte. Ca atare, pot să fac drumul de la apartamentul meu de pe Park Street până la farul din Cape Elizabeth şi înapoi înainte ca traficul de pe pod să se aglomereze.

Apartamentul meu de trei camere se află într-o clădire relativ bine conservată de pe o stradă pe care eu o consider cea mai frumoasă din oraş. Acum cinci luni, când am venit prima dată să văd apartamentul, primul meu gând a fost că aici clădirile seamănă mult cu cele pe care le găseşti în Boston, pe Commonwealth Avenue. Atunci n-am reuşit să alung melancolia care pusese stăpânire pe mine după acel weekend, dar pe care în cele din urmă am luat măsuri s-o înfrânez (joggingul fiind unul dintre modurile de a ieşi din întunericul în care mă cufundasem o vreme). Dar tot mi-a plăcut la nebunie strada, iar apartamentul — la 1 150 de dolari pe lună, n-a fost tocmai o afacere. Are aproape o sută de metri pătraţi. Cam simpluţ, cam demodat, cam scorojit. Dar proprietarul mi-a spus (prin intermediul agentului imobiliar) că ştia că pereţii trebuiau zugrăviţi, parchetul raşchetat, dulapurile de bucătărie vopsite iar şi aşa mai departe. Aşa că a fost dispus să scadă din chirie 250 de dolari în primii doi ani dacă îl luam. Ben a intervenit şi aici. Am

fixat împreună un buget de 4 000 de dolari — atât mi-am putut permite. În iulie, el şi doi prieteni de la colegiu s-au mutat efectiv în apartament, cu saltele pneumatice şi saci de dormit. Au făcut toată munca în trei săptămâni, băgând în buzunar câte o mie de dolari fiecare. Mi-au lăsat un apartament foarte curat şi aerisit, cu pereţi albi şi parchet lăcuit. Apoi, în următoarele două luni, am lucrat câte douăzeci de ore peste program în fiecare săptămână şi, prin cumpărături judicioase de la mai multe magazine cu marfă interesantă, la mâna a doua, de prin oraş, am reuşit să-l mobilez într-un stil provenind în mare parte din cultura americană de la mijlocul anilor 1950 şi pe care Lucy l-a denumit „grozav de retro" când a văzut prima dată apartamentul aranjat. Sincer, în privinţa asta a fost cam generoasă. Eu cred că mai am de lucru la el, că tot ce am făcut e doar un pas mai sus de ceea ce era absolut necesar. Dar am o cameră pentru Ben sau Sally, când vin în vizită. Iar Ben m-a surprins dându-mi în dar un tablou original, pictat de el: o serie de forme geometrice albastre, blurate pe un fundal alb-cenuşiu, la care a folosit foarte mult acel Tetron Azure Blue pe care i-l cumpărasem eu. A trebuit să-mi reţin lacrimile când fiul meu a apărut cu tabloul spunându-mi: „Să fie asta priveliştea ta cu apă".

Are dreptate: apartamentul nu prea are privelişte (dă spre aleea din spatele clădirii şi e la parter). Dar în afară de ocazionalii cheflii care merg pe patru cărări sâmbăta noaptea, e o linişte fantastică. Iar lumina din zori de zi este absolut senzaţională. Pentru mine a fost un loc de refugiu foarte important.

După ce am terminat cerealele şi cafeaua, am spălat vasele (încă n-am maşină de spălat vase), apoi mi-am luat geaca de alergat de pe speteaza scaunului aflat la mica

tejghea de bar din bucătărie, unde mănânc de cele mai multe ori. În dimineaţa asta sunt foarte atentă la ceas, deoarece şedinţa în cauză începe la opt treizeci şi până acolo fac zece minute cu maşina. Înainte trebuie să fac un duş şi să mă spăl pe cap şi să-mi pun singurul costum pe care îl am — ceea ce o să-mi ia o oră bună după ce mă întorc de la alergare. Asta înseamnă că trebuie să plec acum.

Iarăşi octombrie. Prima joi din octombrie. Exact acum un an mă pregăteam să plec la Boston. Iar acum...

Acum alerg.

Am luat cheile, mi-am tras fermoarul la geacă, am încuiat uşa şi am ajuns în stradă. O zi perfectă. Soarele lua altitudine, răcoarea înviorătoare a toamnei umplea aerul dimineţii, oraşul era încă liniştit, ulmii de pe strada mea erau cu adevărat aurii. Am cotit la dreapta. După două minute de jogging eram lângă port. Încă o cotitură la dreapta, un urcuş anevoios în pantă pe trotuarul care însoţeşte banda pentru maşini ce urcă spre pod, apoi o spectaculoasă alergare la înălţime peste Casco Bay. Apoi, o zonă cu centre comerciale. Apoi, un cartier de case modeste aparţinând clasei de mijloc, până ajung în zona cu case mari cu vedere spre apă. Casele avocaţilor şi contabililor de top ai oraşului şi ale puţinilor mari industriaşi pe care îi avem în stat. Case care vorbesc despre bogăţie discretă. Fără ostentaţie. Dincolo de această mică enclavă înstărită (şi în Maine sunt foarte puţine), este un parc amenajat în jurul venerabilului far al Portlandului. Un spaţiu verde public fermectător, o aluzie la marea sălbatică ce se află la mică distanţă de centrul oraşului. Alerg până la marginea apei, apoi urc pe o potecă până la far — o siluetă albă

care se înalță pe fundalul măreției amenințătoare a Atlanticului. Am citit undeva că, atunci când locuia în Portland, Henry Wadsworth Longfellow venea aici în fiecare zi. În momentele mele mai negre de acum câteva luni — când tocmai mă mutasem în apartament, când deznădejdea și tristețea mă înconjurau de atâta timp, ca un front atmosferic de vreme deosebit de rea, care încă refuza să plece în districtul vecin — m-am întrebat dacă Longfellow compusese cea mai grozavă poezie a lui, *Evangeline*, în timp ce urma același traseu spre far, pe care alerg eu aproape în fiecare dimineață. Și întrucât *Evangeline* e un fel de poveste americană à la Orfeu și Euridice, despre doi îndrăgostiți despărțiți care se caută unul pe celălalt în vastitatea acestui continent, cândva Lumea Nouă... ei bine, viața are ironiile ei.

În dimineața asta mai erau doar doi alergători lângă far, dintre care unul, un bărbat la vreo 70 de ani, pe lângă care trec inevitabil în fiecare dimineață. Este în mare formă, are fața încordată ca o coardă de pian, veșnic îmbrăcat cu aceiași pantaloni gri de trening și tricou cu mânecă lungă pe care scrie Harvard. Când a trecut azi în fugă pe lângă mine, mi-a făcut scurt cu mâna, ca de obicei (gest la care răspund mereu cu un zâmbet). Habar n-am cine e acest bărbat. Nici n-am făcut vreo încercare să aflu, și nici el nu a căutat să descopere cum mă cheamă și care-i viața mea. Am sentimentul că, la fel ca mine, preferă ca lucrurile să rămână așa. Tot așa cum apreciez și faptul că, preț de câteva secunde în fiecare dimineață, schimb acest salut mut cu acest individ despre care nu știu absolut nimic. La fel cum nici el nu știe nimic despre mine. Suntem două obiecte în trecere, care n-au cunoștință de povestea celuilalt, de complexitatea

vieților respective, de felul în care negociază fiecare traiectoria zilei următoare.

Sau, în cazul meu, de faptul că peste 90 de minute am să fiu în biroul unui avocat, semnând acordul legal ce va duce la sfârșitul căsniciei mele.

***

Acordul legal ce va duce la sfârșitul căsniciei mele.

Da, e legal — prin aceea că a fost negociat de doi avocați și, odată semnat de ambele părți, va căpăta statut juridic. Iar împărțirea bunurilor comune n-a fost litigioasă. Din nefericire, despărțirea asta numai amiabilă n-a fost deoarece, chiar și după atâtea luni, lui Dan tot nu i-a intrat în cap că am pus capăt căsniciei, că l-am părăsit fiindcă eram nefericită și simțeam că relația noastră s-a terminat, era moartă, că, așa cum s-a exprimat el în unul dintre multele momente în care a stăruit pentru o a doua șansă, „Dacă m-ai părăsi pentru altcineva, măcar așa aș înțelege. Dar să mă părăsești doar pentru că vrei să mă părăsești..."

Nu a aflat niciodată că aveam de gând să-l părăsesc pentru altcineva sau că am fost distrusă în urma a tot ceea ce nu s-a întâmplat. Faptul că nici n-a observat că, după aceea, o luasem la vale emoțional... în fine, asta a fost căsnicia noastră. Am continuat să o accept în lunile care au urmat pentru că, în mare parte, încă mă stăpânea o tristețe primejdioasă. Mă prefăceam că-mi văd de viață, dar încercam să fac față celui mai dureros soi de pierdere.

Pe de altă parte, copiii mei au observat repede că sufeream. În dimineața în care m-am întors acasă înainte de a se crăpa de ziuă, ca să-i urez succes lui Dan în noua

lui muncă — şi m-au podidit lacrimile când mi-am dat seama că *nu trebuia să mă întorc la bărbatul ăsta* — Sally m-a găsit după trei ore dormind în balansoarul de pe verandă; somnul pusese stăpânire pe mine în timp ce priveam la cerul infinit.

— Mamă, mamă?

Înghiontită de Sally, m-am trezit, înţepenită şi cu o stare de rău. Când ea m-a întrebat ce caut afară în frig, n-am putut decât să-mi îngrop capul în umărul ei şi să-i spun că o iubesc. În mod normal, Sally ar fi reacţionat cu oroare adolescentină la un astfel de acces de sentimentalism părintesc. Însă în loc să-şi manifeste dispreţul, m-a luat în braţe şi a spus:

— Eşti bine?

— Încerc să fiu.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic, nimic.

— Atunci de ce eşti aici în frig?

— Întrebarea asta mi-o pun şi eu de ani întregi.

Sally s-a dat înapoi, s-a uitat lung la mine şi, în cele din urmă, a întrebat:

— Ai de gând să-l părăseşti?

— N-am spus asta.

— Iar eu nu sunt proastă. Ai de gând să-l părăseşti?

— Nu ştiu.

— Să nu rămâi pentru mine.

Îmbrăţişându-mă iar strâns, a plecat apoi la şcoală.

După o oră, a trebuit să mă duc la Portland ca să-i predau profesorului lui Ben vopselurile. Drumul spre Portland trecea prin Bath. Cartea de vizită a lui Richard era încă la mine şi, mai devreme, scosesem din geamantan geaca lui de piele şi o pusesem în portbagajul maşinii.

Ochelarii lui erau tot în geanta mea de umăr. Nu, nu aveam de gând să las personal geaca şi ochelarii la biroul lui. Deşi m-am jucat şi cu ideea de a le pune într-o cutie şi a i le trimite prin poştă împreună cu un bilet cu un rând „Îţi doresc numai bine", am ştiut din instinct că cel mai bun lucru acum era să nu fac nimic. Aşa că am ajuns la Portland şi am lăsat vopselurile recepţionerei de la Muzeul de Artă, care m-a asigurat că o să i le dea profesorului Lathrop. În drum spre maşină, i-am dat un mesaj lui Ben, spunându-i că Tetron Azure Blue era la muzeu şi trebuia să ajungă la el în acea seară. Apoi am trecut pe lângă un om al străzii, un bărbat care părea să aibă în jur de 50 de ani. Deşi nebărbierit şi amărât, din felul lui politicos în care m-a întrebat dacă pot să-l ajut, mi-am dat seama că era un om pe care viaţa îl lovise rău. Dimineaţa era rece şi mohorâtă. El purta o canadiană foarte uşoară de nailon, prin care răzbătea frigul. Ducându-mă la maşină, am scos din portbagaj geaca de piele, apoi m-am întors în locul în care omul stătea ghemuit lângă un stâlp şi i-am întins-o.

— Asta ar putea să-ţi ţină de cald, am spus.

S-a uitat la mine, uimit.

— Îmi daţi mie asta? a întrebat el.

— Da.

— Dar de ce?

— Pentru că ai nevoie de ea.

A luat geaca şi a probat-o imediat.

— Hei, mi se potriveşte! a spus el, deşi îi cam atârna pe corpul deşirat.

— Noroc, am spus.

— Am vreo şansă să vă tapez şi de doi dolari?

Am băgat mâna în geantă şi i-am întins o bancnotă de zece dolari.

— Sunteți îngerul meu salvator, a spus el.

— Ăsta da compliment!

— Îl meritați. Sper să fiți mai fericită.

Vorbele astea mi-au dat de gândit tot drumul spre casă. Chiar atât de transparentă eram? Chiar atât de dărâmată arătam? Deşi observația lui m-a neliniştit, ea m-a făcut să-mi iau o mină veselă dimineața următoare când m-am întors la serviciu şi m-am întâlnit cu colegii mei. Pe la sfârşitul săptămânii şi docorul Harrild a întrebat discret dacă „s-a întâmplat ceva".

— Am greşit cu ceva? am întrebat.

— Nici vorbă, a spus el, uşor surprins de tonul meu. Dar în ultima vreme pari cam preocupată. Şi sunt puțin îngrijorat.

Aşa şi eram, deoarece nu dormisem mai mult de trei ore pe noapte de când mă întorsesem de la Boston şi începeam să simt libertatea care vine după patru nopți de insomnie la rând. Dar am înțeles şi mesajul din spatele glasului îngrijorat al doctorului Harrild: „Indiferent ce se petrece în viața ta şi care e clar că te supără, nu trebuie să laşi să-ți afecteze munca".

În acea seară am sunat-o pe doctorița mea — Jane Brancroft —, la care mergeam de peste douăzeci de ani şi care era un medic de şcoală veche: vorbea direct, la obiect. Când am sunat la cabinetul ei şi i-am spus asistentei că e vorba de ceva urgent şi putea să mă sune pe mobil şi nu pe linia fixă, după cinci minute am primit un mesaj care spunea că doctorița putea să mă primească sâmbătă dimineața.

Aranjasem să mă duc la Farmington ca să petrec ziua cu Ben. Dându-i un mesaj fiului meu, în care spuneam că aveam să sosesc în jur de unu, am ajuns la cabinetul

doctoriței Brancroft la nouă, cum stabiliserăm, după încă o noapte în care somnul m-a cuprins pe la cinci dimineața. Doctorița Brancroft — o femeie în jur de 60 de ani, micuță, slabă, extraordinară — s-a uitat la mine şi a întrebat:

— De când eşti deprimată?

I-am spus că insomnia sosise în viața mea doar cu câteva zile în urmă.

— Atunci ai fost isteață că ai venit repede. Însă de obicei insomnia e un semn că există probleme mai vechi. Aşa că te întreb din nou: de când eşti deprimată?

— De vreo cinci ani, m-am auzit spunând, apoi am adăugat: dar, până acum, asta nu mi-a afectat munca sau altceva.

— Şi de ce crezi că insomnia a apărut săptămâna asta?

— Pentru că... s-a întâmplat ceva. Ceva care pare să fi cristalizat sentimentul că...

M-am întrerupt, căci cuvintele nu aveau putere să iasă. Doamne, câtă nevoie de somn aveam!

Doctorița Brancroft a spus:

— Depresia poate exista de ani întregi, iar noi putem funcționa cu ea mult timp. Devine ca o umbră neagră deasupra noastră, cu care alegem să trăim pur şi simplu, să o vedem ca făcând parte din noi. Până când tristețea începe să ne înăbuşe şi devine insuportabilă.

Am plecat de la cabinet cu o rețetă pentru nişte somnifere şi un antidepresiv „slab", numit Mitrazapină. Unul pe zi înainte de culcare, şi m-a asigurat că dimineața n-am să fiu buimacă. Mi-a dat şi numele unui psiholog din Brunswick, Lisa Schneider, pe care doctorița Brancroft o considera „straşnică" (şi asta era o mare laudă din partea ei), şi ale cărei servicii aveau să fie acoperite din contribuția mea la asigurările sociale.

M-am dus cu rețeta la farmacie și am luat somniferele. Am condus cele două ore până la Farmington. M-am liniștit când l-am văzut pe Ben arătând mult mai bine. M-am uitat la tabloul la care lucra. Era o pânză uriașă de doi metri șaptezeci pe un metru optzeci. Văzut de departe, era îndrăzneț abstract: forme vălurite în tonuri contrastante de albastru și alb, cu o energie și o ferocitate în tușe ce aminteau de furia apelor de coastă care au definit copilăria lui Ben și erau, de asemenea, o reflectare a tumultului ce caracterizase ultimul an din viața lui. Poate din cauza lipsei de somn, poate din cauza tulburării mele și a faptului că am văzut că Ben își expusese suferința recentă în această lucrare clar remarcabilă (bine, sunt mama lui, dar adevărul imparțial e că pictura asta este impresionantă și îndrăzneață), m-am pomenit iar cu vederea încețoșată.

— Te simți bine, mamă? m-a întrebat Ben.

— Sunt doar tare impresionată, copleșită.

În ciuda eforturilor mele de a-mi stăpâni lacrimile și hohotele care le-au însoțit brusc, am început să plâng. Spre marea lui cinste, fiul meu nu a pălit în fața acestei manifestări a emoției pure. Dimpotrivă, m-a luat în brațe și n-a spus nimic. M-am liniștit repede, m-am scuzat și i-am spus că în noaptea precedentă n-am dormit bine și că sunt incredibil de mândră de ceea ce a realizat el, de faptul că a reușit să treacă peste un moment foarte dificil din viața lui.

Ben doar a dat din cap și a spus că sunt cea mai bună mamă care se poate imagina. Asta m-a făcut să plâng iar, m-am scuzat și m-am dus la baie. Ținându-mă de chiuvetă, mi-am spus că totul va fi mai bine după o noapte de somn.

După ce m-am adunat, m-am dus cu Ben să mâncăm la o braserie.

— Am fi putut să alegem ceva mai de fițe, am spus în timp ce ne așezam într-un separeu.

— De ce să aruncăm banii pe mâncare la restaurant? Oricum, ăsta e localul meu și, cu toate că e ieftin, n-am făcut încă toxiinfecție alimentară.

A venit o chelneriță. Am comandat. Imediat ce chelnerița a dispărut din vedere, Ben s-a uitat la mine și a spus:

— Zilele trecute m-a sunat Sally.

— Pe bune? am spus.

— Pari surprinsă.

— Păi, nu credeam că țineți legătura.

— Vorbim cel puțin de două ori pe săptămână.

Si eu de ce nu mi-am dat seama de asta? De ce n-am observat apropierea dintre ei?

— E minunat! am spus.

— Pari cam uimită. Credeai că sora mea, majoretă, și fratele ei, care se vrea pictor, nu pot fi apropiați.

— Îmi recunosc vinovăția.

— E cam îngrijorată pentru tine, mamă. La fel ca mine. Mi-a povestit despre noaptea în care te-ai întors de la Boston și te-a găsit dormind pe verandă. Nu prea se face asta când mai e puțin și vine iarna, nu-i așa?

— Am avut o noapte proastă, atâta tot.

— Dar mai înainte mi-ai spus ca numai azi-noapte n-ai putut să dormi. Duminică a fost acum șase nopți și, judecând după cearcănele tale...

— Bine, am avut o săptămână proastă.

— De ce?

— Chestii.

— Chestii cu tata?

Am dat din cap.

— Şi Sally mi-a spus asta. Vrei să vorbim despre asta?

Am clătinat din cap instinctiv. Apoi am spus:

— Vreau... dar cred că nu e corect faţă de tine. Pentru că asta înseamnă să auzi versiunea mea, nu versiunea lui.

— Nu că tatei i-ar da vreodată prin minte să-mi spună versiunea lui despre ceva.

— Ştiu că ai problemele tale cu el.

— Probleme? Asta-i o exprimare politicoasă. Mai curând, absolut nicio comunicare. Nu avem o relaţie şi asta de mulţi ani. Am sentimentul că nu mă place deloc.

— Te iubeşte foarte mult. Doar că în ultimii ani i-a pierit cheful de viaţă. Nu vreau să-l scuz. Cred că are o depresie clinică.

— Şi tu ce ai?

— O depresie funcţională.

— Asta-i o noutate pentru mine.

— Şi pentru mine. Dar insomnia de care sufăr în ultima vreme... medicul meu e de părere că depresia pe care mi-am înăbuşit-o ani întregi a găsit în sfârşit un fel de supapă psihică pentru a mă anunţa că nu sunt deloc într-o situaţie bună.

— Şi te tratezi pentru asta?

Am răspuns că da.

— Asta-i bine, a spus Ben, punând mâna pe braţul meu şi strângându-l, cu un gest atât de dulce, atât de binevoitor, atât de adult, încât m-am pomenit iar stăpânindu-mi lacrimile.

— Sally a mai dat de înţeles că toate astea au fost declanşate de ceva.

— Înţeleg, am spus, gândindu-mă că ei, copiii mei, chiar discutau despre părinţii lor când nu-i vedeam.

— S-a întâmplat ceva? a întrebat Ben.

M-am uitat în ochii fiului meu şi i-am spus:

— O dezamăgire.

Din privirea lui Ben mi-am dat seama că se gândea la caracterul deliberat vag al vorbelor mele, la multiplele lor înţelesuri posibile, la implicaţiile lor... şi că, până la urmă, a hotărât să nu insiste.

— Sally mi-a spus că toată săptămâna ai fost foarte absentă, că te-a evitat fiindcă păreai foarte retrasă în tine.

— Asta din cauza insomniei. Dar acum iau nişte pilule care mă ajută. Şi sunt hotărâtă să fac ce ai făcut tu — să ies din pasa asta neagră care a ţinut cam mult.

Câteva ore mai târziu, în cămăruţa de la motel în care mă cazasem, m-am pomenit iar plângând în timp ce reluam în minte conversaţia cu minunatul meu fiu. Mi-am pus în gând să nu uit să o sun pe Sally la prima oră — care, pentru ea, într-o dimineaţă de duminică, era undeva după prânz.

Bineînţeles că există mica problemă a somnului. Dr. Brancroft îmi prescrisese pe o doză puternică de Mitrazapină, 45 de miligrame, şi mi-a spus că, dacă se poate, să iau prima doză şi să nu pun ceasul să sune, să las pur şi simplu somnul indus clinic să mă cuprindă în cele din urmă şi să mă trezesc atunci când corpul meu hotăra că voia să-şi recapete conştienţa. Aşa că am luat pilula chiar după ora zece, gândindu-mă că măcar somniferul mă va duce departe de această cameră de motel de 50 de dolari pe noapte. Apoi m-am băgat în patul oarecum mucegăit, cu o carte pe care o luasem cu mine, o colecţie de poezii de Philip Larkin, pe care o lăuda excesiv Lucy de ceva vreme. La câteva zile după acea seară în care m-am întors de la Boston şi m-am dus direct acasă la ea, am primit

un colet de la librăria independentă din Damriscotta — o nouă ediție americană a Operelor Complete ale lui Larkin, cu un bilet de la Lucy:

Din tot ce se spune, a fost cel mai rău soi de englez josnic. Dar ca poet, tipul chiar a ştiut să intre în miezul problemei şi să trateze toate chestiile alea importante de la patru dimineața, la care nu vrem să ne gândim. Dacă nu te superi, îți recomand să începi cu poezia de la pagina 28. Să ştii că ai oricând aici o cale de evadare şi o prietenă. Cum mi-ai scris tu acum câteva zile: nu eşti singură. Curaj şi aşa mai departe. Lucy.

Cartea a sosit joi. Deşi gestul m-a emoționat profund, ca şi bunătatea din biletul ei, în acea săptămână n-am avut putere să abordez ceva atât de clar deranjant emoțional. Aşa că am evitat mai multe zile cartea, dar am băgat-o în geanta de voiaj înainte de a pleca. Dând pe gât doza de Mitrazapină prescrisă, am deschis cartea la pagina 28, după cum îmi sugerase Lucy.

PLECAREA

Există o seară care vine
Peste câmpii, una nemaivăzută
Care nu aprinde nicio lampă.
De mătase pare de la depărtare, totuşi
Când e trasă peste genunchi şi peste piept
Nu aduce nicio alinare.
Unde s-a dus copacul care unea
Pământul cu cerul?
Ce e sub mâinile mele
Şi nu îl simt?
Ce îmi împovărează mâinile?

Am citit poezia o dată. Am recitit-o. M-am aşezat şi mai bine în capul oaselor şi am citit-o a treia oară. Aşadar, asta era situația mea. Ani întregi purtasem lințoliul disperării pe care îl confundasem cu veşmintele de fiecare zi şi pe care îl trăsesem peste mine gândindu-mă că ăsta era destinul meu. Ajunsesem să cred că tristețea este o stare pe care trebuie, pur şi simplu, s-o îndur. Oricât de mult tânjeam după Richard — gândindu-mă în urmă, săptămâna trecută, pe la ora asta, făceam dragoste în acel pat mare al hotelului din Boston — după ce-am citit acea poezie extraordinară a lui Larkin, mi-am dat seama că, în fața perspectivei fericirii, Richard a hotărât că trebuie să poarte cămaşa aspră a pocăinței, a durerii neîntrerupte. Făcând acea alegere, ne-a frânt amândurora inima. Dar ce mi-a spus poezia lui Larkin — că vălul tristeții e gata oricând să ne înfăşoare, dacă aşa alegem noi — era ciudat de reconfortant. Pentru că-mi amintea că, da, nu eram singură... chiar dacă ştiam şi că urmele durerii nu aveau să dispară curând.

Apoi am simțit că mă cuprinde amețeala. Am stins lumina. Pentru prima dată după multe zile, somnul m-a smuls din realitățile mai dure ale vieții.

***

Pilulele au făcut minuni. În fiecare noapte m-au scos din acțiune şi au avut grijă să nu mă trezesc cel puțin şapte ore. Somnul neîntrerupt — cuplat cu „slabele" proprietăți antidepresive ale Mitrazaprinei — m-a ajutat să duc ziua la capăt fără să cad victimă cotloanelor mai adânci ale tristeții mele.

Dar tot eram tristă. Încă nu puteam să trec peste asta. La vreo săptămână după ce am început să iau somnifere, Dan m-a surprins într-o noapte făcând un gest erotic în pat (până acum, programul lui foarte matinal şi melancolia mea multă ne ţinuseră la distanţă). Nu l-am respins. Mi-a tras în sus cămaşa de noapte şi a început să facă dragoste cu mine într-un mod brutal, hămesit. A fost în mine preţ de câteva clipe. După trei minute, a terminat. S-a dat jos de pe mine gemând, apoi mi-a desfăcut picioarele şi a încercat să mă excite cu degetul arătător. Am strâns picioarele. M-am întors pe o parte. Mi-am îngropat capul în pernă.

— Eşti bine? a întrebat el.

— Da, am şoptit.

— Nu trebuie să ne oprim, a spus el, sărutându-mă pe ceafă.

— Sunt obosită, am spus, trăgându-mă mai departe de el.

— Bine, a spus el încet. Noapte bună.

Şi iată-ne iar, împreună, dar singuri în pat.

Seara următoare s-a apropiat de mine — ceva mai tandru de data asta, dar tot cu acea brutalitate grăbită care caracterizase ani întregi partidele noastre de sex. Nu pot să spun că am contribuit cu ceva, deoarece în permanenţă am rămas detaşată. Mă simţeam prost din cauza indiferenţei mele, pentru că soţul meu încerca să restabilească o legătură pierdută demult.

După zece minute de sex, Dan m-a sărutat de noapte bună şi a adormit imediat. Era încă devreme — în jur de unsprezece noaptea — iar a doua zi era duminică. Sally era în oraş. În casă era linişte, într-un fel care mă îngrijora. Liniştea avea să fie viitoarea ambianţă cotidiană,

căci Sally pleca la colegiu la anul. Liniştea adâncă a unei căsnicii instabile, lipsită acum de larma copiilor, doar cu partenerii rămaşi acasă, întrebându-se cum să umple vidul dintre ei.

Am coborât în camera de zi, mi-am turnat un pahar de vin roşu şi m-am pomenit întinzând mâna după Dicţionarul de sinonime — omniprezent pe micul birou pe care-l aşezasem într-un colţ al camerei. În timp ce beam vinul, am dat paginile până am ajuns la cuvântul pe care îl căutam: nefericire. Am numărat peste 120 de cuvinte care denotau clipa de satisfacţie, o parte intrinsecă a condiţiei umane. Ducându-mă în urmă la litera F, am remarcat că „Fericire" are doar 81 de sinonime. Oare din cauză că noi căutăm mai multe cuvinte care să ne descrie supărările din viaţă, în loc de plăceri, care sunt la fel de posibile? Oare peste opt ani, când am să împlinesc o jumătate de secol, am să stau aici, într-o noapte de sâmbătă, răsfoind iar şi iar dicţionarul şi întrebându-mă de ce-mi impusesem să rămân pe loc?

Am închis dicţionarul. Am deschis uşa din faţă şi am ieşit pe verandă. Octombrie era pe sfârşite. Mercurul avea o traiectorie descendentă. Aşa că am putut să stau afară, doar în halat, numai un minut. Dar în acel răstimp m-am hotărât să pun capăt căsniciei în iunie, imediat ce Sally termina şcoala.

***

Numai două persoane au ştiut de planul meu. Lucy şi Lisa Schneider.

Am sunat-o pe dr. Schneider la o zi după ce am luat decizia să plec. Fusese deja contactată de dr. Brancroft,

aşa că aştepta telefonul meu. Lisa — de la prima şedinţă ne-am tutuit — avea în jur de 55 de ani. O femeie înaltă şi deşirată care radia inteligenţă şi bună-cuviinţă. Cabinetul ei era aproape de colegiu. Am început să mă duc la ea o dată pe săptămână, în fiecare dimineaţă de miercuri la opt, după care la zece eram la spital. Cum Dan era deja la muncă la ora la care eu plecam la Brunswick, nu ştia că acum vorbeam cu un psihoterapeut despre strategia de ieşire din căsnicie şi despre toate celelalte care mă frământau de mulţi ani.

— De ce crezi că eşti unul dintre motivele ascunse ale detaşării sentimentale a soţului tău?

— Pentru că întreaga căsnicie a început sub umbra pierderii. Pierderea lui Eric. Dan ştia că eram distrusă de moartea lui.

— Aşadar, Dan a preluat acea parte a ta când s-a încurcat cu tine. A înţeles instinctiv că nu-l iubeai cum l-ai iubit pe Eric. Totuşi, a vrut să fie cu tine. Se pare că a luat decizia să-ţi accepte ambivalenţa faţă de el, o ambivalenţă care, din câte mi-ai spus, a existat de la început.

Într-o altă şedinţă, când i-am descris continua lipsă de pasiune pentru soţul meu, Lisa a spus:

— Dar n-ai încercat ani întregi să fii pătimaşă cu el, chiar dacă nu-l iubeai ca pe Eric?

— Dar tot sunt vinovată că am stat două decenii cu un om cu care n-ar fi trebuit să fiu şi l-am făcut şi pe el să piardă timpul.

— Aşadar, Dan nu a avut niciodată puterea să te părăsească, să sesizeze rezerva ta faţă de el? Să-şi spună: pot să găsesc ceva mai bun.

— Aş fi putut să fiu o soţie mai bună.

— L-ai respins vreodată?

— Nu. Ori de câte ori a vrut sex, nu l-am dat la o parte.

— L-ai criticat vreodată, l-ai făcut să se simtă mărunt, neînsemnat?

— Am încercat mereu să-l ţin pe linia de plutire, mai ales după ce a fost concediat.

— Înainte de acum câteva săptămâni, te-ai culcat vreodată cu alt bărbat în timpul căsniciei?

Am clătinat din cap în semn că da.

— Având în vedere ce mi-ai povestit, chiar îţi reproşezi că ai avut o aventură.

Am lăsat capul în jos şi am simţit că mi se umezesc ochii.

— Încă îl mai iubesc pe Richard.

— Pentru că ţi-a arătat iubire?

— Fiindcă a fost perfect. Şi l-am pierdut.

— „L-am pierdut." Vorbeşti de parcă a fost vina ta că s-a întors la nevastă, pe câtă vreme adevărul e că, după ce aţi convenit să vă părăsiţi partenerii de viaţă, i-a intrat frica în oase şi a întins-o. Aşa că de ce a fost vina ta?

— Pentru că întotdeauna consider că eu sunt de vină.

I se spune „vindecare prin conversaţie". Nu ştiu dacă a vindecat ceva, deoarece de fiecare dată când treceam prin Bath, mă cuprindea o tristeţe care apoi zăbovea ore întregi. În timp ce făceam sex cu Dan — niciodată nu „făceam dragoste" — erau momente în care îmi aminteam de Richard, de atingerea lui, de dorinţa lui. La masă — mai ales în serile când Sally era la Brad şi eu cu Dan eram singuri — erau dăţi când începeam să povestesc ce citisem în *New York Times Book Review* din acea săptămână, iar Dan încerca să se arate interesat şi îmi aminteam că Richard era foarte implicat când era

vorba de tot ce ținea de literatură și că discuțile noastre erau întotdeauna însuflețite.

Lunile treceau. Iarna făcea treptat loc primăverii. Îmi vedeam de serviciu. Vorbeam de două ori pe săptămână cu Ben și mă duceam la el o dată pe lună, ajutându-l să treacă peste perioada grea care a urmat după ce acea uimitoare pictură abstractă la care lucra nu a fost acceptată la marea expoziție a pictorilor din Maine care era organizată în luna mai, pe motiv că fusese ales anul trecut să participe la expoziție și nu i se putea acorda iar onoarea. Deși Ben a înțeles această logică, respingerea tot l-a tulburat. Au fost câteva săptămâni în care am vorbit zilnic, deoarece neîncrederea în sine îl copleșise iar și, de câteva ori, s-a întrebat cu voce tare dacă era destul de bun pentru a reuși în lumea ultracompetitivă a artei.

— Bine înțeles că ești, am spus. Știi că profesorii tăi și oamenii de la Muzeul de Artă din Portland te apreciază.

— Totuși au respins tabloul.

— Nu a fost o respingere și cunoști argumentul pe care s-a bazat decizia lor. E o lucrare fantastică. Își va găsi loc undeva.

— Optimistă ca întotdeauna.

— Câtuși de puțin.

— Dar se pare că ești într-o pasă mai bună decât erai acum două luni. S-au îmbunătățit lucrurile cu tata?

Mi-am ales cu grijă cuvintele.

— Lucrurile stau întru câtva mai bine cu mine.

Pentru că lucrurile avansau în liniște către marea schimbare pe care aveam s-o fac în scurt timp. Îmi găsisem o slujbă — tehnician radiolog principal la Maine Medical Center din Portland. Pe lângă faptul că era cel mai prestigios spital din stat, atrăsese și multe talente din

domeniul medical din Boston, New York și celelalte orașe mari de pe Coasta de Est, din toate acele motive ținând de stilul de viață, trâmbițate de revistele locale. Secția de radiologie era semnificativ mai mare decât secția noastră modestă din Damriscotta. Acolo, în mod clar aveau să fie mult mai mulți pacienți și presiuni profesionale. Șefa de secție — dr. Conrad — mi s-a părut foarte concisă și la obiect. Dar, la interviu, a fost evident că am impresionat-o. Îi mărturisisem doctorului Harrild că intenționam să aplic pentru acest post (mai ales că o referință venită de la el avea să fie decisivă). Iar după ce mi-a oferit postul, dr. Conrad mi-a spus că primisem cea mai înflăcărată recomandare de la „șeful meu" din Damriscotta. Salariul era de 66 000 de dolari pe an — cu 16 000 de dolari mai mult decât salariul meu actual. Am găsit apartamentul din Portland. Prin Lucy am găsit și o avocată din South Portland care mi-a spus că, atâta timp cât soțul meu nu face contestație, ea putea să ducă divorțul la capăt pentru aproximativ două mii de dolari. Sally a fost acceptată la Universitatea Maine, Orono, unde avea să se specializeze în comerț („pentru că-mi place ideea de a face bani"). S-a ținut surprinzător de tare când Brad a părăsit-o imediat după absolvire.

— Știam că așa o să se întâmple, a spus ea când mi-a dat vestea. Și când știi că cineva o să-ți dea papucii în cele din urmă... ce rost mai are să stai să plângi când se întâmplă?

Dar când nu știi că cineva o să-ți dea papucii...

La o săptămână după această discuție, Sally și-a luat o slujbă de vară de îndrumător de tabără în regiunea Sebago Lake din vestul statului. Între timp, Ben a primit niște vești cu adevărat bune — o bursă de un an la Kunst Akademie din Berlin. Academia respectivă accepta numai

douăzeci şi cinci de studenţi americani pe an. Pare-se că noua lui pictură s-a dovedit hotărâtoare. A fost mai mult decât uluit de faptul că fusese primit şi deja învăţa pe rupte tot ce se putea despre Berlin. Ca să aibă bani pentru anul viitor, şi-a luat o slujbă la şcoala de vară din Farmington — preda pictura. Între timp, eu am găsit apartamentul din Portland şi m-am înţeles cu proprietarul să-l renovez singură, în schimbul unei chirii mai mici.

— Şi când ai să-l întrebi pe Ben dacă vrea să ia câţiva prieteni ca să facă ei treaba? m-a întrebat Lisa Schneider la o şedinţă.

— Când am să prind curaj să-i spun lui Dan că mă mut.

— Şi ce te opreşte, mai ales că Sally a terminat şcoala?

— Frica.

— Frica de ce?

— De a-l face să sufere.

— O suferi el...

— *Va suferi.*

— Totuşi, asta va fi problema lui, nu a ta. Întrebarea mea e: vrei să pleci?

— Categoric.

— Atunci, discută cu el. Va fi dificil. Va fi dureros. Dar vei încheia odată socotelile.

Mi-am făcut ultimele planuri. În săptămâna în care a picat 15 iunie, mi-am mutat discret câteva lucruri în apartamentul liber al lui Lucy, deoarece apartamentul din Portland era ocupat până la 1 august. Sperând să-i pot convinge pe Ben şi pe prietenii lui să înceapă munca în jur de 10 august (când Ben termina cu şcoala de vară), am socotit că până la Ziua Muncii voi fi deja mutată acolo. Am avut două întâlniri cu avocata din South Portland — care era pregătită să pună divorţul în mişcare.

Apoi, în ziua în care m-am hotărât să-i dau vestea lui Dan, mi-am depus şi preavizul la spital, ştiind foarte bine că în dimineaţa următoare ştirea plecării mele va face înconjurul oraşului. De aceea am calculat ca demisia mea să fie înregistrată doar cu o oră înainte să ajung acasă. După ce am pregătit cina, i-am propus lui Dan să ieşim pe verandă să privim apusul de soare.

Odată instalaţi acolo, am dat totul în vileag. I-am spus că eram nefericită de foarte mult timp, că simţeam că mariajul nostru nu ducea nicăieri, că nu credeam că ne mai potriveam, că oricât de greu îmi era să fac asta, trebuia pur şi simplu să plec şi să încep o nouă viaţă, fără el.

N-a spus nimic când i-am explicat toate astea. N-a spus nimic când i-am zis despre slujba din Portland şi că aveam să mă mut în apartamentul de deasupra garajului lui Lucy până se elibera apartamentul pe care îl găsisem în apropiere de Maine Medical. N-a spus nimic când i-am povestit că găsisem o avocată care era dispusă să ne obţină un divorţ amiabil foarte rezonabil, că nu voiam mare lucru, că el putea să ia casa, însă voiam fondul de economii în care depusesem bani de-a lungul anilor (şi la care, în ultimii doi ani, contribuisem doar eu) şi care era în jur de 85 000 de dolari. Întrucât, în afară de acest fond de economii, singurul bun al nostru era casa, care avea o valoare pe piaţă de aproximativ 165 000 de dolari, el avea să iasă în câştig. Şi...

M-a întrerupt, negru la faţă de supărare.

— Am ştiut întotdeauna că o să se întâmple asta, fiindcă întotdeauna am ştiut că eşti ambivalentă în privinţa mea.

— Din păcate, e adevărat.

— Deci, cine e tipul?

— Nu există „niciun tip".

— Dar a existat un tip, nu?

— Nu te părăsesc pentru altcineva.

— Ocoleşti întrebarea mea. Pentru că ştiu că, dacă acum nu există cineva, *a existat* cineva.

Tăcere. M-am hotărât să dau cărţile pe faţă.

— Aşa e, am spus, întâlnind privirea şocată a lui Dan. A existat cineva. A durat doar un weekend. Apoi s-a terminat. Apoi am venit acasă, sperând că lucrurile dintre noi s-ar putea îmbunătăţi. Dar nu s-au îmbunătăţit. Iar acum plec.

— Aşa, pur şi simplu.

— Ştii că ani întregi am fost amândoi într-o situaţie foarte proastă.

— De-aia ţi-ai tras-o cu altul.

— Aşa e. Dacă această căsnicie n-ar fi fost muribundă, nici prin cap nu...

— *Muribundă,* a spus el, repetând cu dispreţ cuvântul.

— Iarăşi eu şi cuvintele mele mari, nu?

— Meriţi tot dispreţul.

— Îţi mulţumesc pentru sinceritate. Asta uşurează mult situaţia.

M-am ridicat, m-am dus la maşină şi am plecat.

În acea dimineaţă, după ce Dan a plecat la serviciu, mi-am adunat ultimele lucruri şi am lăsat geamantanul la Lucy. La prânz m-am întors acasă şi mi-am strâns laptopul, stilourile şi carnetele preferate, câteva cărţi la care ţineam şi, fireşte, *Dicţionarul de sinonime.* Aceste lucruri erau deja în portbagajul maşinii mele. Când am ajuns acasă la Lucy şi le-am scos, am avut un mic moment de tristeţe. Câteva minute mai târziu, Lucy a sosit acasă de la supermarket cu mâncare pentru cina noastră din acea seară. Văzându-mă cu ochii roşii, m-a întrebat:

— Chiar aşa de rău a fost?

— De fapt, a fost mai mult supărat decât rănit, ceea ce e mai uşor de rezolvat.

— Durerea va veni mai târziu.

A doua zi m-am dus la Farmington să-l văd pe Ben, o întâlnire pe care o stabiliserăm la începutul săptămânii. Când am ajuns acolo, mi-a spus că tatăl lui îl sunase noaptea trecută târziu şi plângea la telefon că-l părăseam.

— A mai spus ceva?

— Mi-a spus că i-ai fost necredincioasă.

Oh, Doamne! Mi-am luat capul în mâini.

— Aş fi vrut să nu spună asta.

— Păi, eu cam ştiam deja, nu-i aşa? Sau, cel puţin, mi-am dat seama de asta după discuţia pe care am avut-o după ce te-ai întors de la Boston.

— Tatăl tău tot n-ar fi trebuit să te implice.

— De acord, dar e atât de distrus de ceea ce s-a întâmplat, încât s-a hotărât să lovească în toate direcţiile.

— Îmi pare nespus de rău. Ce s-a întâmplat... a fost doar o aventură de un weekend. Şi s-a întâmplat numai din cauza că...

— Nu trebuie să te explici, mamă. Poate nu-mi place ce am auzit, dar sigur n-am să-i ţin partea în toată povestea asta. Şi mă bucur că te-ai mutat... atâta timp cât, indiferent unde eşti, ai să ai mereu o cameră liberă pentru mine.

— Îţi promit că, indiferent unde îmi voi petrece restul vieţii, voi avea oricând o cameră liberă pentru tine.

Apoi i-am împărtăşit ideea mea de a-i angaja pe el şi încă doi prieteni să renoveze apartamentul din Portland. A fost entuziasmat şi a spus că va vorbi cu doi colegi care ştia că, în timpul liber, se ocupau cu renovările.

— Ai venit unde trebuia, mamă, a spus el. Dar am să-ţi spun ceva. Aseară mi-am luat libertatea să o sun pe Sally în tabără, pe mobil. I-am povestit ce s-a întâmplat şi ce mi-a spus tata.

Dumnezeule!

— M-am gândit că, dacă nu-i spun eu mai întâi, o să-i spună tata. Şi asta chiar ar fi dat-o peste cap. Rău de tot.

— Ai făcut ce trebuia, am spus, gândindu-mă: de ce atunci când oamenii îşi dezvăluie furia fac tot ce se poate să amestece şi persoanele care le sunt cel mai apropiate?

Aranjasem deja ca dimineaţa următoare să mă duc la Camp Sebago s-o văd pe Sally. Mă aşteptam să mă facă târfă şi să-mi trântească uşa în nas. Totuşi, spre mirarea mea, m-a luat în braţe când am apărut şi a spus:

— O să-mi ia mult timp să-l iert pe tata că a spus tâmpeniile alea.

Am ieşit să luăm masa de prânz. Am fost cât se poate de sinceră cu ea. I-am spus că iubirea dintre mine şi tatăl ei se isprăvise. Am asigurat-o că putea întotdeauna să conteze pe mine pentru orice şi că mutarea mea la Portland nu însemna că aveam să dispar din viaţa ei.

— Am cam înţeles deja asta, mamă. Şi am mai înţeles ceva: ai aşteptat atâta timp să pleci pentru că n-ai vrut să-mi dai peste cap ultimii ani de liceu. Şi îţi sunt extrem de recunoscătoare pentru asta.

Viaţa a mers înainte. Avocata mea, Amanda Montgomery, m-a sfătuit să nu-i spun nimic lui Dan despre încercările lui de a-i atrage pe Sally şi pe Ben de partea lui. („Copiii tăi au priceput deja tactica asta. Ce vor ei acum este să se ajungă la o înţelegere fără prea mult tămbălău.") Totuşi, i-a trimis câteva scrisori foarte severe

avocatului care îl reprezenta pe Dan, cerându-i să-i spună clientului său că ridica pretenţii absurde — ca de pildă casa şi jumătate din fondul de economii şi tot ce n-am luat cu mine când m-am mutat în acel apartament temporar al lui Lucy — noi aveam să pretindem jumătate din casă. Chiar voia el să cheltuiască mii de dolari pe taxe, mai ales când eu ceream aşa de puţin şi, de fapt, erau aşa de puţine de împărţit?

Dan a priceput. Cei doi avocaţi s-au întâlnit o dată şi au ajuns la o înţelegere. Dan a cerut ca înţelegerea să nu fie semnată timp de patru luni, ca să avem amândoi timp să ne mai gândim, ceea ce dovedea că nu-şi pierduse speranţa că am să mă răzgândesc. Treaba curioasă era că, după ce am plecat de acasă nu m-a sunat niciodată, preferând să comunice prin e-mail, şi numai când avea de discutat ceva practic referitor la casă sau copii. După spusele Amandei — care a aflat informaţia asta de la avocatul lui Dan — soţul meu voia ca eu să fac primul pas spre împăcare, deşi ştia că, întrucât eu pusesem punct căsniciei, asta nu avea să se întâmple niciodată.

— Mi-e milă de el.

— Nu atât cât îi este lui de el.

Vestea divorţului nostru iminent a făcut înconjurul oraşului Damriscotta în câteva secunde. Dar spitalul a organizat totuşi o mică petrecere de adio pentru mine la Newcastle Public House. Spre marea mea mirare, a apărut şi Sally. Iar apoi, după vreo oră, a intrat Ben.

— Surpriză! a spus el încet, sărutându-mă pe obraz.

Doctorul Harrild a ţinut un mic discurs. A spus că eu ştiam mai multe despre radiologie decât ştia el, că rigoarea mea profesională era dublată de o imensă decenţă şi că, fără mine, spitalul nu avea să mai fie la fel. M-am

pomenit roşind. Niciodată nu mă simţeam în largul meu când eram lăudată. Dar când am fost rugată să vorbesc, după ce le-am mulţumit doctorului Harrild şi tuturor colegilor mei pentru anii interesanţi şi „spiritul de colegialitate", am spus următorul lucru:

— Dacă ştiu ceva despre munca mea e că ea îmi aminteşte constant de enigmele cu care trăim toţi. Mereu am de-a face cu oameni aflaţi în situaţii critice, în real pericol şi care adesea se luptă cu frica. Toţi cei cărora le-am făcut tomografii sau radiografii au o poveste — povestea lor. Dar deşi echipamentul meu vede dincolo de învelişul exterior, în toţi anii ăştia în spital am învăţat un lucru: fiecare om este un mister. Mai ales pentru el însuşi.

Trei zile mai târziu, m-am trezit la ora cinci şi am plecat la Portland pentru a ajunge devreme în vederea obişnuitului proces de înregistrare a angajaţilor. Am fost fotografiată, mi s-au luat amprentele, mi s-a eliberat o legitimaţie şi o etichetă pentru parcare, am făcut controlul medical, apoi am petrecut o mare parte din zi cu Ruth Redding, un tehnician radiolog care avea să iasă curând la pensie şi care mi-a arătat spitalul. Ea mi-a spus că Radiologia lucra zi şi noapte şi permanent sub presiune, mai ales că eram conectaţi cu Urgenţele şi se părea că primeam cel puţin zece accidente grave pe zi. Apoi erau procedurile programate, de aceea timpul trebuia să fie gestionat eficient (în Damriscotta puteam să avem şi intervale de câte patruzeci şi cinci de minute, de două ori pe zi, în care nu era programat niciun pacient, iar cazurile de accidente erau de obicei trimise la spitalul mai mare din Brunswick). Şefa Radiologiei, doctoriţa Conrad, era extrem de riguroasă şi exigentă. Mai lucrasem cu genul ăsta de şef şi eram hotărâtă să-i arăt de la început că sunt

pe măsura hiperprofesionalismului ei. Deşi era recunoscută ca fiind zgârcită cu laudele, după câteva săptămâni de activitate s-a întors spre mine şi a spus: „Angajarea ta a fost o decizie bună". Atât. Dar tot m-a emoţionat.

— Aşadar, e în regulă să accepţi laude de la alţii? m-a întrebat Lisa Schneider după câteva zile.

— Am să-ţi spun ceva destul de interesant. Crizele de plâns pe care le-am avut atât de des anul trecut au încetat în mare parte. Da, încă mai pot fi profund afectată de starea unui pacient. Săptămâna trecută a venit o fată de şaisprezece ani cu o tumoare malignă la uter şi am avut o oră foarte dură. Dar n-am izbucnit în lacrimi după aceea, cum o făceam atât de des anul trecut.

— Şi de ce crezi că lucrurile s-au schimbat?

Am ridicat din umeri, apoi am spus:

— Nu ştiu... poate pentru că nu mai sunt într-o căsnicie nefericită. Nu pot să spun că sunt într-o situaţie fericită... dar, cum spuneai şi tu, perioada asta de tranziţie este serioasă, aşa că nu mă aştept la „pace lăuntrică" sau la „calmul zen".

Lisa Schneider s-a uitat mirată la mine.

— Cred că îmi atribui nişte cuvinte.

— De fapt, sunt cuvintele lui Sally, de săptămâna trecută când am instalat-o în camera ei de la căminul U Maine. „Arăţi puţin mai fericită, mamă. Să nu mă iei cu chestii ca pacea lăuntrică sau zen."

— Cum a fost cu plecarea lui Sally?

— A fost dureros să-mi văd mezina la colegiu şi e de înţeles. Pe de altă parte, întrucât m-am mutat din casă acum şase săptămâni, n-a mai trebuit să mă confrunt cu acea linişte cumplită care te întâmpină când te întorci acasă şi găseşti cuibul gol, cum se spune. Dan îndură

asta. Am convenit prin e-mail ca eu să o instalez vineri şi sâmbătă, apoi duminică dimineaţa să plec şi să meargă la ea. În seara aceea, pe la zece, cu mult după ce Dan se duce de obicei la culcare, am primit un telefon. Era viitorul meu fost soţ. Părea extrem de trist. A spus că a fost mai mult decât îngrozitor când a venit acasă şi a găsit casa pustie. Mi-a spus că a fost un prost, că dacă ar putea da timpul înapoi...

— Şi tu ce i-ai răspuns?

— Am fost politicoasă. N-am pomenit despre felul în care le-a vorbit copiilor despre aventura mea, fel pe care eu îl consider monstruos. Însă când m-a întrebat dacă putea să vină acum la mine ca să stăm de vorbă şi să încercăm să rezolvăm lucrurile, am fost foarte categorică. Am spus: „Nu". Atunci a început să plângă.

— Cum te-ai simţit atunci?

— M-am întristat, fireşte. Însă — şi asta a fost o schimbare interesantă — nu m-am simţit vinovată de nimic.

— Asta e o schimbare interesantă.

— Totul e o schimbare interesantă, nu?

— Tu să-mi spui.

— Acum câteva zile s-a mai întâmplat ceva. În pauza de cafea de la spital, am luat *Portland Press Herald*, pe care îl primim în fiecare dimineaţă în camera personalului. La rubrica „În stat" am văzut un mic articol: sinuciderea unui deţinut din închisoarea Spitalului de Psihatrie din Bangor. William Capeland, 26 de ani. Fiul lui Richard.

— Ce veste cumplită! a spus Lisa, cu o neutralitate studiată.

— M-a cutremurat.

— Pentru că?

— Pentru că... Billy ar fi fost fiul meu vitreg, dacă totul ar fi ieşit cum speraserăm noi... *eu*. Pentru că mi-a fost tare milă de Richard. Pentru că încă mai sunt foarte confuză în eea ce priveşte la sentimentele mele pentru el. O parte din mine încă îl mai iubeşte. Altă parte e oarecum supărată de tot ce s-a întâmplat... ceea ce ştiu că îmi vei spune că e „bine", fiindcă tu crezi că neputinţa mea de a-mi exprima supărarea m-a aruncat în blocajul care mi-a îngheţat viaţa, aşa-i?

— Tu să-mi spui.

Dumnezeule, folosea propoziţia asta ca pe-un bisturiu!

— Tot mă mai doare incredibil de tare ce s-a întâmplat. Panica lui ne-a costat foarte mult. O parte din mine gândeşte: Ce laş! Ce nemernic! Altă parte din mine gândeşte: Mulţumită lui Richard am putut să evadez din căsnicia mea. Acum, mi-e tare milă de el. L-a iubit pe Billy. Viaţa fiului său a fost atât de tragică!

Am tăcut câteva clipe. Apoi am spus:

— La o zi după ce am citit articolul despre sinuciderea lui Billy, i-am trimis lui Richard un e-mail. Scurt. La obiect. I-am spus că acum trecea prin cel mai rău lucru care i se poate întâmpla unui părinte şi că eram cu gândul alături de el în această perioadă cumplită.

— Ţi-a răspuns?

Am clătinat din cap.

— Te-a deranjat asta?

— Da. Voiam tare mult ca Richard să mă sune şi să-mi spună că nu a încetat să mă iubească, că pierderea fiului său l-a eliberat în sfârşit de orice sentiment de vinovăţie faţă de soţia pe care niciodată nu a iubit-o cu adevărat

şi... apoi... să apară la uşa mea şi, *voilà*, sfârşitul fericit care în viaţa adevărată nu se întâmplă.

— Şi dacă se întâmpla? I-ai fi deschis uşa?

— Da, i-aş fi deschis-o. Asta nu înseamnă că n-aş fi fost şi puţin circumspectă. Dar ce am descoperit unul la celălalt în acel weekend, ce am trăit noi... n-am să spun că în acele trei zile eu am trăit o halucinaţie sentimentală de femeie între două vârste, care nu are nicio legătură cu realitatea concretă, fiindcă ar însemna să bagatelizez totul. Pentru că am disecat povestea cu tine, ştii mai bine ca oricine că, pentru mine, ea a fost întru totul reală. După cum ştii că şi pentru Richard a fost. Aşa că pot să spun un lucru cu adevărat evident: „Viaţa e uneori tare nedreaptă". Dar adevărul e că, de obicei, noi suntem tare nedrepţi cu noi înşine.

— Şi acum, că ştii asta...?

Am ridicat iar din umeri.

— Încă mai jelesc după ceea ce ar fi trebuit să fie, deşi ştiu că acum nu mai pot să fac nimic. Îmi dau seama că nu pot repara lucrurile şi asta e poate cea mai dură lecţie pe care am învăţat-o în cazul ăsta. Şi acum ai să-mi spui: „Dar te poţi repara pe tine".

— Poţi?

— Nu ştiu.

— Un răspuns sincer.

Singurul răspuns.

***

Zece zile mai târziu m-am mutat în noul apartament. Toată mobila pe care o comandasem la diverse magazine second-hand a sosit într-un interval de patruzeci şi opt de

ore. Ben şi cei doi prieteni ai lui — Charlie şi Hayden (fumători de marijuana, dar simpatici) — au adus o sticlă de şampanie pentru a sărbători evenimentul. Charlie avea o dubiţă. A avut amabilitatea să meargă la Damriscotta să-mi aducă hainele şi cărţile. Stabilisem cu Dan o oră la care puteam să mă întorc acasă să-mi iau toate cărţile din bibliotecă (vreo patru sute de volume) şi lucrurile pe care conveniserăm în principiu că puteam să le iau. Charlie le-a transportat apoi cu mine la noua locuinţă, unde cei trei băieţi au insistat să care totul pe scări. Apoi am desfăcut sticla de şampanie şi am închinat un pahar pentru treaba grozavă pe care o făcuseră (apartamentul chiar arăta luminos şi aerisit). După ce le-am dat câte o mie de dolari de căciulă, i-am invitat la o pizza. La sfârşit m-am dus la toaletă, iar când m-am întors, nota de plată fusese achitată.

Întorcându-mă după aceea la apartament cu Ben — Charlie şi Hayden se hotărâseră să se ducă la un club cu muzică rock — el m-a anunţat că „prietenii mei sunt de părere că am o mamă meseriaşă".

— Nu sunt deloc meseriaşă.

— Aşa zici tu. Dar eu sunt de aceeaşi părere cu Charlie şi Hayden: eşti meseriaşă. Iar chestiile pe care le-ai ales pentru apartament sunt beton. Dar dacă tu eşti de altă părere...

— Mulţumesc.

— Peste trei zile sunt la Berlin.

— Eşti emoţionat?

— Emoţionat, îngrozit, îngrijorat şi puţin intimidat de ideea de a merge la Academia de Artă de acolo.

— *Intimidat*, am repetat. Bun cuvânt!

— Cum e mama e şi fiul.

— O să-mi fie dor de tine. Însă mă gândesc că pentru tine o să fie fantastic.

— Am să te invit la Berlin să petreci o săptămână cu mine.

— Până la Anul Nou nu pot să-mi iau liber.

— De Paşte, atunci. Academia e închisă o săptămână. Zilele trecute le-am trimis un e-mail. Închiriază camere în cămin pentru membrii familiilor studenţilor, la un preţ foarte mic. Dacă îţi faci acum rezervare, poţi să găseşti un bilet de avion Boston–Berlin care să coste în jur de cinci sute de dolari.

— Tu chiar te-ai interesat de toate.

— Pentru că te cunosc, mamă. Şi ştiu că, deşi pentru mine ţi-ai goli într-o secundă contul din bancă, pentru tine nu-ţi place să cheltuieşti nici zece cenţi. Şi dacă te-aş lăsa, te-ai convinge singură să renunţi la excursia asta.

— Mă cunoşti prea bine, Ben.

— Am să iau asta drept un compliment.

După patru zile, Sally a sosit în Portland cu autobuzul. Am cumpărat mâncare japoneză, iar peste noapte a rămas la mine.

— Aşadar, ani întregi ai citit pe ascuns reviste de decoraţiuni interioare, mamă, a spus ea.

— Nu e nimic de designer aici. Totul provine de la magazine de vechituri.

— Cu atât mai beton. Singura mea întrebare e: de ce n-am trăit aşa când eram o familie? De ce n-ai făcut asta pentru noi?

Am avut un sentiment de vinovăţie? Iniţial, da. Însă pe urmă mi-a venit în minte un gând care, cel puţin pentru mine, exprima un anumit adevăr.

— Pentru că nu mi-am dat seama că puteam să trăim aşa. Pentru că ani întregi mi-am înfrânat imaginaţia, mi-am blocat orizonturile. Nu-l învinuiesc pe tatăl tău pentru asta. M-am încorsetat singură şi mă simt prost pentru asta.

— Păi, n-am de gând să te condamn toată viaţa. Dar, când în cele din urmă o să am casa mea, am să pretind despăgubiri... şi am să te pun să mă ajuţi s-o decorez.

Dimineaţa următoare am plecat la Farmingon să-l luăm pe Ben. Avea un singur sac de marinar plin cu haine şi o cutie cu furnituri de pictură pentru anul pe care avea să-l petreacă la Berlin. În drum spre Boston, ne-a anunţat că vrea să treacă pe la magazinul lui Norm să ia o jumătate de litru de Tetron Azure Blue ca să aibă la Berlin.

— Sunt sigur că acolo pot să fac uşor rost de Tetron Azure Blue, dar nu aşa cum îl prepară Norm. Aşa că faceţi-mi pe plac.

— Ce crezi că am făcut toată viaţa? a întrebat Sally.

— Zise fosta majoretă.

— Vara viitoare, când te întorci, mă găseşti rasă-n cap şi cu iubit motociclist.

— Asta-i o promisiune? a întrebat-o Ben.

Traficul de la intrarea în Boston a fost cumplit. Când am ajuns la Norm, n-am putut să stăm decât câteva minute. Ben îl sunase înainte şi, când îi spusese că în seara aia pleca la Berlin, Norm şi-a încălcat principiile şi a acceptat să-i pregătească vopseaua înainte să primească banii.

Am găsit un loc de parcare în faţa prăvăliei lui.

— Trebuie să vezi magazinul ăsta, i-am spus lui Sally când am intrat.

— Aşadar, reuşesc să cunosc întreaga familie, a spus Norm.

— Aproape, a spus Ben şi a urmat un moment stânjenitor pe care Norm l-a întrerupt în mod inteligent.

— Trebuie să spun că mă simt flatat că amestecul meu Tetron Azure Blue te însoţeşte la Berlin. Şi dacă o să mai ai nevoie cât eşti acolo?

— Pot să i-o cumpăr eu de aici şi să i-o trimit, am spus.

— Nu e nevoie să faci asta, a spus Ben.

— Uite adresa mea de e-mail, am spus, notând-o pentru Norm.

— Şi uite cartea mea de vizită, a spus el, tot un zâmbet. Treci oricând pe aici când mai vii în Boston.

Am zâmbit crispat.

Întorşi în maşină, Ben a spus:

— Mama mea are un admirator.

La care Sally a adăugat:

— Şi, deşi magazinul e cam prea voit ciudat şi, în locul lui, aş scăpa de ţăcălia aia, tipul e într-adevăr super.

— Nu sunt interesată.

— Ai să fii, a spus Sally.

— Oh, te rog! am spus.

— Bine, atunci du o viaţă de călugăriţă, a spus Sally. Pură şi tristă.

— N-ai observat că mama nu prea mai e tristă, a spus Ben.

Am ajuns la aeroport cu doar 70 de minute înainte de plecarea avionului. Graba lui de a îndeplini toate formalităţile a făcut ca despărţirea să fie mai puţin dureroasă (pentru mine, în tot cazul). Ben şi-a îmbrăţişat sora. M-a îmbrăţişat şi pe mine şi mi-a promis că îmi va trimite un e-mail imediat ce se va fi instalat. Văzând că aveam ochii în lacrimi, m-a îmbrăţişat iar şi a spus:

— Cred că s-ar putea spune că ăsta e un punct de cotitură pentru noi toţi.

A plecat, întorcându-se o dată pentru a ne face cu mâna. Apoi a intrat în labirintul regulilor de securitate. Alţi pasageri se înghesuiau în spatele lui. Atunci mi-am dat seama că n-am să-mi mai văd fiul până anul viitor în aprilie.

Sally stabilise să se întâlnească în acea seară în Boston cu un grup de prieteni. Mă oferisem să o las la cafeneaua de pe Newbury Street, locul lor de întâlnire, dar am răsuflat uşurată când a insistat să ia autobuzul. Newbury Street îmi trezea încă multe amintiri dureroase.

— Ai să te descurci, mamă? m-a întrebat ea când ne-am despărţit în faţa terminalului internaţional.

— Sigur, am spus. Şi oricând vrei să evadezi din Orono pentru luminile strălucitoare ale Portlandului...

— Ne vom vedea des, mamă. Mai ales că ai un apartament şmecher.

Apoi, cu o ultimă îmbrăţişare, a sărit în autobuzul care mergea până la staţia de metrou din apropiere. Mi-a făcut iar semn cu mâna, apoi autobuzul a dispărut în trafic.

Câteva ore mai târziu, am intrat în apartamentul meu. Tot drumul până la Portland mi-a fost groază de momentul în care am să intru în casă, am să închid uşa după mine şi am să mă gândesc că sunt foarte singură. Deşi nu-mi doream câtuşi de puţin să fiu iar în locul pe care îl numeam „casa noastră", mi-a fost mai mult decât greu să mă întorc în seara asta în acest apartament pustiu. Ben a avut dreptate: ăsta era încă un moment de cotitură. Dar aşa e viaţa. Legăturile dintre oameni sunt în mod inevitabil slăbite sau rupte de biologie, de schimbare, de nemulţumire, de inexorabilul mers înainte, iar rezultatul

e că, la un moment dat, vii acasă într-o casă pustie. Şi liniştea ei e la fel de uriaşă ca răceala ei.

***

Dimineaţa următoare m-am trezit târziu (adică la nouă) şi am găsit un e-mail de la Ben: *Am ajuns. Schimbarea de fus orar m-a căpiat. Stau în cameră cu un sculptor nebun din Sarajevo. Hei, nu e Kansas, Toto. Pup — Ben.*

În mod surprinzător, aveam un e-mail şi de la renumitul Norm de la Norm Art Supplies, o misivă destul de hazlie în care îşi exprima speranţa că n-am să-l consider un hărţuitor că mi-a trimis e-mail şi preciza că nu avea obiceiul să agaţe clienţi (darămite mame de clienţi), dar se întreba cu glas tare dacă am putea lua cina împreună când mai vin la Boston. Sau dacă ne-am putea întâlni undeva între Portland şi Boston, ca de pildă Portsmouth („singurul oraş nefascist din New Hampshire"). În continuare explica că era divorţat şi avea o fată de şaisprezece ani, Iris, şi „o fostă soţie care s-a măritat cu un tip de la fondul mutual de investiţii, ca mod de a repudia toţi anii boemi cu subsemnatul" şi că nu avea de gând să-mi spună că Beatle-ul lui preferat era John, culoarea preferată era negru, personajul istoric cu care se identifica nu era Jackson Pollock („Eu nu şofez beat") şi că asta era o invitaţie la cină, nimic mai mult. „Sau poate un film şi o cină... dacă pe Brattle Street rulează ceva interesant."

Am zâmbit când am citit e-mailul. Avea o notă drăguţă, comică. Dar menţionarea cinematografului Brattle Street a fost ca referirea de ieri la Newbury Street — o amintire ce a stârnit un val de tristeţe care, chiar şi după

atâtea luni, încă mă mai tulbura, amintindu-mi că, deşi mă eliberam tot mai mult din ghearele deznădejdii, durerea tot mai putea să reapară din senin.

Aveam o singură soluţie să scap de un astfel de moment tulburător: să alerg. M-am uitat pe fereastră la ziua de afară. Mohorâtă, dar mai era până să plouă. După cinci minute, eram cu hainele şi încălţările de alergare, lovind pavajul, fiecare pas fiind o încercare de a mă distanţa şi mai mult de durerea care, la fel ca o pată încăpăţânată, pur şi simplu nu voia să dispară.

Întoarsă acasă, i-am trimis lui Norm un mesaj scurt:

Mă simt flatată... dar nu sunt într-o situaţie în care să pot să mă gândesc măcar la o cină plăcută cu un bărbat plăcut şi interesant. Când şi dacă asta se va schimba, am să-ţi trimit un e-mail... deşi, până atunci, o femeie isteaţă se va grăbi să pună mâna pe tine.

Flirtam cu el? Bine înţeles. Dar ştiam şi că, în viitorul previzibil, tot ce puteam să fac era să continui să alerg.

***

Alergam când l-am văzut. Alergam pe un coridor al secţiei de Radiologie, după ce tocmai îi făcusem o radiografie unui muncitor în construcţii, de cincizeci şi nouă de ani, peste al cărui picior stâng căzuse o bârnă de oţel. Peste trei minute trebuia să-i fac o ecografie unei mame tinere (şaptesprezece ani) suspectă de sarcină extrauterină. Viaţa în secţia noastră se desfăşura contra cronometru, fiind o nesfârşită încercare de a ne respecta programul foarte strâns, punctat de urgenţe precum bietul om care tocmai sosise cu piciorul practic pulverizat. Dar trei minute însemnau timp pentru o foarte necesară

cafea, deşi nu suficient ca să mă întorc în fugă în camera personalului şi să folosesc espressorul acela foarte bun, la cumpărarea căruia contribuiserăm toate şase cu câte treizeci şi cinci de dolari. Aşa că m-am oprit la automatul de cafea din holul care se întinde între sălile de radiografie, ecografie şi tomografie. Sala de aşteptare e chiar lângă acest hol, ceea ce înseamnă că de multe ori dai peste pacienţi şi familiile lor în faţa automatelor. Gândindu-mă şi oftând că mergea greu, am văzut un bărbat care băga bani în automat. De la distanţă am văzut că era trecut de cincizeci de ani, cărunt, cu nişte ochelari stil aviator de pe timpuri, cu o geacă de golf cu fermoar, dintr-un material albastru. Auzindu-mi paşii grăbiţi, a ridicat privirea. Aunci am văzut că era Richard Copeland.

S-a albit la faţă când a dat cu ochii de mine. Părea mai mult decât şocat. Uluit. Şi eu am rămas stană de piatră. Arăta la fel ca atunci când l-am cunoscut în acea vineri la recepţia hotelului. Doar că acum şarmul pe care îl etalase de la început fusese înlocuit de resemnare. Avea un aer de om care a pierdut foarte multe. Mai ales pe fiul său. Mi-a întâlnit o clipă privirea uluită, apoi a întors capul.

— Bună, Richard, am spus.

N-a zis nimic.

— Ce te aduce în colţul meu de lume? am întrebat.

— Soţia mea. Are nevoie de o tomografie. Ceva la coloană. Nimic foarte grav. Mai mult o chestiune de rutină. Ne-au trimis aici.

M-am uitat la lista pe care o ţineam în mână şi pe care erau trecute următoarele cinci programări dinainte de pauza de prânz. Muriel Copeland nu era pe listă. Undeva exista un Dumnezeu.

Richard m-a văzut verificând lista.

— Fii fără grijă, face acum tomografia, a spus el.

— Sper să fie în regulă. Tu ce mai faci?

A ridicat din umeri, apoi s-a uitat la mine, studiindu-mă de data asta.

— Arăţi minunat, a spus el în cele din urmă.

— Mulţumesc, am spus. M-a îngrozit şi m-a întristat când am auzit de Billy.

Şi-a muşcat buza de jos şi a lăsat iar capul în jos. Apoi a spus aproape în şoaptă:

— Mulţumesc.

— Nu ştiu cum faci faţă unei astfel de lovituri cumplite...

— Nu mai vreau să vorbesc despre asta.

Tonul lui era categoric, ca o uşă trântită.

— Scuze, am spus.

— Am auzit că nu mai locuieşti în Damriscotta.

— De unde ai auzit asta?

— E un stat mic.

Tăcere. Apoi a spus:

— Am făcut o greşeală. O mare greşeală.

— Se mai întâmplă.

— Mă gândesc tot timpul la asta.

— Şi eu.

Tăcere.

Paharul lui de cafea se umpluse. L-a lăsat acolo.

— Aşadar, acum locuieşti în Portland? a întrebat el.

— Da.

— Eşti fericită?

— Mai fericită.

Tăcere. M-am uitat la ceas.

— Mă aşteaptă următorul pacient. Aşa că...

— Niciodată n-am încetat...

Am ridicat mâna.

— Asta aparține trecutului.

Tăcere. A lăsat capul în jos.

— Îți doresc numai bine, Richard.

Şi am plecat.

***

Am alergat când am ajuns acasă în acea seară. Am alergat dimineața următoare. Am alergat şi am tot alergat. Şase zile pe săptămână, zece kilometri pe zi. Rareori ieşeam să alerg seara şi atunci numai când vechea durere se furişa în inima mea. Întotdeauna alergam înainte de a se crăpa de ziuă. Întotdeauna aveam acelaşi traseu. Treceam prin Casco Bay, apoi prin diverse cartiere, înconjuram farul din Portland, îl salutam pe tovarăşul meu de jogging septuagenar, apoi mă îndreptam spre casă.

Acasă.

Agentul imobiliar m-a sunat săptămâna trecută şi m-a informat că proprietarii apartamentului — un cuplu de pensionari care trăia majoritatea timpului în Florida — voiau să-l vândă. Şi repede. De aceea, erau dispuşi să accepte 190 000 dacă le dădeam banii în două luni.

— Lasă-mă să mă gândesc, am spus.

Am sunat-o pe Lucy. Ea l-a sunat pe un anume Russell Brunswick care se ocupa de împrumuturi bancare. El a spus că acum dobânda era mică. În jur de 75 de dolari pe lună dobândă la 1000 de dolari împrumutați. Aşa că, dacă era să împrumut 150 000 de dolari pentru o perioadă de 25 de ani, aş fi plătit 1 150 de dolari pe lună... doar cu puțin mai mult decât dădeam în prezent

pe chirie. Şi da, suma împrumutată avea să fie echivalentul salariului meu pe doi ani şi jumătate, aşa că mai multe bănci ar fi fost bucuroase să-mi ofere un împrumut. „Probabil că vei avea o ceată de pretendenți — ceea ce înseamnă că putem să negociem cele mai bune clauze în avantajul tău. Da, cred că în două luni poți cumpăra apartamentul. Aşa că ne întâlnim zilele astea să punem lucrurile în mişcare?"

L-am sunat pe agentul imobiliar şi i-am spus:

— Pot să vă dau 165 000. Dacă vânzătorii sunt de acord cu suma asta, putem bate palma în intervalul de timp pe care îl vor ei.

Oferta a fost acceptată dimineața următoare.

Acasă.

Apartamentul nu mai avea să fie proprietatea altcuiva, în care locuiam vremelnic. Avea să fie al meu — şi un loc la care Ben şi Sally puteau să se întoarcă în anii care veneau, înainte de a fi al lor. Locul la care te întorci devine în mod inevitabil locul în care „intri". Cum spunea tata, farsa vieții are la bază un adevăr cumplit: toți suntem doar în trecere aici.

***

Acasă.

În dimineața în care urma să semnez înțelegerea de divorț mi-am făcut alergarea dis-de-dimineață, apoi am venit acasă, am făcut un duş şi mi-am pus un costum — singurul pe care îl am. Costumul negru pe care l-am purtat la înmormântarea tatei. Costumul căruia ar fi trebuit să-i mai adaug unul până acum. Dar, întrucât nu port niciodată costume...

Nu era deloc nevoie să-mi pun hainele astea de înmormântare — doar că ceva din mine mi-a spus că ar trebui să marchez formal evenimentul. Deşi avocata a spus că putea să-mi trimită actele prin poştă sau curier, acasă sau la serviciu, i-am zis că am să trec pe la cabinetul ei să le semnez personal.

Iar dacă semnezi un document juridic care e pe cale să pună capăt unei relaţii de două decenii, ţinuta formală pentru evenimentul în cauză pare foarte potrivită.

Cabinetul Amandei era la zece minute de mers cu maşina peste Casco Bridge, într-o clădire veche cu depozite, din South Portland. O zonă semiaristocrată, semielegantă. Amanda era o femeie masivă, veşnic veselă, cam de vârsta mea. Singura ei angajată era şi recepţioneră, şi contabilă, şi secretară, şi majordom. Pe durata divorţului a avut mare grijă ca procesul să se desfăşoare în termini cât mai amiabili în ideea de a păstra costurile la un nivel rezonabil. A temperat de minune beligeranţa iniţială a lui Dan. Odată ce el şi-a dat seama că a greşit (după spusele Amandei, avocatul lui l-a convins să renunţe la supărare şi să-şi dea seama că-i oferea un târg foarte bun) — restul a fost o chestiune de birocraţie şi multă hârţogăraie obositoare.

Şi iată-mă azi, ajungând la timp la întâlnirea noastră prestabilită, servită cu o cafea de secretara ei înainte de a fi condusă în cabinetul Amandei.

— Vai, ce elegantă eşti! a spus ea când am intrat.

În cabinetul ei erau un birou mare de lemn, demodat, un scaun rotativ mare, cu spătarul înalt, care amintea şi el de anii 1930, două fotolii, prea tari, pentru clienţi şi o masă mică pentru discuţii, plină de documente. Amanda era îmbrăcată cu un costum la fel de sobru pentru că,

mi-a spus ea, într-o oră trebuia să fie la tribunal „ca să încerc s-o împiedic pe viitoarea fostă soţie a clientului meu să-l eviscereze. Soţul tău nici nu ştie ce noroc a avut că nu te-a interesat un divorţ de genul «pârjolirea recoltelor» pe care încerc eu acum să-l ţin în frâu. Însă a ştiut el vreodată ce norocos a fost?"

— Asta ar trebui să-l întrebi pe el, am spus încet.

— Nu cred că o să se ivească vreodată prilejul. Oricum, tu trebuie să te duci la serviciu, iar eu trebuie să mă duc la un meci de box în instanţă. Aşa că acum trebuie să semnăm actele care apoi vor fi trimise înapoi la tribunal pentru semnătura oficială. După aceea vor ajunge la Augusta, unde se emite hotărârea judecătorească definitivă. În cincisprezece zile vei fi divorţată.

Am dat din cap. Am văzut că Amanda mă studia.

— Eşti în regulă, Laura?

— Adică, dacă m-am răzgândit?

— Din câte cunosc eu, s-a mai întâmplat... deşi, de cele mai multe ori, clientul a fost iar aici după şase luni.

— Din momentul în care m-am hotărât să pun capăt căsniciei n-am mai stat o clipă pe gânduri.

— Eram sigură de asta. Dar tot mă văd obligată — nu de lege, ci de propriile reguli — să pun întrebarea asta înainte ca un client să semneze actele şi lucrurile să fie aproape bătute în cuie.

— Aş vrea să mă fi răzgândit.

— Este un moment cumplit, chiar dacă decizia e corectă. Moartea...

— Speranţei, m-am auzit spunând. Moartea speranţei.

Ochii mi s-au umezit. Amanda a spus:

— Am văzut aici cei mai duri oameni de afaceri din stat — indivizi cu adevărat aspri şi violenţi — plângând

de mama focului înainte de a semna documentele. Un tip — nu pot să-ți spun cine e sau cu ce se ocupă, pentru că ți-ai da seama despre cine e vorba — a stat aproape o jumătate de oră uitându-se fix la document, până i-am spus cu blândețe că soția lui era ferm hotărâtă să divorțeze. „Trebuie să semnezi actele", i-am spus. Dar el tot clătina din cap, nevenindu-i să creadă. Moartea speranței. Dar când o speranță moare...

— Moare *cu adevărat*, am spus, întrerupând-o înainte să apuce să vorbească despre speranțe noi, începuturi noi, germeni ce încolțesc din pământ sterp, soarele care apare după ploaie.

— Scuze, am spus ce nu trebuia? a întrebat Amanda.

— Nu. Cred în speranță tot atât cât oricare om, doar că știu că dezamăgirea este un terapeut egal al ecuației.

— Păi, sunt contragreutăți, nu-i așa? Iar în dimineața asta, tu semnezi împotriva dezamăgirii.

— Și pentru ce semnez?

— Pentru orice faci sau găsești după aceea în viața ta. Ceea ce poate fi minunat sau îngrozitor, sau doar banal, sau o combinație a tuturor celor de mai sus. Dar indiferent ce apare — chiar dacă iei cea mai proastă decizie — va fi motivat de un lucru de bază: speranța. Care e singurul bun de care toți vrem cu disperare să ne agățăm. Și asta a fost predica mea de dimineață, a spus ea zâmbind. Terminăm cu actele?

M-a condus la masa de discuții și mi-a arătat un document legal. Citisem deja ciorna în urmă cu ceva timp și apoi, săptămâna trecută, versiunea finală.

— Nu s-a schimbat nimic între timp, a spus ea. Dar dacă vrei să-l recitești de la un cap la altul...

— Nu e nevoie.

Mi-a întins un pix. A răsfoit documentul până la ultima pagină pe care era locul pentru semnătură. M-am uitat și am văzut că Dan ajunsese acolo înaintea mea, deoarece i-am văzut semnătura întortocheată deasupra numelui său tipărit.

— Cealaltă parte a semnat ieri după-amiază. Apoi, seara, în drum spre un meci de hochei, avocatul lui a trecut pe aici și a lăsat actele. Foarte à la Maine, așa-i?

Pixul îmi tremura în mână. Semnarea înțelegerii de divorț a durat două secunde. Apoi am împins documentul. M-am șters la ochi. Am inspirat adânc, să mă calmez. Nu mă hotăram să plec. Amanda a pus mâna pe umărul meu.

— Te simți bine?

— Nu chiar. Dar...

— Ce-ai să faci acum? a întrebat ea.

— Ce face toată lumea. Mă duc la serviciu.

***

Am văzut imediat cancerul. Era chiar în fața mea. Un cancer numit deznădejde.

Pacienta era o femeie exact de vârsta mea. Născută la trei luni după mine. Era născută în Maine, mi-a spus ea. „Nu de departe", însă o persoană care a plecat la un colegiu destul de bun din nord-vestul Pacificului și la o facultate de drept „și mai bună" din Boston și a fost pregătită pentru lucruri mari la o mare firmă de avocatură din Beacon Hill. S-a măritat cu un copil-minune, expert în domeniul financiar, și au dus-o foarte bine. Apoi el a fost prins cu o escrocherie legată de conturile de profit și de pierderi ale companiei și taxele de judecată plus

onorariile avocaților i-au distrus, iar ea n-a mai reușit să promoveze mai sus de poziția de asociat la acea firmă de avocatură ultraprestigioasă, ultraelitistă (unde doar ea și alți doi avocați nu-și obținuseră licența la una dintre universitățile de prestigiu) din cauza condamnării soțului ei la șapte ani de închisoare. După aceea, timp de nouă luni a fost șomeră. Apoi, un prieten al tatălui ei i-a găsit o slujbă la o firmă de avocatură de aici, din Portland. Întoarcerea în Maine nu a fost chiar ce voia ea. Dar cum avea un viitor fost soț la închisoare pentru fraudă financiară, perspectivele de angajare erau reduse, iar firma respectivă era una dintre firmele prestigioase din Maine. Deși considera că o mare parte din treaba ce îi fusese dată s-o facă era foarte plictisitoare — „La dracu', sunt născută să fiu avocat de litigii!", câștiga destul ca să trăiască într-un apartament proprietate personală din acea zonă de lângă Old Port și...

— Apropo, mă cheamă Caroline și sunt speriată ca dracu'.

I-am spus și eu cum mă cheamă și, cu obișnuita mea voce calmă, profesională, i-am explicat procedura de scanare și că, în afară de acul pe care am să i-l înfig în braț...

— Urăsc acele.

— O mică înțepătură și gata.

— N-am zece ani și nu e nevoie să-mi promiți o acadea la sfârșit.

— Să știi că avem, dacă într-adevăr vrei una.

— Ăsta-i felul tău de a spune că sunt o nesuferită. Paul îmi spune mereu asta. Spune că atunci când mă apucă țâfna, sunt al dracului de imposibilă.

— O tomografie e întotdeauna stresantă.

— Iar tu ești Miss Zen-o-rama.

Dacă ai ști tu...!

— Știu că ești îngrijorată, am spus. Dar...

— Dar *ce*? Am un guguloi în sânul stâng, un guguloi foarte mare lângă un ganglion limfatic foarte important. Iar tu îmi spui *ce*? Să încerc să rămân calmă și optimistă și tot rahatul ăla New Age? Ți-a spus medicul meu că sunt însărcinată în patru luni?

— Da, scrie în fișa ta.

— Dar ce nu ți-a spus e că asta e prima sarcină pe care am reușit să o duc dincolo de primul trimestru. Când eram măritată, am rămas de două ori gravidă. Bum! Două avorturi spontane — unul la opt săptămâni, celălalt la unsprezece. Acum, la patruzeci și doi de ani, sunt iar gravidă. Nu sunt măritată. Firma mea nu știe încă nimic despre asta. Dacă pot să țin sarcina — dacă organismul meu îmi arată puțină bunăvoință de data asta — probabil am să fiu dată afară. Mai ales dacă tatăl copilului — care întâmplător e partener la aceeași firmă — își lasă nevasta pentru mine. Ceea ce nu cred. Așa că el o să se dea la o parte, iar eu o să fiu distrusă. Pentru că ne iubim. Pentru că suntem foarte potriviți unul pentru celălalt. Și pentru că socotesc că viața mi-a servit încă o dată cele mai de rahat cărți posibile, deși știu că a fost alegerea mea să mă încurc cu el, să mă îndrăgostesc de el, să rămân însărcinată cu el — o alegere foarte deliberată, aș adăuga, dar probabil ți-ai dat seama deja de asta. Și pun pariu că toate astea sunt înregistrate de un microfon ascuns și vor fi folosite împotriva mea.

— Fii fără teamă, am spus, ajutând-o să se întindă pe pat. Tot ce spui aici, aici rămâne.

I-a înțepenit tot corpul — semn că se aștepta ca durerea să fie pe bună dreptate mare. Am strecurat acul în braț.

L-am împins până la capăt. I-am explicat că întreaga procedură avea să dureze zece, cincisprezece minute cel mult.

— Ştiu că e cancer, a spus ea. Am intrat pe internet. Am parcurs toată pagina Mayo Clinic. Din autoexaminarea non-stop ştiu că am toate semnele evidente ale unei tumori maligne.

— Cum am spus multor persoane care vin aici, stai departe de internet când e vorba de noduli, excrescenţe şi scurgeri de sânge.

— Dar trebuie să înţelegi că toată viaţa mi s-a luat câte ceva. Soţul. Casa. Doi copii minunaţi. Iar acum, dat fiind ce cărţi îmi tot cad, în cel mai bun caz am să-mi pierd un sân şi probabil şi copilul, dacă va trebui să fac foarte mult timp chimioterapie. Dată fiind vârsta mea, n-am să mai rămân niciodată însărcinată. Şi...

— Nu ne gândim puţin prea departe?

— Am să mor.

— A stabilit medicul tău asta?

— A făcut ce faceţi voi toţi din lumea medicală: nu vă angajaţi la nimic până nu aveţi în mână certificatul de deces.

— Şi iubitul tău... Paul, aşa-i? El ce spune despre toate astea?

— A venit azi cu mine.

— Asta-i bine.

— Înainte să intru aici, mi-a spus că mă iubeşte mult.

— Asta-i şi mai bine.

— Treaba e că n-o să-şi lase niciodată nevasta. Mi-a spus de curând că, da, se va muta la mine când sarcina începe să se vadă. Dar ştie ce se va întâmpla cu postul lui de la firmă. Iar soţia lui e nepoata principalului partener.

— Dar, cu toate astea, între voi e iubire.

Am văzut că plângea.

— Da, a spus ea. E iubire.

— Ăsta-i un lucru minunat.

— Asta îmi tot spun şi eu. Dar...

Mi-a venit să spun: „Ştiu totul despre acel «dar»".

— Nu te mai gândi la asta, am zis.

Am ieşit repede din sala de scanare şi am intrat în cabina tehnică. În timp ce introduceam datele necesare, am avut obişnuitul moment de încordare care încă mai însoţeşte începutul fiecărei proceduri, generat de faptul că, din clipa în care am injectat în vena lui Caroline 80 de miligrame de iod de mare contrast, aveam mai puţin de 50 de secunde să încep scanarea. În astfel de proceduri, planificarea timpului e totul.

Am deschis microfonul de pe panoul de control.

— Caroline?

Vocea mea a bubuit în difuzorul din camera de scanare. Şi-a mutat privirea spre fereastra cabinei tehnice; avea ochii plini de lacrimi. Am spus textul pe care îl spun întotdeauna când văd că un pacient este îngrozit.

— Ştiu că toate astea sunt ciudate şi înfricoşătoare. Dar îţi promit că în câteva minute totul se va termina.

Am apăsat butonul care declanşează sistemul automat de injecţie. Pe unul dintre ecrane a apărut un cronometru. Mi-am întors imediat privirea la Caroline, ai cărei obraji s-au făcut brusc foarte roşii când iodul de contrast a intrat în sistemul circulator şi i-a ridicat temperatura corporală cu două grade. Acum s-a activat programul de scanare, în timp ce patul a fost ridicat în mod mecanic. Ca aproape toţi ceilalţi pacienţi, Caroline s-a cutremurat. Am luat microfonul.

— N-ai de ce să te temi, Caroline. Te rog doar să stai complet nemişcată.

Spre imensa mea uşurare, m-a ascultat. Patul a ajuns la acelaşi nivel cu cilindrul. Trecuseră douăzeci şi opt de secunde. Patul a început să intre de-a-ndoaselea în cilindru. Treizeci şi şase de secunde când s-a oprit cilindrul, înconjurând capul lui Caroline. Patruzeci şi patru de secunde. Patruzeci şi şase. Eram cu degetul pe butonul de scanare. Am observat că îmi tremura. Patruzeci şi nouă. Şi...

Am apăsat pe buton. Scanarea începuse. Nu existau zgomote însoţitoare. Ca întotdeauna, am închis ochii, apoi i-am deschis imediat, în timp ce pe cele două ecrane din faţa mea apăreau primele imagini care arătau ambele glande mamare. Am închis iar ochii, gândindu-mă cum o să-i dea vestea medicul ei dacă tumoarea era malignă.

Dar profesionalismul a învins frica. Am deschis ochii. Şi ce am văzut era...

Un *fibroadenom*. Văzusem atâtea de-a lungul anilor, încât le puteam repera imediat. Fără doar şi poate, Caroline adăpostea un fibroadenom: un nodul tare, rotund, de consistenţa cauciucului, care se mişcă liber în sân când e apăsat şi, de obicei, nedureros.

De asemenea, sunt benigne. Întotdeauna, benigne.

Am început acum să scrutez cu atenţie tomografia, urmărind fiecare contur şi fiecare crevasă ascunsă din jurul celor două glande mamare, ca un poliţist care cercetează toate colţurile locului în care s-a comis o crimă, căutând dovezi ascunse. Am cercetat areolele, mameloanele, canalele galactofore, lobulii, depozitele de grăsime, ca să nu mai spun de coastele alăturate, sternul şi muşchii înconjurători.

Nimic.

Am revăzut tomografia a treia oară, doar să mă asigur că nu trecusem ceva cu vederea. M-am asigurat, totodată, că nivelul contrastului era cel corect şi calitatea imaginii era cea cerută de doctoriţa Conrad.

Nimic.

M-am rezemat de spătarul scaunului şi m-am pomenit zâmbind. Veşti bune. Însă veşti pe care nu puteam să i le dau eu, deşi în câteva minute aveam să o caut pe Conrad, cu speranţa că, după ce auzea de sarcina pacientei, de avorturile spontane anterioare şi de marea ei temere, foarte de înţeles, urma să dea dovadă de omenia pe care o vedeam uneori pândind în spatele înfăţişării de granit şi să trimită repede un diagnostic medicului lui Caroline.

M-am uitat iar la această femeie chinuită, speriată. De aceeaşi vârstă cu mine şi, în foarte mare măsură, tovarăşă de suferinţă. Într-o clipă aveam să iau microfonul şi să-i spun că scanarea s-a terminat şi să o felicit pentru curaj şi să mă pregătesc să fac faţă unui noian de întrebări — *Ce ai văzut? Trebuie să-mi spui, e malign? E benign? Ce ai văzut?* — de îndată ce mă întorceam şi desfăceam curelele care o ţineau legată de pat.

Totuşi, ce aveam să-i spun, în afară de faptul că nodulul este benign? Ce sfat puteam să-i dau? Nu e un lucru înţelept, căci ce e înţelept pentru o persoană e un clişeu pentru alta. Şi cum nu există răspunsuri la enigmele mai mari ale vieţii, putea fi ceva la fel de simplu şi direct ca următorul lucru:

În mijlocul tuturor temerilor, al îndoielilor, al năzuinţelor, al piedicilor, al speranţei de mai bine, al sentimentului că te-ai băgat singură la apă...

În mijlocul tuturor luptelor infernale pe care le vei duce mereu cu tine însăți şi al înțelegerii faptului că totul e trecător, există ceea ce ecranul din fața mea îmi spune: tumoarea asta din tine nu te va omorî.

Şi chiar dacă, de acum înainte, vei continua să-ți pui singură piedici, să te dezamăgeşti singură, să te închizi într-o existență pe care ştiu că nu o vrei, ecranul tot spune: *pericolul a trecut*. Acum există o şansă. Dar dacă, în cele din urmă, nu poți să transformi acea şansă în schimbare, tot mai există o mare consolare... dacă alegi să o vezi:

Ai să trăieşti.

SFÂRŞIT

R.C.L.
DEC. 2016

Douglas Kennedy a debutat în ficțiune cu *Dead Heart*, în 1994, după o carieră jurnalistică remarcabilă. Cele unsprezece romane ale sale au fost traduse în 22 de limbi și au înregistrat un succes internațional uriaș.

În 2007 i s-a decernat distincţia de Cavaler al Ordinului Artelor și Literelor, iar în 2009 a primit Grand Prix du Figaro, acordat de cotidianul *Le Figaro*.

De același autor, la Editura Trei au apărut romanele *Farmecul discret al vieții conjugale*, *Jocurile destinului*, *Nu pleca...*, *O relație specială*, *Tentația*, *Clipa*.